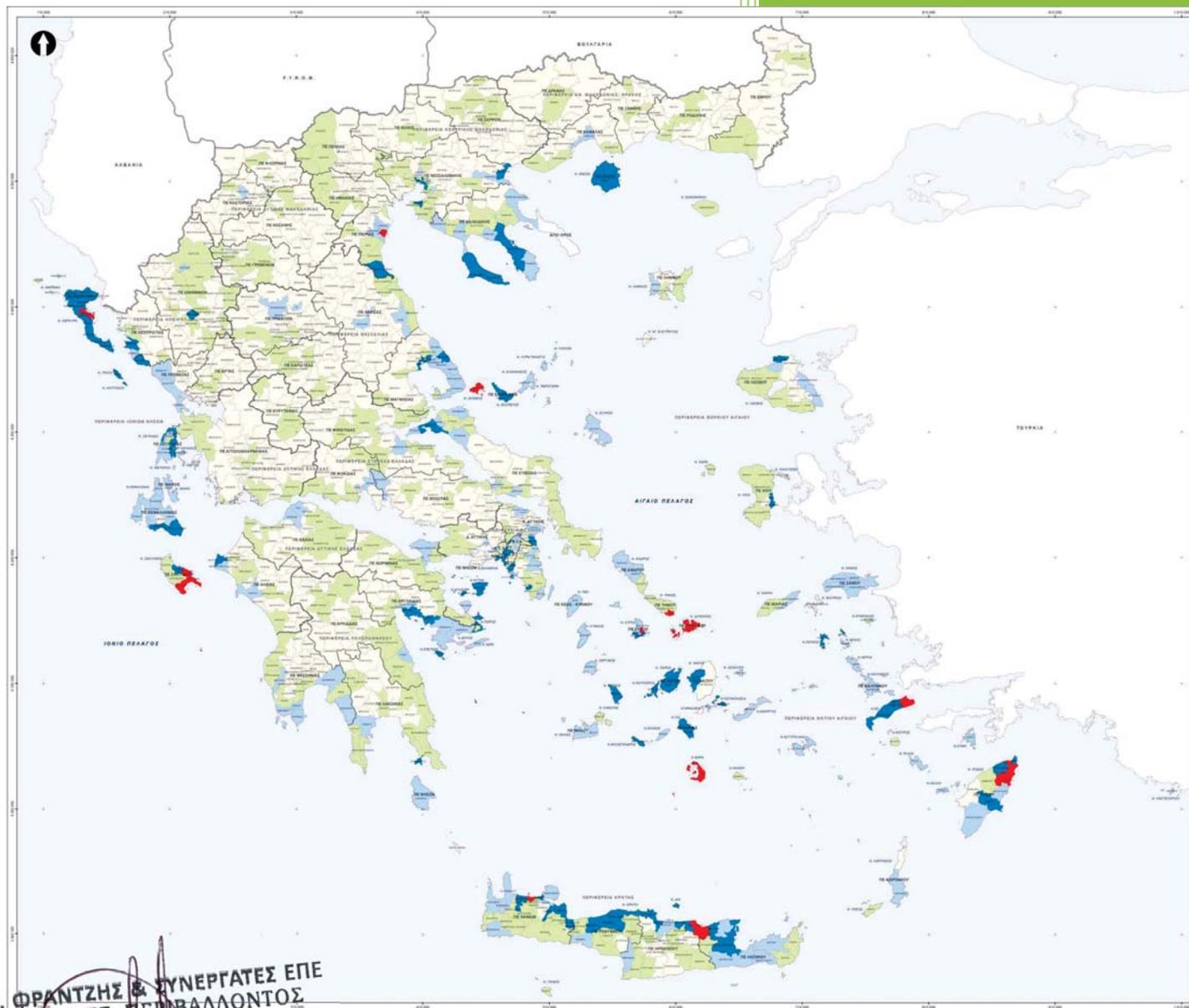

Στάδιο 2: ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ι. ΦΡΑΝΤΖΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΠΕ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΖΙΝΝΗ 80 - ΑΘΗΝΑ 117 41
ΑΦΜ: 095619490 ΔΟΥ: Α' ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡΙΘ. ΓΕΜΗ: 06770103000
ΤΗΛ. 210 9846853 - FAX: 210 9813442

Σύνταξη Μελέτης
Ι. Φραντζής και συνεργάτες ΕΠΕ

Αθήνα,
Σεπτέμβριος 2025

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3	ΣΤΑΔΙΟ 2 – ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ	1
3.1	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.....	1
3.1.1	Στόχοι του σχεδίου	1
3.1.2	Πεδίο εφαρμογής-Τοποθεσία.....	2
3.1.3	Κύριες δραστηριότητες-χαρακτηριστικά του Σχεδίου	2
3.2	ΤΟΠΟΙ NATURA 2000 ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΟΝ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥΣ.....	11
3.2.1	Κατηγορίες οικοσυστημάτων	13
3.2.2	Κατάσταση και τάσεις διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.....	17
3.2.3	Το πλαίσιο προστασίας.....	20
3.2.4	Αναλυτικός προσδιορισμός ζωνών.....	22
3.2.5	Αναλυτική περιγραφή της Περιοχής Μελέτης (Π.Μ.)	29
3.3	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ.....	91
3.3.1	Περιγραφή των μεμονωμένων στοιχείων του σχεδίου που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000	91
3.3.2	Περιγραφή των στοιχείων του σχεδίου που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000 από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα.....	101
3.3.3	Εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων λαμβανομένων υπόψη των ειδικών στόχων διατήρησης των τόπων	133
3.3.4	Αβεβαιότητες και κενά στις πληροφορίες.....	142
3.4	ΜΕΤΡΑ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	144
3.4.1	Προτεινόμενα μέτρα, όροι και ρυθμίσεις του ΕΧΠ-Τ	144
3.4.2	Προτεινόμενα μέτρα, όροι και ρυθμίσεις άλλων Σχεδίων που θα μπορούσαν να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις	153
3.4.3	Προτεινόμενα μέτρα μετριασμού από την παρούσα και τη ΣΜΠΕ	155
3.4.4	Αβεβαιότητες και κενά στις πληροφορίες.....	163
3.4.5	Παρακολούθηση των μέτρων μετριασμού.....	164
3.5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	166
3.6	ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ 167	
3.7	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	167
3.8	Διασφάλιση της ποιότητας της δέουσας εκτίμησης	168

4	ΣΤΑΔΙΟ 3 – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4	170
5	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	171

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 3-1: Κατηγοριοποίηση του Εθνικού χώρου με βάση την χωρική διάρθρωση των τουριστικών επενδύσεων.....	3
Πίνακας 3-3: Άλλες περιοχές προστασίας θεσμικά καθοριζόμενες	28
Πίνακας 3-4 Είδη Ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και το καθεστώς προστασίας και απειλής τους στην Ελλάδα.....	30
Πίνακας 3-5 Δεδομένα αναπαραγωγικού και διαχειμάζοντος πληθυσμού της ορνιθοπανίδας καθώς και της εξάπλωσης του αναπαραγωγικού πληθυσμού στην Ελλάδα	39
Πίνακας 3-6 Δεδομένα πληθυσμού, κατανομής και εξάπλωσης και κατάσταση διατήρησης για τα είδη χλωρίδας και πανίδας στην Ελλάδα.....	52
Πίνακας 3-7 Δεδομένα έκτασης, εξάπλωσης και κατάστασης διατήρησης των Τύπων Οικοτόπων στην Ελλάδα	65
Πίνακας 3-8 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για την Ορνιθοπανίδα σε Εθνικό επίπεδο .	67
Πίνακας 3-9 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για την Πανίδα σε Εθνικό επίπεδο.....	74
Πίνακας 3-10 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για τους Τύπους Οικοτόπων σε Εθνικό επίπεδο.....	81
Πίνακας 3-11 Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για τα είδη χλωρίδας και πανίδας του παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο αστερίσκος «*» υποδηλώνει ότι το εν λόγω είδος είναι είδος προτεραιότητας.	84
Πίνακας 3-12 Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για τους τύπους οικοτόπων του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο αστερίσκος «*» υποδηλώνει τύπους οικοτόπων προτεραιότητας.	90
Πίνακας 3-13 Σχέδια που ενδέχεται να συντελούν σε σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις με το ΕΧΠ-Τ.....	101
Πίνακας 3-14 Περιοχές αιολικής Προτεραιότητας	112
Πίνακας 3-15 Υπόμνημα χαρτών.....	122
Πίνακας 3-16 Μέτρα μετριασμού επιπτώσεων στους τόπους του δικτύου Natura 2000 άλλων Σχεδίων.....	154

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 3-1: Προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000	24
--	----

Εικόνα 3-2 Ποσοστό ΔΕ κάθε κατηγορίας έντασης τουρισμού ως προς το σύνολο των ΔΕ που εντάσσονται σε περιοχές του δικτύου Natura 2000.....	92
Εικόνα 3-3 Περιοχές δράσεων Σχεδίων που ελέγχονται ως προς τις δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις. Οι χρωματικές απεικονίσεις των ΔΕ αφορούν περιοχές του ΕΧΠ-Τ.....	103
Εικόνα 3-4 Χάρτης Εθνικού πρότυπου χωροταξικής οργάνωσης υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας	106
Εικόνα 3-5 Χάρτης Εθνικό πρότυπο χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας.....	109
Εικόνα 3-7 Χάρτης Περιοχών αιολικής Προτεραιότητας	112
Εικόνα 3-10 Περιοχές Μακεδονίας, Θράκης μέρους Θεσσαλίας και νήσων Β. Αιγαίου.....	121
Εικόνα 3-11 Κεντρική Ελλάδα και νησιά Β. Αιγαίου και μέρος των Κυκλάδων.....	124
Εικόνα 3-12 Νησιά Νοτίου Αιγαίου	126
Εικόνα 3-13 Κρήτη	128
Εικόνα 3-14 Πελοπόννησος και Ιόνια	130
Εικόνα 3-15 Ιόνια και Ηπειρος	132

3 ΣΤΑΔΙΟ 2 – ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

3.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

3.1.1 Στόχοι του σχεδίου

Ο ν. 4447/2016 προσδιορίζει ότι ο χωρικός σχεδιασμός ασκείται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και διακρίνεται, ανάλογα με το χαρακτήρα του, σε στρατηγικό ή ρυθμιστικό. Στην κατηγορία του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού υπάγονται τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια και τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.

Τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια αποτελούν σύνολα κειμένων και διαγραμμάτων, με τα οποία προσδιορίζονται στρατηγικές κατευθύνσεις σε εθνικό επίπεδο, ιδίως, για:

- (α) τη χωρική διάρθρωση και δομή του οικιστικού δικτύου της Χώρας,
- (β) τη χωρική διάρθρωση τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων και γενικότερα τομέων ανάπτυξης εθνικής σημασίας σε εξειδίκευση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής εφόσον αυτή εμπεριέχει σχετικές κατευθύνσεις,
- (γ) τη διαμόρφωση πολιτικής γης,
- (δ) την προστασία του πολιτιστικού και φυσικού τοπίου,
- (ε) τη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση περιοχών του εθνικού χώρου που έχουν ιδιαίτερη σημασία από χωροταξική, περιβαλλοντική, αναπτυξιακή ή κοινωνική άποψη, όπως είναι ιδίως οι παράκτιες, οι θαλάσσιες και νησιωτικές περιοχές, οι ορεινές και προβληματικές περιοχές,
- (στ) την προώθηση σχεδίων, προγραμμάτων ή έργων χωρικής ανάπτυξης μείζονος σημασίας ή/και διακρατικής, διαπεριφερειακής εμβέλειας.

Το υπό μελέτη Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό εντάσσεται στην παραπάνω περίπτωση (β) "χωρική διάρθρωση τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων", αλλά ταυτόχρονα μετέχει και στις περιπτώσεις (δ) "προστασία του πολιτιστικού και φυσικού τοπίου" και (ε) "χωρική ανάπτυξη και οργάνωση περιοχών του εθνικού χώρου που έχουν ιδιαίτερη σημασία από χωροταξική, περιβαλλοντική, αναπτυξιακή ή κοινωνική άποψη, όπως είναι ιδίως οι παράκτιες, οι θαλάσσιες και νησιωτικές περιοχές, οι ορεινές και προβληματικές περιοχές".

Σκοπός του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό είναι ο προσδιορισμός μακροπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων και στρατηγικών κατευθύνσεων σε εθνικό επίπεδο για τη χωρική διάρθρωση του τομέα του τουρισμού, με όρους οικονομικής,

περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας. Εξαιρετικά σημαντική παράμετρος σε συνάρτηση με τα προηγούμενα είναι ότι ο τουρισμός αποτελεί σήμερα τον πιο δυναμικό τομέα μεγάλου μεγέθους της Ελληνικής οικονομίας, και το ρόλο αυτό αναμένεται ότι θα διατηρήσει και κατά, τουλάχιστον, την περίοδο που θα μεσολαβήσει μέχρι την πρώτη αξιολόγηση του υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ.

3.1.2 Πεδίο εφαρμογής-Τοποθεσία

Το πεδίο εφαρμογής του Σχεδίου και η τοποθεσία του είναι όλη η επικράτεια καθώς εξετάζονται ρυθμίσεις της δραστηριότητας για όλη την Ελλάδα. Γίνεται επιπλέον υποδιαίρεση σε δημοτικές ενότητες οι οποίες εξετάζονται ξεχωριστά για τα επίπεδα της δραστηριότητας τουρισμού και επιπλέον προτείνονται και διαφορετικές ρυθμίσεις με βάση ορισμένες κατηγορίες χώρου (π.χ. ορεινές περιοχές, προστατευόμενες κ.λπ.).

3.1.3 Κύριες δραστηριότητες-χαρακτηριστικά του Σχεδίου

3.1.3.1 Εισαγωγή

Το νέο υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ εξετάζει την κατηγοριοποίηση του Εθνικού χώρου υπό τρεις οπτικές γωνίες:

- (α) της χωρικής διάρθρωσης σε επίπεδο έντασης του τουριστικού φαινομένου,
- (β) των ειδικών γεωγραφικών χαρακτηριστικών και των τυχόν ειδικών καθεστώτων προστασίας ορισμένων περιοχών και
- (γ) της χωροθέτησης ειδικών μορφών τουρισμού.

Κάθε μία εξ αυτών περιγράφεται στη συνέχεια, ενώ αναλυτική παρουσίασή τους έγινε τόσο στη ΣΜΠΕ όσο και στο σχέδιο της ΚΥΑ του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό (ΕΧΠ-Τ), όπως αναρτήθηκαν στη φάση διαβούλευσης.

3.1.3.2 Κατηγοριοποίηση εθνικού χώρου βάσει της χωρικής διάρθρωσης σε επίπεδο έντασης του τουριστικού φαινομένου. Κατευθύνσεις και ρυθμίσεις ανά τύπο περιοχών.

Η κατηγοριοποίηση του εθνικού χώρου μέσω της χωρικής διάρθρωσης του τουρισμού εκτιμάται με την χρήση ορισμένων δεικτών έντασης της τουριστικής δραστηριότητας. Η χρήση τέτοιων δεικτών θεωρείται αρκετά εύστοχη λόγω της εικόνας της έντασης της τουριστικής ανάπτυξης που μπορεί να ληφθεί και να εξεταστεί από χωρική, περιβαλλοντική,

κοινωνική-οικονομική και χρονική άποψη. Δεδομένης της ποικιλομορφίας των μορφών τουρισμού, ως βασική παράμετρος χρησιμοποιείται ο αριθμός των κλινών των τουριστικών καταλυμάτων, που αποτελεί σε όλες τις περιπτώσεις τον κοινό παρονομαστή των τουριστικών ροών.

Η παράμετρος αυτή (απόλυτο μέγεθος) συσχετίζεται με την έκταση και τις επιπτώσεις αυτής στον περιβάλλοντα χώρος της ανάπτυξης κατά κύριο λόγο και δευτερευόντως με τον πληθυσμό του χωρικού επιπέδου αναφοράς, που είναι η Δημοτική Ενότητα (ΔΕ), η οποία αφορά το χαμηλότερο επίπεδο στο οποίο υπάρχουν συστηματικά στοιχεία για τις κλίνες στο σύνολο της χώρας. Σύμφωνα με το νέο ΕΧΠ-Τ ο δείκτης κλίνες/έκταση κρίθηκε ως ο πλέον αντιπροσωπευτικός, δεδομένου ότι αντανακλά άμεσα τις πιέσεις στην οργάνωση του χώρου, στο τοπίο και στο περιβάλλον, ενώ ο δείκτης κλίνες/μόνιμο πληθυσμό, χρησιμοποιείται επιλεκτικά σε κάποιες περιπτώσεις ως βοηθητικό στοιχείο για την εξαγωγή πολεοδομικών ορθών συμπερασμάτων..

Ετσι, το νέο ΕΧΠ-Τ ορίζει τις παρακάτω περιοχές στις οποίες κατηγοριοποιείται ο εθνικός χώρος με βάση τη χωρική διάρθρωση των τουριστικών καταλυμάτων ως εξής:

Πίνακας 3-1: Κατηγοριοποίηση του Εθνικού χώρου με βάση την χωρική διάρθρωση των τουριστικών επενδύσεων

Διαβάθμιση έντασης τουριστικής ανάπτυξης ΔΕ	Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής
Υπερανάπτυγμένες	(Α) Περιοχές ελέγχου
Αναπτυγμένες	(Β) Αναπτυγμένες περιοχές
Αναπτυσσόμενες	(Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
Αδύναμες	(Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
Υπανάπτυκτες	(Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Οι περιοχές αυτές απεικονίζονται στο Χάρτη 3 (Παραρτήματα) και τα όρια τους ταυτίζονται με τα όρια των Δημοτικών Ενοτήτων.

Σύμφωνα με την παραπάνω κατηγοριοποίηση του Εθνικού Χώρου ανά περιοχές, προσδιορίζονται οι **κατευθύνσεις και ρυθμίσεις** που προτείνονται ανά κατηγορία περιοχής, όπως αναφέρονται στη ΣΜΠΕ και το σχέδιο ΚΥΑ, της διαβούλευσης.

3.1.3.3 Κατηγοριοποίηση εθνικού χώρου ανά περιοχές βάσει των ειδικών γεωγραφικών χαρακτηριστικών και των ειδικών καθεστώτων προστασίας τους. Κατευθύνσεις και ρυθμίσεις ανά τύπο περιοχών

Το νέο Ειδικό Χωροταξικό για τον Τουρισμό προτείνει την κατηγοριοποίηση του Εθνικού χώρου ανά περιοχές σύμφωνα με τα ειδικά τους γεωγραφικά χαρακτηριστικά και τα ειδικά καθεστώτα προστασίας.

Η κατηγοριοποίηση ανά κατηγορία χώρου εξειδικεύεται στις περιοχές με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά και τις περιοχές που τελούν υπό ειδικό καθεστώς προστασίας. Για τις περιοχές αυτές και τις υποκατηγορίες αυτών, δίνονται περαιτέρω κατευθύνσεις και προτείνονται οι αντίστοιχες ρυθμίσεις, όπως παρουσιάζονται στη ΣΜΠΕ και το σχέδιο ΚΥΑ.

3.1.3.3.1 Περιοχές με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά

(Μ) Μητροπολιτικές περιοχές

(Ν) Νησιά

(Π) Παράκτια ζώνη

(Ο) Ορεινές περιοχές

3.1.3.3.2 Κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς προστασίας

Οι περιοχές αυτές διέπονται από τα ειδικά καθεστώτα προστασίας τους. Επιπλέον κατευθύνσεις/ρυθμίσεις αναφέρονται στην ΣΜΠΕ και το σχέδιο της ΚΥΑ.

Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί

Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

3.1.3.4 Χωροθέτηση ειδικών μορφών τουρισμού

Οι ειδικές μορφές τουρισμού, και οι σχετιζόμενες με αυτές ειδικές τουριστικές υποδομές χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και για το λόγο αυτό η καταγραφή τους στο σχετικό άρθρο του σχεδίου της ΚΥΑ είναι ενδεικτική και όχι περιοριστική. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ διαφορετικών ειδικών μορφών τουρισμού, ή μεταξύ των τελευταίων και της κυρίαρχης μορφής τουρισμού ήλιου-θάλασσας, κάτι που καθιστά ελαστικά τα όρια μεταξύ των διαφόρων τουριστικών μορφών, και επιβάλλει αντίστοιχη ευελιξία στην εφαρμογή των κατευθύνσεων του παρόντος τμήματος. Η συνδυασμένη χρήση διαφορετικών μορφών και υποδομών τουρισμού ενθαρρύνεται.

Οι κατευθύνσεις αυτές εστιάζουν σε θέματα που συνδέονται με τον χωρικό σχεδιασμό και όχι με τομεακές κατευθύνσεις ή σχέσεις με άλλες μορφές σχεδιασμού. Αναλυτική παρουσίαση γίνεται στη ΣΜΠΕ και το σχέδιο ΚΥΑ.

(Α) Τουρισμός υπαίθρου

(Α.1) Γεωτουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 7 του άρθρου 4 του ν. 4582/2018).

(Α.2) Αλιευτικός τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 9 του άρθρου 4 του ν. 4582/2018).

(Β) Αθλητικός τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 6 του ν. 4582/2018).

(Β.1) Τουρισμός αθλητικών διοργανώσεων

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 2α του άρθρου 6 του ν. 4582/2018).

(Β.2) Τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής – περιπέτειας

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 2β του άρθρου 6 του ν. 4582/2018).

(Β.3) Χιονοδρομικός τουρισμός

(Β.4) Γκολφ

(Β.5) Ποδηλατικός τουρισμός

(Γ) Θαλάσσιος τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4582/2018).

(Γ.1) Τουρισμός κρουαζιέρας

(όπως προσδιορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4582/2018).

(Γ.2) Τουρισμός Γιώτινγκ (Yachting)

(όπως προσδιορίζεται στην παρ.2 του άρθρο 12 του ν. 4582/2018).

(Γ.3) Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής

(όπως προσδιορίζεται στο ν.4688/2020).

(Δ) Πολιτιστικός Τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 13 του ν. 4582/2018).

(Δ.1) Αστικός Τουρισμός (city breaks – city trip)

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 13 του ν. 4582/2018).

(Ε) Θρησκευτικός – Προσκυνηματικός Τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 15 του ν. 4582/2018).

(ΣΤ) Συνεδριακός τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 16 του ν. 4582/2018).

(Ζ) Τουρισμός υγείας

(Ζ.1) Ιατρικός τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 20 του ν. 4582/2018).

(Ζ.2) Ιαματικός – Θερμαλιστικός τουρισμός

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 20 του ν. 4582/2018).

(Ζ.3) Τουρισμός Ευεξίας

(όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 20 του ν. 4582/2018).

(Η) Άλλες ειδικές- εναλλακτικές μορφές τουρισμού

(Θ) «Διάσπαρτο ξενοδοχείο»

Προτείνεται η εισαγωγή της έννοιας του «σποραδικού ξενοδοχείου» στην ελληνική τουριστική νομοθεσία.

3.1.3.5 Κατευθύνσεις για το καθεστώς δόμησης των τουριστικών εγκαταστάσεων

Όπως προκύπτει από τις ρυθμίσεις του κεφαλαίου Γ του ν.4759/2020, κεντρική επιλογή πολιτικής για το καθεστώς δόμησης των τουριστικών εγκαταστάσεων είναι η ενίσχυση της

ελκυστικότητας των οργανωμένων μορφών χωροθέτησης έναντι της κοινής εκτός σχεδίου δόμησης.

1. Οργανωμένες μορφές ανάπτυξης τουρισμού και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων (ΟΜΑΤ)

2. Δόμηση σε περιοχές εντός σχεδίου

3. Μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα που δομούνται με όρους δόμησης κατοικίας

3.1.3.6 Εξειδίκευση ανά περιφέρεια

Στο Παράρτημα Α του ΕΧΠ-Τ καταγράφεται η κατάταξη των Δημοτικών Ενοτήτων (ΔΕ) κάθε Περιφέρειας στις κατηγορίες του άρθρου 3.

Με τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια μπορεί να τροποποιείται η κατάταξη αυτή, μεταβάλλοντας κατά μία το πολύ βαθμίδα των χαρακτηρισμό σε επίπεδο ΔΕ, εφόσον αυτό δικαιολογείται από τα στοιχεία της ανάλυσης του Περιφερειακού Πλαισίου.

3.1.3.7 Προτάσεις για τις αναγκαίες υποστηρικτικές υποδομές του τουριστικού κλάδου

Ειδικές και τεχνικές υποδομές

(Α) Μεταφορικές υποδομές

Για την ανάπτυξη του συνόλου των μεταφορικών υποδομών και υπηρεσιών δίδονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

- Αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών όλων των σταθμών διακίνησης επιβατών (λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί).
- Αξιοποίηση του συνόλου των περιφερειακών αεροδρομίων της χώρας, με τη συμμετοχή τους στα ευρύτερα δίκτυα υποδοχέων πτήσεων low cost καθώς και ενεργοποίηση όσο το δυνατό περισσότερων ανενεργών αεροδρομίων και η λειτουργία ορισμένων από αυτά ως έδρες εταιρειών χαμηλού κόστους.
- Δημιουργία τοπικών δικτύων σύνδεσης τουριστικών προορισμών μέσω της χρήσης υδροπλάνων, με στόχο την ικανοποίηση αναμενόμενης μεγάλης τουριστικής ζήτησης σε παράκτιες, παραλίμνιες περιοχές και νησιά, που υποεξυπηρετούνται σήμερα.
- Πλήρης κάλυψη των τουριστικών πόρων με ειδικές σημάνσεις.

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένων σιδηροδρομικών τουριστικών διαδρομών σε περιοχές με ιδιαίτερη αισθητική αξία, στις οποίες έχουν ήδη εγκαταλειφθεί ή προβλέπεται να εγκαταλειφθούν τμήματα σιδηροδρομικών γραμμών (λειτουργία τουριστικών τρένων, αναστήλωση, ανάδειξη και επαναλειτουργία παλαιών σταθμών, γεφυρών, κ.λπ., δημιουργία πεζοπορικών διαδρομών, κ.α.).
- Προώθηση της ένταξης του σιδηροδρόμου στη διακίνηση τουριστών – επισκεπτών.

(Β) Σταθμοί εισόδου

Απαιτείται η συμπλήρωση και η αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών των σταθμών εισόδου της χώρας.

(Γ) Ύδρευση

Είναι αναγκαία η εξασφάλιση ποσοτικής και ποιοτικής επάρκειας των υδατικών πόρων που προορίζονται για την ύδρευση των περιοχών με προτεραιότητα τουρισμού. Προς την κατεύθυνση αυτή, απαιτείται, κατά προτεραιότητα, η αποτελεσματικότερη διαχείριση των υδατικών πόρων (ολοκληρωμένη), η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, η προστασία της φυτοκάλυψης και η εκτέλεση έργων υδρονομίας για τον εμπλουτισμό των υδροφοριών, η αξιοποίηση πηγών, η δημιουργία ταμιευτήρων νερού, ο έλεγχος της ρύπανσης, η βελτίωση των δικτύων διανομής και η περιστολή της σπατάλης.

Ειδικότερα για τις περιοχές που είναι από τη φύση τους ελλειμματικές σε υδατικούς πόρους προωθούνται δράσεις εξασφάλισης κατάλληλης ποιότητας νερού μέσω ανακύκλωσης ή αφαλάτωσης.

(Δ) Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων

Απαιτείται:

- Να επιταχυνθεί και ενισχυθεί η προσπάθεια για ορθολογικό σχεδιασμό και οργάνωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων.
- Να ληφθούν μέτρα για τον καθαρισμό και αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
- Η κατασκευή συγχρόνου, φιλικού προς το περιβάλλον αποχετευτικού συστήματος με επεξεργασία λυμάτων (βιολογικό καθαρισμό) σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
- Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβάλλουν ενεργά σε δράσεις μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων τους και στη φιλικότερη προς το περιβάλλον διαχείρισή τους.

(Ε) Ενέργεια

Σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού απαιτείται:

- Να εξασφαλισθεί η ενεργειακή επάρκεια.
- Να θεσπισθούν κανονισμοί και να δοθούν κίνητρα για τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας υφιστάμενων και νέων κτιρίων φιλοξενίας, εστίασης και αναψυχής.
- Να προωθηθεί η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την εξυπηρέτηση για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μονάδων και των υποστηρικτικών τους υποδομών (π.χ. μονάδες αφαλάτωσης).

Προτείνεται να επιτρέπονται αιολικές εγκαταστάσεις εντός ΟΜΑΤ με τη σύμφωνη γνώμη του τουριστικού φορέα.

(ΣΤ) Τηλεπικοινωνίες

Σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού απαιτείται:

- Να καλυφθούν οι ελλείψεις των τηλεπικοινωνιακών υποδομών.
- Η λήψη μέτρων για την εξασφάλιση της πρόσβασης με υψηλές ταχύτητες στο διαδίκτυο και με χαμηλό κόστος.
- Με σκοπό τη διατήρηση της ποιότητας και της αξίας των τουριστικών πόρων στις περιοχές του Δικτύου Φύση (NATURA) 2000 και τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κατά την εγκατάσταση κεραιών πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον και το τοπίο.
- Προτείνεται η ανάπτυξη κέντρων τηλεργασίας που να διαθέτουν τις πλέον σύγχρονες μεθόδους τηλεπικοινωνίας.

(Ζ) Υγεία

Στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού απαιτείται:

- Η πυκνωση και αναβάθμιση των υποδομών υγείας καθώς και ο συσχετισμός τους με τις κυρίαρχες τουριστικές δραστηριότητες.
- Ειδικά στις δυσπρόσιτες ορεινές ή νησιωτικές περιοχές απαιτείται η άμεση, τουλάχιστον, προώθηση των εφαρμογών της τηλεϊατρικής.
- Η υποστήριξη οργανωμένων υποδοχέων και μορφών οργανωμένης ανάπτυξης τουρισμού υγείας.

Αναπτυξιακός Σχεδιασμός-προγραμματισμός

α.1 Στην εκάστοτε νομοθεσία για τα καθεστάτα Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων, στα κριτήρια και τη διαβάθμιση των ενισχύσεων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η χωροθέτηση των τουριστικών επενδύσεων σε συνάρτηση και με τις περιοχές του άρθρου 4.

α.2 «Δίκτυα και συστάδες τουριστικών προορισμών» στις περιοχές (Β) και (Γ) να ενισχύονται αντίστοιχα με τις ξενοδοχειακές μονάδες του πιο πάνω πίνακα.

β. Στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021-2027 να προβλεφθούν δυνατότητες χρηματοδότησης (επιλεξιμότητας) των περιπτώσεων β (Σχεδίων Διαχείρισης Τουριστικών Προορισμών), γ (Σχεδίων Περιοχών Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης), και δ (Σχεδίων Branding και Place Marketing) των άρθρων 9 παρ. 3, σε συνάρτηση με τις σχετικές κατευθύνσεις ανά κατηγορία περιοχής στο άρθρο 4 του ΕΧΠ-Τ.

3.2 ΤΟΠΟΙ NATURA 2000 ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΟΝ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού σύμφωνα με το ΕΧΠ-Τ προβλέπεται δυνητικά για όλη την ηπειρωτική έκταση της χώρας και την νησιωτική, εκτός από την πρώτη υποομάδα της Ομάδας III.

Όπως είναι προφανές, οι τόποι του δικτύου Natura που καταλαμβάνουν τις εκτάσεις της ανωτέρω υποομάδας, δεν μπορούν να επηρεαστούν από τουριστική ανάπτυξη. Εν τούτοις σε πολύ λίγες περιπτώσεις ένας τόπος του δικτύου καταλαμβάνει μόνο περιορισμένες εκτάσεις. Συνήθως καταλαμβάνει ευρύτερες εκτάσεις, στις οποίες δεν αποκλείεται η ανάπτυξη κάποιας μορφής τουρισμού.

Συνεπώς, όλοι οι τόποι του δικτύου Natura 2000 της ηπειρωτικής χώρας ενδέχεται να επηρεαστούν εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις νησιωτικών χώρων της ανωτέρω υποομάδας. Για την οικονομία της ανάλυσης και ως ασφαλής θεώρηση (worst case) θεωρείται ότι όλοι οι τόποι του δικτύου Natura 2000 της χώρας είναι πιθανόν να επηρεαστούν και εξετάζονται στην παρούσα ως προς τις δυνητικές επιπτώσεις του τουρισμού σε αυτούς.

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται η καταγραφή των σημαντικών συνιστωσών του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, αναφορικά με τις φυσικογεωγραφικές παραμέτρους, το τοπίο, τη διαπίστωση των φυσικών πόρων και των φυσικών συστημάτων υπό συνθήκες ρύθμισης.

Επισκόπηση οικολογικής ιδιαιτερότητας

Η γεωγραφική θέση, ο γεωφυσικός πλούτος και η έντονη εναλλαγή ανάγλυφου και κλιματικών τύπων της χώρας διαμόρφωσαν μία μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων από τους ημερημικούς του φοινικόδασους του Βάι στην Κρήτη μέχρι τους ψυχρόβιους των δασών της σημύδας, της δασικής πεύκης και της ερυθρελάτης. Η μεγάλη αβιοτική ποικιλομορφία και κυρίως το μωσαϊκό των μικροκλιματικών τύπων αντικατοπτρίζεται στην παρουσία μεγάλης ποικιλότητας χλωρίδας, πανίδας και οικοσυστημάτων.

Τύποι οικοσυστημάτων που απαντώνται στην Ελλάδα είναι: θαλάσσια οικοσυστήματα, λιμνοθάλασσες, ύφαλοι, παραλιακά έλη και αλίπεδα, αλμυρές στέπες, χαλικώδεις και αμμώδεις ακτές, αμμοθίνες, βραχώδεις ακτές, ρέοντα ύδατα, στάσιμα ύδατα, τέλματα και έλη, παραποτάμια δάση, φρύγανα, μακκία, ξηρά λιβάδια, υγρολίβαδα, αλπικοί και υποαλπικοί λιβαδικοί σχηματισμοί, φυλλοβόλα δάση, Μεσογειακά δάση κωνοφόρων, ορεινά δάση κωνοφόρων, υποαλπικά δάση κωνοφόρων, σκληροί δενδρώνες, σάρες, εσωτερικοί βραχώδεις σχηματισμοί, εσωτερικά σπήλαια και ηφαιστειακά πεδία.

Χαρακτηριστικό τόσο των χερσαίων όσο και των υγροτοπικών - αζωνικών οικοσυστημάτων είναι ότι παρά τις έντονες ανθρώπινες επιδράσεις διατηρούν σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητά τους, δηλαδή στοιχεία της αρχέγονης σύνθεσής τους. Σε λίγες μεσογειακές και ευρωπαϊκές χώρες έχει διατηρηθεί μια τόσο μεγάλη βιοποικιλότητα τόσο κοντά στις φυσικές συνθήκες.

Στην Ελλάδα σε κάθε χίλια τ.χλμ. αναλογούν 42 είδη χλωρίδας, ποικιλία που μπορεί να συγκριθεί μόνο μ' αυτήν της χλωρίδας του Ακρωτηρίου της Νότιας Αφρικής, μίας περιοχής μοναδικής από άποψη χλωριδικής ποικιλότητας. Η ελληνική χλωρίδα περιλαμβάνει περίπου 5.700 είδη φυτών, από τα οποία 1.005 είναι ενδημικά της Ελλάδας και απ'αυτά περίπου 894 είδη είναι σπάνια ή απειλούμενα. Η ελληνική χλωρίδα αποτελείται από μεσογειακά, μεσευρωπαϊκά και ιρανοκασπικά στοιχεία. Τα είδη φυτών που έχουν καταγραφεί, σε σχέση με το μέγεθος της χώρας, είναι πολλά, εξαιτίας του ψηλού βαθμού απομόνωσης των πολυάριθμων βουνών και νησιών.

Η πανίδα αποτελείται από πλούσιο μίγμα ευρωπαϊκών, ασιατικών και αφρικανικών ειδών και περιλαμβάνει αξιόλογο αριθμό ενδημικών ειδών. Η ιχθυοπανίδα των εσωτερικών υδάτων αποτελεί μια από τις πιο πλούσιες της Ευρώπης: 107 είδη, από τα οποία τα 37 είναι ενδημικά. Επιπλέον έχουν καταγραφεί 40 ενδημικά υποείδη ψαριών. Η ερπετοπανίδα είναι επίσης πλούσια, με τουλάχιστον 18 είδη αμφιβίων και 59 είδη ερπετών, 60% των οποίων απαντούν στην ευρύτερη περιοχή των ελληνικών υγροτόπων. Η χώρα είναι εξίσου σημαντική και από άποψη ορνιθοπανίδας. Έχουν καταγραφεί 407 είδη πουλιών από τα οποία 240 φωλιάζουν στον ελληνικό χώρο. Μερικά είδη μάλιστα (π.χ. ο Αργυροπελεκάνος, *Pelecanus crispus*) δεν φωλιάζουν σε καμιά άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα θηλαστικά περιλαμβάνουν 116 είδη, από τα οποία 57 ανήκουν στην κατηγορία των απειλούμενων σύμφωνα με την Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN). Τέλος, τα ασπόνδυλα περιλαμβάνουν περίπου 25.000 είδη, αριθμό εξαιρετικά υψηλό σχετικά με το μικρό μέγεθος της χώρας.

Για την προστασία του ιδιαίτερου αυτού φυσικού πλούτου έχει αναπτυχθεί ένα δίκτυο περιοχών με διαφορετικό καθεστώς προστασίας όπως τα εθνικά πάρκα και εθνικού δρυμοί, τα αισθητικά δάση, τα διατηρητέα μνημεία της φύσης, τα καταφύγια άγριας ζωής, οι υγρότοποι διεθνούς σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ), οι ζώνες ειδικής προστασίας, τόποι κοινοτικής σημασίας, μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς κ.ά. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται δράσεις όπως η ολοκλήρωση της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, όπως και η εμβάθυνση του θεσμικού πλαισίου για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει σήμερα 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Οι δύο κατάλογοι περιοχών παρουσιάζουν μεταξύ τους και επικαλύψεις όσον αφορά τις εκτάσεις τους.

3.2.1 Κατηγορίες οικοσυστημάτων

Στην Ελλάδα εντοπίζονται 4 γενικές κατηγορίες οικοσυστημάτων: τα δασικά οικοσυστήματα, τα αγροοικοσυστήματα, τα υδατικά οικοσυστήματα – υγρότοποι και τα θαλάσσια – παράκτια οικοσυστήματα. Πιο αναλυτικά:

3.2.1.1 Δασικά οικοσυστήματα

Το **δάσος** είναι ένα σύνολο φυτών (δένδρα, θάμνοι, φρύγανα, πόες, λουλούδια, κ.ά.), με κυρίαρχα τα δένδρα, τα οποία σε συνάρτηση με τα διάφορα ζώα, το έδαφος και το κλίμα της περιοχής, αποτελούν το δασικό οικοσύστημα. Οι **δασικές εκτάσεις** αποτελούνται κυρίως από θάμνους και χαμηλή βλάστηση. Σήμερα, το 25% περίπου της ελληνικής επικράτειας αποτελείται από δάση που στην πλειοψηφία τους είναι φυσικά και χαρακτηρίζονται από υψηλή βιοποικιλότητα. Επιπλέον, το 35 % περίπου της ελληνικής επικράτειας καλύπτεται από δασικές εκτάσεις, οι οποίες αποτελούνται από 24% υψηλούς θάμνους περίπου και 11% από χαμηλούς θάμνους, φρύγανα και λιβάδια (Hadjibigios, 2014). Η έντονη γεωμορφολογία αλλά και η γεωγραφική θέση της Ελλάδας έχουν συντελέσει ώστε η χώρα να παρουσιάζει σπάνια ποικιλία δασών σε σχέση με την έκτασή της, καθώς και ιδιαίτερα πλούσια βιοποικιλότητα. Πέρα από τα πολυάριθμα ενδημικά και σπάνια είδη πουλιών, ερπετών και εντόμων που διαβιούν στα δάση, αξιόλογη και σημαντική είναι και η ποικιλία των θηλαστικών, με πιο γνωστά το κόκκινο ελάφι, την καφέ αρκούδα, το τσακάλι, τον λύκο, το αγριογούρουνο και τον ασβό.

Παρά τα αδιαμφισβήτητα οφέλη τους, τα δάση στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν πολλούς κινδύνους και απειλές με σημαντικότερες τις **καταστροφικές πυρκαγιές**. Τα παράκτια και νησιωτικά συνήθως δάση αντικαθίστανται σταδιακά από αστικές, περιαστικές και τουριστικές εκτάσεις. Η **υπερβόσκηση**, που συχνά έπεται των πυρκαγιών, είναι το σημαντικότερο αίτιο της εικόνας των γυμνών βουνών της χώρας. Τα ζώα (κυρίως αιγοπρόβατα) που βόσκουν ανεξέλεγκτα στο δάσος προκαλούν ζημιές στη βλάστηση, καταστρέφουν τη φυσική αναγέννηση, ποδοπατούν το έδαφος και υποβαθμίζουν τις φυσικές του ιδιότητες. Όταν η βόσκηση είναι ήπια και οργανωμένη τότε μπορεί να αποδειχθεί ωφέλιμη για την προστασία των δασών. Σε αυτά έρχονται να προστεθούν το ανεξέλεγκτο

κυνήγι και η λαθροϋλοτομία. Είναι διαπιστωμένο ότι η κλιματική αλλαγή θα έχει μεγάλο αντίκτυπο στις συνθήκες ανάπτυξης και εξέλιξης των δασών της Ευρώπης. Η κλιματική αλλαγή είναι πολύ πιθανό να αυξήσει τη διάρκεια της περιόδου των δασικών πυρκαγιών με τις παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας και την αύξηση της θερμοκρασίας καθώς και να διευρύνει τις επικίνδυνες προς ανάφλεξη εκτάσεις. Οι ακραίες συνθήκες έχουν αυξηθεί σε πολλές περιοχές και συνεπώς η πιθανότητα για μεγάλες πυρκαγιές είναι πολύ ισχυρή.

3.2.1.2 Αγροοικοσυστήματα

Οι μείζονες μετασχηματισμοί του αγροτικού χώρου που άρχισαν στο μεσοπόλεμο και κυριάρχησαν μετά το 1950, με κύρια χαρακτηριστικά την επέκταση της εντατικής γεωργίας στις πεδινές και ορισμένες ημιορεινές-ορεινές (οροπέδια) περιοχές και την ανατροπή της ισορροπίας μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής, σε βάρος της τελευταίας, είχαν σαν αποτέλεσμα τη μείωση της βιοποικιλότητας, αλλοιώσεις των παραδοσιακών αγροτικών τοπίων και τη φυσική υποβάθμιση τόσο των υπό εκμετάλλευση όσο και των γειτνιαζόντων προς αυτά, οικοσυστημάτων. Το μη ευνοϊκό φυσικό περιβάλλον και οι διαρθρωτικές αδυναμίες των υπόλοιπων ορεινών και ημιορεινών μειονεκτικών περιοχών απέτρεψαν την επέκταση και σε αυτές του μοντέλου της εντατικής γεωργίας. Αντί του τελευταίου, αναπτύχθηκε στις εν λόγω περιοχές ένας πλούτος ενδιάμεσων αγροτικών συστημάτων μεταξύ, αφενός της σύγχρονης εντατικής πεδινής και αφετέρου της παραδοσιακής εκτατικής ορεινής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Η προκύψασα ετερογένεια του αγροτικού χώρου από την άποψη των συναντώμενων σήμερα παραγωγικών τύπων ερμηνεύει και την αξιολογη βιοποικιλότητα που χαρακτηρίζει ακόμη και μετά από μισό αιώνα εντατικού γεωργικού εκσυγχρονισμού τα ελληνικά αγροοικοσυστήματα. Η εν λόγω βιοποικιλότητα μπορεί να διαπιστωθεί εμπειρικά:

- Σημαντικός αριθμός αγροοικοσυστημάτων στα οποία ασκείται πολυκαλλιέργεια ή εκτατική μονοκαλλιέργεια (π.χ. εκτατικοί ελαιώνες) χαρακτηρίζονται από αξιολογο πλούτο ειδών της άγριας χλωρίδας και πανίδας, συχνά συγκρίσιμο, αν όχι μεγαλύτερο, από τον συναντώμενο στα γειτνιαζόντα φυσικά οικοσυστήματα.
- Μεγάλος αριθμός αγροτικών τοπίων, ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής αξίας συναντάται κυρίως στις ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές της χώρας καθώς και σε πεδινές περιοχές στις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί αναδιαμοί και μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα. Η συνύπαρξη και γειτνίαση αγροοικοσυστημάτων και φυσικών οικοσυστημάτων σε αγροτικά τοπία διαφόρων και εναλλασσομένων τύπων βλάστησης, υπό μορφή μωσαϊκού, ενισχύουν την

ποικιλομορφία του υπαίθριου χώρου, τη δημιουργία ιδιαίτερης αισθητικής και φυσικής αξίας οικοτόπων και εν τέλει τη βιοποικιλότητα.

- Συχνά, αγροοικοσυστήματα και φυσικά οικοσυστήματα διασυνδέονται μέσω ανθρωπογενών κατασκευών δημιουργώντας ένα πυκνό δίκτυο οικολογικών διαδρόμων. Φυσικά οικοσυστήματα που γειτνιάζουν με αγρο-οικοσυστήματα φιλοξενούν άγρια είδη, συγγενεύοντα με, ή προερχόμενα από, καλλιεργούμενα φυτά (π.χ. στις περιοχές της Ροδόπης, της Ηπείρου κ.ά.).
- Καλλιεργείται μεγάλος αριθμός ειδών και ποικιλιών φυτών προερχομένων από εγχώριο αβελτίωτο γενετικό υλικό. Οι περισσότερες ποικιλίες αποτελούν μεικτούς πληθυσμούς και, ως εκ τούτου, δεν συμπεριλαμβάνονται στους ευρωπαϊκούς και εθνικούς καταλόγους ποικιλιών. Σε αντίθεση με τις ευρωπαϊκές χώρες, όπου τα περισσότερα είδη και ποικιλίες διατηρούνται εκτός του φυσικού τους οικοσυστήματος (*ex situ*), στην Ελλάδα διατηρούνται *on farm*, σε μικρές και γεωγραφικά διάσπαρτες εκτάσεις, υπό ετερογενείς συνθήκες και καθεστώδες συνεχούς εξέλιξης.
- Εκτρέφεται σημαντικός αριθμός ειδών και φυλών αγροτικών ζώων. Ένας εντυπωσιακός όγκος πληροφοριών και γνώσεων παραδοσιακών τεχνικών και πρακτικών αειφορικής διαχείρισης των αγροοικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, εκ μέρους των τοπικών κοινοτήτων, έχει αποθησαυρισθεί από τη λαογραφική και ανθρωπολογική έρευνα, ο οποίος όμως παραμένει στο σύνολο του διάσπαρτος, ασυστηματοποίητος και ανεκμετάλλευτος.

3.2.1.3 Υδατικά οικοσυστήματα - υγράτοποι

Υγράτοποι είναι φυσικές ή τεχνητές περιοχές αποτελούμενες από έλη με ποώδη βλάστηση, από μη αποκλειστικής ομβροδίαιτα έλη με τυρφώδες υπόστρωμα, από τυρφώδεις γαίες ή από νερό. Οι περιοχές αυτές είναι μόνιμα ή προσωρινά κατακλυζόμενες από νερό το οποίο είναι στάσιμο ή τρεχούμενο, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό και περιλαμβάνουν επίσης εκείνες που καλύπτονται από θαλασσινό νερό το βάθος του οποίου κατά τη ρηχία δεν υπερβαίνει τα έξι μέτρα. Ουσιώδη γνωρίσματα της μεταβατικής ζώνης που παρεμβάλλεται μεταξύ των μόνιμα κατακλυσμένων και των καθαρά χερσαίων περιοχών είναι η παρουσία υδροχαρούς βλάστησης και η ύπαρξη υδρομορφικών εδαφών, δηλαδή εδαφών που ανέπτυξαν ειδικά γνωρίσματα ως αποτέλεσμα της υψηλής υπόγειας στάθμης νερού. Οι υγράτοποι, όσοι δεν έχουν εντελώς υποβαθμισθεί από τον άνθρωπο, σφύζουν από ζωή. Ιδιαίτερα θαυμαστή είναι η πληθώρα υδρόβιων πουλιών που βρίσκουν εκεί χώρους για αναπαραγωγή, φώλιασμα, τροφή και ξεκούραση. Πολλά από τα είδη είναι μεταναστευτικά και προστατεύονται άμεσα

ή έμμεσα από Διεθνείς Συμβάσεις (π.χ. Ραμσάρ, Βέρνης, Ρίο) και Κοινοτικές Οδηγίες (π.χ. 79/409/ΕΟΚ για τα άγρια πουλιά). Επίσης, πολλοί υγρότοποι προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία, τη Σύμβαση Ραμσάρ και περιλαμβάνονται στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι ταξινόμησης των υγροτόπων σε τύπους, π.χ. ανάλογα με τη ρέουσα ή στάσιμη φύση των νερών, την αλατότητα του νερού, τη γειτνίασή τους με θάλασσα, το υπόστρωμά τους, με το αν είναι φυσικοί ή τεχνητοί κλπ. Οι πολύ γενικές κατηγορίες στις οποίες συνηθίζεται να χωρίζονται οι υγρότοποι στην Ελλάδα είναι: δέλτα, έλη, λίμνες, λιμνοθάλασσες, πηγές, εκβολές, ποταμοί, τεχνητές λίμνες. Η Ελλάδα έχει σήμερα περισσότερους από 400 μικρούς και μεγάλους υγροτόπους συνολικού εμβαδού πάνω από 2 εκ. στρέμ. Πολλοί από αυτούς είναι σύνθετοι και σχηματίζουν μωσαϊκό υγροτόπων ή υγροτοπικά συμπλέγματα. Πριν από δύο γενεές η Ελλάδα είχε τριπλάσια έκταση υγροτόπων. Οι πιο πλούσιες σε υγροτόπους περιοχές της χώρας είναι οι βόρειες και οι δυτικές, γι' αυτό και πάνω από αυτές παρατηρούνται οι σπουδαιότερες οδοί πτήσης των μεταναστευτικών πουλιών. Τα νησιά του Αιγαίου φιλοξενούν λίγους και μικρούς υγροτόπους, οι οποίοι όμως έχουν ιδιαίτερη οικολογική σημασία.

3.2.1.4 Θαλάσσια οικοσυστήματα

Οι συνθήκες που επικρατούν στο θαλάσσιο περιβάλλον, είναι εξαιρετικά ποικίλες και διαμορφώνουν ποικίλα οικολογικά περιβάλλοντα, από τα επιφανειακά νερά, πλούσια σε οξυγόνο και ηλιακή ακτινοβολία, μέχρι τα νερά των αβύσσων με μόνιμη απουσία φωτός, τεράστιες πιέσεις, χαμηλές θερμοκρασίες. Δεν είναι τυχαίο ότι η πολυμορφία των συνθηκών έδωσε τη δυνατότητα ανάπτυξης μεγάλης ποικιλίας οργανισμών, από μονοκύτταρα φύκη έως τα μεγάλα θηλαστικά, οι οποίοι προσάρμοσαν τις λειτουργίες τους στις συνθήκες αυτές. Οι θαλάσσιοι οργανισμοί (πελαγικοί) κατηγοριοποιούνται γενικά ως εξής: α) αυτοί που κινούνται παθητικά με τα θαλάσσια ρεύματα (φυτοπλαγκτόν, ζωοπλαγκτόν), β) αυτοί που κινούνται αυτόνομα και συνιστούν το νηκτόν (π.χ. δελφίνια, χελώνες, ψάρια, καλαμάρια, χταπόδια) και γ) αυτοί που ζουν κοντά στον πυθμένα ή είναι θαμμένοι μέσα στο ίζημα και αποτελούν το βένθος.

Τα παράκτια οικοσυστήματα είναι μία από τις πιο παραγωγικές θαλάσσιες ζώνες. Αυτό συμβαίνει λόγω των ρηχών νερών που υπάρχουν, στα οποία η ακτινοβολία μπορεί να διεισδύσει ως το βυθό της θάλασσας και να παρέχει τις συνθήκες ώστε να επιτρέψει ένα ευρύ φάσμα πρωτογενούς παραγωγικότητας. Τα υψηλά επίπεδα πρωτογενούς παραγωγικότητας σε συνδυασμό με τους κλιματικούς παράγοντες με τη σειρά τους

διατηρούν το συνολικό οικοσύστημα παρέχοντας πλούσια «βοσκοτόπια» και πολυσύχναστες περιοχές αναπαραγωγής.

Η εκτεταμένη ακτογραμμή της Ελλάδας, είναι η μεγαλύτερη στην Ευρώπη και αποτελεί μια ευρεία περιοχή με ποικίλα ενδιαίτηματα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα χαμηλά επίπεδα παράκτιας ανάπτυξης (σε σχέση με τη Δυτική Μεσόγειο) καθιστά τα οικοσυστήματα της παράκτιας ζώνης των ελληνικών θαλασσών και της ΝΑ Μεσογείου από τα πιο βιοποικίλα θαλάσσια οικοσυστήματα ολόκληρης της Μεσογείου.

Οι σημαντικότερες ανθρωπογενείς πιέσεις στο θαλάσσιο οικοσύστημα είναι ο ευτροφισμός (που σχετίζεται με την χρήση γεωργικών λιπασμάτων και την απόρριψη αστικών αποβλήτων στη θάλασσα), η υπεραλίευση, η ρύπανση από πετρέλαιο (που σχετίζεται με τις θαλάσσιες μεταφορές) και βιομηχανικά απόβλητα. Ο τουρισμός, που αποτελεί κύρια πηγή εισοδήματος για πολλές περιοχές του ελληνικού νησιωτικού και παράκτιου χώρου, δημιουργεί μια ιδιαίτερη μορφή πίεσης στο περιβάλλον: την απώλεια ενδιαιτημάτων (π.χ. περιοχές ωοτοκίας της θαλάσσιας χελώνας), τα είδη που μεταφέρθηκαν από τον άνθρωπο (ξενικά είδη) συχνά αποτελούν απειλή για την ενδημική χλωρίδα και πανίδα αλλά και η κλιματική αλλαγή.

3.2.2 Κατάσταση και τάσεις διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος

Σύμφωνα με την Έκθεση Κατάστασης του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα για το 2018 (ΕΚΠΑ), η αξιολόγηση των τάσεων για το φυσικό περιβάλλον πραγματοποιείται μέσα από σειρά δεικτών που πραγματεύονται ζητήματα κατάστασης, πιέσεων και πιθανής ανταπόκρισης προς την αντιμετώπιση των εντοπιζόμενων προβλημάτων. Τα κεντρικά σημεία της αξιολόγησης παρουσιάζονται ως εξής:

- Αναφορικά με την *Αφθονία και κατανομή επιλεγμένων ειδών*. Ο δείκτης των κοινών πουλιών στην Ελλάδα παρουσιάζει μείωση (19,81%: περίοδος 2007-2016), όπως παρατηρείται και στην Ευρώπη. Ειδικότερα, οι πληθυσμοί των αγροτικών πουλιών εμφανίζουν μικρή μείωση (2,6%), ενώ οι πληθυσμοί των δασικών πουλιών πολύ μεγάλη μείωση (38,15%) για την ίδια περίοδο.
- Αναφορικά με τα *Είδη Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος*. Συνολικά, η κατάσταση διατήρησης των ειδών είναι γενικά καλύτερη στη χώρα σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς ποσοστό 33% των ειδών βρίσκεται σε Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV), έναντι 23% στην υπόλοιπη Ευρώπη. Όσον αφορά στα πτηνά, οι βραχυπρόθεσμες τάσεις (2001-2012) του πληθυσμού των αναπαραγόμενων ή/και

διαχειριζόμενων πτηνών είναι σταθερές (=) σε ποσοστό 66%, ενώ οι μακροπρόθεσμες πληθυσμιακές τάσεις (1980-2012) καταγράφονται σε ίσα περίπου ποσοστά σταθερές (=) (36%) και άγνωστες (x) (33%).

- Αναφορικά με τους *Οικοτόπους Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος*. Συνολικά, η κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων στη χώρα είναι πολύ καλύτερη από αυτή στην Ευρώπη. Ποσοστό 61% των τύπων οικοτόπων βρίσκεται σε Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV), έναντι 16% των οικοτόπων στην Ευρώπη, και μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό των οικοτόπων βρίσκεται σε Μη Ικανοποιητική - Κακή κατάσταση διατήρησης (U2) (3% έναντι 30% στην Ευρώπη).
- Αναφορικά με την *Κάλυψη οικοσυστημάτων*. Οι αλλαγές στην κάλυψη των διαφορετικών κατηγοριών οικοσυστημάτων που συντελέστηκαν κατά την περίοδο 2006-2012 αντιστοιχούν στο 1,08% της ελληνικής επικράτειας. Οι καλλιέργειες μειώθηκαν σε έκταση, με κυριότερη αιτία απώλειας τη μετατροπή τους σε αστικές περιοχές. Άλλες αλλαγές αφορούν στη μικρή αύξηση των αστικών περιοχών και των υδάτινων σωμάτων (λίμνες και ποτάμια) και στη μείωση της έκτασης των θαμνώνων, των αγροτικών μωσαϊκών και των λιβαδιών.
- Αναφορικά με *Πιέσεις και απειλές σε είδη Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος*. Η πλειονότητα των απειλών στα είδη τόσο της χερσαίας όσο και της θαλάσσιας περιοχής ήταν χαμηλής έντασης. Η Ελλάδα θα πρέπει να επικεντρωθεί στην εξάλειψη των απειλών που αφορούν στην ιχθυοπανίδα των εσωτερικών υδάτων και στα θηλαστικά στη θαλάσσια βιογεωγραφική περιοχή καθώς αυτές οι βιολογικές ομάδες δέχονται τον μεγαλύτερο αριθμό απειλών. Τα πτηνά επίσης δέχονται ένα μεγάλο αριθμό τύπων πιέσεων, με το μεγαλύτερο ποσοστό να είναι μεσαίας έντασης και με κυριότερη πίεση υψηλής έντασης την τροποποίηση των φυσικών συνθηκών, ακολουθούμενη από τη γεωργία.
- Αναφορικά με *Πιέσεις και απειλές σε οικοτόπους Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος*. Η πλειονότητα των πιέσεων και απειλών στους χερσαίους οικοτόπους ήταν χαμηλής έντασης, ενώ στους θαλάσσιους οικοτόπους μεσαίας έντασης, γεγονός που δικαιολογεί την καλύτερη κατάσταση διατήρησης των χερσαίων οικοτόπων σε σχέση με τους θαλάσσιους. Επίσης, η Ελλάδα θα πρέπει να δώσει έμφαση στην εξάλειψη των πιέσεων και απειλών στα δασικά οικοσυστήματα, τα οποία δέχονται την πλειονότητα των πιέσεων και απειλών.

- Αναφορικά με την *Απώλεια φυσικών και ημι-φυσικών οικοσυστημάτων*. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τεχνητών εκτάσεων στην Ελλάδα ήταν από τους υψηλότερους, με την Ελλάδα να καταλαμβάνει την τέταρτη θέση στην Ευρωπαϊκή κατάταξη (2006-2012). Οι νέες τεχνητές επιφάνειες που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα προήλθαν κατά κύριο λόγο από τη μετατροπή εκτάσεων καλλιεργειών, μικτών αγροτικών οικοσυστημάτων, λιβαδικών εκτάσεων και θαμνώνων. Η επέκταση των τεχνητών επιφανειών οφειλόταν κατά σειρά προτεραιότητας στην εξάπλωση των εργοταξίων, των χώρων εκσκαφής και απόθεσης, των βιομηχανικών περιοχών, των αστικών περιοχών και των δικτύων μεταφοράς.
- Αναφορικά με τον Κατακερματισμό φυσικών και ημιφυσικών οικοσυστημάτων και περιοχών. Το οδικό δίκτυο είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο στην Ελλάδα, δημιουργώντας πολύ σοβαρά προβλήματα κατακερματισμού του Ελληνικού τοπίου, με μόνο το 24% της χερσαίας έκτασης της Ελλάδας να απέχει άνω του 1 km από τον πλησιέστερο δρόμο, ποσοστό ιδιαίτερα μικρό σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο μέσο όρο, το έτος 2013. Κρίνεται απαραίτητη επομένως η προστασία των εκτεταμένων περιοχών άνευ δρόμων λόγω της σημασίας τους για τη συνδεσιμότητα των φυσικών οικοσυστημάτων και για τη διαφύλαξη των οικοσυστημικών υπηρεσιών τους.
- Αναφορικά με τις *Εθνικά προστατευόμενες περιοχές*. Η συνολική επιφάνεια των εθνικά προστατευόμενων περιοχών παρουσιάζει διαχρονική εκθετική αύξηση στην Ελλάδα, από το 1938 έως σήμερα. Η συνεισφορά της Ελλάδας στο σύστημα των εθνικά προστατευόμενων περιοχών της Ευρώπης είναι σημαντική και αντιστοιχεί σε περίπου 1,8% της συνολικής έκτασης (χερσαίας και θαλάσσιας) των χαρακτηρισμένων ως εθνικά προστατευόμενων περιοχών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (2016).
- Αναφορικά με τις *Περιοχές χαρακτηρισμένες βάσει των Οδηγιών της ΕΕ για τους Οικοτόπους και για τα Πτηνά*. Το δίκτυο Natura 2000 καλύπτει 27,1% της χερσαίας επιφάνειας της χώρας, ενώ στην Ευρώπη το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18,1%. Το γεγονός αυτό δείχνει πως η συνεισφορά της Ελλάδας στο δίκτυο είναι μεγάλη και η χώρα τοποθετείται στην έβδομη θέση μεταξύ των 28 κρατών- μελών.
- Αναφορικά με τη *Διατήρηση της Γεωποικιλότητας*. Οκτώ Γεωπάρκα έχουν μέχρι σήμερα ενταχθεί στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων της UNESCO, περιλαμβάνοντας 330 Γεωτόπους, ως τόπους με ιδιαίτερους γεωμορφολογικούς, γεωλογικούς,

τεκτονικούς και παλαιοντολογικούς σχηματισμούς, αλλά και στοιχεία γεωπολιτιστικής κληρονομιάς και ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Σε γενικές γραμμές η κατάσταση της φύσης και της βιοποικιλότητας της Ελλάδας φαίνεται πως είναι αρκετά ικανοποιητική σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, όπως αποτυπώνεται από τους δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν και με γενικό τρόπο παρουσιάστηκαν ανωτέρω. Η χώρα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στις δράσεις για την προστασία του βιολογικού και γεωλογικού της κεφαλαίου μέσω των προστατευόμενων περιοχών. Προτεραιότητες για τη διατήρηση του φυσικού πλούτου εντοπίζονται σε δράσεις που στοχεύουν στην ανάσχεση της αλλαγής της κάλυψης γης από φυσική - ημιφυσική σε δομημένη, στην αποτροπή της κατάτμησης των οικοσυστημάτων, στην προστασία του τοπίου και του γεωπεριβάλλοντος, στην προστασία της έκτασης των λειτουργικών χαρακτηριστικών των δασών, στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, με επίκεντρο τον μετριασμό των πιέσεων και απειλών που δέχονται.

3.2.3 Το πλαίσιο προστασίας

Το καθεστώς προστασίας των οικοσυστημάτων της χώρας είναι σύνθετο και πολυεπίπεδο. Συμβαδίζει με εθνικές προτεραιότητες και διεθνείς δεσμεύσεις. Εντοπίζονται οικοσυστήματα διεθνούς ενδιαφέροντος, άλλα που εντάσσονται σε Ευρωπαϊκά δίκτυα προστασίας ενώ υπάρχουν και ευρείες ζώνες οικοσυστημάτων που καθορίζονται θεσμικά ως Εθνικοί Δρυμοί και Εθνικά Πάρκα κ.α. Στο Ν. 3937/2011 Διατήρηση της βιοποικιλότητας, εισάγεται η έννοια του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών. Το σύστημα αυτό συμπυκνώνεται στις ακόλουθες κατηγορίες (άρθρα 4 και 5):

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Φυσικά πάρκα (εθνικά ή περιφερειακά πάρκα)
- Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και ειδικότερα ως: ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ), ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) ή καταφύγια άγριας ζωής ή συνδυασμός αυτών
- Προστατευόμενα τοπία και στοιχεία τοπίου ή προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί

Με το Ν.4685/2020 «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις», μεταξύ άλλων, επανακαθορίζεται το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών ως εξής:

- Περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας (δίκτυο Natura 2000: ΕΖΔ, ΖΕΠ και ΠΤΕΣ σύμφωνα με την ΚΥΑ υπ' αριθμ. 50743/2017).
- Εθνικά Πάρκα (ευρείες περιοχές που δύναται να περιλαμβάνουν περιοχές Natura, περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, εθνικούς δρυμούς, υγράτοπους Ramsar).
- Καταφύγια άγριας ζωής.
- Προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί.

Αναφορικά με τον καθορισμό ζωνών χρήσεων εντός προστατευόμενων περιοχών, με το Ν. 4685/2020 (άρθρο 44) επήλθε τροποποίηση του ΠΔ 59/2018 και προστέθηκαν οι ακόλουθες γενικές κατηγορίες χρήσεων:

- *Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης (ΖΑΠΦ)*. Επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/ και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14α του ΠΔ 59/2018 (Α' 114). Οι ειδικές αυτές χρήσεις επιλέγονται και δύναται να εξειδικεύονται, κατά περίπτωση, για κάθε προστατευόμενη περιοχή, βάσει της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης. Δεν επιτρέπονται τουριστικές δραστηριότητες.
- *Ζώνη προστασίας της φύσης (ΖΠΦ)*. Επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14β του ΠΔ 59/2018. Οι ειδικές αυτές χρήσεις επιλέγονται και δύναται να εξειδικεύονται, κατά περίπτωση, για κάθε προστατευόμενη περιοχή, βάσει της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης. **Σχετικά με τις τουριστικές δραστηριότητες, επιτρέπονται πλωτές υποδομές και εγκαταστάσεις θαλάσσιας αναψυχής καθώς και περίπτερα ενημέρωσης.**
- *Ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών (ΖΔΟΕ)*. Επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14γ του ΠΔ 59/2018. Οι ειδικές αυτές χρήσεις επιλέγονται και δύναται να εξειδικεύονται, κατά περίπτωση, για κάθε προστατευόμενη περιοχή, βάσει της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης. Επιτρέπονται μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις, ειδικές αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικές εγκαταστάσεις μέχρι 1200τμ., εστίαση και τουριστικά καταλύματα μέχρι 150 κλίνες, εγκαταστάσεις τουριστικής υποδομής και λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις
- *Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων (ΖΒΔΦΠ)*. Επιτρέπονται ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14δ του ΠΔ 59/2018 (Α' 114).

Οι ειδικές αυτές χρήσεις επιλέγονται και δύνανται να εξειδικεύονται, κατά περίπτωση, για κάθε προστατευόμενη περιοχή, βάσει της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης. Αναφορικά στον τουρισμό, στην εν λόγω ζώνη, δεν επιτρέπονται οι μεγάλες αθλητικές εγκαταστάσεις και οι χώροι συνάθροισης/συνεδριακά κέντρα.

Σύμφωνα με την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου καθορισμού και προστασίας περιοχών με οικολογικό ενδιαφέρον (Ν.1650/1986, Ν. 3937/2011 και Ν. 4685/2020) και στη βάση δόμησης του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών, καθορίζονται οι ζώνες αποκλεισμού εγκατάστασης τουριστικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις υφιστάμενες νομοθετικές διατάξεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω περιοχές:

- Ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης
- Ζώνες προστασίας της φύσης (εκτός από περιορισμένες δραστηριότητες)
- Υγρότοποι Ramsar
- Πυρήνες Εθνικών Δρυμών

3.2.4 Αναλυτικός προσδιορισμός ζωνών

Οικότοποι προτεραιότητας

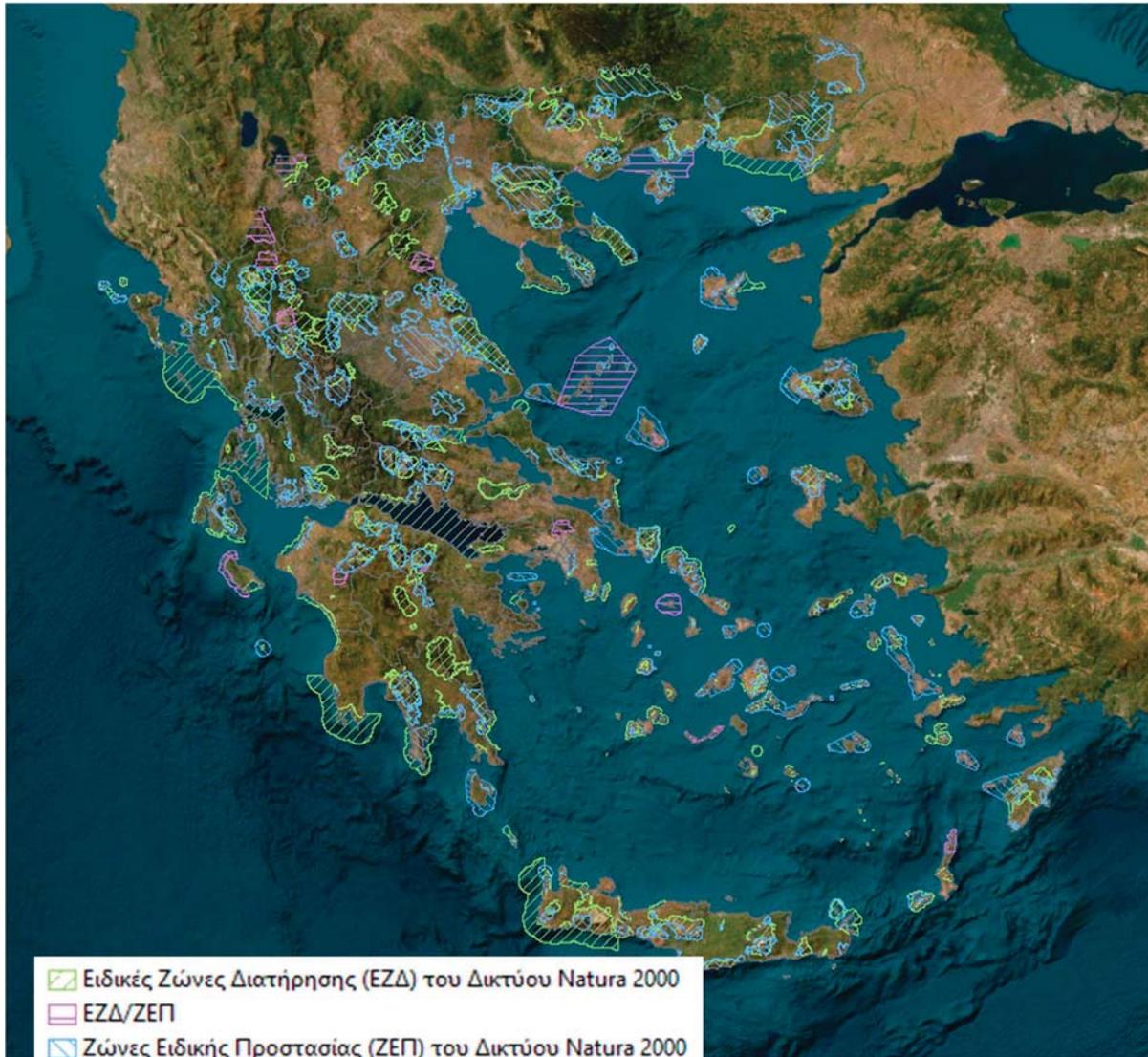
Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι οικότοποι προτεραιότητας που εντοπίζονται στον ελληνικό (χερσαίο) χώρο παρουσιάζονται ακολούθως:

- 1150, Παράκτιες Λιμνοθάλασσες.
- 1510, Μεσογειακές αλατούχες στέπες (*Limonietalia*).
- 2250, Θίνες των παραλίων με *Juniperus spp.*
- 2270, Θίνες με δάση από *Pinus pinea* ή/και *Pinus pinaster*.
- 3170, Μεσογειακά εποχιακά τέλματα.
- 5230, Δενδρώδη *matorrals* με *Laurus nobilis*.
- 6110, Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες της *Alyso-Sedion albi*.
- 6220, Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της *Thero-Brachypodietea* (υπό προϋποθέσεις).
- 6230, Χλωώδεις διαπλάσεις με *Nardus*, ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης).
- 6260, Πανωννικές αμμώδεις στέπες.
- 7210, Ασβεστούχοι βάλτοι με *Cladium mariscus* και είδη της *Caricion davallianae*.
- 9180, Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της *Tilio-Acerion*.

- 91Ε0, Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).
- 9370, Φοινικοδάση του *Phoenix*.
- 9530, (Υπο-)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα.
- 9560, Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.

Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης

- Εθνικό Πάρκο Αξιού - Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης ΑΠ1, ΑΠ2, ΑΠ3, ΑΠ4.
- Εθνικό Πάρκο λίμνης Κερκίνης - Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης Α1, Α2, Α3, Α4.
- Εθνικό Πάρκο λιμνών Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας - Ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης Α1, Α2, Α3.
- Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης - Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης Α1, Α2, Α3.
- Ζώνες απόλυτης προστασίας ΑΠ1, ΑΠ2, ΑΠ3 και ΑΠ4 Εθνικού Πάρκου Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου.
- Ζώνη Α1 (Δάσος Απολλωνίας) Εθνικού Πάρκου υγροτόπων των λιμνών Κορώνειας - Βόλβης και των Μακεδονικών Τεμπών.
- Ζώνη Α1 Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου.
- Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης λίμνης Καστοριάς.
- Μικρό και μεγάλο Σειτάνι Σάμου (περιοχή Α1 - Πυρήνας).
- Μικρό και μεγάλο Σειτάνι Σάμου (περιοχή Α2).
- Υγρότοπος Δύστου Εύβοιας (περιοχή 1).

Εικόνα 3-1: Προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000

Περιοχές προστασίας της φύσης

- Εθνικό Πάρκο Ολύμπου – Ζώνες Α και Β.
- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου - Βόρειων Σποράδων - Περιοχή Α Ζώνες Α1 και Α6.
- Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης - Περιοχή προστασίας της φύσης.
- Εθνικό Πάρκο Αξιού - Περιοχές προστασίας της φύσης Β1, Β2, Β3, Β4, Β5, Β6, Β7, ΠΔ1, ΠΔ2, ΠΔ3, ΠΔ4, ΠΑ.
- Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου - Περιοχή προστασίας της φύσης Ζώνες Α1 και Α2.
- Εθνικό Πάρκο λίμνης Κερκίνης - Περιοχές προστασίας της φύσης Π1, Π2, Π3, Π4.

- Εθνικό Πάρκο λιμνών Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας - Ζώνες προστασίας της φύσης Β1, Β2, Β3, Β4, Β5, Β6 και Β7.
- Εθνικό Πάρκο Ορεινού Όγκου Χελμού - Βουραϊκού - Περιοχή προστασίας της φύσης Α1, Α2 και Α3.
- Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης - Περιοχές προστασίας της φύσης Β1, Β2, Β3, Β4, Β5, Β6 και Β7.
- Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων - Περιστερίου - Χαράδρας Άραχθου - Περιοχές προστασίας της φύσης Ζώνες ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ, ΙΔ.
- Εθνικό Πάρκο υγροτόπων Αμβρακικού - Περιοχή προστασίας της φύσης.
- Εθνικό Πάρκο υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς - Περιοχή προστασίας της φύσης Ζώνη Α.
- Εθνικό υγροτοπικό πάρκο Δέλτα Έβρου - Περιοχή προστασίας της φύσης Ζώνες Α, Β και Γ.
- Ζώνες Α1, Α2, Α3, Α4 και Α5 Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα.
- Ζώνες Α2, Α3, Α4, Α5 και Α7 περιοχής Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Βόρειων Σποράδων.
- Ζώνες Α2, Α3, Ια, Ιβ, Π1, Π2, Π3, Υ Εθνικού Πάρκου Ζακύνθου.
- Ζώνες Ια, Ιβ και Ιγ Εθνικού Πάρκου Πίνδου.
- Ζώνες προστασίας της φύσης ΠΦ1, ΠΦ2, ΠΦ3, ΠΦ4 Εθνικού Πάρκου Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου.
- Ζώνη Α2 (Μακεδονικά Τέμπη) Εθνικού Πάρκου υγροτόπων των λιμνών Κορώνειας - Βόλβης και Μακεδονικών Τεμπών.
- Όρος Καρβούνι Σάμου.
- Όρος Κέρκις Σάμου.
- Περιοχές προστασίας της φύσης ΖΠΦΠ1 και ΖΠΦΠ2 Δήμου Σταγίρων Ακάνθου.
- Περιοχές προστασίας της φύσης Στενών Αχέροντα, εκβολών Καλαμά και έλους Καλοδικίου και περιφερειακή ζώνη.
- Περιοχή Δήμων Άργους και Μιδέας (Περιοχές 5 και 5^α).
- Περιοχή προστασίας της φύσης λίμνης Καστοριάς.
- Υγρότοπος Δύστου Εύβοιας (Περιοχή 2).
- Υγρότοπος και ακτή Ψαλιδίου Κω.
- Υγρότοπος Ψαχνών Ευβοίας.

Υγρότοποι Ramsar

- Δέλτα Έβρου.

- Λίμνες Ισμαρίδα, Βιστονίδα, Πόρτο Λάγος και οι παρακείμενες λιμνοθάλασσες.
- Δέλτα του Νέστου και η παρακείμενη λιμνοθάλασσα.
- Τεχνητή λίμνη Κερκίνη.
- Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια.
- Υγροτοπικό σύμπλεγμα των εκβολών των ποταμών Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα.
- Λίμνη Μικρή Πρέσπα.
- Αμβρακικός κόλπος.
- Λιμνοθάλασσα Μεσολογίου.
- Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου.

Άλλες περιοχές προστασίας

- Στο σχετικό πίνακα, καταγράφονται άλλες περιοχές προστασίας που κατοχυρώνονται θεσμικά όπως: α) οι πυρήνες των εθνικών δρυμών, β) τα αισθητικά δάση και γ) τα διατηρητέα μνημεία της φύσης.
- Με το ΠΔ του 2012 (ΦΕΚ 229ΑΑΠ/2012) εγκρίθηκε ο κατάλογος των μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορίστηκαν όροι και περιορισμοί για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων. Προσδιορίστηκαν 374 μικροί υγροτόποι κατανεμημένοι σε όλες τις νησιωτικές Περιφέρειες καθώς και σε αυτές της Αττικής, της Θεσσαλίας, της Στερεάς Ελλάδας και της Αν. Μακεδονίας – Θράκης.
- Με υπουργική απόφαση ορίζονται «Περιοχές άνευ δρόμων (ΠΑΔ) – Περιοχές απάτητων βουνών (ΠΑΒ)» οι οποίες ωστόσο δεν έχουν αποκτήσει ακόμη θεσμική κατοχύρωση ως ζώνες με επιτρεπόμενες χρήσεις. Ορίζονται ως απάτητα βουνά οι εξής ορεινοί όγκοι (με ΥΑ κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 47 ν. 4685/20, όπως ισχύει)
 - Λευκά Όρη 382,06 τ.χλμ. (νομοί Χανίων & Ρεθύμνου)
 - Σάος 97,30 τ.χλμ. (Σαμοθράκη)
 - Σμόλικας 102,89 τ.χλμ. (νομοί Ιωαννίνων & Γρεβενών)
 - Τύμφη 202,75 τ.χλμ. (νομός Ιωαννίνων)
 - Ταΰγετος 143,23 τ.χλμ. (νομοί Λακωνίας & Μεσσηνίας)
 - Χατζή 45,61 τ.χλμ. (νομός Τρικάλων)
 - Άγραφα 94,92 τ.χλμ. (νομοί Καρπενησίου & Καρδίτσας)
 - Μαίναλο – 44,98 τ.χλμ (νομός Αρκαδίας)
 - Ορος Δίκτη, ή αλλιώς Λασιθιώτικα Όρη, 66,29 τ.χλμ,
- Με ΚΥΑ ορίζονται «απάτητες παραλίες» κατ' αναλογία των απάτητων βουνών. Οι "απάτητες παραλίες" είναι παραλίες υψηλής προστασίας, οι οποίες καθορίζονται από την υπουργική απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68831/1806/2024 (ΦΕΚ 3734/Β'/28-06-2024), η οποία, τροποποιεί την ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/35330/646/2.4.2024 ΚΥΑ «Όροι και

περιορισμοί για τους αιγιαλούς και τις παραλίες υψηλής προστασίας (απάτητες παραλίες)» (Β' 2364) και εντάσσει επιπλέον παραλίες στον κατάλογο. Το ΦΕΚ ορίζει τους όρους και τους περιορισμούς που ισχύουν σε αυτές, όπως η απαγόρευση εμπορικών δραστηριοτήτων, η απαγόρευση οχημάτων και εκδηλώσεων άνω των 10 ατόμων, και η μη τοποθέτηση ξαπλωστρών ή τραπεζοκαθισμάτων.

- Δημοσιεύτηκε ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2024/1991 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Ιουνίου 2024 για την αποκατάσταση της φύσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2022/869. Ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες που συμβάλλουν μεταξύ άλλων στη μακροπρόθεσμη και βιώσιμη ανάκαμψη της βιοποικιλότητας και της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων σε όλες τις χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές των κρατών μελών μέσω της αποκατάστασης των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης όσον αφορά τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την ουδετερότητα ως προς την υποβάθμιση της γης. Με τον κανονισμό θεσπίζεται πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή αποτελεσματικά μέτρα αποκατάστασης βάσει περιοχής με σκοπό να καλύπτουν από κοινού, ως ενωσιακό στόχο, για το σύνολο των περιοχών και των οικοσυστημάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τουλάχιστον το 20 % των χερσαίων και τουλάχιστον το 20 % των θαλάσσιων περιοχών έως το 2030, και το σύνολο των οικοσυστημάτων που χρήζουν αποκατάστασης έως το 2050. Ο κανονισμός δεν ορίζει περιοχές προστασίας, αλλά θέτει το πλαίσιο για την ανάκαμψη της βιοποικιλότητας, με μέτρα που θα προσδιοριστούν με κατάρτιση εθνικών σχεδίων αποκατάστασης. Σε κάθε περίπτωση οι προβλέψεις του κανονισμού και η μεθοδολογία ανάλυσης, όπως και τα παραδείγματα μέτρων (όπως το μέτρο φύτευσης δένδρων του άρθρου 23, η μείωση των διαφόρων μορφών θαλάσσιας ρύπανσης, η επιβάρυνση σε θρεπτικά συστατικά και η ηχορύπανση του παραρτήματος VII) λαμβάνονται υπόψη και στην παρούσα δέουσα εκτίμηση.

Πίνακας 3-2: Άλλες περιοχές προστασίας θεσμικά καθοριζόμενες

Πυρήνες εθνικών δρυμών	Αισθητικά δάση	Διατηρητέα μνημεία της φύσης
1. Πίνδος	1. Φοινικόδασος Βαί Λασιθίου	1. Παρθένο δάσος Κεντρικής Ροδόπης
2. Πρέσπες	2. Πεφκιά Ξυλοκάστρου Κορινθίας	2. Νησί Πιπέρι Βορείων Σποράδων
3. Αίνας	3. Δασικά συμπλέγματα Όσσας Λάρισας	3. Δάσος Δενδρόκεδρων στην Κυνουρία Αρκαδίας
4. Οίτη	4. Δάσος Στενής Ευβοίας	4. Δάσος Λεσινιού Αιτωλοακαρνανίας
5. Βίκος – Αώος	5. Κουλάδα Τεμπών Λάρισας	5. Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα Μεσσηνίας
6. Πάρνηθα	6. Δάση Σκιάθου Μαγνησίας	6. Μικτό δάσος Προμάχων Λυκόστομου Αριδαίας
7. Παρνασσός	7. Δρυοδάσος Μονγκοστού Κορινθίας	7. Φυσικό δάσος Κυπαρισσιού στον Έμπονα Ρόδου
8. Σούνιο	8. Περιαστικό δάσος Τιθορέας Φθιώτιδας	8. Μικτό δάσος Γράμμου
9. Σαμαριά	9. Δάση Αμυγδαλεώνα Καβάλας	9. Απολιθωμένο δάσος Λέσβου
10. Όλυμπος	10. Δάσος Καραϊσκάκη Καρδίτσας	
	11. Στενά Νέστου Καβάλας – Ξάνθης	
	12. Δάσος εθνικής ανεξαρτησίας Καλαβρύτων Αχαΐας	
	13. Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως - Μύτικα Πρέβεζας	
	14. Δάσος Φαρσάλων Λάρισας	
	15. Δάσος Λόφων Κάστρου και Αϊλιά Τρικάλων	
	16. Δάσος Χειμάρρων Σελέμνου και Χαράδρου	
	17. Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	
	18. Δάσος Καισαριανής Αττικής	
	19. Δρυοδάσος Κουρί Αλμυρού Μαγνησίας	

3.2.5 Αναλυτική περιγραφή της Περιοχής Μελέτης (Π.Μ.)

3.2.5.1 Πίνακες κατάστασης διατήρησης και καθεστώτος απειλής για τα είδη και τους τύπους οικοτόπων

Παρακάτω παρουσιάζονται πίνακες με τα είδη ορνιθοπανίδας, πανίδας, χλωρίδας και τύπων οικοτόπων της Ελλάδας και πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς απειλής/ την κατάσταση διατήρησής (ΚΔ) τους στη χώρα σύμφωνα με το Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο (2009) και τα «Δεδομένα Βιοπαρακολούθησης 2007-2015» (ΥΠΕΝ, 2017).

Πίνακας 3-3 Είδη Ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και το καθεστώς προστασίας και απειλής τους στην Ελλάδα

ΕΙΔΟΣ (Ελληνική Ονομασία)	ΕΙΔΟΣ (Λατινική Ονομασία) Επικαιροποιημένη ονομασία με τη V31	Καθεστώς Παρουσίας	IUCN	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Κατηγορία SPEC	Ευρωπαϊκό Καθεστώς Απειλής	Παραρτήματα Οδηγίας 2009/147/ΕΚ	Σύμβαση Βέρνης	Σύμβαση Βόννης
(Κοινό) Σαΐνι	<i>Accipiter brevipes</i>	sv, pm			2	LC	I	II	II
Ψαθοποταμίδα	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	WV, r		VU	-	LC	I	II	II
Αιγυλιός	<i>Aegolius funereus</i>	r		DD	-	LC	I	II	
Μαυρόγυπας	<i>Aegypius monachus</i>	r	NT	EN	1	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκή) Αλκυόνη	<i>Alcedo atthis</i>	WV, r		DD	3	VU	I	II	
Πετροπέρδικα	<i>Alectoris graeca all others</i>	R		VU	2	NT	I, II/1	III	
Νανόχηνα	<i>Anser erythropus</i>	wv	VU	CR	1	EN	I	II	I; II
Ωχροκελάδα	<i>Anthus campestris</i>	sv			3	LC	I	II	
Χρυσαστός	<i>Aquila chrysaetos</i>	r		EN	3	LC	I	II	II
Στικταετός	<i>Clanga clanga</i>	wv	VU	EN	1	EN	I	II	I; II
(Ανατολικός) Βασιλαετός	<i>Aquila heliaca</i>	r, wv	VU	CR	1	LC	I	II	I; II
Κραυγαετός	<i>Clanga pomarina</i>	sv, pm		EN	2	LC	I	II	II
Πορφυροτσικνιάς	<i>Ardea purpurea</i>	PM, sv		EN	3	LC	I	II	II
(Ξανθός) Κρυποτσικνιάς	<i>Ardeola ralloides</i>	SV, PM		VU	3	LC	I	II	
Βαλτόμτρουφος	<i>Asio flammeus</i>	wv, pm, r?		DD	3	LC	I	II	

(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπατια	Aythya nyroca	PM, sv	NT	VU	1	LC	I	III	I; II
(Ευρασιατικός) Ήτταυρος	Botaurus stellaris	wv, pm, r?		EN	3	LC	I	II	II
Κοκκινόχρηνα	Branta ruficollis	wv	EN	VU	1W	NT	I	II	I; II
(Κοινός) Μπούφος	Bubo bubo	r			3	LC	I	II	
(Ευρασιατική) Πετροτουρλίδα	Burhinus oedicnemus	sv, pm		NT	3	LC	I	II	II
Αετογερακίνα	Buteo rufinus	plm		VU	3	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα	Calandrella brachydactyla	SV, PM			3	LC	I	II	
Αρτέμις	Calonectris diomedea s. str.	SV			2	LC	I	II	
(Ευρωπαϊκό) Γιδοβύζι	Caprimulgus europaeus	SV			2	LC	I	II	
Φιδαστός	Circaetus gallicus	cv, pm		NT	3	LC	I	II	II
Βουνοσφυριχτής	Eudromias morinellus	pm, sv?			-	LC	I	II	II
Θαλασσοσφυριχτής	Charadrius alexandrinus	R			3	LC	I	II	II
Μουστακογλάρονο	Chlidonias hybrida	PM, sv		EN	3	LC	I	II	
Μαυρογλάρονο	Chlidonias niger	PM, sv		PM	3	LC	I	II	II
Λευκός Πελαργός	Ciconia ciconia	SV, PM		VU	2	LC	I	II	II
Μαύρος Πελαργός	Ciconia nigra	sv, pm		EN	2	LC	I	II	II
Καλαμιόκιρκος	Circus aeruginosus	WV, PM, r		VU	-	LC	I	II	II
Χειμωνόκιρκος	Circus cyaneus	wv, pm			3	NT	I	II	II
Στεπτόκιρκος	Circus macrourus	pm	NT	DD	1	NT	I	II	II
Λιβαδόκιρκος	Circus pygargus	PM, sv		CR	_E	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκή) Χαλκοκουρούνα	Coracias garrulus	sv, pm	NT	VU	2	LC	I	II	II

Ορτυκομάνα	Crex crex	pm	NT	DD	1	LC	I	II	II
Αγριόκυκνος	Cygnus cygnus	wv			_EW	LC	I	II	II
Λευκονώτης Δρυοκολάπτης	Dendrocyopus leucotos	r		NT	-	LC	I	II	
Μισαίος Δρυοκολάπτης	Leioripicus medius	R			_E	LC	I	II	
Βαλκανικός Δρυοκολάπτης	Dendrocyopus syriacus	R			_E	LC	I	II	
Μαύρος Δρυοκολάπτης	Dryocopus martius	r			-	LC	I	II	
Αργυροτσικνιάς	Ardea alba	WV, r		VU	-	LC	I	II	II
(Κοινός) Λευκοτσικνιάς	Egretta garzetta	PM, r			-	LC	I	II	
Φρυγανοσίχλονο	Emberiza caesia	SV			_E	LC	I	II	
Σμυρνοσίχλονο	Emberiza cineracea	sv	NT	EN	1	VU	I	II	
Βλαχοσίχλονο	Emberiza hortulana	SV			2	LC	I	III	
Χρυσογέρακο	Falco biarmicus	r		EN	3	EN	I	II	II
Στεπογέρακο	Falco cherrug	wv, pm	EN	CR	1	VU	I	II	II
Νανογέρακο	Falco columbarius	wv			-	LC	I	II	II
Μαυροπετρίτης	Falco eleonorae	SV			2	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκό) Κίρκινέζι	Falco naumanni	sv, pm	VU	VU	1	LC	I	II	I; II
Πετρίτης	Falco peregrinus	r, wv			-	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκό) Μαυροκίρκινέζο	Falco vespertinus	PM	NT	DD	3	NT	I	II	II
Κρικομυγοχάφτης	Ficedula albicollis	PM			_E	LC	I	II	II
Νανομυγοχάφτης	Ficedula parva	pm, sv		DD	-	LC	I	II	II

Δρυομυγοχάφτης	<i>Ficedula semitorquata</i>	sv, pm	NT	DD	2	LC	I	II	II
Λαμπροβούτι (Κοινό) Νεροχελίδονο	<i>Gavia arctica</i> <i>Glareola pratincola</i>	WV SV, PM			3 3	LC LC	I I	II II	II II
Σπουρνιτόγλαυκα	<i>Glauclidium passerinum</i>	r		VU	-	LC	I	II	
Γυπαετός	<i>Gypaetus barbatus</i>	r		CR	3	VU	I	II	II
Όρνιο	<i>Gyps fulvus</i>	R		VU/CR	-	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκός) Θαλασσευτός	<i>Haliaeetus albicilla</i>	r		CR	1	LC	I	II	I; II
Σπιζαετός	<i>Aquila fasciata</i>	r		VU	3	NT	I	II	II
Γερακαετός	<i>Hieraetus pennatus</i> (<i>Aquila pennata</i>)	sv, pm		EN	3	LC	I	II	II
Καλαμοκανάς	<i>Himantopus himantopus</i>	PM, SV			-	LC	I	II	II
Λιοστριτίδα	<i>Hippobolais olivetorum</i>	sv		NT	_E	LC	I	II	II
(Κοινός) Υδροβάτης	<i>Hydrobates pelagicus</i>	sv		DD	_E	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς	<i>Ixobrychus minutus</i>	SV, PM			3	LC	I	II	II
Αετομάχος	<i>Lanius collurio</i>	SV, pm			3	LC	I	II	II
Σταχτοκεφαλός	<i>Lanius minor</i>	sv, pm		NT	2	LC	I	II	II
Παρδαλοκεφαλός	<i>Lanius nubicus</i>	sv		NT	2	LC	I	II	II
Νανόγλαρος	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	PM, ww			3	NT	I	II	II
Αιγαίογλαρος	<i>Larus audouinii</i>	r	NT	VU	1	LC	I	II	I; II
Λεπτόραμφος Γλάρος	<i>Larus genei</i>	WV, PM, r		VU	3	LC	I	II	II

Μαυροκέφαλος Γλάρος	Larus melanocephalus	R, PM		EN	_E	LC	I	II	II
Θαλασσολιμνάζα	Limosa lapponica	PM, wv			-	LC	I; II/2	III	II
Δεντροσαρήθρα	Lullula arborea	R			2	LC	I	III	
Γαλαζολαίμης	Cyanecula svesica	wv, pm			-	LC	I	II	II
(Κοινή) Γαλιάντρα	Melanocorypha calandra	R		VU	3	LC	I	II	
Νανοπρίστις	Mergellus albellus	wv			3	LC	I	II	II
Τσίφτης	Milvus migrans	wv, pm, r?		CR	3	LC	I	II	II
Ψαλιδιάρης	Milvus milvus	wv, pm	NT	DD	2	NT	I	II	II
Αστροπάρης	Neophron percnopterus	sv, pm	EN	CR	3	EN	I	II	II
Λεπτομύτα	Numenius tenuirostris	pm, wv	CR	CR	1	CR (PE)	I	II	I; II
(Κοινός) Νυχτοκόρακας	Nycticorax nycticorax	SV, PM		NT	3	LC	I	II	
Παρδαλοπετράκλης	Oenanthe pleschanka	pm, sv			-	LC	I	II	II
Μεγάλη Ωτίδα	Otis tarda	Acc, FBr	VU		1	LC	I	II	Ib; II
(Ευρωπαϊκό) Κεφαλούδι	Oxyura leucocerphala	wv	EN	EN	1	EN	I	II	I; II
Ψαραετός	Pandion haliaetus	pm, FBr			3	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκός) Σφηκιάρης	Pernis apivorus	sv, PM			_E	LC	I	II	II
Αργυροπελεκάνος	Pelecanus crispus	R	Vu	VU	1	LC	I	II	I; II
Ροδοπελεκάνος	Pelecanus onocrotalus	sv, pm		VU	3	LC	I	II	I; II
(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακας	Phalacrocorax aristotelis desmarestii	R		NT	_E	LC	I	II	

Λαγγόνα	Microcarbo pygmaeus	WV, r				1	LC	I	II	II
Μαχητής (Ευρωπαϊκό) Φοινικόπτερο	Calidris pugnax	PM, wv				2	LC	I; II/2	III	II
Τριδάχτυλος Δρυοκολάτιης	Phoenicopterus roseus	NBV, r?				3	LC	I	II	II
Σταχτής Δρυοκολάτιης	Picoides tridactylus	r		DD		3	LC	I	II	
Δρυοκολάτιης	Picus canus	r		NT		3	LC	I	II	
(Ευρασιατική) Χουλιανομύτα	Platalea leucorodia	r		VU		2	LC	I	II	II
(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα	Plegadis falcinellus	PM, sv		CR		3	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκό) Βροχοπούλι	Pluvialis apricaria	WV				_E	LC	I; II/2; III/2	III	II
Χειμωνοβουτηχτάρι	Podiceps auritus	wv				3	NT	I	II	II
Σουλτανουλάδα	Porphyrion porphyrio	Acc, FBr				3	LC	I	II	
Μικροπουλάδα	Zapornia parva	PM, sv		DD		_E	LC	I	II	IIe
Στικτοπουλάδα	Porzana porzana	pm, wv		DD		_E	LC	I	II	II
Νανοπουλάδα	Zapornia pusilla	pm, sv				3	LC	I	II	II
Μύχος (της Μεσογείου)	Puffinus yelkouan	R	NT			_E	LC	I	II	
Κοκκινοκαλιακούδα	Pyrrhocorax pyrrhocorax	r		EN		3	LC	I	II	
(Ευρωπαϊκή) Αβοκέτα	Recurvirostra avosetta	R, WV		VU		-	LC	I	II	II
Πευκοσποτανάκος	Sitta krueperi	r	NT			2	LC	I	II	
Γελολάρονο	Gelochelidon nilotica	sv, pm		VU		3	LC	I	II	II

Καρατζάς	Hydroprogne caspia	nbn, r?				3	LC	I	II	II
(Ευρωπαϊκό) Νανογλάρονο	Sternula albifrons	SV, PM	NT			3	LC	I	II	II
Χεμιωνογλάρονο	Thalasseus sandvicensis	WV, PM, r	VU			2	LC	I	II	II
Ποταμογλάρονο	Sterna hirundo	SV, PM				-	LC	I	II	II
Γερακοτσιροβάκος	Sylvia nisoria	pm, sv	NT			_E	LC	I	II	II
Αιγαιτσιροβάκος	Sylvia rueppelli	SV	NT			_E	LC	I	II	II
Καστανόπαπια	Tadorna ferruginea	plm	VU			3	LC	I	II	II
Λυροπετεινός	Tetrao tetrix tetrix	Acc?				3	LC	I	III	
Αγριόκουρκος	Tetrao urogallus all others	r	VU			-	LC	I; II/2; III/2	III	
Δασόκοτα	Bonasa bonasia	r	DD			-	LC	I; II/2	III	
Χαμωτίδα	Tetrax tetrax	wv, pm, FBr	CR	NT		1	VU	I	II	
Λασπότρυγγας	Tringa glareola	PM				3	LC	I	II	II
Αγκαθοκαλημάνα	Vanellus spinosus	sv	VU			3	LC	I	II	II
Ρωσότρυγγας	Xenus cinereus	pm				-	LC	I	II	II

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΙΝΑΚΑ

Καθεστώς Παρουσίας

R: Μόνιμος κάτοικος (επιδημητικό)**SV:** Καλοκαιρινός επισκέπτης – Αναπαράγεται**PM:** Περαιστικός επισκέπτης**PLM:** Μερικώς μεταναστευτικό είδος**NBV:** Μη αναπαραγώγιμος επισκέπτης**WV:** Χειμερινός επισκέπτης**Acc:** Τυχαίος ή σπάνιος επισκέπτης

Ext: Εκλιπτόν

FBr: Εισαχθέν

(NB: για όλα τα παραπάνω: Κεφαλαία υποδηλώνουν ότι το είδος είναι κοινό, ενώ μικρά ότι είναι σπάνιο)

IUCN: Κατηγορίες Απειλών σύμφωνα με τον Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων ειδών της IUCN/IUCN Red List

CR=Κρισιμώς κινδυνεύον

EN=Κινδυνεύον

VU=Τρωτό

NT=Σχεδόν Απειλούμενο

LC=Μειωμένου Ενδιαφέροντος

DD=Ανεπαρκώς γνωστό

NE=Μη αξιολογηθέν

Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο των απειλούμενων Σπονδυλζώων της Ελλάδας (Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, Α. Λεγάκης, Π. Μαραγκού, 2009).

EX=Εκλιπτόντα

EW=Εκλιπτόντα από το φυσικό τους περιβάλλον

CR=Κρισιμώς κινδυνεύοντα

EN=Κινδυνεύοντα

VU=Τρωτά

NT=Σχεδόν απειλούμενα

LC=Μειωμένου ενδιαφέροντος

DD=Ανεπαρκώς γνωστά

NE=Μη εκτιμημένα.

Κατηγορία SPEC: Species of European Conservation Concern = Είδη Χρήζοντα Προστασίας στην Ευρώπη). Κατηγορία διατήρησης στην οποία κατατάσσονται τα είδη σύμφωνα με την έκδοση: «Birds in the European Union: a status assessment» του διεθνούς οργανισμού BirdLife International (BirdLife International, 2004).

1 = Είδη οι πληθυσμοί των οποίων θεωρούνται ως Παγκοσμίου Ενδιαφέροντος Διατήρησης, δηλαδή Παγκοσμίως Απειλούμενα, Σχεδόν Απειλούμενα, ή Ανεπαρκώς Γνωστά σύμφωνα με το Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων ειδών της IUCN

- 2** = Είδη οι πληθυσμοί των οποίων βρίσκονται σε μη επιθυμητή κατάσταση διατήρησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και είναι συγκεντρωμένοι στην Ευρώπη
- 3** = Είδη οι πληθυσμοί των οποίων βρίσκονται σε μη επιθυμητή κατάσταση διατήρησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο αν και δεν είναι συγκεντρωμένοι στην Ευρώπη
- E** = Είδη οι πληθυσμοί των οποίων βρίσκονται σε επιθυμητή κατάσταση διατήρησης σε αλλά είναι συγκεντρωμένοι στην Ευρώπη

- = Είδη οι πληθυσμοί των οποίων βρίσκονται σε ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης και δεν είναι συγκεντρωμένοι στην Ευρώπη

Όταν η κατηγορία SPEC ακολουθείται από το συμβολισμό ^(W) τότε αναφέρεται στους διαχεμιζόμενους πληθυσμούς.

Καθεστώς Απειλής στην Ε.Ε. σύμφωνα με έκδοση του BirdLife International (2004).

CR= Κρισίμως κινδυνεύοντα

EN= Κινδυνεύοντα

VU= Τρωτά

NT= Σχεδόν απειλούμενα

D= Μειωμένου

R= Σπάνιο

H= Εξαντλημένο

L= Τοπικό

DD= Ανεπαρκώς γνωστό

S= Σταθερό

NE= Μη εκτιμημένο (απαντάται στην περιοχή μόνο κατά τη μετανάστευση)

() = Καθεστώς προσωρινό.

Οδηγία 2009/147/ΕΚ: Περί διατήρησης των άγριων πτηνών:

I: Είδη που υπόκεινται σε ειδικά μέτρα διαχείρισης σχετικά με το βιότοπό τους

II/1: Είδη που επιτρέπεται το κυνήγι τους στη γεωγραφική περιοχή που εφαρμόζεται η Οδηγία

II/2: Είδη που επιτρέπεται το κυνήγι τους μόνο στο Κράτος Μέλος που υποδεικνύεται

III/1: Τα Κράτη Μέλη δεν θα απαγορεύουν την εκμετάλλευση αυτών των ειδών

III/2: Τα Κράτη Μέλη μπορούν να απαγορεύσουν την εκμετάλλευση αυτών των ειδών

Σύμβαση Βέρνης: Συμβολίζουνται τα είδη που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα της Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, όπως αυτή κυρώθηκε με τον Ν. 1335/83.

Παράρτημα ΙΙ: Είδη πανίδας υπό αυστηρή προστασία

Παράρτημα ΙΙΙ: Είδη πανίδας υπό προστασία

Σύμβαση Βόννης: Συμβολίζουνται τα είδη που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διατήρηση των αποδημητικών ειδών της Άγριας Πανίδας

Παράρτημα Ι: Κινδυνεύοντα αποδημητικά είδη (άρθρο 3, παρ. 1)

Παράρτημα ΙΙ: Αποδημητικά είδη των οποίων η κατάσταση διατήρησης είναι δυσημής και για τα οποία χρειάζεται η σύναψη Διεθνών Συμφωνιών για τη διατήρηση και διαχείρισή τους, καθώς και εκείνα των οποίων η κατάσταση διατήρησης θα επωφελείτο σημαντικά από τη διεθνή συνεργασία η οποία θα προέκυπτε από μια Διεθνή Σύμφωνία

b: Μόνο πληθυσμοί της Κεντρικής Ευρώπης

c: Μόνο πληθυσμοί της ΒΔ Αφρικής

d: Μόνο πληθυσμοί της Ασίας

e: Ποιζανα parva μόνο

f: Μόνο πληθυσμοί της Αφρικής και της ΝΔ Ασίας

Πίνακας 3-4 Δεδομένα αναπαραγωγικού και διαχειριζόμενου πληθυσμού της ορνιθοπανίδας καθώς και της εξάπλωσής του αναπαραγωγικού πληθυσμού στην Ελλάδα

Είδος	Αναπαραγωγικός πληθυσμός			Εξάπλωση αναπαραγωγικού πληθυσμού			Διαχειριζόμενος πληθυσμός			
	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Μονάδα	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μονάδα
<i>Accipiter brevipes</i>	1000	2000	N/A	p	135500					
<i>Accipiter gentilis all others</i>	1000	1200	N/A	p	140400					
<i>Accipiter nisus all others</i>	1000	3000	N/A	p	175400					
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	20000	30000	N/A	p	46900					
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	50	200	N/A	p	4000					
<i>Acrocephalus palustris</i>	200	2000	N/A	p	14800					

<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	500	1000	N/A	p	8300				
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	20000	30000	N/A	p	47500				
<i>Actitis hypoleucos</i>	50	100	N/A	p	4000				
<i>Aegithalos caudatus</i>	20000	50000	N/A	p	99400				
<i>Aegolius funereus</i>	10	100	N/A	p	25300				
<i>Aegypius monachus</i>	30	35	N/A	p	1700				
<i>Alauda arvensis</i>	50000	150000	N/A	p	59800				
<i>Alcedo atthis</i>	500	1000	N/A	p	18700				
<i>Alectoris chukar</i>	200000	250000	N/A	p	85500				
<i>Alectoris graeca all others</i>	7000	13000	N/A	p	96000				
<i>Anas acuta</i>						20000	33000	N/A	i
<i>Anas crecca</i>						57281	182693	N/A	i
<i>Anas platyrhynchos</i>	300	1000	N/A	p	18400	50000	75000	N/A	i
<i>Anser albifrons albifrons</i>						1299	12550	N/A	i
<i>Anser anser</i>	20	40	N/A	p	1300	28	224	N/A	i
<i>Anser erythropus</i>						35	144	N/A	i
<i>Anser fabalis rossicus</i>						N/A	N/A	N/A	N/A
<i>Anthus campestris</i>	5000	20000	N/A	p	106600				
<i>Anthus spinoletta</i>	200	500	N/A	p	12400				
<i>Anthus trivialis</i>	400	800	N/A	p	55100				
<i>Apus apus</i>	50000	70000	N/A	p	198100				
<i>Apus pallidus</i>	10000	20000	N/A	p	116100				
<i>Aquila chrysaetos</i>	105	155	N/A	p	21200				
<i>Aquila fasciata</i>	100	140	N/A	p	59200				
<i>Aquila heliaca</i>	1	7	N/A	p	1300	10	20	N/A	i
<i>Ardea alba</i>	N/A	N/A	121	p	5200	2500	4000	N/A	i

<i>Ardea cinerea</i>	N/A	N/A	1484	p	11700				
<i>Ardea purpurea</i>	N/A	N/A	45	p	14500				
<i>Ardeola ralloides</i>	N/A	N/A	562	p	9000				
<i>Asio otus</i>	2000	5000	N/A	p	113200				
<i>Athene noctua</i>	5000	15000	N/A	p	191100				
<i>Aythya ferina</i>	30	80	N/A	p	3700	40000	55000	N/A	i
<i>Aythya fuligula</i>						10500	11500	N/A	i
<i>Aythya marila</i>						1	43	N/A	i
<i>Aythya nyroca</i>	130	250	N/A	p	8300	500	700	N/A	i
<i>Bonasa bonasia</i>	200	300	N/A	p	9500				
<i>Botaurus stellaris</i>	5	15	N/A	cmales	1400				
<i>Branta ruficollis</i>						2	202	N/A	i
<i>Bubo bubo</i>	300	700	N/A	p	147500				
<i>Bubulcus ibis</i>	N/A	N/A	20	p	N/A				
<i>Bucephala clangula</i>						218	895	N/A	i
<i>Burhinus oedicnemus</i>	700	900	N/A	p	17700				
<i>Buteo buteo</i>	4000	8000	N/A	p	200300				
<i>Buteo rufinus</i>	200	300	N/A	p	77200				
<i>Calandrella brachydactyla</i>	20000	40000	N/A	p	127100				
<i>Calidris alba</i>						72	250	N/A	i
<i>Calidris alpina</i>						16091	19880	N/A	i
<i>Calidris canutus</i>						20	200	N/A	i
<i>Calidris minuta</i>						2000	6000	N/A	i
<i>Calidris pugnax</i>						10	100	N/A	i
<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	8000	11000	N/A	p	114600				
<i>Caprimulgus europaeus</i>	10000	30000	N/A	cmales	201600				

<i>Carduelis carduelis</i>	830000	1080000	N/A	p	200500				
<i>Cecropis daurica</i>	160000	230000	N/A	p	180700				
<i>Cercotrichas galactotes</i>	1000	3000	N/A	p	165700				
<i>Certhia brachydactyla all others</i>	30000	100000	N/A	p	147100				
<i>Certhia brachydactyla dorotheae</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A				
<i>Certhia familiaris</i>	2000	5000	N/A	p	26900				
<i>Cettia cetti</i>	70000	80000	N/A	p	18540				
<i>Charadrius alexandrinus</i>	1000	2000	N/A	p	10200	2000	5000	N/A	i
<i>Charadrius dubius</i>	3000	5000	N/A	p	44500				
<i>Chlidonias hybrida</i>	160	330	N/A	p	2300				
<i>Chlidonias niger</i>	10	30	N/A	p	2400				
<i>Chloris chloris</i>	370000	470000	N/A	p	185100				
<i>Ciconia ciconia</i>	N/A	N/A	2000	p	94400				
<i>Ciconia nigra</i>	110	170	N/A	p	41400				
<i>Cinclus cinclus</i>	500	2000	N/A	p	69100				
<i>Circus gallicus</i>	350	600	N/A	p	164100				
<i>Circus aeruginosus</i>	50	100	N/A	bfemales	20200				
<i>Circus cyaneus</i>						270	500	N/A	i
<i>Circus pygargus</i>	5	10	N/A	bfemales	1300				
<i>Cisticola juncidis</i>	20000	30000	N/A	p	135800				
<i>Clamator glandarius</i>	50	100	N/A	p	31500				
<i>Clanga clanga</i>						100	220	N/A	i
<i>Clanga pomarina</i>	70	90	N/A	p	29600				
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	5000	20000	N/A	p	83400				
<i>Columba livia</i>	10000	30000	N/A	p	185200				
<i>Columba livia</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A				

<i>Columba oenas</i>	1000	1500	N/A	p	18900				
<i>Columba palumbus palumbus</i>	10000	20000	N/A	p	106600	6200000	9400000	N/A	i
<i>Coracias garrulus</i>	200	400	N/A	p	75700				
<i>Corvus corax</i>	5000	10000	N/A	p	161200				
<i>Corvus corone</i>	150000	250000	N/A	p	194800				
<i>Corvus frugilegus</i>	500	2000	N/A	p	20100				
<i>Corvus monedula</i>	300000	630000	N/A	p	147600				
<i>Coturnix coturnix</i>	4000	10000	N/A	cmales	82600				
<i>Cuculus canorus</i>	50000	60000	N/A	cmales	132500				
<i>Cyanistes caeruleus s. str.</i>	850000	1120000	N/A	p	180100				
<i>Cygnus columbianus bewickii</i>						17	1000	N/A	i
<i>Cygnus cygnus</i>						20	2068	N/A	i
<i>Cygnus olor</i>	20	30	N/A	p	4000	646	4376	N/A	i
<i>Delichon urbicum</i>	200000	500000	N/A	p	202300				
<i>Dendrocopos leucotos</i>	500	2000	N/A	p	63200				
<i>Dendrocopos major all others</i>	1000	2000	N/A	p	27400				
<i>Dendrocopos syriacus</i>	10000	25000	N/A	p	61200				
<i>Dryobates minor</i>	500	1000	N/A	p	57600				
<i>Dryocopus martius</i>	1000	2000	N/A	p	50700				
<i>Egretta garzetta</i>	N/A	N/A	2549	p	16400				
<i>Emberiza caesia</i>	5000	20000	N/A	p	175400				
<i>Emberiza calandra</i>	380000	500000	N/A	p	178200				
<i>Emberiza cia</i>	8000	30000	N/A	p	81500				
<i>Emberiza cineracea</i>	80	200	N/A	p	3800				
<i>Emberiza cirius</i>	420000	780000	N/A	p	171400				
<i>Emberiza citrinella</i>	2000	5000	N/A	p	27700				

<i>Emberiza hortulana</i>	20000	50000	N/A	p	104400			
<i>Emberiza melanocephala</i>	40000	50000	N/A	p	189200			
<i>Emberiza schoeniclus</i>	500	700	N/A	p	32300			
<i>Eremophila alpestris</i>	500	800	N/A	p	6800			
<i>Erithacus rubecula</i>	210000	360000	N/A	p	98500			
<i>Falco biarmicus</i>	40	55	N/A	p	52500			
<i>Falco cherrug</i>						N/A	N/A	2
<i>Falco columbarius</i>						100	300	N/A
<i>Falco eleonorae</i>	N/A	N/A	12300	p	35800			
<i>Falco naumanni</i>	N/A	N/A	7100	p	148000			
<i>Falco peregrinus</i>	300	500	N/A	p	203200			
<i>Falco subbuteo</i>	1000	3000	N/A	p	42800			
<i>Falco tinnunculus</i>	7000	15000	N/A	p	204000			
<i>Ficedula parva</i>	5	10	N/A	p	18000			
<i>Ficedula semitorquata</i>	1000	3000	N/A	p	45900			
<i>Fringilla coelebs all others</i>	430000	550000	N/A	p	186000			
<i>Fulica atra</i>	2500	5000	N/A	p	16000	111981	212671	N/A
<i>Galerida cristata</i>	50000	150000	N/A	p	198400			
<i>Gallinago gallinago</i>						5000	10000	N/A
<i>Gallinula chloropus</i>	5000	10000	N/A	p	58000			
<i>Garrulus glandarius</i>	40000	70000	N/A	p	142600			
<i>Gavia arctica</i>						50	400	N/A
<i>Gavia stellata</i>						1	7	N/A
<i>Gelochelidon nilotica</i>	180	280	N/A	p	4500			
<i>Glareola pratincola</i>	600	800	N/A	p	10300			
<i>Glaucidium passerinum</i>	5	10	N/A	p	1900			

<i>Netta rufina</i>	N/A	N/A	5	p	1500	10	53	N/A	i
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	50	100	N/A	p	200				
<i>Numenius arquata arquata</i>						1092	2439	N/A	i
<i>Numenius arquata orientalis</i>						N/A	N/A	N/A	N/A
<i>Numenius tenuirostris</i>						N/A	N/A	N/A	N/A
<i>Nycticorax nycticorax</i>	N/A	N/A	1325	p	10200				
<i>Oenanthe hispanica</i>	100000	190000	N/A	p	194600				
<i>Oenanthe isabellina</i>	50	200	N/A	p	34300				
<i>Oenanthe oenanthe</i>	220000	320000	N/A	p	98200				
<i>Oriolus oriolus</i>	5000	30000	N/A	p	64300				
<i>Otis tarda</i>						1	3	N/A	i
<i>Otus scops</i>	5000	20000	N/A	p	177200				
<i>Oxyura leucocephala</i>						2	135	N/A	i
<i>Panurus biarmicus</i>	2000	5000	N/A	p	4400				
<i>Parus major</i>	870000	1080000	N/A	p	206000				
<i>Passer domesticus s. str.</i>	2510000	3240000	N/A	p	146200				
<i>Passer hispaniolensis</i>	50000	300000	N/A	p	115900				
<i>Passer italiae</i>	40000	120000	N/A	p	6650				
<i>Passer montanus</i>	220000	370000	N/A	p	190500				
<i>Pastor roseus</i>	N/A	N/A	1000	p	8500				
<i>Pelecanus crispus</i>	1945	2191	N/A	p	4200	1702	2725	N/A	i
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	613	931	N/A	p	800				
<i>Perdix perdix all others</i>	2500	4000	N/A	p	41900				
<i>Periparus ater all others</i>	340000	600000	N/A	p	62800				
<i>Pernis apivorus</i>	1000	2000	N/A	p	138100				
<i>Petronia petronia</i>	2000	5000	N/A	p	76300				

<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	1300	1450	N/A	p	46800				
<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	6000	8000	N/A	p	11700	23896	55313	N/A	i
<i>Phasianus colchicus</i>	50	100	N/A	p	3				
<i>Phasianus colchicus</i>	250	1000	N/A	p	N/A				
<i>Phoenicopterus roseus</i>						18000	30000	N/A	i
<i>Phoenicurus ochruros</i>	10000	30000	N/A	p	45700				
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2000	5000	N/A	p	52800				
<i>Phylloscopus collybita s. str.</i>	20000	50000	N/A	p	59200				
<i>Phylloscopus orientalis</i>	10000	30000	N/A	p	42600				
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	500	2000	N/A	p	22500				
<i>Pica pica</i>	30000	100000	N/A	p	136100				
<i>Picoides tridactylus</i>	20	50	N/A	p	2000				
<i>Picus canus</i>	200	400	N/A	p	50000				
<i>Picus viridis s. str.</i>	5000	10000	N/A	p	102300				
<i>Platalea leucorodia</i>	300	700	N/A	p	5400				
<i>Plegadis falcinellus</i>	220	300	N/A	p	3500				
<i>Pluvialis apricaria</i>						2925	5000	N/A	i
<i>Pluvialis squatarola</i>						538	1397	N/A	i
<i>Podiceps auritus</i>						2	12	N/A	i
<i>Podiceps cristatus</i>	1100	1500	N/A	p	11000	15000	30000	N/A	i
<i>Podiceps grisegena</i>						3	10	N/A	i
<i>Podiceps nigricollis</i>	40	50	N/A	p	2400	1500	5000	N/A	i
<i>Poecile lugubris</i>	10000	30000	N/A	p	168400				
<i>Poecile montanus</i>	200	1000	N/A	p	12900				
<i>Poecile palustris</i>	2000	10000	N/A	p	48000				
<i>Porzana porzana</i>	0	10	N/A	cmales	1800				

<i>Prunella collaris</i>	2000	5000	N/A	p	22200				
<i>Prunella modularis</i>	1000	5000	N/A	p	26700				
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	5000	20000	N/A	p	203300				
<i>Puffinus yelkouan</i>	6830	13200	N/A	p	59200				
<i>Pyrhacorax graculus</i>	2000	10000	N/A	p	25700				
<i>Pyrhacorax pyrrhacorax</i>	1100	1800	N/A	p	47200				
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	500	2000	N/A	p	9400				
<i>Rallus aquaticus</i>	1000	3000	N/A	p	39900				
<i>Recurvirostra avosetta</i>	400	600	N/A	p	4600	2000	6000	N/A	i
<i>Regulus ignicapilla</i>	20000	100000	N/A	p	79400				
<i>Regulus regulus</i>	1000	5000	N/A	p	52100				
<i>Remiz pendulinus</i>	60000	90000	N/A	p	80400				
<i>Riparia riparia</i>	10000	20000	N/A	p	16500				
<i>Saxicola rubetra</i>	500	1000	N/A	p	7900				
<i>Saxicola torquatus</i>	60000	80000	N/A	p	190500				
<i>Scolopax rusticola</i>	N/A	N/A	10	cmales	200	2450000	3280000	N/A	i
<i>Serinus serinus</i>	80000	110000	N/A	p	137800				
<i>Sitta europaea</i>	10000	50000	N/A	p	87200				
<i>Sitta krueperi</i>	540	660	N/A	p	2000				
<i>Sitta neumayer</i>	10000	30000	N/A	p	62100				
<i>Spatula clypeata</i>	28	87	N/A	p	6100	21000	48000	N/A	i
<i>Spatula querquedula</i>	30	100	N/A	p	7700				
<i>Spinus spinus</i>	500	2000	N/A	p	49200				
<i>Sterna hirundo</i>	1300	1500	N/A	p	17100				
<i>Sternula albifrons</i>	1500	2000	N/A	p	12200				
<i>Streptopelia decaocto</i>	610000	780000	N/A	p	188400				

<i>Streptopelia turtur</i>	30000	80000	N/A	p	168700			
<i>Strix aluco</i>	10000	20000	N/A	p	121900			
<i>Sturnus vulgaris</i>	200000	390000	N/A	p	72000			
<i>Sylvia atricapilla</i>	100000	150000	N/A	p	98600			
<i>Sylvia borin</i>	10	50	N/A	p	28900			
<i>Sylvia cantillans</i>	100000	140000	N/A	p	182500			
<i>Sylvia communis</i>	50000	100000	N/A	p	142400			
<i>Sylvia crassirostris</i>	5000	10000	N/A	p	186900			
<i>Sylvia curruca</i>	5000	20000	N/A	p	15500			
<i>Sylvia melanocephala</i>	500000	620000	N/A	p	200900			
<i>Sylvia nisororia</i>	50	200	N/A	p	27400			
<i>Sylvia ruppelli</i>	3000	10000	N/A	p	21100			
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	1500	2000	N/A	p	11000	3500	7100	N/A
<i>Tachymarpis melba</i>	170000	390000	N/A	p	198600			
<i>Tadorna ferruginea</i>	60	80	N/A	p	4400	89	1660	N/A
<i>Tadorna tadorna</i>	400	600	N/A	p	10600	6000	10000	N/A
<i>Tetrao urogallus all others</i>	150	180	N/A	cmales	2500			
<i>Tetrax tetrax</i>						0	15	N/A
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	400	800	N/A	p	2800			
<i>Tichodroma muraria</i>	100	300	N/A	p	15000			
<i>Tringa nebularia</i>						110	286	N/A
<i>Tringa ochropus</i>						12	87	N/A
<i>Tringa totanus</i>	400	800	N/A	p	16100	2000	5000	N/A
<i>Troglodytes troglodytes all others</i>	50000	100000	N/A	p	111300			
<i>Turdus iliacus</i>						309000	727000	N/A
<i>Turdus merula</i>	710000	900000	N/A	p	193400	1760000	3380000	N/A

<i>Turdus philomelos</i>	1000	3000	N/A	p	30900	20480000	27460000	N/A	i
<i>Turdus pilaris</i>	10	100	N/A	p	400	356500	1950000	N/A	i
<i>Turdus torquatus</i>	50	100	N/A	p	2400				
<i>Turdus viscivorus</i>	20000	50000	N/A	p	995800	550000	1130000	N/A	i
<i>Tyto alba</i>	3000	6000	N/A	p	199100				
<i>Upupa epops</i>	60000	80000	N/A	p	179300				
<i>Vanellus spinosus</i>	30	60	N/A	p	3300				
<i>Vanellus vanellus</i>	50	100	N/A	p	5400	2700	12600	N/A	i
<i>Zapornia parva</i>	10	50	N/A	cmales	5500				
<i>Zapornia pusilla</i>	N/A	N/A	10	cmales	1000				

Υπόμνημα

Ομάδα: R=Ερπετά (Reptiles), P=Ψάρια (Pisces/Fish), vP=αγγειώδη Φυτά (vascular Plants), Ar=Αρθρόποδα (Arthropods), M=Θηλαστικά (Mammals), A=Αμφίβια (Amphibians), n-vP= μη αγγειώδη Φυτά (non-vascular Plants), ol=άλλα Ασπόνδυλα (other Invertebrates), Mo=Μολύσκα (Mollusks)

Πηγή: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/>

Πίνακας 3-5 Δεδομένα πληθυσμού, κατανομής και εξάπλωσης και κατάσταση διατήρησης για τα είδη χλωρίδας και πανίδας στην Ελλάδα

Ομάδα	Είδος	Κατανομή (km ²)	Πληθυσμός				Μονάδα μέτρησης	Εξάπλωση (km ²)	Κατάσταση Διατήρησης
			Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Μονάδα μέτρησης			
R	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	62070,07	N/A	N/A	29936	grids1x1	41600	FV	
P	<i>Acipenser naccarii</i>	N/A	4550	6197	N/A	grids1x1	N/A	N/A	
P	<i>Acipenser stellatus</i>	450	3814	5145	N/A	grids1x1	4400	U2	
P	<i>Acipenser sturio</i>	8	N/A	N/A	5	localities	N/A	XX	
P	<i>Acipenser sturio</i>	606	1236	1432	N/A	grids1x1	5900	U2	
P	<i>Alburnus vistonius</i>	3400	N/A	N/A	N/A		4400	U2	
P	<i>Alburnus volvicus</i>	127	2579	3348	N/A	grids1x1	600	U1	
R	<i>Algyroides moreoticus</i>	15830,93	N/A	N/A	1579	grids1x1	10200	FV	
R	<i>Algyroides nigropunctatus</i>	15055,16	N/A	N/A	N/A		11400	FV	
P	<i>Alosa fallax</i>	4775	3312	4369	N/A	grids1x1	8700	U2	
P	<i>Alosa macedonica</i>	99	N/A	N/A	N/A		300	FV	
P	<i>Alosa vistonica</i>	27	8477	12443	N/A	grids1x1	200	U2	
R	<i>Anatololacerta anatolica</i>	475,11	304	424	N/A	grids1x1	1000	U1	
R	<i>Anatololacerta oertzeni</i>	1942,69	203	231	N/A	grids1x1	4400	FV	
VP	<i>Androcymbium rechingeri</i>	140	7763	11031	N/A	grids1x1	400	U1	
VP	<i>Anthemis glaberrima</i>	7	1217	1809	N/A	grids1x1	100	FV	
Ar	<i>Apatura metis</i>	10240	1736	2330	N/A	grids1x1	4700	U1	
P	<i>Aphanius almiriensis</i>	13	3982	5930	N/A	grids1x1	200	U2	
P	<i>Aphanius fasciatus</i>	1445	4389	5710	N/A	grids1x1	11300	U1	
VP	<i>Artemisia eriantha</i>	500	376	431	N/A	grids1x1	500	U2	
P	<i>Aspius aspius</i>	739	10316	12951	N/A	grids1x1	5500	XX	

Ar	<i>Astacus astacus</i>	1945	N/A	N/A	16	grids1x1	1300	U1
vP	<i>Asyneuma giganteum</i>	100	N/A	N/A	2186	grids1x1	800	U1
Ar	<i>Austropotamobius torrentium</i>	6320	N/A	N/A	50753	grids1x1	2000	U1
M	<i>Balaenoptera acutorostrata</i>	N/A	N/A	N/A	24402	grids1x1	N/A	N/A
M	<i>Balaenoptera physalus</i>	17442	1322	1752	N/A	grids1x1	14700	XX
M	<i>Barbastella barbastellus</i>	75598	4900	5400	N/A	i	48800	U1
P	<i>Barbus albanicus</i>	6100	1101	1495	N/A	grids1x1	10300	FV
P	<i>Barbus cyclolepis</i>	9800	3662	5137	N/A	grids1x1	9600	FV
P	<i>Barbus euboicus</i>	25	4250	5557	N/A	grids1x1	300	U2
P	<i>Barbus macedonicus</i>	4450	2077	2623	N/A	grids1x1	7800	U1
P	<i>Barbus meridionalis all others</i>	14100	8488	11137	N/A	grids1x1	14100	FV
P	<i>Barbus peloponnesius</i>	31400	N/A	N/A	8583	grids1x1	31400	FV
P	<i>Barbus pergamonensis</i>	48	7211	10457	N/A	grids1x1	300	U2
P	<i>Barbus prespensis</i>	3100	500000	1000000	N/A	i	3100	U1
P	<i>Barbus sperchiensis</i>	16900	N/A	N/A	17147	grids1x1	16900	FV
P	<i>Barbus strumicae</i>	15600	N/A	N/A	9	grids10x10	15600	FV
Ar	<i>Bolbelasmus unicoloris</i>	698	3860	7720	N/A	i	600	U1
A	<i>Bombina bombina</i>	253,97	100000	500000	N/A	i	600	U1
A	<i>Bombina variegata</i>	31440,08	N/A	N/A	28412	grids1x1	13000	FV
vP	<i>Botrychium simplex</i>	100	500000	1000000	N/A	i	100	XX
A	<i>Bufotes viridis</i>	67838,99	10175	13961	N/A	grids1x1	28600	FV
vP	<i>Bupleurum capillare</i>	267	7132	10020	N/A	grids1x1	400	U1
vP	<i>Bupleurum kakiskalae</i>	52	N/A	N/A	13510	grids1x1	200	U1
Ar	<i>Buprestis splendens</i>	1500	N/A	N/A	28090	grids1x1	500	U1
n-vP	<i>Buxbaumia viridis</i>	600	N/A	N/A	15908	grids1x1	600	U2

M	<i>Canis aureus</i>	35049	16181	21392	N/A	grids1x1	26600	U1
M	<i>Canis lupus</i>	73305	N/A	N/A	1300	grids1x1	73400	U1
M	<i>Capra aegagrus</i>	796	1240	1693	N/A	grids1x1	2000	FV
R	<i>Caretta caretta</i>	557407,8	4470	5973	N/A	grids1x1	63800	U2
Ar	<i>Catopta thrips</i>	100	18710	23774	N/A	grids1x1	100	U1
VP	<i>Centaurea attica subsp. megarensis</i>	28	500000	600000	N/A	i	300	FV
VP	<i>Centaurea heldreichii</i>	5	70000	120000	N/A	i	100	FV
VP	<i>Centaurea immanuelis-loewii</i>	4600	N/A	N/A	500	grids1x1	1400	XX
VP	<i>Centaurea kalambakensis</i>	4	N/A	N/A	346	i	100	U1
VP	<i>Centaurea lactiflora</i>	12	N/A	N/A	N/A		100	FV
VP	<i>Centaurea lancifolia</i>	16	21848	22800	N/A	i	200	U1
VP	<i>Centaurea niederi</i>	8	580	660	N/A	i	500	FV
VP	<i>Centaurea peucedanifolia</i>	12	7000	15000	N/A	i	200	U1
VP	<i>Centaurea princeps</i>	6	4000	6000	N/A	i	200	U1
ol	<i>Centrostephanus longispinus</i>	2718,05	N/A	N/A	1337	grids1x1	2300	U1
VP	<i>Cephalanthera cucullata</i>	208	600	2500	N/A	i	700	U1
Ar	<i>Cerambyx cerdo</i>	5018	2500	4000	N/A	i	2300	U1
R	<i>Chalcides ocellatus</i>	35079,32	250	350	N/A	i	16900	FV
R	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	1206,77	14300	18300	N/A	i	2300	U1
R	<i>Chelonia mydas</i>	557407,8	400	600	N/A	i	13200	U2
VP	<i>Clinopodium taygeteum</i>	12	N/A	N/A	6400	i	200	FV
P	<i>Cobitis arachthosensis</i>	900	300	450	N/A	i	1400	U1
P	<i>Cobitis hellenica</i>	900	760	2000	N/A	i	2000	U1
P	<i>Cobitis meridionalis</i>	81	1	4	N/A	grids5x5	500	U1
P	<i>Cobitis ohridana</i>	45	N/A	N/A	1	grids1x1	300	U1

P	<i>Cobitis puncticulata</i>	10	N/A	N/A	N/A	74	i	100	U2
P	<i>Cobitis punctilineata</i>	800	1800	2500	N/A	N/A	i	1100	U1
P	<i>Cobitis stephanidisi</i>	350	206000	4300000	N/A	N/A	i	600	U2
P	<i>Cobitis taenia Complex</i>	17300	3000	3500	N/A	N/A	i	17200	FV
P	<i>Cobitis trichonica</i>	950	N/A	N/A	750	N/A	i	1500	U1
P	<i>Cobitis vardarensis</i>	13800	N/A	N/A	N/A	N/A		13800	FV
Ar	<i>Coenagrion ornatum</i>	3040	N/A	N/A	N/A	N/A		2300	U1
VP	<i>Colchicum cousturierii</i>	200	12160	19000	N/A	N/A	i	200	XX
VP	<i>Consolida samia</i>	N/A	300000	400000	N/A	N/A	i	100	XX
VP	<i>Convolvulus argyrothamnus</i>	8	N/A	N/A	1750	1750	grids1x1	200	U2
ol	<i>Corallium rubrum</i>	3153	N/A	N/A	1320	1320	grids1x1	2100	U1
Ar	<i>Cordulegaster heros</i>	3941	N/A	N/A	N/A	N/A		1800	U1
R	<i>Coronella austriaca</i>	10507,39	30000	60000	N/A	N/A	i	6100	FV
VP	<i>Crepis crocifolia</i>	73	100	190	N/A	N/A	i	500	U1
VP	<i>Crepis pusilla</i>	8500	20000	30000	N/A	N/A	i	3600	U1
VP	<i>Dactylorhiza kalopissii subsp. kalopissii</i>	23	4000	5000	N/A	N/A	i	600	U2
M	<i>Delphinus delphis</i>	88385	N/A	N/A	4	4	i	86700	U2
R	<i>Dermochelys coriacea</i>	557407,8	6630	10000	N/A	N/A	i	1300	U2
Ar	<i>Dioszeghyana schmidtii</i>	365	40000	70000	N/A	N/A	i	200	U1
R	<i>Dolichophis caspius</i>	61773,96	N/A	N/A	225	225	grids1x1	30200	FV
R	<i>Dolichophis jugularis</i>	1871,3	N/A	N/A	13	13	grids1x1	4500	FV
M	<i>Dryomys nitedula</i>	93500	60000	80000	N/A	N/A	i	70900	FV
P	<i>Economidichthys pygmaeus</i>	2525	40000	45000	N/A	N/A	i	4700	FV
P	<i>Economidichthys trichonis</i>	154	9000	10500	N/A	N/A	i	500	FV
R	<i>Eirenis modesta</i>	2965,73	220000	530000	N/A	N/A	i	6900	FV

R	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	49325,44	1000	5000	N/A	tufts	26100	FV
R	<i>Elaphe sauramates</i>	6637,34	1550	3000	N/A	fstems	4800	FV
R	<i>Emys orbicularis</i>	43818,66	6500	7500	N/A	i	22200	U1
M	<i>Eptesicus anatolicus</i>	1411	350	600	N/A	i	2500	U1
M	<i>Eptesicus serotinus</i>	120709	N/A	N/A	N/A		121300	XX
Ar	<i>Eriogaster catax</i>	240	N/A	N/A	1100	grids1x1	300	U1
R	<i>Eryx jaculus</i>	30928,11	N/A	N/A	1412	i	37800	FV
P	<i>Eudontomyzon graecus</i>	80	N/A	N/A	24520	grids1x1	400	XX
P	<i>Eudontomyzon hellenicus</i>	114	16440	36000	N/A	i	1300	U2
Ar	<i>Euphydryas aurinia</i>	5754	60	100	N/A	i	3000	U1
Ar	<i>Euplagia quadripunctaria</i>	15248	N/A	N/A	2	grids5x5	7900	U1
M	<i>Felis silvestris</i>	84604	1100	2000	N/A	i	92500	XX
VP	<i>Fritillaria conica</i>	1000	N/A	N/A	200	grids1x1	500	U1
VP	<i>Fritillaria drenovskii</i>	2300	225000	468000	N/A	i	800	FV
VP	<i>Fritillaria gussichiae</i>	1500	3000	4000	N/A	i	1400	U1
VP	<i>Fritillaria obliqua</i>	832	N/A	N/A	939	grids1x1	1900	U2
VP	<i>Fritillaria rhodocanakis</i>	76	50	150	N/A	i	400	FV
VP	<i>Galanthus nivalis</i>	1900	18000	25000	N/A	i	1900	U1
VP	<i>Gentiana lutea</i>	1400	N/A	N/A	2062	grids1x1	1400	U1
VP	<i>Gladiolus palustris</i>	700	N/A	N/A	1730	grids1x1	300	XX
VP	<i>Globularia stygia</i>	200	N/A	N/A	N/A		500	FV
M	<i>Grampus griseus</i>	122904	N/A	N/A	565	grids1x1	99200	U1
VP	<i>Helichrysum sibthorpii</i>	1	N/A	N/A	3983	grids1x1	100	FV
R	<i>Hellenolacerta graeca</i>	16564,22	N/A	N/A	N/A		9200	FV
R	<i>Hemorrhoids nummifer</i>	2297,01	N/A	N/A	900	grids1x1	5500	FV

R	<i>Hierophis gemonensis</i>	55586,82	N/A	N/A	N/A	496	grids1x1	19600	FV
R	<i>Hierophis viridiflavus</i>	16,96	N/A	N/A	N/A	161	grids1x1	400	FV
VP	<i>Himantoglossum jankae</i>	41300	N/A	N/A	N/A	61	grids1x1	19200	FV
ol	<i>Hirudo verbana</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A		N/A	N/A
A	<i>Hyla arborea</i>	25106,45	N/A	N/A	N/A	N/A		14300	FV
Ar	<i>Hyles hippophaes</i>	371	N/A	N/A	N/A	N/A		500	U1
VP	<i>Hypericum aciferum</i>	12	N/A	N/A	N/A	N/A		200	FV
M	<i>Hypsugo savii</i>	129331	907	1134	1020	1020	i	159300	FV
VP	<i>Iberis runemarkii</i>	2	800	1500	N/A	N/A	i	100	U2
VP	<i>Jankaea heldreichii</i>	160	750	4200	N/A	N/A	i	400	FV
P	<i>Knipowitschia goernerii</i>	24	N/A	N/A	68039	68039	grids1x1	100	U2
P	<i>Knipowitschia milleri</i>	128	N/A	N/A	1557	1557	grids1x1	500	U2
R	<i>Lacerta agilis</i>	1568,89	N/A	N/A	110214	110214	grids1x1	2500	FV
R	<i>Lacerta trilineata</i>	103140,1	N/A	N/A	N/A	N/A		66200	FV
R	<i>Lacerta viridis</i>	57727,58	100	600	N/A	N/A	i	26500	FV
P	<i>Ladigesocypris ghigii</i>	925	N/A	N/A	132826	132826	grids1x1	1700	U1
R	<i>Laudakia stellio</i>	6118,27	N/A	N/A	69695	69695	grids1x1	7200	FV
VP	<i>Linaria hellenica</i>	40	N/A	N/A	N/A	N/A		300	U1
Ar	<i>Lindenia tetraphylla</i>	2675	N/A	N/A	N/A	N/A		2100	U1
VP	<i>Lindernia procumbens</i>	500	N/A	N/A	N/A	N/A		300	XX
Mo	<i>Lithophaga lithophaga</i>	5694,95	23000	50000	N/A	N/A	i	5500	U1
Ar	<i>Lucanus cervus</i>	7369	300	400	N/A	N/A	i	3700	U1
P	<i>Luciobarbus graecus</i>	1750	N/A	N/A	59404	59404	grids1x1	2600	U1
M	<i>Lutra lutra</i>	94479	N/A	N/A	N/A	N/A		74900	FV
Ar	<i>Lycaena dispar</i>	17420	N/A	N/A	N/A	N/A		5800	U2

A	<i>Lyciasalamandra helverseni</i>	325,91	N/A	N/A	N/A	17006	grids1x1	1200	U1
M	<i>Lynx lynx</i>	2127	N/A	N/A	N/A	96750	grids1x1	2500	XX
R	<i>Macrovipera schweizeri</i>	222,34	N/A	N/A	N/A	N/A		1100	U1
Ar	<i>Macullinea arion</i>	19298	10000	10000	50000	N/A	i	6800	U1
VP	<i>Marsilea quadrifolia</i>	62	N/A	N/A	N/A	3152	grids1x1	300	U1
M	<i>Martes martes</i>	3801	7000	10000	10000	N/A	i	4200	XX
R	<i>Mauremys rivulata</i>	51535,71	N/A	N/A	N/A	27729	grids1x1	37900	U1
R	<i>Mediodactylus kotschy</i>	48056,99	5000	10000	10000	N/A	i	46000	FV
M	<i>Megaptera novaeangliae</i>	N/A	1000	5000	5000	N/A	i	N/A	N/A
A	<i>Mertensiella luschani</i>	9,11	N/A	N/A	N/A	N/A		300	FV
M	<i>Miniopterus schreibersii</i>	124285	N/A	N/A	N/A	74086	grids1x1	150300	U1
M	<i>Monachus monachus</i>	361801,9	N/A	N/A	N/A	54409	grids1x1	41700	U1
Ar	<i>Morimus asper funereus</i>	4247	N/A	N/A	N/A	99050	grids1x1	2300	U1
M	<i>Muscardinus avellanarius</i>	95462	N/A	N/A	N/A	66260	grids1x1	64400	FV
M	<i>Mustela putorius</i>	10914	30	300	300	N/A	i	9000	XX
M	<i>Myomimus roachi</i>	3222	180	280	280	N/A	i	4100	XX
M	<i>Myotis alcathoe</i>	50177	173	233	233	N/A	grids5x5	17700	XX
M	<i>Myotis aurascens</i>	116311	N/A	N/A	N/A	131402	grids1x1	110000	XX
M	<i>Myotis bechsteinii</i>	94292	N/A	N/A	N/A	60801	grids1x1	55000	U1
M	<i>Myotis blythii</i>	123160	N/A	N/A	N/A	90605	grids1x1	129900	U1
M	<i>Myotis brandtii</i>	5012	N/A	N/A	N/A	90236	grids1x1	3200	U1
M	<i>Myotis capaccinii</i>	114107	N/A	N/A	N/A	18076	grids1x1	100800	U1
M	<i>Myotis daubentonii</i>	40925	N/A	N/A	N/A	41332	grids1x1	29400	XX
M	<i>Myotis emarginatus</i>	124869	N/A	N/A	N/A	95187	grids1x1	129900	U1
M	<i>Myotis myotis</i>	108816	N/A	N/A	N/A	34253	grids1x1	86900	U1

M	<i>Myotis mystacinus</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
M	<i>Myotis nattereri</i>	108866	2100	5000	N/A	N/A	N/A	N/A	81900	i	U1
R	<i>Natrix tessellata</i>	64327,26	2275	5000	N/A	N/A	N/A	N/A	24800	i	FV
VP	<i>Nepeta argolica subsp. dirphya</i>	88	5000	10000	N/A	N/A	N/A	N/A	300	i	FV
VP	<i>Nepeta sphaciotica</i>	2	3600	5000	N/A	N/A	N/A	N/A	200	i	U1
M	<i>Nyctalus lasiopterus</i>	92574	500	1000	N/A	N/A	N/A	N/A	56500	i	U1
M	<i>Nyctalus leisleri</i>	121011	N/A	N/A	3	N/A	N/A	3	107100	i	U1
M	<i>Nyctalus noctula</i>	104678	800	1300	N/A	N/A	N/A	N/A	70900	i	U1
Ar	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	1163	500	3000	N/A	N/A	N/A	N/A	900	i	U1
R	<i>Ophiomorus punctatissimus</i>	10256,62	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	4100		XX
R	<i>Ophisaurus apodus</i>	25750,5	20000	80000	N/A	N/A	N/A	N/A	19300	i	FV
R	<i>Ophisops elegans</i>	7986,84	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	15500		FV
VP	<i>Ophrys argolica subsp. argolica</i>	11600	N/A	N/A	N/A	125334	N/A	125334	5300	grids1x1	FV
VP	<i>Origanum dictamnus</i>	8400	3800	9000	N/A	N/A	N/A	N/A	3600	i	FV
Ar	<i>Osmoderma eremita Complex</i>	1344	400	500	N/A	N/A	N/A	N/A	700	i	U1
VP	<i>Paeonia clusii subsp. rhodia</i>	328	N/A	N/A	N/A	35691	N/A	35691	600	grids1x1	U1
VP	<i>Paeonia parnassica</i>	24	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	200		FV
Ar	<i>Papilio alexanor</i>	33103	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	13300		FV
Ar	<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	25440	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9500		U1
Ar	<i>Parnassius apollo</i>	16306	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	8000		U1
Ar	<i>Parnassius mnemosyne</i>	34761	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	12700		FV
P	<i>Pelagus epiraticus</i>	38	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	400		U2
P	<i>Pelagus laconicus</i>	1575	N/A	N/A	N/A	136	N/A	136	2800	grids5x5	U1
P	<i>Pelagus marathonicus</i>	2375	N/A	N/A	N/A	127	N/A	127	5100	grids1x1	U1
P	<i>Pelagus prespensis</i>	81	N/A	N/A	N/A	4775	N/A	4775	500	grids1x1	U1

P	<i>Pelagus stymphalicus</i>	20700	N/A	N/A	N/A	99	grids1x1	20700	U1
P	<i>Pelagus thesproticus</i>	5900	N/A	N/A	N/A	27	grids1x1	5900	XX
A	<i>Pelobates syriacus</i>	26187,39	N/A	N/A	N/A	13	grids1x1	10500	FV
A	<i>Pelophylax bedriagae</i>	3429,56	N/A	N/A	N/A	1445	grids1x1	4600	FV
A	<i>Pelophylax cerigensis</i>	387,24	N/A	N/A	N/A	739	grids1x1	800	U1
A	<i>Pelophylax cretensis</i>	638,49	N/A	N/A	N/A	244	grids5x5	3700	U1
A	<i>Pelophylax kurtmuelleri</i>	68711,58	N/A	N/A	N/A	8860	grids1x1	28500	FV
A	<i>Pelophylax ridibundus</i>	15460,49	N/A	N/A	N/A	25	grids1x1	9000	FV
P	<i>Petromyzon marinus</i>	2900	N/A	N/A	N/A	178	grids5x5	2600	XX
M	<i>Phocoena phocoena</i>	6211	N/A	N/A	N/A	141	grids10x10	4700	U2
VP	<i>Phoenix theophrasti</i>	216	N/A	N/A	N/A	314	grids10x10	1100	U1
M	<i>Physeter macrocephalus</i>	414209	N/A	N/A	N/A	48	grids1x1	380200	U2
Mo	<i>Pinna nobilis</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	31	grids10x10	80700	U2
M	<i>Pipistrellus hanaki</i>	7267	N/A	N/A	N/A	169	grids10x10	7200	U1
M	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	130175	N/A	N/A	N/A	13995	grids1x1	157600	FV
M	<i>Pipistrellus nathusii</i>	104547	N/A	N/A	N/A	36	grids5x5	65200	U1
M	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	114202	N/A	N/A	N/A	36	grids5x5	99800	FV
M	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	113657	N/A	N/A	N/A	81000000	area	100100	U1
R	<i>Platyceps najadum</i>	61813,79	N/A	N/A	N/A	45	grids1x1	29200	FV
M	<i>Plecotus auritus</i>	32862	N/A	N/A	N/A	10	grids1x1	19300	U1
M	<i>Plecotus austriacus</i>	58905	N/A	N/A	N/A	32	grids5x5	43300	XX
M	<i>Plecotus kolombatovici</i>	113419	N/A	N/A	N/A	14	grids5x5	104300	XX
M	<i>Plecotus macrobullaris</i>	41320	N/A	N/A	N/A	16766	grids1x1	35600	XX
R	<i>Podarcis cretensis</i>	2392,22	N/A	N/A	N/A	38	grids5x5	2900	FV
R	<i>Podarcis erhardii</i>	45156,28	N/A	N/A	N/A	138	grids10x10	25600	FV

R	<i>Podarcis gaigeae</i>	218,04	N/A	N/A	N/A	101	grids5x5	900	FV
R	<i>Podarcis levendis</i>	0,39	N/A	N/A	N/A	154	grids1x1	200	FV
R	<i>Podarcis milensis</i>	171,22	N/A	N/A	N/A	80	grids1x1	1400	FV
R	<i>Podarcis muralis</i>	67549,95	N/A	N/A	N/A	114	grids1x1	30100	FV
R	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>	20565,77	N/A	N/A	N/A	24	grids1x1	15600	FV
R	<i>Podarcis taurica</i>	57029,08	N/A	N/A	N/A	128	grids1x1	23900	FV
VP	<i>Polygonum praelongum</i>	16	N/A	N/A	N/A	37	grids5x5	400	U1
Ar	<i>Polygonum eroides</i>	11389	N/A	N/A	N/A	70	grids5x5	6500	U1
VP	<i>Pontechium maculatum subsp. maculatum</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	38	grids1x1	N/A	N/A
Ar	<i>Probaticus subrugosus</i>	200	N/A	N/A	N/A	63	grids5x5	200	U1
Ar	<i>Proserpinus proserpina</i>	197	N/A	N/A	N/A	95	grids5x5	200	U1
Ar	<i>Pseudophilotes bavius</i>	4379	N/A	N/A	N/A	81000000	area	2300	FV
M	<i>Pseudorca crassidens</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	207	grids10x10	N/A	N/A
VP	<i>Ramonda serbica</i>	1100	N/A	N/A	N/A	59	grids10x10	1100	XX
A	<i>Rana dalmatina</i>	25946,37	N/A	N/A	N/A	2900	grids1x1	10600	FV
A	<i>Rana graeca</i>	52720,44	N/A	N/A	N/A	10646	grids1x1	18200	FV
A	<i>Rana temporaria</i>	1047,4	N/A	N/A	N/A	105	grids10x10	1300	FV
M	<i>Rhinolophus blasii</i>	127010	N/A	N/A	N/A	233	grids5x5	143900	U1
M	<i>Rhinolophus euryale</i>	115347	N/A	N/A	N/A	59	grids5x5	113100	U1
M	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	128083	N/A	N/A	N/A	81000000	area	140100	U1
M	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	129471	N/A	N/A	N/A	38	grids5x5	161100	FV
M	<i>Rhinolophus mehelyi</i>	77752	N/A	N/A	N/A	7200	grids1x1	49600	XX
P	<i>Rhodeus amarus</i>	10900	N/A	N/A	N/A	173	grids10x10	10700	FV
P	<i>Rhodeus meridionalis</i>	10500	N/A	N/A	N/A	1752	i	10500	FV
VP	<i>Rhododendron luteum</i>	125	N/A	N/A	N/A	16	grids5x5	200	FV

Ar	<i>Rhysodes sulcatus</i>	100	N/A	N/A	N/A	49	grids5x5	100	U1
P	<i>Romanogobio elimeius</i>	5825	3000	6500	N/A	N/A	i	10000	U1
Ar	<i>Rosalia alpina</i>	1563	N/A	N/A	28	grids5x5	grids5x5	1000	U1
M	<i>Rousettus aegyptiacus</i>	N/A	N/A	N/A	41	grids5x5	grids5x5	200	N/A
M	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	9668	N/A	N/A	501	grids1x1	grids1x1	8300	U2
VP	<i>Ruscus aculeatus</i>	76200	N/A	N/A	47	grids5x5	grids5x5	28800	FV
P	<i>Rutilus panosi</i>	1475	N/A	N/A	137	grids10x10	grids10x10	2500	FV
P	<i>Rutilus prespensis</i>	81	N/A	N/A	60	grids5x5	grids5x5	500	U1
P	<i>Rutilus ylikiensis</i>	950	N/A	N/A	116	grids5x5	grids5x5	1500	FV
P	<i>Sabanejewia balcanica</i>	7200	724	796	N/A	grids1x1	grids1x1	12600	U1
P	<i>Salmo farioides</i>	17300	N/A	N/A	N/A	grids1x1	grids1x1	17300	U1
P	<i>Salmo louroensis</i>	42	N/A	N/A	4507	grids1x1	grids1x1	500	U2
P	<i>Salmo macedonicus</i>	400	N/A	N/A	1096	grids1x1	grids1x1	900	U2
P	<i>Salmo pelagonicus</i>	1225	N/A	N/A	2023	grids1x1	grids1x1	2600	U2
P	<i>Salmo peristericus</i>	0,7	N/A	N/A	350	grids1x1	grids1x1	300	U2
P	<i>Scardinius graecus</i>	700	N/A	N/A	500	grids1x1	grids1x1	1200	U1
M	<i>Sciurus anomalus</i>	1575	N/A	N/A	100	grids1x1	grids1x1	2400	XX
Ar	<i>Scyllarides latus</i>	1309,55	N/A	N/A	2245	grids1x1	grids1x1	1500	U1
VP	<i>Silene holzmannii</i>	35	N/A	N/A	2250	grids1x1	grids1x1	2300	U1
VP	<i>Silene orphanidis</i>	2	N/A	N/A	1634	grids1x1	grids1x1	100	FV
P	<i>Silurus aristotelis</i>	1025	N/A	N/A	191	grids1x1	grids1x1	1800	FV
VP	<i>Solananthus albanicus</i>	200	N/A	N/A	253	grids1x1	grids1x1	200	XX
M	<i>Spermophilus citellus</i>	13017	N/A	N/A	2832	grids1x1	grids1x1	11000	U1
P	<i>Squalius keadicus</i>	501	N/A	N/A	6525	grids1x1	grids1x1	1600	U1
M	<i>Stenella coeruleoalba</i>	486266	N/A	N/A	439	grids1x1	grids1x1	455300	XX

M	<i>Steno bredanensis</i>	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	1948	grids1x1	N/A	N/A
Ar	<i>Stenobothrus eurasius</i>	1578	N/A	N/A	N/A	3584	grids1x1	700	U1	U1
Ar	<i>Stylurus flavipes</i>	527	N/A	N/A	N/A	5534	grids1x1	900	U1	U1
vP	<i>Symphytum cycladense</i>	28	N/A	N/A	N/A	6619	grids1x1	200	FV	FV
M	<i>Tadarida teniotis</i>	128030	N/A	N/A	N/A	2100	grids1x1	153500	FV	FV
R	<i>Telescopus fallax</i>	40960,22	N/A	N/A	N/A	843	grids1x1	27500	FV	FV
P	<i>Telestes beoticus</i>	1175	N/A	N/A	N/A	625	grids1x1	2000	U2	U2
P	<i>Telestes pleurobipunctatus</i>	13700	N/A	N/A	N/A	12112	grids1x1	13700	FV	FV
R	<i>Testudo graeca</i>	23354,16	N/A	N/A	N/A	9251	grids1x1	17000	U1	U1
R	<i>Testudo hermanni</i>	90928,84	N/A	N/A	N/A	7765	grids1x1	31000	U1	U1
R	<i>Testudo marginata</i>	53835,73	N/A	N/A	N/A	12427	grids1x1	19200	U1	U1
vP	<i>Tozzia carpathica</i>	200	N/A	N/A	N/A	5960	grids1x1	200	XX	XX
A	<i>Triturus karelinii</i>	13666,72	N/A	N/A	N/A	200	grids1x1	6100	FV	FV
A	<i>Triturus macedonicus</i>	17764,81	N/A	N/A	N/A	199	grids1x1	8900	FV	FV
P	<i>Tropidophoxinellus hellenicus</i>	1500	N/A	N/A	N/A	2288	grids1x1	2600	FV	FV
P	<i>Tropidophoxinellus spartiaticus</i>	2900	N/A	N/A	N/A	100	grids1x1	4800	U1	U1
M	<i>Tursiops truncatus</i>	117741	N/A	N/A	N/A	944	grids1x1	135900	U1	U1
Mo	<i>Unio crassus</i>	1483	N/A	N/A	N/A	1312	grids1x1	900	U1	U1
Mo	<i>Unio elongatulus</i>	1292	N/A	N/A	N/A	684	grids1x1	500	U1	U1
M	<i>Ursus arctos</i>	36663	N/A	N/A	N/A	761	grids1x1	24100	U1	U1
P	<i>Valencia letourneuxi</i>	796	N/A	N/A	N/A	17932	grids1x1	3500	U2	U2
vP	<i>Veronica oetaea</i>	0,09	N/A	N/A	N/A	504	grids1x1	100	FV	FV
Mo	<i>Vertigo angustior</i>	149	8218	9862	N/A	N/A	grids1x1	200	U1	U1
Mo	<i>Vertigo moulinsiana</i>	49	15923	21114	N/A	N/A	grids1x1	100	U1	U1
M	<i>Vespertilio murinus</i>	51745	5678	7508	N/A	N/A	grids1x1	37300	U1	U1

vP	<i>Viola athois</i>	5	200	260	N/A	grids1x1	200	U1
vP	<i>Viola delphinantha</i>	1100	2000	2500	N/A	i	1100	U1
R	<i>Vipera ammodytes</i>	67121,88	1870	2796	N/A	grids1x1	31300	FV
R	<i>Vipera ursinii</i>	1389,46	223	295	N/A	grids1x1	1300	U1
R	<i>Vipera xanthina</i>	5018,64	185	378	N/A	grids1x1	7600	FV
M	<i>Vormela peregusna</i>	5739	489	528	N/A	grids1x1	6500	XX
vP	<i>Woodwardia radicans</i>	32	5567	7834	N/A	grids1x1	100	U2
R	<i>Zamenis longissimus</i>	27828,65	2851	3295	N/A	grids1x1	11000	FV
R	<i>Zamenis situla</i>	66322,08	3230	3826	N/A	grids1x1	45600	FV
vP	<i>Zelkova abelicea</i>	1100	7118	8895	N/A	grids1x1	1500	U1
Ar	<i>Zerynthia polyxena</i>	57537	386	459	N/A	grids1x1	19600	FV
P	<i>Zingel balcanicus</i>	N/A	N/A	N/A	5985	grids1x1	N/A	N/A
M	<i>Ziphius cavirostris</i>	421843	N/A	N/A	8460	grids1x1	384500	U2

Υπόμνημα

Ομάδα: R=Ερπετά (Reptiles), P=Ψάρια (Pisces/ Fish), vP=αγγειώδη Φυτά (vascular Plants), Ar=Αρθρόποδα (Arthropods), M=Θηλαστικά (Mammals), A=Αμφίβια (Amphibians), n-vP= μη αγγειώδη Φυτά (non-vascular Plants), ol=άλλα Ασπόνδυλα (other Invertebrates), Mo=Μαλάκια (Mollusks)

Κατάσταση διατήρησης: FV=Ικανοποιητική, U1/U2=Ανεπαρκής, X=Άγνωστη

Πηγή: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>

Πίνακας 3-6 Δεδομένα έκτασης, εξάπλωσης και κατάστασης διατήρησης των Τύπων Οικοτόπων στην Ελλάδα

Τύπος Οικοτόπου	Έκταση(km ²)	Εξάπλωση (km ²)	Κατάσταση Διατήρησης
1110	10500	11100	U1
1120	66024	97400	U1
1130	4054,22	8900	U1
1140	2761,37	6300	U1
1150	4247,15	9900	U2
1160	2137,1	5300	U1
1170	71231,91	87900	U2
1180	N/A	N/A	XX
1210	9,1	15900	U1
1240	305,75	79000	FV
1310	1748	16700	U1
1410	1991	25300	U1
1420	1800	16400	U1
1430	8	3200	U1
1510	503	500	U1
2110	105,71	21900	U1
2120	105,71	8400	U1
2190	105,71	9200	U1
2220	105,71	7400	FV
2230	105,71	8200	U1
2250	105,71	5600	U1
2260	105,71	4000	U1
2270	11,27	1200	U1
3130	1616	14800	U1
3140	1880	11000	U1
3150	3529	15000	FV
3170	335	6600	FV
3240	442	4100	FV
3250	6	1000	FV
3260	9,61	12700	FV
3280	66,51	20700	FV
3290	66,51	21100	U1
4060	689	3900	U1
4090	4882	22000	FV
5110	300	1300	U2
5210	2772	22900	FV
5230	712	7000	FV
5310	712	7000	FV
5330	3206	21000	FV
5420	30126	99000	FV
5430	913	4900	FV

6110	743	7000	U1
6170	2922	11500	FV
6220	3963	33000	FV
6230	1257	9100	FV
6260	N/A	200	XX
62A0	3431	20800	U1
62D0	36	500	XX
6420	1270	14700	U1
6430	1594	3000	U1
6510	713	700	FV
7140	0,8	500	FV
7210	574	1500	U1
7220	N/A	900	XX
7230	203	800	U1
8140	126,13	10800	FV
8210	261,33	39100	FV
8220	43,43	4000	FV
8310	0,41	14900	FV
8320	3,54	400	FV
8330	46668,3	25500	U1
9110	1971	12000	FV
9130	2744	10000	FV
9140	976	7800	U1
9150	990	6400	U1
9180	569	12700	FV
91BA	35	200	FV
91CA	722	3200	U1
91E0	694	11500	U1
91F0	567	8600	U2
91M0	30330	64400	FV
9250	901	6500	FV
9260	2229	19000	FV
9270	2245	9300	FV
9280	3225	18200	FV
9290	993	8600	FV
92A0	2679	28500	U1
92C0	5540	60200	FV
92D0	2255	32100	FV
9310	504	2000	U1
9320	15789	24700	FV
9340	12211	33600	FV
9350	2251	4800	FV
9370	36	1400	U1
9410	184	500	FV
9530	6545	31700	FV

9540	16462	88800	FV
9560	279	3100	U1
95A0	579	3400	U2

3.2.5.2 Πίνακες των ΕΤΑ για τα είδη και τους τύπους οικοτόπων

Οι Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς είναι απαραίτητες για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση της Κατάστασης Διατήρησης των ειδών και τύπων οικοτόπων και συμβάλλουν στην ποσοτικοποίηση των Στόχων Διατήρησης (που αφορούν μόνο το τοπικό επίπεδο). Παρακάτω παρατίθενται οι πίνακες με τις ΕΤΑ σύμφωνα με τα «Δεδομένα Βιοπαρακολούθησης 2007-2015» (ΥΠΕΝ, 2017).

Πίνακας 3-7 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για την Ορνιθοπανίδα σε Εθνικό επίπεδο

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Accipiter brevipes</i>	B	135000		1000	ρ
<i>Accipiter gentilis gentilis</i>	B	140500		1000	ρ
<i>Accipiter nisus nisus</i>	B	175500		1000	ρ
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	B	47000		37500	ρ
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	B	8000		50	ρ
<i>Acrocephalus palustris</i>	B	15000		1100	ρ
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	B	8500		500	ρ
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	B	47500		37500	ρ
<i>Actitis hypoleucos</i>	B	4000		100	ρ
<i>Aegithalos caudatus</i>	B	99500		15000	ρ
<i>Aegolius funereus</i>	B	25500		100	ρ
<i>Aegyptius monachus</i>	B	5000		50	ρ
<i>Alauda arvensis</i>	B	60000		2000	ρ
<i>Alcedo atthis</i>	B	18000			
<i>Alectoris chukar</i>	B	85500		10000	ρ
<i>Alectoris graeca graeca</i>	B	96000			
<i>Anas clypeata</i>	B	6000		30	ρ
<i>Anas clypeata</i>	W	27000	4000		
<i>Anas crecca crecca</i>	W	19500	6300		
<i>Anas platyrhynchos platyrhynchos</i>	B	18000		500	ρ
<i>Anas platyrhynchos platyrhynchos</i>	W	34000	6000		
<i>Anas querquedula</i>	B	18000		70	ρ
<i>Anas strepera strepera</i>	B	5000		50	ρ
<i>Anser anser</i>	B	5000		50	ρ
<i>Anthus campestris</i>	B	105000		5000	ρ
<i>Anthus spinoletta</i>	B	12500		350	ρ
<i>Anthus trivialis</i>	B	55000		600	ρ
<i>Apus (Tachymarptis) melba</i>	B	198500		1000	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Apus apus</i>	B	198000		37500	ρ
<i>Apus pallidus</i>	B	116000		1000	ρ
<i>Aquila chrysaetos</i>	B	50000		150	ρ
<i>Aquila clanga</i>	W	26500	5500		
<i>Aquila heliaca</i>	B	5000		5	ρ
<i>Aquila heliaca</i>	W	55000	450		
<i>Aquila pomarina</i>	B	50000		90	ρ
<i>Ardea cinerea cinerea</i>	B	12000		1150	ρ
<i>Ardea purpurea purpurea</i>	B	60000		140	ρ
<i>Ardeola ralloides ralloides</i>	B	15000		2000	ρ
<i>Asio flammeus</i>	B				--
<i>Asio otus</i>	B	113000		2000	ρ
<i>Athene noctua</i>	B	191000		5000	ρ
<i>Aythya ferina</i>	B	3500		29000	ρ
<i>Aythya ferina</i>	W	29000	2000		
<i>Aythya nyroca</i>	P	17000	9000		
<i>Aythya nyroca</i>	W	14500	3500		
<i>Aythya nyroca</i>	B	35000		400	ρ
<i>Botaurus stellaris stellaris</i>	B	1500		500	cmal
<i>Branta ruficollis</i>	W	6500	2000		
<i>Bubo bubo</i>	B	148000		350	ρ
<i>Burhinus oedicnemus</i>	B	18000		600	ρ
<i>Buteo buteo</i>	B	200500		3000	ρ
<i>Buteo rufinus</i>	B	77000		200	ρ
<i>Calandrella brachydactyla</i>	B	127000		20000	ρ
<i>Calidris minuta</i>	P		3500		
<i>Calidris minuta</i>	W	10000	1700		
<i>Calonectris diomedea</i>	B	60000		5000	ρ
<i>Caprimulgus europaeus</i>	B	201500		10000	cmal
<i>Carduelis cannabina</i>	B	201500		37500	ρ
<i>Carduelis carduelis</i>	B	200500		75000	ρ
<i>Carduelis chloris</i>	B	185000		37500	ρ
<i>Carduelis spinus</i>	B	49000		1250	ρ
<i>Cercotrichas (Erythropygia) galactotes</i>	B	165500		1000	ρ
<i>Certhia brachydactyla</i>	B	147000		30000	ρ
<i>Certhia familiaris</i>	B	27000		2000	ρ
<i>Cettia cetti</i>	B	185500		37500	ρ
<i>Charadrius (Eudromias) morinellus</i>	B				--
<i>Charadrius alexandrinus alexandrinus</i>	P	27000	500		
<i>Charadrius alexandrinus alexandrinus</i>	B	10000		1500	ρ
<i>Charadrius alexandrinus alexandrinus</i>	W	27000	470		
<i>Charadrius dubius curonicus</i>	B	44500		3000	ρ
<i>Chlidonias hybrida</i>	B	5000		300	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Chlidonias niger</i>	B	9000		200	ρ
<i>Ciconia ciconia ciconia</i>	P	95500	40000		
<i>Ciconia ciconia ciconia</i>	B	200000		2500	ρ
<i>Ciconia nigra</i>	B	45000		80	ρ
<i>Cinclus cinclus</i>	B	69000		1250	ρ
<i>Circaetus gallicus</i>	B	164000		300	ρ
<i>Circus aeruginosus</i>	B	40000		80	bfe
<i>Circus pygargus</i>	B	5000		30	bfe
<i>Cisticola juncidis</i>	B	136000		10000	ρ
<i>Clamator glandarius</i>	B	31500		20	ρ
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	B	83500		5000	ρ
<i>Columba livia</i>	B	185000		10000	ρ
<i>Columba oenas</i>	B	19000		1000	ρ
<i>Columba palumbus palumbus</i>	B	106500		5000	ρ
<i>Coracias garrulus</i>	B	140000		400	ρ
<i>Corvus corax</i>	B	161000		5000	ρ
<i>Corvus corone cornix</i>	B	195000		37500	ρ
<i>Corvus frugilegus</i>	B	20000		1250	ρ
<i>Corvus monedula</i>	B	147500		75000	ρ
<i>Coturnix coturnix</i>	B	82500		2000	cmal
<i>Cuculus canorus</i>	B	132500		5000	cmal
<i>Cygnus olor</i>	B	4000		50	ρ
<i>Cygnus olor</i>	W	16500	2200		
<i>Delichon urbicum (urbica)</i>	B	202500		37500	ρ
<i>Dendrocopos leucotos</i>	B	63000		500	ρ
<i>Dendrocopos major</i>	B	27500		1500	ρ
<i>Dendrocopos medius</i>	B	96500		10000	ρ
<i>Dendrocopos minor</i>	B	57500		750	ρ
<i>Dendrocopos syriacus</i>	B	61000		10000	ρ
<i>Dryocopus martius</i>	B	51000		1500	ρ
<i>Egretta alba (Casmerodius albus albus)</i>	W	35000	6000		
<i>Egretta alba (Casmerodius albus albus)</i>	B	5500		40	ρ
<i>Egretta garzetta garzetta</i>	B	16500		1700	ρ
<i>Egretta garzetta garzetta</i>	P	61500	9100		
<i>Emberiza caesia</i>	B	175500		5000	ρ
<i>Emberiza cia</i>	B	81500		5000	ρ
<i>Emberiza cineracea</i>	B	4000		200	ρ
<i>Emberiza cirrus</i>	B	171500		37500	ρ
<i>Emberiza citrinella</i>	B	28000		2000	ρ
<i>Emberiza hortulana</i>	B	104500		20000	ρ
<i>Emberiza melanocephala</i>	B	189000		75000	ρ
<i>Emberiza schoeniclus</i>	B	32500		400	ρ
<i>Eremophila alpestris</i>	B	7000		650	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Erithacus rubecula</i>	B	98500		37500	ρ
<i>Falco biarmicus</i>	B	80000		60	ρ
<i>Falco cherrug</i>	W	11000	3000		
<i>Falco eleonorae</i>	B	67000		9200	ρ
<i>Falco naumanni</i>	P	27000	7000		
<i>Falco naumanni</i>	B	60000		6800	ρ
<i>Falco peregrinus brookei</i>	B	203000		350	ρ
<i>Falco subbuteo</i>	B	43000		500	ρ
<i>Falco tinnunculus</i>	B	205000		5000	ρ
<i>Falco vespertinus</i>	P	69000	7200		
<i>Ficedula parva</i>	B	18000		10	ρ
<i>Ficedula semitorquata</i>	B	46000		1000	ρ
<i>Francolinus francolinus francolinus</i>	B				--
<i>Fringilla coelebs</i>	B	186000		750000	ρ
<i>Fulica atra atra</i>	B	16000		2000	ρ
<i>Galerida cristata</i>	B	198500		37500	ρ
<i>Gallinula chloropus chloropus</i>	B	58000		5000	ρ
<i>Garrulus glandarius</i>	B	142500		15000	ρ
<i>Glareola pratincola pratincola</i>	B	40000		1000	ρ
<i>Glareola pratincola pratincola</i>	P	14000	6000		
<i>Glaucidium passerinum</i>	B	2000			--
<i>Gypaetus barbatus</i>	B	30000		25	ρ
<i>Gyps fulvus</i>	B	135000		300	ρ
<i>Haematopus ostralegus</i>	B	6000		45	ρ
<i>Haliaeetus albicilla</i>	B	2000		20	ρ
<i>Hieraaetus fasciatus (Aquila fasciata)</i>	B	65000		140	ρ
<i>Hieraaetus pennatus (Aquila pennata)</i>	B	45000		100	ρ
<i>Himantopus himantopus</i>	B	13000		1000	ρ
<i>Himantopus himantopus</i>	P	52800	4700		
<i>Hippolais (iduna) pallida</i>	B	182500		75000	ρ
<i>Hippolais olivetorum</i>	B	92500		5000	ρ
<i>Hirundo (Cecropis) daurica</i>	B	181000		10000	ρ
<i>Hirundo (Ptyonoprogne) rupestris</i>	B	203500		5000	ρ
<i>Hirundo rustica</i>	B	197500		37500	ρ
<i>Hydrobates pelagicus melitensis</i>	B	21500		30	ρ
<i>Ixobrychus minutus minutus</i>	B	17000		700	ρ
<i>Jynx torquilla</i>	B	55000		200	ρ
<i>Lanius collurio</i>	B	115000		10000	ρ
<i>Lanius minor</i>	B	138500		2000	ρ
<i>Lanius nubicus</i>	B	39500		500	ρ
<i>Lanius senator</i>	B	159000		10000	ρ
<i>Larus audouinii</i>	B	25000		900	ρ
<i>Larus genei</i>	W	46500	1600		

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Larus genei</i>	B	1500		100	ρ
<i>Larus melanocephalus</i>	B	16000		2000	ρ
<i>Larus melanocephalus</i>	P	47000	9000		
<i>Larus melanocephalus</i>	W	40000	3300		
<i>Larus michahellis</i>	B	32000		45000	ρ
<i>Limosa limosa limosa</i>	P	69500	1900		
<i>Locustella luscinioides</i>	B	13000		500	ρ
<i>Loxia curvirostra</i>	B	24000		5000	ρ
<i>Lullula arborea</i>	B	102800		5000	ρ
<i>Luscinia megarhynchos</i>	B	194000		75000	ρ
<i>Melanocorypha calandra</i>	B	56000		5000	ρ
<i>Mergus merganser merganser</i>	B	1000		10	ρ
<i>Mergus merganser merganser</i>	W	3500	200		
<i>Merops apiaster</i>	B	82000		2000	ρ
<i>Miliaria (Emberiza) calandra</i>	B	196000		150000	ρ
<i>Milvus migrans</i>	B	45000		20	ρ
<i>Monticola saxatilis</i>	B	31000		10000	ρ
<i>Monticola solitarius</i>	B	98000		10000	ρ
<i>Montifringilla nivalis</i>	B	24000		250	ρ
<i>Motacilla alba</i>	B	152500		5000	ρ
<i>Motacilla cinerea</i>	B	116000		5000	ρ
<i>Motacilla flava</i>	B	70500		10000	ρ
<i>Muscicapa striata</i>	B	155500		10000	ρ
<i>Neophron percnopterus</i>	B	20000		100	ρ
<i>Netta rufina</i>	B	1500		5	ρ
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	B	200		100	ρ
<i>Numenius tenuirostris</i>	P				
<i>Numenius tenuirostris</i>	W				
<i>Nycticorax nycticorax nycticorax</i>	B	10000		800	ρ
<i>Oenanthe hispanica</i>	B	194500		37500	ρ
<i>Oenanthe isabellina</i>	B	34500		200	ρ
<i>Oenanthe oenanthe</i>	B	98000		30000	ρ
<i>Oenanthe pleschanka</i>	B				--
<i>Oriolus oriolus</i>	B	64500		5000	ρ
<i>Otis tarda</i>	B				--
<i>Otus scops</i>	B	177000		5000	ρ
<i>Panurus biarmicus</i>	B	4500		2000	ρ
<i>Parus (Cyanistes) caeruleus</i>	B	180000		37500	ρ
<i>Parus (Lophophanes) cristatus</i>	B	18500		2000	ρ
<i>Parus ater</i>	B	63000		75000	ρ
<i>Parus lugubris</i>	B	168500		10000	ρ
<i>Parus major</i>	B	206000		750000	ρ
<i>Parus montanus</i>	B	13000		600	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Parus palustris</i>	B	48000		2000	ρ
<i>Passer domesticus</i>	B	146000		150000	ρ
<i>Passer hispaniolensis</i>	B	116000		50000	ρ
<i>Passer montanus</i>	B	190500		10000	ρ
<i>Pelecanus crispus</i>	B	6000		1150	ρ
<i>Pelecanus crispus</i>	P	18000	5000		
<i>Pelecanus crispus</i>	W	11500	1800		
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	B	1000		250	ρ
<i>Perdix perdix</i>	B	120000		4000	ρ
<i>Pernis apivorus</i>	B	138000		1000	ρ
<i>Petronia petronia</i>	B	76500		2000	ρ
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	B	58000		1100	ρ
<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	W	47000	7300		
<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	B	12000		5600	ρ
<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	W	18000	2200		
<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	B	8500		1500	ρ
<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	P	16000	2100		
<i>Phoenicopterus roseus</i>	W	12500	1800		
<i>Phoenicopterus roseus</i>	P	12500	1700		
<i>Phoenicurus ochruros</i>	B	46000		10000	ρ
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	B	53000		2000	ρ
<i>Phylloscopus bonelli</i>	B	42500		10000	ρ
<i>Phylloscopus collybita</i>	B	59000		20000	ρ
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	B	22500		500	ρ
<i>Phylloscopus trochilus</i>	B				--
<i>Pica pica</i>	B	136000		10000	ρ
<i>Picoides tridactylus</i>	B	2000		100	ρ
<i>Picus canus</i>	B	50000		125	ρ
<i>Picus viridis</i>	B	102500		5000	ρ
<i>Platalea leucorodia leucorodia</i>	B	6000		250	ρ
<i>Plegadis falcinellus falcinellus</i>	P	54000	9000		
<i>Plegadis falcinellus falcinellus</i>	B	10000		400	ρ
<i>Podiceps cristatus cristatus</i>	W	227000	3500		
<i>Podiceps cristatus cristatus</i>	B	11000		800	ρ
<i>Podiceps nigricollis nigricollis</i>	B	2500		20	ρ
<i>Porphyrio porphyrio</i>	B				--
<i>Porzana parva</i>	B	5500		30	cmal
<i>Porzana porzana</i>	B	2000		10	cmal
<i>Porzana pusilla intermedia</i>	B	1000		10	cmal
<i>Prunella collaris</i>	B	22000		2000	ρ
<i>Prunella modularis</i>	B	27000		1000	ρ
<i>Puffinus yelkouan</i>	P	58000	2600		
<i>Puffinus yelkouan</i>	B	52500		4000	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Pyrrhonorax graculus</i>	B	26000		2000	ρ
<i>Pyrrhonorax pyrrhonorax</i>	B	80000		2000	ρ
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	B	9500		500	ρ
<i>Rallus aquaticus aquaticus</i>	B	40000		1000	ρ
<i>Recurvirostra avosetta</i>	W	13500	600		
<i>Recurvirostra avosetta</i>	P	14000	3000		
<i>Recurvirostra avosetta</i>	B	8000		700	ρ
<i>Regulus ignicapillus</i>	B	79500		20000	ρ
<i>Regulus regulus</i>	B	52000		1000	ρ
<i>Remiz pendulinus</i>	B	80500		5000	ρ
<i>Riparia riparia</i>	B	16500		20000	ρ
<i>Saxicola rubetra</i>	B	8000		500	ρ
<i>Saxicola torquatus rubicola</i>	B	190500		37500	ρ
<i>Scolopax rusticola</i>	B	200		10	cmal
<i>Serinus serinus</i>	B	138000		10000	ρ
<i>Sitta europaea</i>	B	87000		10000	ρ
<i>Sitta krueperi</i>	B	2000		650	ρ
<i>Sitta neumayer</i>	B	62000		10000	ρ
<i>Sterna (Gelocheidon) nilotica nilotica</i>	B	12000		400	ρ
<i>Sterna (Gelocheidon) nilotica nilotica</i>	P	41000	2500		
<i>Sterna (Sternula) albifrons albifrons</i>	B	12000		1000	ρ
<i>Sterna (Thalasseus) sandvicensis</i>	B	3000		50	ρ
<i>Sterna hirundo</i>	B	17000		1000	ρ
<i>Streptopelia decaocto</i>	B	188500		10000	ρ
<i>Streptopelia turtur</i>	B	169000		10000	ρ
<i>Strix aluco</i>	B	122000		10000	ρ
<i>Sturnus (Pastor) roseus</i>	B	8500		500	ρ
<i>Sturnus vulgaris</i>	B	72000		10000	ρ
<i>Sylvia (hortensis) crassirostris</i>	B	187000		5000	ρ
<i>Sylvia atricapilla</i>	B	97000		5000	ρ
<i>Sylvia borin</i>	B	29000		500	ρ
<i>Sylvia cantillans</i>	B	182500		150000	ρ
<i>Sylvia communis</i>	B	142500		37500	ρ
<i>Sylvia curruca</i>	B	15500		5000	ρ
<i>Sylvia melanocephala</i>	B	201000		37500	ρ
<i>Sylvia nisoria</i>	B	27500		200	ρ
<i>Sylvia rueppelli</i>	B	21000		3000	ρ
<i>Tachybaptus ruficollis ruficollis</i>	B	11000		1500	ρ
<i>Tadorna ferruginea</i>	B	4500		80	ρ
<i>Tadorna tadorna</i>	B	11000		200	ρ
<i>Tetrao tetrix tetrix</i>	B				--
<i>Tetrao urogallus</i>	B	3000		600	cmal
<i>Tetrastes bonasia</i>	B	9500		200	ρ

Είδος	Εποχή	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (Km ²)	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (Km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Tetrax tetrax tetrax</i>	B	1000			--
<i>Tichodroma muraria</i>	B	15000		200	ρ
<i>Tringa glareola</i>	P	53000	4400		
<i>Tringa stagnatilis</i>	P	38000	1900		
<i>Tringa totanus</i>	B	16000		400	ρ
<i>Troglodytes troglodytes</i>	B	111500		37500	ρ
<i>Turdus merula</i>	B	193500		600000	ρ
<i>Turdus philomelos</i>	B	31000		1000	ρ
<i>Turdus pilaris</i>	B	400		10	ρ
<i>Turdus torquatus</i>	B	2500		50	ρ
<i>Turdus viscivorus</i>	B	96000		20000	ρ
<i>Tyto alba</i>	B	199000		3000	ρ
<i>Upupa epops</i>	B	179500		5000	ρ
<i>Vanellus (Hoplopterus) spinosus</i>	B	3500		50	ρ
<i>Vanellus vanellus</i>	B	6000		100	ρ

Πίνακας 3-8 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για την Πανίδα σε Εθνικό επίπεδο

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Ablepharus kitaibelii</i>	R	62070,07	≈ class 12	ind
<i>Acipenser stellatus (MED)</i>	F			
<i>Acipenser stellatus (MMED)</i>	F			
<i>Acipenser sturio (MED)</i>	F			
<i>Acipenser sturio (MMED)</i>	F			
<i>Alburnus vistonicus</i>	F	4275	171	grid 5x5
<i>Alburnus volviticus</i>	F	(≈)127	127	grid 1x1
<i>Algyroides moreoticus</i>	R	15830,92	≈6100	Grid 1x1
<i>Algyroides nigropunctatus</i>	R	15055,15	≈5100	Grid 1x1
<i>Alosa fallax</i>	F			
<i>Alosa macedonica</i>	F	(≈)99	(≈) 99	grid 1x1
<i>Alosa vistonica</i>	F	(II)		
<i>Anatololacerta anatolica</i>	R	475,11	10	Localities
<i>Anatololacerta oertzeni</i>	R	1942,69	≈1300	Grid 1x1
<i>Androcymbium rechingeri</i>	P	140	500000- 600000	ind
<i>Anthemis glaberrima</i>	P	7	70000-120000	ind
<i>Apatura metis</i>	I	10240	800	mature ind
<i>Aphanius almiriensis</i>	F	(≈)13	(≈) 13	grid 1x1
<i>Aphanius fasciatus</i>	F	(≈)1435	(≈) 1435	grid 1x1
<i>Apodemus witherbyi</i>	M	1690	28	(grid cells 5x5)
<i>Artemisia eriantha</i>	P	800	6-9 κελιά 5x5	Grids 5x5
<i>Aspius aspius</i>	F	(≈)739	(≈) 739	grid 1x1

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Astacus astacus</i>	I	1946		47	Grids 10x10 km
<i>Asyneuma giganteum</i>	P	100		≥ 346	ind
<i>Austropotamobius torrentium</i>	I	6320		65	Grids 10x10 km
<i>Barbastella barbastellus</i>	M	75,396		100-500	(grid cells 5x5)
<i>Barbus balcanicus</i>	F	(≈)14100		(≈) 141	grid 10x10
<i>Barbus cyclolepis</i>	F	(≈)9800		(≈) 98	grid 10x10
<i>Barbus euboicus</i>	F				
<i>Barbus macedonicus</i>	F	(≈)4450		(≈) 178	grid 5x5
<i>Barbus peloponnesius</i>	F	(≈)31400		(≈) 314	grid 10x10
<i>Barbus pergamonensis</i>	F	(≈)48		(≈) 48	grid 1x1
<i>Barbus prespensis</i>	F	(≈)3100		(≈) 31	grid 10x10
<i>Barbus sperchiensis</i>	F	(≈)16900		(≈) 169	grid 10x10
<i>Barbus strumicae</i>	F	(≈)15600		(≈) 156	grid 10x10
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	I	696		10	Grids 10x10 km
<i>Bombina bombina</i>	R	253,97		6	Grid 5x5
<i>Bombina variegata</i>	R	31440,08		≈9500	Grid 1x1
<i>Botrychium simplex</i>	P			500000- 600000	ind
<i>Bufo viridis</i>	R	67838,98		≈20000	Grid 1x1
<i>Bupleurum capillare</i>	P	267		≥ 10000	ind
<i>Bupleurum kakiskalae</i>	P	52		> 580-660	ind
<i>Buprestis splendens</i>	I	1500		15	Grids 10x10 km
<i>Buxbaumia viridis</i>	P	600		100-200	ind
<i>Callimorpha quadripunctata</i>	I	15248		200	Grids 10x10 km
<i>Canis aureus</i>	M	≈30.05		>300	(breeding females)
<i>Canis lupus</i>	M	≈71.000		717	(individuals)
<i>Capra aegagrus</i>	M	600		800	(individuals)
<i>Caretta caretta</i>	R			> 2400	breeding females
<i>Catopta thrips</i>	I	100		1	Grids 10x10 km
<i>Centaurea alba ssp. princeps</i>	P	6		6400	ind
<i>Centaurea alba subsp. heldreichii</i>	P	5		≥ 4000	ind
<i>Centaurea attica ssp. megarensis</i>	P	28		>7000	ind
<i>Centaurea immanuelis-loewii</i>	P	4000		20	Grids 5x5
<i>Centaurea kalambakensis</i>	P	4		600	ind
<i>Centaurea lactiflora</i>	P	12		≥ 2500	ind
<i>Centaurea lancifolia</i>	P	16		> 250-350	ind
<i>Centaurea niederi</i>	P	47		14000	ind
<i>Centaurea peucedanifolia</i>	P	12		600	ind
<i>Centrostephanus longispinus</i>	I	2350			
<i>Cephalanthera cucullata</i>	P	208		>300-450	ind
<i>Cerambyx cerdo</i>	I	5018		55	Grids 10x10 km
<i>Chalcides ocellatus</i>	R	35079,32		≈3348	Grid 1x1
<i>Chamaeleo africanus</i>	R	58,15		>1865	ind
<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	R	1206,77		≈ class 7	ind

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Chelonia mydas</i>	R				
<i>Cobitis arachthosensis</i>	F	(≈)900	(≈) 36	(≈) 36	grid 5x5
<i>Cobitis hellenica</i>	F	(≈)900	(≈) 36	(≈) 36	grid 5x5
<i>Cobitis meridionalis</i>	F	(≈)81	(≈) 81000000	(≈) 81000000	m2
<i>Cobitis ohridana</i>	F	(≈)45	(≈) 45	(≈) 45	grid 1x1
<i>Cobitis puncticulata</i>	F	(≈)10	(≈) 10	(≈) 10	grid 1x1
<i>Cobitis punctilineata</i>	F	(≈)800	(≈) 32	(≈) 32	grid 5x5
<i>Cobitis stephanidisi</i>	F	875	35	35	grid 5x5
<i>Cobitis strumicae</i>	F	(≈)17300	(≈) 173	(≈) 173	grid 10x10
<i>Cobitis trichonica</i>	F	(≈)950	(≈) 38	(≈) 38	grid 5x5
<i>Cobitis vardarensis</i>	F	(≈)13800	(≈) 138	(≈) 138	grid 10x10
<i>Coenagrion ornatum</i>	I	3040	31	31	Grids 10x10 km
<i>Colchicum cousturieri</i>	P	Άγνωστο	Άγνωστο	Άγνωστο	
<i>Coluber jugularis</i>	R	1871,3	≈407	≈407	Grid 1x1
<i>Coluber najadum</i>	R	61813,79	≈10000	≈10000	Grid 1x1
<i>Coluber viridiflavus</i>	R	16,96	≈16	≈16	Grid 1x1
<i>Consolida samia</i>	P	4	Άγνωστο	Άγνωστο	
<i>Convolvulus argyrothamnus</i>	P	8	>> 74	>> 74	ind
<i>Cordulegaster heros</i>	I	3941	42	42	Grids 10x10 km
<i>Coronella austriaca</i>	R	10507,39	≈4360	≈4360	Grid 1x1
<i>Crepis crocifolia</i>	P	73	>1800	>1800	ind
<i>Crepis pusilla</i>	P	8400	202000- 6000000	202000- 6000000	ind
<i>Crocidura zimmermanni</i>	M	1914	94	94	(grid cells 5x5)
<i>Cyrtopodion kotschy</i>	R	48056,99	≈4915	≈4915	Grid 1x1
<i>Dactylorhiza kalopissii subsp. kalopissii</i>	P	44	6000	6000	ind
<i>Delphinus delphis</i>	M	> 88,39	>> 4200	>> 4200	individuals
<i>Dermochelys coriacea</i>	R				
<i>Dioszeghyana schmidtii</i>	I	360	4	4	Grids 10x10 km
<i>Dolichophis caspius</i>	R	61773,95	≈10000	≈10000	Grid 1x1
<i>Dryomys nitedula</i>	M	93411	1941	1941	(grid cells 5x5)
<i>Economidichthys pygmaeus</i>	F	(≈)2525	(≈) 101	(≈) 101	grid 5x5
<i>Economidichthys trichonis</i>	F	(≈)154	(≈) 154	(≈) 154	grid 1x1
<i>Eirenis modesta</i>	R	2965,73	≈231	≈231	Grid 1x1
<i>Elaphe longissima</i>	R	27828,64	≈5892	≈5892	Grid 1x1
<i>Elaphe quatuorlineata</i>	R	49325,43	≈11000	≈11000	Grid 1x1
<i>Elaphe sauromates</i>	R	6637,34	≈1800	≈1800	Grid 1x1
<i>Elaphe situla</i>	R	66322,08	≈21000	≈21000	Grid 1x1
<i>Emys orbicularis</i>	R	43818,66	≈2200	≈2200	Grid 1x1
<i>Eptesicus serotinus</i>	M	≈12,02	500	500	(grid cells 5x5)
<i>Eriogaster catax</i>	I	242	3	3	Grids 10x10 km
<i>Eryx jaculus</i>	R	30928,11	≈5600	≈5600	Grid 1x1
<i>Eudontomyzon graecus</i>	F	(≈)80	(≈) 80	(≈) 80	grid 1x1
<i>Eudontomyzon hellenicus</i>	F	(≈)112	(≈) 112	(≈) 112	grid 1x1

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Euphydryas aurinia</i>	I	5754		1300	mature ind
<i>Felis silvestris</i>	M	(84,60		present	(grid cells 5x5)
<i>Fritillaria conica</i>	P	1000		>2000	ind
<i>Fritillaria drenovskii</i>	P	2300		Άγνωστο	
<i>Fritillaria gussichiae</i>	P	1700		>7-16	Grids 5x5
<i>Fritillaria obliqua subsp. obliqua</i>	P	652		4620-10000	ind (ακέραια ώριμα)
<i>Fritillaria obliqua subsp. tuntasia</i>	P	188		3260-7000	ind (ακέραια ώριμα)
<i>Fritillaria rhodocanakis</i>	P	76		300000	ind
<i>Galanthus nivalis</i>	P	2100		>3-21	Grids 5x5
<i>Gentiana lutea</i>	P	1500		>7-15	Grids 5x5
<i>Globularia stygia</i>	P	200			
<i>Grampus griseus</i>	M	≈122.094			
<i>Helichrysum. sibthorpii</i>	P	1		190	ind
<i>Hellenolacerta graeca</i>	R	16564,22		≈5700	Grid 1x1
<i>Hemorrhois nummifer</i>	R	2297,01		≈431	Grid 1x1
<i>Hierophis gemonensis</i>	R	55586,82		≈12000	Grid 1x1
<i>Himantoglossum jankae</i>	P	41300		20000-30000	ind
<i>Hyla arborea</i>	R	25106,45		≈7000	Grid 1x1
<i>Hyles hippophaes</i>	I	370		5	Grids 10x10 km
<i>Hypericum aciferum</i>	P	12		4000-5000	ind
<i>Hypsugo savii</i>	M	≈128,78		3686	(grid cells 5x5)
<i>Iberis runemarkii</i>	P	2		250	ind
<i>Jankaea heldreichii</i>	P	160		6630-10000	ind
<i>Knipowitschia goernerii</i>	F	93		93	grid 1x1
<i>Knipowitschia milleri</i>	F	(≈)128		(≈) 128	grid 1x1
<i>Lacerta agilis</i>	R	1568,89		≈22	Grid 5x5
<i>Lacerta trilineata</i>	R	103140,10		≈ class 12	ind
<i>Lacerta viridis</i>	R	57727,58		≈ class 11	ind
<i>Ladigesocypris ghigii</i>	F	(≈)925		(≈) 37	grid 5x5
<i>Laudakia stellio</i>	R	6118,27		≈1448	Grid 1x1
<i>Linaria tenuis</i>	P	40		40000	ind
<i>Lindenia tetraphylla</i>	I	2675		29	Grids 10x10 km
<i>Lindernia procumbens</i>	P	500			
<i>Lucanus cervus</i>	I	7369		82	Grids 10x10 km
<i>Luciobarbus albanicus</i>	F	(≈)6100		(≈) 244	grid 5x5
<i>Luciobarbus graecus</i>	F	(≈)1750		(≈) 70	grid 5x5
<i>Lutra lutra</i>	M	≈93,27		1500	(grid cells 5x5)
<i>Lycaena dispar</i>	I	17420		500	mature ind
<i>Lyciasalamandra helverseni</i>	R	325,91		≈260	Grid 1x1
<i>Lynx lynx</i>	M	2,13			(grid cells 5x5)
<i>Macrovipera schweizeri</i>	R	222,34		≈ 5500	ind
<i>Maculinea arion</i>	I	19298		1500	mature ind
<i>Marsilea quadrifolia</i>	P	9		100000	m2
<i>Martes martes</i>	M	3,801		Unknown	(grid cells 5x5)

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Mauremys rivulata</i>	R	51535,70		≈ 1495	Grid 1x1
<i>Mertensiella luschani</i>	R	9,11		≈ 2500	ind
<i>Micromeria taygetea</i>	P	12		800	ind
<i>Microtus felteni</i>	M	3000		145	(grid cells 5x5)
<i>Miniopterus schreibersii</i>	M	=124,209		=23.000	(individuals)
<i>Monachus monachus</i>	M	361801		500	breeding ind
<i>Morimus funereus</i>	I	4247		48	Grids 10x10 km
<i>Muscardinus avellanarius</i>	M	95462		=1.922	(grid cells 5x5)
<i>Mustela putorius</i>	M	7,08		Unknown	(grid cells 5x5)
<i>Myomimus roachi</i>	M	3,22		Unknown	(grid cells 5x5)
<i>Myotis alcathoe</i>	M	50177		Unknown (100-500)	(grid cells 5x5)
<i>Myotis bechsteinii</i>	M	=94,19		Unknown (100-500)	(grid cells 5x5)
<i>Myotis blythii</i>	M	=122,91		=10.000	(individuals)
<i>Myotis brandtii</i>	M	>5,01		Unknown (69- 87)	(grid cells 5x5)
<i>Myotis capaccinii</i>	M	=114,1		=7.000	(individuals)
<i>Myotis daubentonii</i>	M	40,925		100-500	(grid cells 5x5)
<i>Myotis emarginatus</i>	M	=123,89		=5,000	(individuals)
<i>Myotis myotis</i>	M	=108,82		=1,000	(individuals)
<i>Myotis nattereri</i>	M	=108,87		Unknown (500-1000)	(grid cells 5x5)
<i>Natrix tessellata</i>	R	64327,25		≈5500	Grid 1x1
<i>Nepeta dirphya</i>	P	88		60000	ind
<i>Nepeta sphaciotica</i>	P	2		40000-45000	ind
<i>Nyctalus lasiopterus</i>	M	92574		100-500	(grid cells 5x5)
<i>Nyctalus leisleri</i>	M	=121,01		883-1564	(grid cells 5x5)
<i>Nyctalus noctula</i>	M	=104,40		937-1623	(grid cells 5x5)
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	I	1131		14	Grids 10x10 km
<i>Ophiomorus punctatissimus</i>	R	10256,61		≈2126	Grid 1x1
<i>Ophisaurus apodus</i>	R	25750,49		≈10910	Grid 1x1
<i>Ophisops elegans</i>	R	7986,84		≈ class 10	ind
<i>Ophrys argolica</i>	P	11600		8500	ind
<i>Origanum dictamnus</i>	P	8400		220000- 530000	ind
<i>Osmoderma eremita</i>	I	1344		15	Grids 10x10 km
<i>Paeonia clusii ssp. rhodia</i>	P	328		1370	clusters
<i>Paeonia parnassica</i>	P	24		1550	ανθισμένοι μίσχοι
<i>Papilio alexanor</i>	I	33103		1500	mature ind
<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	I	25440		269	Grids 10x10 km
<i>Parnassius apollo</i>	I	16306		3500	mature ind
<i>Parnassius mnemosyne</i>	I	34761		6000	mature ind
<i>Pelagus epiroticus</i>	F	(≈)38		(≈) 38	grid 1x1
<i>Pelagus laconicus</i>	F	(≈)1575		(≈) 63	grid 5x5

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Pelagus marathonicus</i>	F	(≈)2375	(≈) 95	(≈) 95	grid 5x5
<i>Pelagus prespensis</i>	F	(≈)81	(≈) 81000000	(≈) 81000000	m2
<i>Pelagus stymphalicus</i>	F	(≈)20700	(≈) 207	(≈) 207	grid 10x10
<i>Pelagus thesproticus</i>	F	(≈)5900	(≈) 59	(≈) 59	grid 10x10
<i>Pelobates syriacus</i>	R	26187,38	≈2700	≈2700	Grid 1x1
<i>Petromyzon marinus (MED)</i>	F				
<i>Petromyzon marinus (MMED)</i>	F				
<i>Phocoena phocoena</i>	M	> 6,211	> 300	> 300	individuals
<i>Phoenix theophrasti</i>	P	216	> 6500-7500	> 6500-7500	ind
<i>Physeter macrocephalus</i>	M	≈ 414209	> 280	> 280	
<i>Pinna nobilis</i>	I	80480			
<i>Pipistrellus hanaki</i>	M	=7,267	Unknown (173-233)	Unknown (173-233)	(grid cells 5x5)
<i>Pipistrellus kuhlii</i>	M	=13,02	=2.880	=2.880	(grid cells 5x5)
<i>Pipistrellus nathusii</i>	M	=104,55	618	618	(grid cells 5x5)
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	M	=113,31	=2,282	=2,282	(grid cells 5x5)
<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	M	=113,58	500	500	(grid cells 5x5)
<i>Plecotus auritus</i>	M	32.86	500	500	(grid cells 5x5)
<i>Plecotus austriacus</i>	M	58.90	100-500	100-500	(grid cells 5x5)
<i>Plecotus kolombatovici</i>	M	=113.321	500-1.000	500-1.000	(grid cells 5x5)
<i>Plecotus macrobullaris</i>	M	41.320	100-500	100-500	(grid cells 5x5)
<i>Podarcis cretensis</i>	R	2392,21	≈ class 10	≈ class 10	ind
<i>Podarcis erhardii</i>	R	45156,28	≈ class 11	≈ class 11	ind
<i>Podarcis levendis</i>	R	0,386	≈7720	≈7720	ind
<i>Podarcis milensis</i>	R	171,21	≈ class 9	≈ class 9	ind
<i>Podarcis muralis</i>	R	67549,95	≈ class 11	≈ class 11	ind
<i>Podarcis peloponnesiaca</i>	R	20565,76	≈ class 10	≈ class 10	ind
<i>Podarcis taurica</i>	R	57029,07	≈13000	≈13000	Grid 1x1
<i>Polygonum praelongum</i>	P	16	350	350	ind
<i>Polyommatus eroides</i>	I	11389	1700	1700	mature ind
<i>Probatiscus subrugosus</i>	I	200	2	2	Grids 10x10 km
<i>Proserpinus proserpina</i>	I	197	2	2	Grids 10x10 km
<i>Pseudophilotes bavicus</i>	I	4376	300	300	mature ind
<i>Pungitius hellenicus</i>	F	(≈)80	(≈) 80	(≈) 80	grid 1x1
<i>Ramonda serbica</i>	P	1100	41426	41426	Grids 5x5
<i>Rana bedriagae</i>	R	3429,55	≈295	≈295	Grid 1x1
<i>Rana cerigensis</i>	R	387,24	≈436	≈436	Grid 1x1
<i>Rana cretensis</i>	R	638,48	≈1064	≈1064	Grid 1x1
<i>Rana dalmatina</i>	R	25946,37	≈3826	≈3826	Grid 1x1
<i>Rana graeca</i>	R	52720,43	≈8895	≈8895	Grid 1x1
<i>Rana kurtmuelleri</i>	R	68711,58	≈7834	≈7834	Grid 1x1
<i>Rana ridibunda</i>	R	15460,4	≈3295	≈3295	Grid 1x1
<i>Rana temporaria</i>	R	1047,4	≈459	≈459	Grid 1x1
<i>Rhinolophus blasii</i>	M	=126,87	=2,100	=2,100	(individuals)

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εξάπλωσης (km ²)	Εύρους Πληθυσμού	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Rhinolophus euryale</i>	M	=115,35		=2,275	(individuals)
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	M	=127,64		=5,000	(individuals)
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	M	=129,24		=3,600	(individuals)
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	M	77.752)		500-1000	(individuals)
<i>Rhodeus amarus</i>	F	(≈)10900		(≈) 109	grid 10x10
<i>Rhodeus meridionalis</i>	F	(≈)10500		(≈) 105	grid 10x10
<i>Rhododendron luteum</i>	P	125		1412	ind
<i>Rhysodes sulcatus</i>	I	100		1	Grids 10x10 km
<i>Romanogobio elimeius</i>	F	(≈)5825		(≈) 233	grid 5x5
<i>Rosalia alpina</i>	I	1563		17	Grids 10x10 km
<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	M	=9,668		>>800 - 1300	(individuals)
<i>Ruscus aculeatus</i>	P	76200		280	Grids 10x10
<i>Rutilus panosi</i>	F	(≈)1475		(≈) 59	grid 5x5
<i>Rutilus prespensis</i>	F	(≈)81		(≈) 81000000	m2
<i>Rutilus ylikiensis</i>	F	(≈)950		(≈) 38	grid 5x5
<i>Sabanejewia balcanica</i>	F			294	grid 5x5
<i>Salmo farioides</i>	F	(≈)17300		(≈) 173	grid 10x10
<i>Salmo lourosensis</i>	F	(≈)42		(>>) 1752	i
<i>Salmo macedonicus</i>	F	450		18	grid 5x5
<i>Salmo pelagonicus</i>	F	1800		72	grid 5x5
<i>Salmo peristericus</i>	F	(≈)0,7		(>>) 3000-6500	i
<i>Scardinius graecus</i>	F	(≈)700		(≈) 28	grid 5x5
<i>Sciurus anomalus</i>	M	900		500-3000	(individuals)
<i>Silene holzmannii</i>	P	34		20000	ind
<i>Silene orphanidis</i>	P	2		100	ind
<i>Silurus aristotelis</i>	F	(≈)1025		(≈) 41	grid 5x5
<i>Spermophilus citellus</i>	M	>9072,5		>174	(grid cells 5x5)
<i>Squalius keadicus</i>	F	(≈)501		(≈) 501	grid 1x1
<i>Stenella coeruleoalba</i>	M	≈ 486266			
<i>Stenobothrus eurasius</i>	I	1575		16	Grids 10x10 km
<i>Stylurus flavipes</i>	I	527		7	Grids 10x10 km
<i>Symphytum cycladense</i>	P	28		1100	ind
<i>Tadarida teniotis</i>	M	=128.030		=2.876	(grid cells 5x5)
<i>Telescopus fallax</i>	R	40960,22		≈10000	Grid 1x1
<i>Telestes beoticus</i>	F	(≈)1175		(≈) 47	grid 5x5
<i>Telestes pleurobipunctatus</i>	F	(≈)13700		(≈) 137	grid 10x10
<i>Testudo graeca</i>	R	23354,16		≈ class 10	ind
<i>Testudo hermanni</i>	R	90928,83		≈ class 11	ind
<i>Testudo marginata</i>	R	53835,73		≈ class 10	ind
<i>Triturus alpestris</i>	R	9651,43		≈29	Grid 5x5
<i>Triturus karelinii</i>	R	13666,72		≈62	Grid 5x5
<i>Triturus macedonicus</i>	R	17764,81		≈89	Grid 5x5
<i>Tropidophoxinellus</i>	F	(≈)2900		(≈) 116	grid 5x5

ΕΙΔΟΣ	ΟΜΑΔΑ	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (km ²)	ΕΤΑ Πληθυσμού	Πληθυσμιακή μονάδα
<i>Tropidophoxinellus hellenicus</i>	F	(≈)1500	(≈) 60	grid 5x5
<i>Unio crassus</i>	I	1482	15	Grids 10x10 km
<i>Unio elongatulus</i>	I	1290	13	Grids 10x10 km
<i>Ursus arctos</i>	M	>34.868	>400	(individuals)
<i>Valencia letourneuxi</i>	F	(≈)713	(≈) 713	grid 1x1
<i>Veronica oetaea</i>	P	0.09	150000	ind
<i>Vertigo angustior</i>	I	152	2	Grids 10x10 km
<i>Vertigo moulinsiana</i>	I	52	1	Grids 10x10 km
<i>Vespertilio murinus</i>	M	51,745	100-500	(grid cells 5x5)
<i>Viola athois</i>	P	4	3000	ind
<i>Viola delphinantha</i>	P	1200	16	Grids 5x5
<i>Vipera ammodytes</i>	R	67121,87	≈21000	Grid 1x1
<i>Vipera ursinii</i>	R	1389,46	>15	Grid 5x5
<i>Vipera xanthina</i>	R	5018,63	≈1680	Grid 1x1
<i>Vormela peregusna</i>	M	5,739		(grid cells 5x5)
<i>Woodwardia radicans</i>	P	36	>>59	ind
<i>Zelkova abelicea</i>	P	1100	>18000-25000	ind
<i>Zerynthia polyxena</i>	I	57592	7000	mature ind
<i>Ziphius cavirostris</i>	M	≈ 421843		
<i>Tursiops truncatus</i>	M	117741		individuals

Πίνακας 3-9 Επιθυμητές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) για τους Τύπους Οικοτόπων σε Εθνικό επίπεδο

Τύπος Οικοτόπου	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (km ²)	OPERATOR	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (km ²)
1110	5854.28	=	280
1120	65635.35	=	2422
1130	3125.62	=	747
1140	495.48	=	6
1150	1827.09	=	335
1160	1852.00	=	100
1170	66073.84	=	1340
1210	9.10	=	9
1240	305.75	=	306
1310	1748.00	>	69
1410	1991.00	>	156
1420	1800.00	>	237
1430	8.00	=	
1510	503.00	>	6
2110	105.71	>	33
2120	105.71	>	33
2190	105.71	>	3
2220	105.71	=	10
2230	105.71	>	

Τύπος Οικοτόπου	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (km ²)	OPERATOR	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (km ²)
2250	105.71	>	20
2260	105.71	>	3
2270	11.27	=	9
3130	1616.00	>	15
3140	1880.00	>	
3150	3529.00	=	33
3170	335.00	=	2
3240	442.00	=	1
3250	6.00	=	
3260	0.23	=	
3280	66.51	=	46
3290	66.51	=	25
4060	689.00	=	165
4090	4882.00	=	1809
5110	300.00	=	14
5210	2772.00	=	487
5230	712.00	=	156
5310	712.00	=	156
5330	3206.00	=	301
5420	30126.00	=	7646
5430	913.00	=	264
6110	743.00	=	191
6170	2922.00	=	557
6220	3963.00	=	1040
6230	1257.00	=	150
62A0	3431.00	=	505
62D0	36.00	X	4
6420	1270.00	=	68
6430	1594.00	=	8
6510	713.00	=	10
7140	0.80	=	1
7210	574.00	=	0
7230	203.00	=	2
8140	126.13	=	126
8210	204.80	=	205
8220	43.43	=	43
8320	3.54	=	4
8330	41441.40	=	
9110	1971.00	=	1342
9130	2744.00	=	768
9140	976.00	=	180
9150	990.00	=	296
9180	569.00	=	116
91BA	35.00	=	1
91CA	722.00	=	183

Τύπος Οικοτόπου	ΕΤΑ Εύρους Εξάπλωσης (km ²)	OPERATOR	ΕΤΑ Έκτασης Αναφοράς (km ²)
91F0	567.00	=	96
91M0	30330.00	=	10773
9250	901.00	=	190
9260	2229.00	=	484
9270	2245.00	=	526
9280	3225.00	=	996
9290	993.00	=	434
92A0	2679.00	=	267
92C0	5540.00	=	551
92D0	2255.00	=	138
9310	504.00	=	2
9320	15789.00	=	605
9340	12211.00	=	1837
9350	2251.00	=	296
9370	36.00	>	1
9410	184.00	=	80
9530	6545.00	=	2583
9540	16462.00	=	6882
9560	279.00	=	67
95A0	579.00	=	286

3.2.5.3 Πίνακες εθνικών στόχων διατήρησης για είδη και τύπους οικοτόπων

Οι θεσμοθετημένοι στόχοι διατήρησης όπως αυτοί ορίστηκαν με τα ΦΕΚ 1807/Β'/22-03-2023, ΦΕΚ 3118/Β'/10-05-23, ΦΕΚ 2007/Β'/29-03-23 και ΦΕΚ 2118/Β'/03-04-23 αφορούν την κάθε προστατευόμενη περιοχή και τα είδη της όπως αυτά περιγράφονται στα τυποποιημένα έντυπα δεδομένων. Ωστόσο, καθώς το ΕΧΠ-Τ αφορά όλη την Ελλάδα συνολικά, είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψιν οι εθνικοί στόχοι διατήρησης όπως αυτοί προκύπτουν από την από το ΥΠΕΝ/07-2022 Έκθεση Τεκμηρίωσης του LIFE - IP4 NATURA (LIFE16IPE/GR/000002) με θέμα: «Καθορισμός Στόχων Διατήρησης (Conservation Objectives) για του φυσικούς τύπους οικοτόπων», εκ της οποίας προέκυψαν και οι στόχοι διατήρησης ανά προστατευόμενη περιοχή. Στους παρακάτω πίνακες παρατίθενται οι στόχοι διατήρησης της προαναφερθείσας έκθεσης.

Πίνακας 3-10 Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για τα είδη χλωρίδας και πανίδας του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο αστερίσκος «*» υποδηλώνει ότι το εν λόγω είδος είναι είδος προτεραιότητας.

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
1366	* <i>Monachus monachus</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	500
		Θαλάσσιο Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	118.101,9
		Εύρος Εξάπλωσης ⁴	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	361.801,9
1310	<i>Miniopterus schreibersii</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.566
1307	<i>Myotis blythii</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.430
1316	<i>Myotis capaccinii</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.078
1321	<i>Myotis emarginatus</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.393
1324	<i>Myotis myotis</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	964
1306	<i>Rhinolophus blasii</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.563
1305	<i>Rhinolophus euryale</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.194
1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.814
1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1.680
1372	<i>Capra aegagrus cretica</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ενήλικων ατόμων	Διατήρηση	1.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	6
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	180
1371	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Επίτευξη	22.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Επίτευξη	316
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	8.000
1335	<i>Spermophilus citeilus</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Επίτευξη	450
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Επίτευξη	250
		Ενδιαίτημα	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	250
1352		Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Διατήρηση	6001

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
	* <i>Canis lupus</i> (ελληνικοί πληθυσμοί: μόνο αυτοί νοτίως του 39ου παραλλήλου)	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	1791
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Επίτευξη	14.000 ¹
1354	* <i>Ursus arctos</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Επίτευξη	700
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	341
		Ενδιαίτημα	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	341
1355	<i>Lutra lutra</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Διατήρηση	1.500
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	835
1193	<i>Bombina variegata</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	9.500
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	9.862
5359	<i>Lyciasalamandra helverseni</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	260
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	260
1171	<i>Triturus ivanbureschi</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Διατήρηση	62
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2.425
5364	<i>Triturus macedonicus</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Διατήρηση	89
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2.703
1220	<i>Emys orbicularis</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2.200
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	1.401
2373	<i>Mauremys rivulata</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	1.495
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	1.495
1219	<i>Testudo graeca</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Διατήρηση	500.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	10.271
1217	<i>Testudo hermanni</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Διατήρηση	1.000.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	23.599

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
1218	<i>Testudo marginata</i>	Πληθυσμός	Αριθμός ατόμων	Διατήρηση	1.000.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	10.662
1279	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	11.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	11.031
5194	<i>Elaphe sauromates</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	1.809
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	1.809
6095	<i>Zamenis situla</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	21.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	23.774
1296	<i>*Macrovipera schweizeri</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	4.900
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	180
1298	<i>Vipera graeca</i>	Πληθυσμός	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Διατήρηση	15
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	410
1842	<i>*Androcymbium rechingeri</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	900.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	7
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,14
1766	<i>*Anthemis glaberrima</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	70.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	6
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,0365
1605	<i>*Bupleurum capillare</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	10.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	20
1806	<i>*Centaurea attica megarensis</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	7.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	7

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,4
6197	<i>*Centaurea heldrelichii</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγωγικών και βλαστητικών ατόμων	Διατήρηση	4.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	5
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,9
1776	<i>*Centaurea kalambakensis</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	1.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	1
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,04
1778	<i>*Centaurea lactiflora</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	2.500
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	3
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,12
1780	<i>*Centaurea niederi</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	14.300
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	47
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	6,9
1799	<i>*Centaurea peucedanifolia</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	400
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	3
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,03
6198	<i>*Centaurea princeps</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	6.400
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	4
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,2
4082	<i>Crepis pusilla</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Επίτευξη	44
6996	<i>Dactylorhiza kalopissii subsp. kalopissii</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	6.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Επίτευξη	44
6927	<i>Himantoglossum jankae</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	189
1433	<i>*Hypericum ciferum</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	4.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	7

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,3
6194	<i>*Iberis runemarkii</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	250
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,01
1718	<i>*Linaria hellenica</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	40.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	7
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,3
1428	<i>Marsilea quadrifolia</i>	Πληθυσμός	Έκταση (τ.μ.)	Διατήρηση	300.000 ²
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	15
1684	<i>*Nepeta sphaciotica</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	40.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,07
1685	<i>Origanum dictamnus</i>	Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 10 χλμ. x 10 χλμ.)	Διατήρηση	46
1481	<i>Paeonia clusii ssp. rhodia</i>	Πληθυσμός	Συστάδες	Επίτευξη	1.400
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	13
1896	<i>Phoenix theophrasti</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	6.600 ³
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 2 χλμ. x 2 χλμ.)	Διατήρηση	17
1459	<i>*Silene holzmanii</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	22.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Επίτευξη	37
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Επίτευξη	0,3
1463	<i>*Silene orphanidis</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	250
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	2
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,14
1732	<i>*Veronica oetea</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Διατήρηση	150.000
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 1 χλμ. x 1 χλμ.)	Διατήρηση	3
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	0,0009

Κωδικός είδους	Όνομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
1436	<i>Zelkova abelicea</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	Επίτευξη	18.950
		Εξάπλωση	Έκταση (κελιά 5 χλμ. x 5 χλμ.)	Διατήρηση	23
		Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	Διατήρηση	12

Υπόμνημα

¹νοτίως του 39ου παραλλήλου

²Μέση παρουσία 0,3 ρίζες ανά τ. μ.

³Η αναλογία φύλου ανά υποπληθυσμό θα πρέπει να λαμβάνει τιμή μέσα στο εύρος 0,9-1,1

⁴Για το είδος *Monachus monachus*, οι στόχοι καθορίζονται ως προς τον πληθυσμό, το θαλάσσιο ενδιαίτημα και το εύρος εξάπλωσης (τα εξωτερικά όρια της συνολικής έκτασης μέσα στην οποία βρίσκεται το ενδιαίτημα του είδους και οι περιοχές μετακίνησής του).

Πίνακας 3-11 Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για τους τύπους οικοτόπων του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο αστερίσκος «*» υποδηλώνει τύπους οικοτόπων προτεραιότητας.

Κωδικός	Ονομασία τύπου οικοτόπου	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης	Στόχος	Εξειδικευμένος στόχος
1240	Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο με ενδημικά <i>Limonium spp.</i>	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	305,75
1430	Αλο-νιτρόφιλες λόχμες (Pegano-Salsoletea)	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	2,33
1510	*Μεσογειακές αλατούχες στέπες (Limonietales)	Έκταση	τ. χλμ.	Επίτευξη	0,8
2220	Θίνες με <i>Euphorbia terracina</i>	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	9,63
2270	*Θίνες με δάση από <i>Pinus pinea</i> ή/και <i>Pinus pinaster</i>	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	10,96
3170	*Μεσογειακά εποχιακά τέλματα	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	1,93
5110	Σταθερές ξηροθερμόφιλες διαπλάσεις με <i>Buxus sempervirens</i> των βραχωδών κλιτύων (Berberidion P·P·)	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	15,51
5330	Θερμομεσογειακές και προερημικές λόχμες	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	301,04
7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	1,16
8140	Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	64,3
8310	Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	0,3
8320	Εκτάσεις λάβας και φυσικές κοιλότητες	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	3,2
91CA	Πευκοδάση (<i>Pinus sylvestris</i>) Ροδόπης και Οροσειράς του Αίμου	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	182,8
9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	484,2
9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero- Cupression)	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	434
92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	551,1
9370	*Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	1,28
9410	Οξύφιλα δάση με <i>Picea</i> σε επίπεδα ορεινά έως αλπικά (Vaccinio- Piceetea)	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	80,2
9530	* (Υπο) μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	2.582,60
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	6.882,20
95A0	Υπερορεινά μεσογειακά πευκοδάση	Έκταση	τ. χλμ.	Διατήρηση	286,43

3.3 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

3.3.1 Περιγραφή των μεμονωμένων στοιχείων του σχεδίου που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000

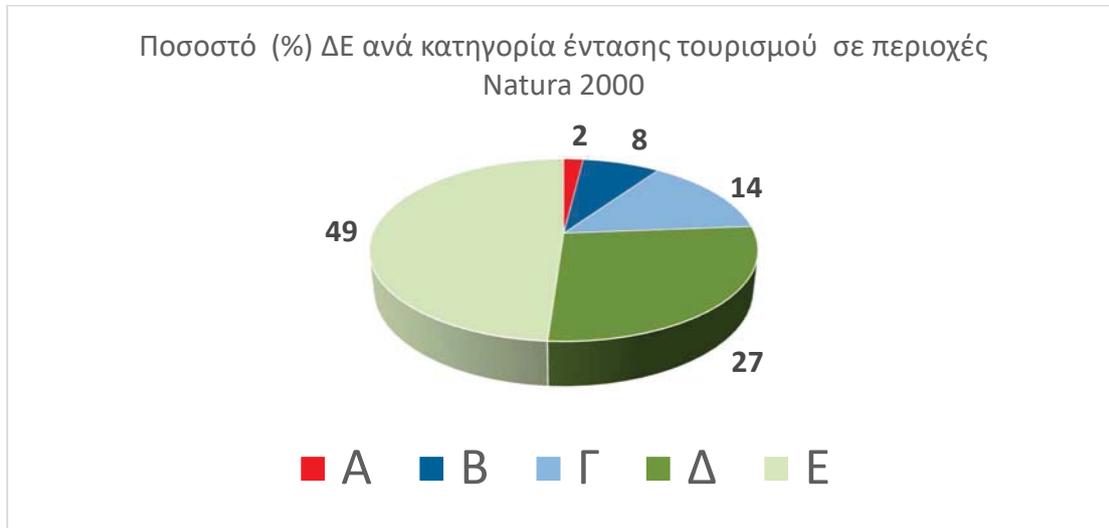
Τα διάφορα στοιχεία του σχεδίου που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στους τόπους του δικτύου Natura 2000 εξετάστηκαν ήδη κατά τον έλεγχο του σχεδίου. Έτσι, στο κεφάλαιο 2.3 διαπιστώθηκε ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης και τελικά τη διατήρηση της ακεραιότητας των τόπων του δικτύου Natura 2000, από τα στοιχεία του έργου, όπως το μέγεθος και η κλίμακα, η θέση των αναπτύξεων ως προς τους τόπους του δικτύου, η δέσμευση γης, οι απαιτούμενοι πόροι για κατασκευές και λειτουργία των στοιχείων των καταλυμάτων κυρίως, και οι εκπομπές ρύπων. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική εξέταση, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της δέουσας εκτίμησης.

3.3.1.1 Επιπτώσεις ανά κατηγορία έντασης τουρισμού

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται ο προσδιορισμός των δυνητικών επιπτώσεων του σχεδίου που πιθανολογείται ότι θα επηρεάσουν σημαντικά τους τόπους του δικτύου Natura 2000 ανά κατηγορία περιοχών-προορισμών του άρθρου 3 του ΕΧΠ-Τ, δηλαδή με βάση τη χωρική διάρθρωση των τουριστικών καταλυμάτων στον εθνικό χώρο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης. Η ανάλυση γίνεται με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS).

Καταρχήν διαπιστώνεται ότι από το σύνολο των 1.034 ΔΕ της χώρας, οι 728 περιλαμβάνουν τμήματα τόπων του δικτύου Natura 2000, δηλαδή ένα ποσοστό 70% των ΔΕ έχουν άμεση σχέση με τους τόπους του δικτύου. Σε αυτές περιλαμβάνονται και όσες ΔΕ βρίσκονται σε επαφή με θαλάσσιους τόπους. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι οι δραστηριότητες τουρισμού εντός αυτών των ΔΕ είναι αρκετά πιθανό να συμβούν εντός ή κοντά στους τόπους αυτούς, αν και σε περιπτώσεις μεγάλης έκτασης ΔΕ η πιθανότητα αυτή μπορεί να είναι μικρή, όταν για παράδειγμα ένα γήπεδο καταλύματος τουρισμού απέχει σημαντική απόσταση από τα όρια του τόπου, ακόμη και αν εντοπίζεται στην ίδια ΔΕ. Σημειώνεται ότι ορισμένες από τις 728 ΔΕ προφανώς περιλαμβάνουν τόπους ή τμήματα περισσότερων από ενός τόπου του δικτύου, καθώς οι τόποι του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα είναι 443. Από το σύνολο των ΔΕ οι 306 δεν περιλαμβάνουν τμήματα τόπων του δικτύου Natura 2000.

Το ποσοστό των Δημοτικών Ενοτήτων κάθε κατηγορίας έντασης τουρισμού, όπως προσδιορίζονται στο ΕΧΠ-Τ, ως προς το σύνολο των ΔΕ που εντάσσονται σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 παρουσιάζεται στο διάγραμμα πίτας της επόμενης εικόνας, μετά από ανάλυση με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS).

Εικόνα 3-2 Ποσοστό ΔΕ κάθε κατηγορίας έντασης τουρισμού ως προς το σύνολο των ΔΕ που εντάσσονται σε περιοχές του δικτύου Natura 2000

Όπως φαίνεται από την εικόνα, οι περιοχές ελέγχου (A), οι υπερανπτυγμένες δηλαδή περιοχές με το μεγαλύτερο αριθμό κλινών (> 10 μ.ο.κ. όπου μ.ο.κ.=μέσος όρος κλινών=21,5 κλίνες/1000 στρ. επιπέδου ΔΕ) περιλαμβάνουν μέρος ή το σύνολο των εκτάσεων των περιοχών Natura 2000, που συνιστούν το 2% του συνόλου των ΔΕ των περιοχών του δικτύου που μπορούν να θιγούν από τις δραστηριότητες του Σχεδίου.

Το αντίστοιχο ποσοστό στις περιοχές Β (αναπτυγμένες περιοχές) ανέρχεται σε 8% του συνόλου. Συνολικά δηλ. οι περιοχές της χώρας με ένταση τουρισμού Α και Β, που αποτελούν και τις περιοχές για τις οποίες, ως αποτέλεσμα της μέχρι σήμερα έντονης ανάπτυξής τους, υπάρχει μεγαλύτερη ανησυχία ως προς τις επιπτώσεις τους, αντιστοιχούν στο 10% του συνόλου των περιοχών που μπορούν να έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000.

Αντίστοιχα, οι περιοχές Γ (αναπτυσσόμενες) αποτελούν το 14%, οι περιοχές Δ (με δυνατότητες ανάπτυξης) το 27% και τέλος οι περιοχές Ε (μη αναπτυγμένες) το 49%. Είναι σαφές δηλαδή ότι οι περιοχές με τη μικρότερη τουριστική ανάπτυξη μέχρι σήμερα περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό τόπων του δικτύου Natura 2000 από τις περιοχές με μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη.

Η παραπάνω ανάλυση αν γίνει με βάση την έκταση των ΔΕ (και όχι τον αριθμό), δίνει περίπου τα ίδια αποτελέσματα κατανομής.

3.3.1.2 Επιπτώσεις ανά κατηγορία χώρου

3.3.1.2.1 Περιοχές με Ειδικά Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά

Ως προς τις περιοχές της χώρας με Ειδικά Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά, είναι προφανές ότι οι Μητροπολιτικές Περιοχές, δεν μπορούν να επηρεαστούν από το Σχέδιο ως προς τις επιπτώσεις τους στη βιοποικιλότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000, καθώς δεν εμπίπτουν στους τόπους αυτούς και βρίσκονται σε αρκετή απόσταση από τα όριά τους.

Οι νησιωτικές περιοχές πλην Εύβοιας και Κρήτης περιλαμβάνουν τα νησιά της ομάδας Ι, τα νησιά της ομάδας ΙΙ και της ομάδας ΙΙΙ. Σημειώνεται εδώ ότι στις περιπτώσεις που κάθε ένα από τα νησιά αυτά περιλαμβάνουν τόπους του δικτύου, λόγω της μικρής έκτασής τους (εκτός Κρήτης, Εύβοιας, Κέρκυρας και Ρόδου) ενδέχεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις. Εξαιρεση αποτελούν τα νησιά της υποομάδας Ι της ομάδας ΙΙΙ. Στα νησιά αυτά δεν επιτρέπεται τουριστική ανάπτυξη, οπότε δεν θα υπάρχει καμία αρνητική επίπτωση στη βιοποικιλότητα.

Οι παράκτιες περιοχές περιλαμβάνουν μόλις το 2,6% των τόπων του δικτύου Natura 2000. Παρά το μικρό ποσοστό, λόγω της ευαισθησίας των οικοσυστημάτων των παράκτιων περιοχών, οι περιοχές αυτές ενδέχεται να υφίστανται επιπτώσεις από την τουριστική ανάπτυξη.

Για τις ορεινές περιοχές οι δυνητικές επιπτώσεις εξαρτώνται από τον τύπο του τουρισμού, από τον κάθε τόπο και τα ειδικά χαρακτηριστικά του και τους στόχους διατήρησης. Σε κάθε περίπτωση, οι ρυθμίσεις που προτείνονται από το Σχέδιο δεν μπορούν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στους τόπους του δικτύου Natura 2000.

3.3.1.2.2 Κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς

Οι οργανωμένες μορφές ανάπτυξης τουρισμού και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων (ΟΜΑΤ) μπορούν να συμπεριλαμβάνουν τμήματα του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών. Όπως έχει ήδη αναπτυχθεί σε προηγούμενη ενότητα είναι δυνατόν να υπάρξουν επιπτώσεις.

Οι Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί είναι δυνατόν να εντάσσονται σε τόπους του δικτύου Natura 2000. Συνεπώς, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων εντός αυτών είναι δυνατόν να έχουν επιπτώσεις. Βαρύνουσα βέβαια σημασία στον προσδιορισμό της σημαντικότητας των επιπτώσεων έχουν τα ειδικά καθεστώτα προστασίας τους.

Οι Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι είναι δυνατόν να εντάσσονται σε τόπους του δικτύου Natura 2000. Συνεπώς, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων εντός αυτών είναι δυνατόν να έχουν επιπτώσεις. Βαρύνουσα βέβαια σημασία στον προσδιορισμό της σημαντικότητας των επιπτώσεων έχουν τα ειδικά καθεστώτα προστασίας τους.

3.3.1.3 Επιπτώσεις ανά ειδική μορφή τουρισμού

3.3.1.3.1 (Α) Τουρισμός υπαίθρου

Ο τουρισμός υπαίθρου αναπτύσσεται σε περιοχές της υπαίθρου που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον τουρισμό, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, πλην των περιοχών απόλυτης προστασίας της φύσης, καθώς και της γεωργικής (αγροτικής) γης υψηλής παραγωγικότητας.

Στις περιοχές του δικτύου Natura και στα εθνικά πάρκα επιτρέπονται μορφές τουρισμού που προσιδιάζουν στις περιοχές αυτές (π.χ. ορειβατικός, γεωτουρισμός, οικοτουρισμός κ.λπ). Στα περιφερειακά φυσικά πάρκα ενθαρρύνεται η ανάπτυξη τουρισμού της υπαίθρου, με την οριοθέτηση περιοχών οικοανάπτυξης με επέκταση της σχετικής δυνατότητας και εκτός οικιστικών ενοτήτων. Ο τουρισμός της υπαίθρου, καθώς προσανατολίζεται σε περιοχές Natura 2000, που το φυσικό τους περιβάλλον είναι πλούσιο και αποτελεί ισχυρό πόλο έλξης, είναι δυνατό να ασκήσει πίεση στις περιοχές που θα αναπτυχθούν σε αυτόν τον τομέα καθώς μπορεί να προκληθούν το σύνολο των επιπτώσεων που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο αν δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα και δε γίνει ορθή διαχείριση της δραστηριότητας σε επίπεδο περιοχής Natura 2000.

Οι δράσεις ανάδειξης προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους (φύση, τοπίο), ως πόλων ανάπτυξης τουρισμού φύση αν περιλαμβάνουν επαρκή ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση των επισκεπτών μπορούν να έχουν θετική επίδραση στην διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης.

Η καθιέρωση τοπικών δικτύων, διαδρομών – μονοπατιών, πολυθεματικού χαρακτήρα με έμφαση στη φυσιολατρική διάσταση αν γίνεται σε ευαίσθητες οικολογικά περιοχές, αδιατάρακτες περιοχές και σημαντικά ενδιαιτήματα για τα είδη πανίδας μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις από την όχληση.

Εναλλακτικές δραστηριότητες όπως οι πίστες mountain bike και η υπασία ενδέχεται να επιφέρουν όχληση σε ευαίσθητα είδη πανίδας, καταπάτηση την βλάστησης, συμπίεση/διάβρωση του εδάφους.

Συνεπώς, είναι δυνατή η ύπαρξη επιπτώσεων, αν και χαμηλής έντασης καθώς οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν κυρίως δραστηριότητες φυσιολατρικές ή φιλικές προς το περιβάλλον και μόνο περιορισμένη ανάπτυξη καταλυμάτων.

(A.1) Γεωτουρισμός

α. Η ανάδειξη ως τουριστικών προορισμών των γεωτόπων της χώρας (ηφαίστεια, σπήλαια, φαράγγια, απολιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, αρχαία ή ανενεργά μεταλλεία και λατομεία, γεωμορφές και τοπία που δημιούργησε στην διάρκεια των γεωλογικών αιώνων η φύση) θα αυξήσει επίσης τις πιέσεις σε αυτές τις περιοχές. Μέρη που είναι ιδιαίτερα απομονωμένα όπως τα σπήλαια αποτελούν οικοσυστήματα μοναδικής βιοποικιλότητας καθώς εκεί διαβιούν είδη ασπόνδυλων ζώων με πολύ ιδιαίτερες προσαρμογές για την επιβίωση στο υπόγειο περιβάλλον και πολλά από αυτά έχουν εξαιρετικά περιορισμένη εξάπλωση καθώς είναι αμιγώς σπηλαιόβια είδη. Επιπλέον, σε αυτές βρίσκουν καταφύγια αναπαραγωγής και ξεκούρασης είδη όπως οι νυχτερίδες και η μεσογειακή φώκια και είναι απαραίτητα για τη διαβίωση των πληθυσμών τους.

(A.2) Αλιευτικός τουρισμός

Ο αλιευτικός τουρισμός στις θαλάσσιες περιοχές και τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα—λίμνες, ποτάμια, υφάλμυρα οικοσυστήματα μπορεί να αυξήσει την πίεση σε αυτά, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ήδη βιώνουν τις επιπτώσεις της υπεραλίευσης που επηρεάζουν ολόκληρη την τροφική αλυσίδα. Αν γίνεται σε μεγάλη κλίμακα και χωρίς μέτρα μπορεί να προκαλέσει όχληση στη θαλάσσια πανίδα που μειώνει τις πιθανότητες για επιβίωση και αναπαραγωγική επιτυχία των ατόμων. Επιπλέον, η αλίευση κατά τη θερινή περίοδο που παρατηρείται έντονη αύξηση του τουρισμού μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στα ψάρια που επίσης αναπαράγονται αυτή την εποχή. Είναι σαφές εν τούτοις ότι οι παραπάνω πιέσεις και δυνητικές επιπτώσεις δεν αφορούν τον οργανωμένο αλιευτικό τουρισμό, ο οποίος μπορεί να σχεδιαστεί ανά περίπτωση υδάτινου στοιχείου και με μέτρα προστασίας και ελέγχου, χωρίς σημαντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα.

3.3.1.3.2 (B) Αθλητικός τουρισμός

(B.1) Τουρισμός αθλητικών διοργανώσεων

Η ανάπτυξη προπονητικών κέντρων σε περιοχές του ορεινού και ημιορεινού χώρου που διαθέτουν ικανοποιητική πρόσβαση και ξενοδοχειακή υποστήριξη, καθώς και σε παραθαλάσσιες και παραλίμνιες περιοχές για αθλητικές δραστηριότητες συνδεδεμένες με τη θάλασσα ή τις λίμνες θα πρέπει να εξετάζεται ανά περίπτωση. Αναλόγως της φύσης του αθλήματος μπορεί να αυξήσει την όχληση στην γύρω περιοχή (π.χ. σκοποβολή) ή να

υποβαθμίσει τα ενδιαίτηματα και τους οικοτόπους (π.χ. ταχυπλοΐα), η να προκαλέσει απώλεια σημαντικών εκτάσεων για τη δημιουργία γηπέδων.

(B.2) Τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής – περιπέτειας

Η δημιουργία μονοπατιών στην ύπαιθρο, ιδίως στον ορεινό και ημιορεινό χώρο, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως μπορεί να αύξηση την όχληση σε ευαίσθητα οικοσυστήματα ανδ δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα.

Η ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων (σπορ) στον ορεινό χώρο (π.χ. ορειβασία, αναρρίχηση, κανό-καγιάκ, rafting, αιωροπτερισμός, αλεξιπτώτο πλαγιάς) θα πρέπει να εξετάζονται ανά περίπτωση. Κατά κανόνα είναι πιο ήπιες μορφές αναψυχής αλλά θα πρέπει και πάλι να εξετάζονται προσεκτικά ως προς τη χωροθέτηση και τους κανόνες που θα τις συνοδεύουν. Για παράδειγμα, τα αναρριχητικά πεδία έχουν συνδεθεί με καταστροφή σπάνιων φυτικών ειδών, διάβρωση των πετρωμάτων και όχληση σε φωλιές απειλούμενων αρπακτικών πτηνών κατά την ευαίσθητη αναπαραγωγική τους περίοδο. Συνεπώς ενδέχεται να υπάρξουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα αλλά μικρής έντασης. Σε στρατηγικό επίπεδο δεν αναμένεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις. Θα πρέπει να εξετάζονται όμως κατά περίπτωση κατά την εξέταση σε επίπεδο έργου.

(B.3) Χιονοδρομικός τουρισμός

Η δημιουργία νέων χιονοδρομικών κέντρων όπως αναφέρεται στο ΕΧΠ-Τ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις αναμενόμενες επιπτώσεις από την Κλιματική Αλλαγή, και τη δυνατότητα χρήσης καινοτομικών τεχνολογιών για την αντιμετώπισή τους καθώς η πηγή ενέργειας που χρησιμοποιούν για τη λειτουργία τους δεν είναι βιώσιμη, εφόσον χρησιμοποιούνται ορυκτά καύσιμα. Επίσης, η δημιουργία νέων πιστών σκι στις πλαγιές βουνών ισοπεδώνουν τους οικοτόπους και υπάρχει σημαντική απώλεια ειδών και υποβάθμισής τους αν και κατά τους θερινούς μήνες όταν δεν υπάρχει χιόνι και χρήση τους μπορούν να επανακάμπτουν σε μικρό βαθμό, αναλόγως των αλλοιώσεων που έχουν υποστεί. Επιπλέον, το τεχνητό χιόνι (λιώνει με βραδύτερους ρυθμούς) και η συμπίεση που γίνεται επηρεάζουν αρνητικά τη βιοποικιλότητα. Επιπροσθέτως, είδη ορνιθοπανίδας κινδυνεύουν από προσκρούσεις και ηλεκτροπληξίες στα καλώδια των εγκαταστάσεων. Σε στρατηγικό επίπεδο δεν αναμένεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις. Θα πρέπει να εξετάζονται όμως κατά περίπτωση κατά την εξέταση σε επίπεδο έργου.

(B.4) Γκολφ

Η χωροθέτηση εγκαταστάσεων γκολφ όπως αναφέρεται στο ΕΧΠ-Τ πρέπει να είναι συμβατή με το Σχέδιο Διαχείρισης του κατά περίπτωση υδατικού διαμερίσματος, με ειδική σχετική

τεκμηρίωση στο πλαίσιο της σχετικής περιβαλλοντικής μελέτης. Τα γήπεδα γκολφ απαιτούν μεγάλες ποσότητες νερού και αν δεν εξασφαλίζεται από βιώσιμες ή ανανεώσιμες πηγές (π.χ. επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων, αφαλάτωση) μπορεί να επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις στους υδατικούς πόρους και στη βιοποικιλότητα. Τυχόν εγκατάστασή τους σε περιοχές τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, υποβαθμίζουν το οικοσύστημα καθώς αποψιλώνεται το έδαφος από οποιαδήποτε βλάστηση. Αν δεν γίνεται ελεγχόμενη χρήση αγροχημικών και έλεγχος των απορροών του γηπέδου, μπορεί αυτά να ρυπάνουν την κατάντη περιοχή και τη συνδεδεμένη με αυτή βιοποικιλότητα. Εν τούτοις εγκαταστάσεις που ήδη λειτουργούν στη χώρα καταδεικνύουν ότι είναι δυνατή η λειτουργία τους χωρίς σημαντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και στις λοιπές περιβαλλοντικές παραμέτρους μετά από λήψη κατάλληλων μέτρων. Συνεπώς, θα πρέπει να εξετάζονται κατά περίπτωση σε επίπεδο έργου κατά την σύνταξη της ΜΠΕ.

(B.5) Ποδηλατικός τουρισμός

Η αύξηση του δικτύου ποδηλατικών διαδρομών στην ύπαιθρο μπορεί να έχει επιπτώσεις αντίστοιχες με αυτές του mountain biking όπως αυτές αναφέρονται στο 3.7.8.1 (Α). Σε στρατηγικό επίπεδο δεν αναμένεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις. Θα πρέπει να εξετάζονται όμως κατά περίπτωση σε επίπεδο έργου.

3.3.1.3.3 (Γ) Θαλάσσιος τουρισμός

(Γ.1) Τουρισμός κρουαζιέρας

Η βελτίωση και εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων επιβατών κρουαζιέρας (home ports) με σύγχρονες εγκαταστάσεις που προτείνεται από το ΕΧΠ-Τ και ιδιαίτερα η ηλεκτρική διασύνδεσή τους μπορεί να βοηθήσει θετικά στη μείωση των αέριων ρύπων που προκαλούνται από τις μηχανές των πλοίων όταν είναι προσδεμένα. Τα κρουαζιερόπλοια, και ειδικά στη Μεσόγειο, συμβάλλουν στην ατμοσφαιρική ρύπανση και στη θαλάσσια ρύπανση (λύματα, λάδια, στερεά απόβλητα). Επιπλέον, οι εκπομπές ηχορύπανσης και φωτορύπανσης μπορούν να επηρεάσουν τα θαλάσσια θηλαστικά και τις μεταναστεύσεις ζωοπλαγκτόν, κεφαλόποδων και ψαριών αντίστοιχα.

Συνεπώς, είναι δυνατή η πρόκληση επιπτώσεων εκτός αν ληφθούν κατάλληλα μέτρα στην εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης Τουριστικών Προορισμών, που προτείνεται από το ΕΧΠ-Τ όπου να λαμβάνονται υπόψιν όλες οι ευαίσθητες περιβαλλοντικές παράμετροι.

(Γ.2) Τουρισμός Γιώτινγκ (Yachting)

Η πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων (μαρίνες, αγκυροβόλια, καταφύγια) και η αύξηση του τουρισμού Γιώτινγκ μπορεί να έχει επιπτώσεις αντίστοιχες με αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω αλλά σε πιο ήπιο βαθμό (εκτός αν αφορούν τα *superyachts* ή κρουαζιερόπλοια). Οι δυνητικές επιπτώσεις αφορούν τη ρύπανση (θαλάσσια και ατμοσφαιρική), την όχληση, την θανάτωση θαλάσσιων ειδών από πρόσκρουση και την καταστροφή ευαίσθητων οικοτόπων στην επιφάνεια του βυθού της θάλασσας από την αγκυροβόληση.

Επιπλέον, οι τουριστικοί λιμένες κατά την κατασκευή τους αυξάνουν τη θολότητα των νερών κατά τη διάρκεια των εκσκαφών, ενώ κατά τη λειτουργία τους, ενδέχεται να αλλάζουν τα μοτίβα των κυμάτων με κίνδυνο διάβρωσης της παρακείμενης ακτογραμμής, ενώ πολλές φορές υποβαθμίζουν την ποιότητα του νερού λόγω του κλειστού χαρακτήρα τους και των απόβλητων που παράγουν τα πλοία. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται η λήψη μέτρων.

(Γ.3) Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής

Ο καταδυτικός τουρισμός δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον με την προϋπόθεση να μην αφαιρούνται είδη πανίδας, «κοχύλια» και φυτικά είδη από το ενδιαίτημά τους.

3.3.1.3.4 (Δ) Πολιτιστικός Τουρισμός

Ο πολιτιστικός τουρισμός δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πέρα από ότι έχει γενικά αναφερθεί για τον τουρισμό σαν δραστηριότητα (Ενότητα 3.7.7).

(Δ.1) Αστικός Τουρισμός (city breaks – city trip)

Η εφαρμογή Σχεδίων Διαχείρισης Τουριστικών Προορισμών (ΣΔΤΠ) σε εντός σχεδίου περιοχές με μεγάλη πυκνότητα τουριστικών καταλυμάτων ή/ και υποδομών και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων, καθώς και σε όμορες Άτυπες Τουριστικές Συγκεντρώσεις που προτείνεται από το ΕΧΠ-Τ δεν θα έχει επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Αντίθετα αναμένεται να περιορίσει φαινόμενα υπερτουρισμού στα αστικά κέντρα τα οποία με τη σειρά τους αφήνουν αποτύπωμα και στο περιβάλλον και τα τεχνητά πάρκα ή τις περιαστικές πράσινες περιοχές.

3.3.1.3.5 (Ε) Θρησκευτικός – Προσκυνηματικός Τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πέρα από ότι έχει γενικά αναφερθεί για τον τουρισμό σαν δραστηριότητα (Ενότητα 3.7.7). Σε περιπτώσεις απομονωμένων μονών όμως, μία μεγάλη αύξηση του τουρισμού θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα, όπως

να τίθενται σχετικοί περιορισμοί στον αριθμό επισκεπτών. Επίσης θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα με αποφυγή κατασκευής συνοδευτικών εγκαταστάσεων που δεν προσαρμόζονται στην αισθητική του τοπίου.

3.3.1.3.6 (ΣΤ) Συνεδριακός τουρισμός

Η ανάπτυξη συνεδριακού-εκθεσιακού τουρισμού στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πέραν αυτών που έχουν αναφερθεί για τον τουρισμό σαν δραστηριότητα (Ενότητα 3.7.7). Μάλιστα η πρόταση του ΕΧΠ-Τ για αξιοποίηση υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος εξοικονομεί πόρους.

3.3.1.3.7 (Ζ) Τουρισμός υγείας

(Ζ.1) Ιατρικός τουρισμός

Ο ιατρικός τουρισμός δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πέραν αυτών που έχουν αναφερθεί για τον τουρισμό ως δραστηριότητα (Ενότητα 3.7.7).

(Ζ.2) Ιαματικός – Θερμαλιστικός τουρισμός

Ο ιαματικός - θερμαλιστικός τουρισμός μπορεί να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα των υδάτων αν δεν λαμβάνει αυστηρά μέτρα αποφυγής οποιασδήποτε μορφής ρύπανσης σε αυτά. Το ΕΧΠ-Τ προωθεί τον καθορισμό ζωνών προστασίας των ιαματικών φυσικών πόρων και μέτρων προστασίας για κάθε ζώνη, όπως τον περιορισμό στις χρήσεις γης εντός της έκτασης κάθε ζώνης προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν.3948/2006, με δυνατότητα καθορισμού τους και μέσω Τοπικών και Ειδικών Χωρικών Σχεδίων.

(Ζ.3) Τουρισμός Ευεξίας

Ο τουρισμός ευεξίας και η θαλασσοθεραπεία δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον πέραν αυτών που έχουν αναφερθεί για τον τουρισμό ως δραστηριότητα (Ενότητα 3.7.7).

3.3.1.3.8 (Η) Άλλες ειδικές-εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Τα ψυχαγωγικά και θεματικά πάρκα καθώς αφορούν κατά βάση τις μείζονες αστικές συγκεντρώσεις δεν αναμένεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Εντούτοις, άλλες ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που μπορεί να συνδέονται με τοπικούς τουριστικούς πόρους και οικονομικές δραστηριότητες της κάθε περιοχής αν ασκούνται σε υπέρμετρο βαθμό μπορούν να επιφέρουν επιπλέον μείωση στους φυσικούς πόρους που είναι διαθέσιμοι για τοπική χρήση και να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα από την υπερκμετάλλευσή τους.

3.3.1.3.9 (Θ) «Διάσπαρτο ξενοδοχείο»

Η έννοια του «διάσπαρτου ξενοδοχείου» για τη δυνατότητα δημιουργίας ΣΤΚ και εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2.000 κατοίκων σε συνδυασμό με την ανάπλαση τμήματος ή και του συνόλου του οικισμού που προτείνεται από το ΕΧΠ-Τ αναμένεται να μην έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον καθώς αξιοποιεί υφιστάμενες εγκαταστάσεις και βρίσκεται εντός οικισμών.

3.3.2 Περιγραφή των στοιχείων του σχεδίου που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τόπους Natura 2000 από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα

3.3.2.1 Κατάλογος Σχεδίων και Εργων που ενδέχεται να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις

Όπως και στη φάση του ελέγχου του σχεδίου, στο κεφ. 2.5, εξετάζονται και στην παρούσα φάση της δέουσας εκτίμησης θεσμοθετημένα Σχέδια και μεγάλα Έργα υλοποιημένα ή υπο υλοποίηση, κυρίως μεγάλοι οδικοί άξονες, που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις από κοινού με το ΕΧΠ-Τ. Τα κυριότερα από αυτά περιγράφονται στη συνέχεια. Λαμβάνονται επίσης υπόψη και ΕΧΠ - Σχέδια που είναι υπό αξιολόγηση/εκπόνηση/σε εξέλιξη από το ΥΠΕΝ, με όσα στοιχεία από αυτά είναι διαθέσιμα.

Πίνακας 3-12 Σχέδια που ενδέχεται να συντελούν σε σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις με το ΕΧΠ-Τ

Κείμενο	ΦΕΚ	
Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ)	128/Α/2008	
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ΑΠΕ)	2464/Β/2008	
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για την Βιομηχανία (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Βιομηχανίας)	151/ΑΑΠΘ/2009	
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες	2505/Β/2011	
Αξιολόγηση και Αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	Υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη	
Αξιολόγηση και Αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τη Βιομηχανία	Υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη	
Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Ορυκτές Πρώτες ύλες (ΕΧΠ – ΟΠΥ)	Υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη	
ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠΛΑΠ	ΣΔΛΑΠ	ΣΔΚΠΛΑΠ
Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Πελοποννήσου ΥΔ 01	86/Α/ 2024	2640/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Βόρειας Πελοποννήσου ΥΔ 00	85/Α/ 2024	2691/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Πελοποννήσου ΥΔ 03	113/Α/ 2024	2692/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ΥΔ 04	84/Α/ 2024	2686/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου ΥΔ 05	71/Α/ 2024	2684/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Αττικής ΥΔ 06	73/Α/ 2024	2693/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ΥΔ 07	74/Α/ 2024	2682/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας ΥΔ 08	83/Α/ 2024	2685/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας ΥΔ 09	111/Α/ 2024	2689/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Κεντρικής Μακεδονίας ΥΔ 10	70/Α/ 2024	2638/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Μακεδονίας ΥΔ 11	82/Α/ 2024	2690/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Θράκης ΥΔ 12	81/Α/ 2024	2688,2639/ Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Κρήτης ΥΔ 13	112/Α/ 2024	2687, 5646 / Β/2018
Υδατικό Διαμέρισμα Νήσων Αιγαίου ΥΔ 14	87/Α/ 2024	2683/ Β/2018
1η Αναθεώρηση Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας		Πρώτη δημοσίευση 29/10/2019
1 ^η Αναθεώρηση Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας	Εγκρίθηκαν, 2025	

Επιπλέον εξετάζονται και άλλα μεγάλα έργα, μεταξύ των οποίων

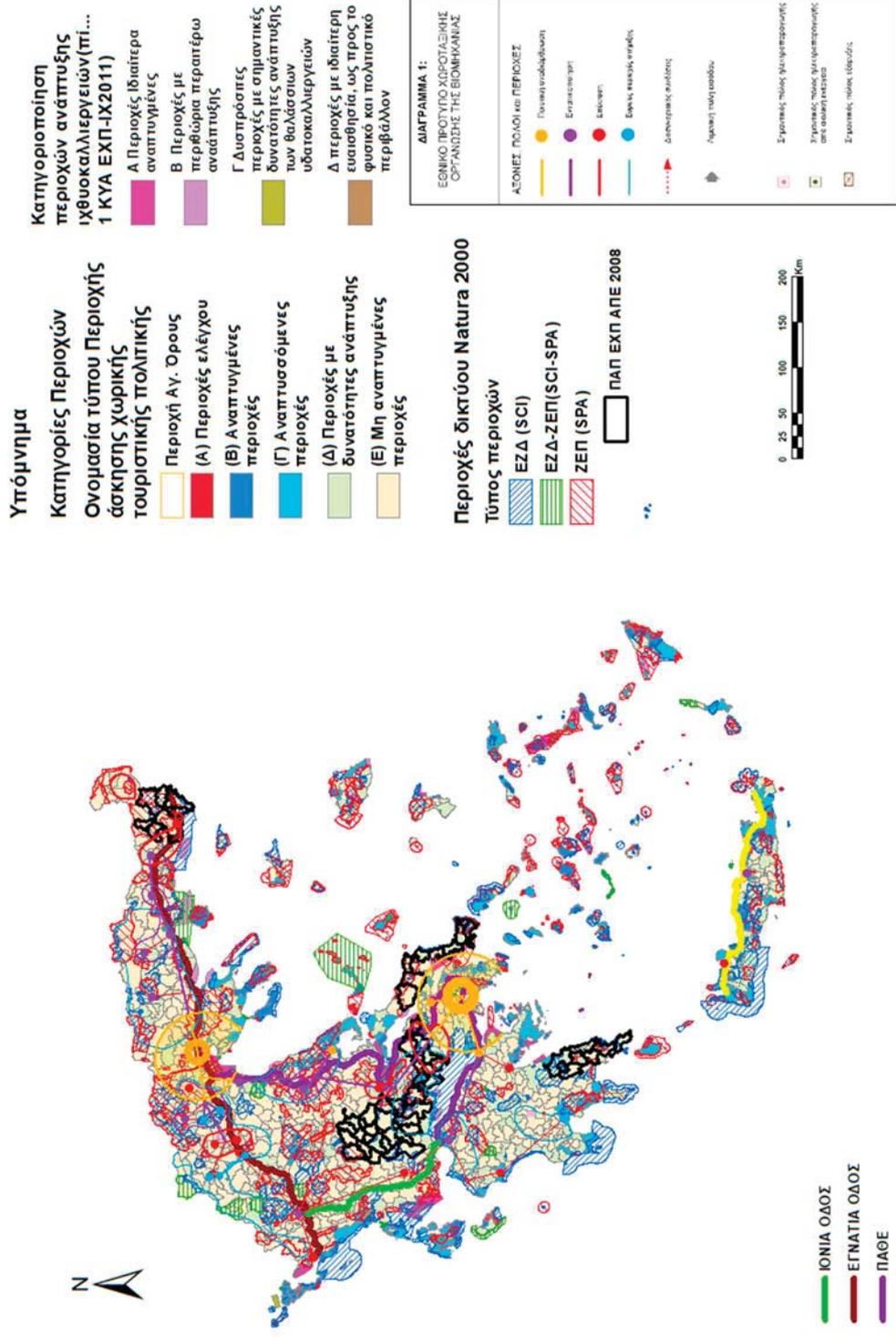
- ο αυτοκινητόδρομος στην Κρήτη (ΒΟΑΚ), λόγω του μεγάλου μήκους του, καθώς διατρέχει το βόρειο μέρος όλης της Κρήτης, σημαντικό μέρος του οποίου δεν έχει

ακόμη κατασκευαστεί. Οπότε εξετάζονται οι ενδεχόμενες σωρευτικές επιπτώσεις με το ΕΧΠ-Τ και τα λοιπά Σχέδια, κατά την φάση κατασκευής του, αλλά και της λειτουργίας του.

- Το νέο αεροδρόμιο στο Καστέλι Ηρακλείου, καθώς αποτελεί ένα μεγάλο μεγέθους έργο, σε εξέλιξη.
- Οι αυτοκινητόδρομοι ΠΑΘΕ, Ιονίας και Εγνατίας οδού κατά τη λειτουργία τους, καθώς διατρέχουν μεγάλο μέρος της χώρας.

Στην επόμενη εικόνα παρατίθενται οι χωρικές παρεμβάσεις των παραπάνω σχεδίων και έργων, με τη βοήθεια γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS), με βάση γεωχωρικά δεδομένα από τη Διεύθυνση Χωροταξικού Σχεδιασμού/Τμήμα Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων του ΥΠΕΝ.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα κύρια στοιχεία των παραπάνω Σχεδίων.

Εικόνα 3-3 Περιοχές δράσεων Σχεδίων που ελέγχονται ως προς τις δυναμικές σωρευτικές επιπτώσεις. Οι χρωματικές απεικονίσεις των ΔΕ αφορούν περιοχές του ΕΧΠ-Τ

3.3.2.2 Περιγραφή των Σχεδίων και Εργων

3.3.2.2.1 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες (ΕΧΠ –Υ)

Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΕΧΠ –Υ), που εγκρίθηκε με το [ΦΕΚ 2505/Β/04.11.2011](#), είναι η παροχή κατευθύνσεων, κανόνων και κριτηρίων για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του κλάδου στον ελληνικό χώρο και των αναγκαίων προς τούτο υποδομών, με στόχο τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.

Το Ειδικό Πλαίσιο προωθεί την οργανωμένη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στις καθορισμένες ευρύτερες ζώνες, θέτει κριτήρια χωροθέτησης ανά τύπο υδατοκαλλιέργειας, (υδατοκαλλιέργεια θαλασσινών ειδών, οστρακοκαλλιέργεια, υδατοκαλλιέργειες ειδών γλυκών υδάτων και καλλιέργειες υδρόβιων οργανισμών σε φυσικά υφάλμυρα οικοσυστήματα), κριτήρια χωροθέτησης των μεμονωμένων μονάδων (ελάχιστες αποστάσεις μεταξύ μονάδων, ελάχιστα βάθη εκτροφής, κ.λπ.), κριτήρια μετεγκατάστασης, ρυθμίσεις για τη συνύπαρξη της υδατοκαλλιέργειας με άλλες χρήσεις, θέτει τις απαραίτητες αποστάσεις από άλλες δραστηριότητες και προβλέπει την συμβατότητα με ειδικά θεσμικά καθεστάτα, όπως η προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων και των περιοχών Natura 2000, κ.λπ.

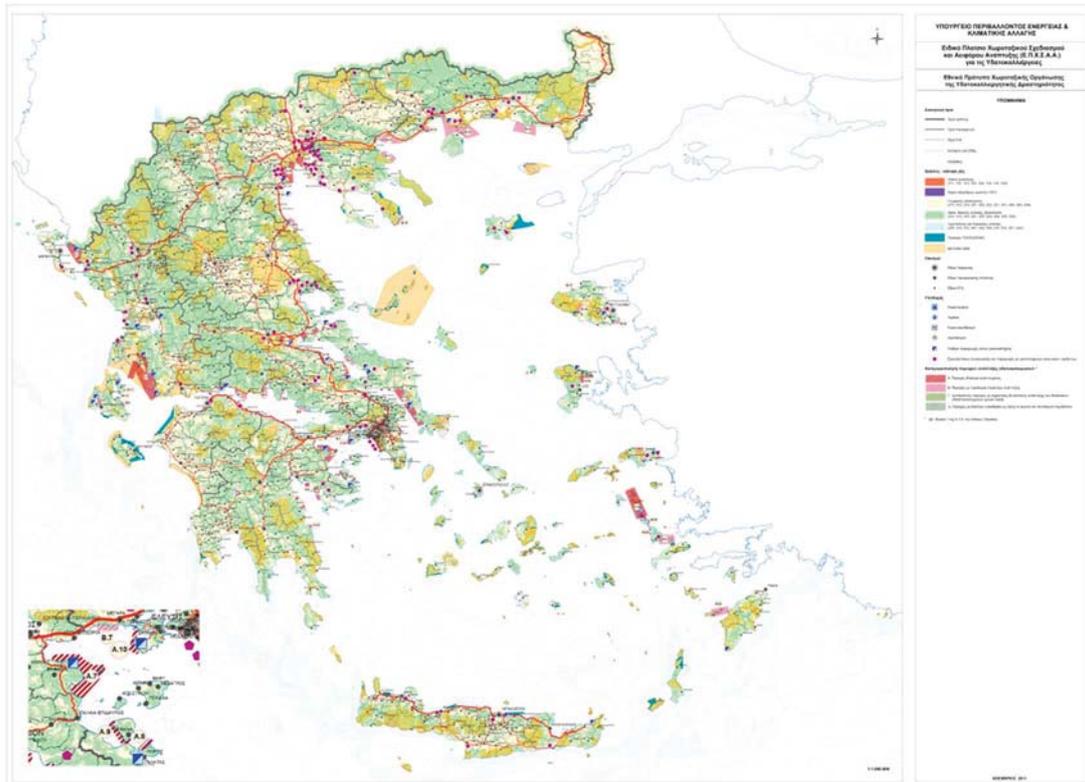
Από χωροταξική άποψη, οι περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΑΥ) του θαλάσσιου χώρου, κατατάσσονται σε πέντε κατηγορίες (Α έως Ε) που χαρακτηρίζονται από:

- (Α) περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες που χρήζουν παρεμβάσεων βελτίωσης, εκσυγχρονισμού των μονάδων και των υποδομών, προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος,
- (Β) περιοχές με σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών,
- (Γ) δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών,
- (Δ) περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό περιβάλλον στις οποίες απαιτείται προσαρμογή των όρων εγκατάστασης και λειτουργίας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου και του περιβάλλοντος,
- (Ε) περιοχές με κατάλληλα χαρακτηριστικά, τα οποία ευνοούν την ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών, αλλά με ιδιαιτερότητες, που δεν επιτρέπουν τη δημιουργία συγκεντρώσεων και οργανωμένων ζωνών.

Οι μονάδες θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας αναπτύσσονται σε επιλεγμένες ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές, τις ΠΑΥ, οι οποίες πληρούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών, εντός των οποίων χωροθετούνται μονάδες σε α) οργανωμένους υποδοχείς, με τη μορφή Π.Ο.Α.Υ., β) Περιοχές Άτυπης Συγκέντρωσης Μονάδων (Π.Α.Σ.Μ). και γ) μεμονωμένα.

Για τις υδατοκαλλιεργητικές δραστηριότητες εσωτερικών υδάτων, προβλέπεται η μεμονωμένη χωροθέτηση κατά το δυνατόν εγγύτερα πλησίον πηγών τροφοδότησης με νερό, όπως λίμνες, ποτάμια, πηγές νερού με τη δυνατότητα δημιουργίας ΠΟΑΥ, ειδικά στις περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση μονάδων αλλά χωρίς καθορισμό ΠΑΥ από το Ειδικό Πλαίσιο. Για τις υδατοκαλλιέργειες στις λιμνοθάλασσες, προβλέπεται η άσκηση σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται από το καθεστώς προστασίας τους.

Σχετικά με τις περιοχές NATURA 2000 το ΕΧΠ –Υ αναφέρει ότι η βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια μπορεί να συνυπάρχει με τις ζώνες “Natura 2000” και μπορεί υπό προϋποθέσεις ακόμη και να συμβάλλει θετικά στη διαχείρισή τους στις περιπτώσεις που το επιτρέπουν οι στόχοι προστασίας και τα διαχειριστικά σχέδια της κάθε περιοχής. Σε περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό περιβάλλον απαιτείται προσαρμογή των όρων εγκατάστασης και λειτουργίας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου και του περιβάλλοντος. Δεν αποκλείεται η ίδρυση και λειτουργία μονάδων υδατοκαλλιέργειας σε περιοχές οι οποίες βρίσκονται μερικώς ή στο σύνολό τους σε ευρύτερες περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας και ευαισθησίας (π.χ. περιοχές «προστασίας της φύσης» του Ν.1650/86, περιοχές Δικτύου NATURA 2000, τοπία Φυσικού Κάλλους και Θαλάσσια Πάρκα), με ειδικούς όρους και δεσμεύσεις ως προς τον τρόπο διαχείρισης αυτών. Σε αυτές τις περιοχές επιτρέπεται ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων μονάδων. Η εγκατάσταση νέων μονάδων και η επέκταση των υφισταμένων δεν αποκλείεται, με την προϋπόθεση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότησή τους, να καθορίζονται ειδικοί όροι και δεσμεύσεις ως προς τον τρόπο διαχείρισης αυτών, που θα καθορίζονται, με βάση τα προβλεπόμενα στις ειδικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην υπαγωγή των περιοχών αυτών σε ειδικό καθεστώς προστασίας και διαχείρισής τους. Η χωροθέτηση μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας σε βυθούς με θαλάσσια βλάστηση (*Posidonia oceanica*, *Cymodocea nodosa*, *Zostera marina* και *Zostera moltii*) γίνεται σύμφωνα με τους ιδιαίτερους όρους και περιορισμούς που καθορίζονται από την κοινοτική και εθνική νομοθεσία που διέπει τα οικοσυστήματα αυτά. Η χωροθέτηση μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας δεν επιτρέπεται πάνω από λειμώνες του είδους *Posidonia oceanica* που βρίσκονται εντός προστατευόμενων περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.

Εικόνα 3-4 Χάρτης Εθνικού πρότυπου χωροταξικής οργάνωσης υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας

Πηγή: Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού. (ΦΕΚ 2505/Β/2011)

3.3.2.2.2 Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία (ΕΧΠ- Β)

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία θεσμοθετήθηκε το 2009 (ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009) και αποτελεί το πρώτο στρατηγικό κείμενο με θεσμική υπόσταση, το οποίο δίνει κατευθύνσεις για τη χωρική οργάνωση της βιομηχανικής δραστηριότητας στον ελληνικό χώρο και τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων της σε τοπικό επίπεδο.

Σκοπός του ΕΧΠ- Β είναι ο μετασχηματισμός της χωρικής διάρθρωσης του εθνικής σημασίας τομέα της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία.

Βασικότεροι στόχοι του Ειδικού Πλαισίου αποτελούν η εξασφάλιση επαρκούς και κατάλληλης γης για τις βιομηχανικές ανάγκες σε περιφερειακό και ενδοπεριφερειακό

επίπεδο και η παρότρυνση της οργανωμένης έναντι της σημειακής και διάσπαρτης χωροθέτησης με απώτερο σκοπό την περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της ενίσχυσης της βιομηχανίας και την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη χωρική διάρθρωση του κλάδου.

Οι κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου για τη βιομηχανία διαρθρώνονται σε:

- Κατευθύνσεις για τη χωρική διάσταση της βιομηχανικής πολιτικής στον εθνικό χώρο. Ιεραρχεί τους εθνικούς πόλους ανάπτυξης, οριοθετεί τις περιοχές εντατικοποίησης, επέκτασης, ποιοτικής αναδιάρθρωσης και στήριξης της βιομηχανίας και τις κατηγορίες του χώρου που λόγω των γεωμορφολογικών κριτηρίων χρήζουν συγκεκριμένων προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της βιομηχανίας (ορεινός, παράκτιος, νησιωτικός χώρος πλην Εύβοιας και Κρήτης).
- Κατευθύνσεις και προτεραιότητες για τη χωρική διάσταση της βιομηχανίας σε περιφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο.
- Κατευθύνσεις κλαδικού και ειδικού χαρακτήρα για τη στρατηγική χωρική οργάνωση της βιομηχανίας. Κατηγοριοποιούνται οι βιομηχανικές δραστηριότητες με βάση τη χωροθετική τους εξάρτηση από αγροτικές πρώτες ύλες, από πρώτες ύλες προερχόμενες από εξόρυξη, σε αυτές με ανάγκη χωροθέτησης σε άμεση επαφή με το θαλάσσιο μέτωπο, τις μεγάλες υφιστάμενες βιομηχανικές επιχειρήσεις κρίσιμες για την τοπική οικονομία, για τις οποίες εγκρίνεται επιχειρηματικό σχέδιο διάσωσης και αναδιάρθρωσης, στις επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας, βιομηχανικές επενδύσεις μείζονος σημασίας για την εθνική οικονομία και τις μονάδες της οδηγίας Seveso.
- Κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος και των όρων οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας. Προβλέπονται οι υποδοχείς γενικού χαρακτήρα που αφορούν σε καθεστώτα οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας με πολεοδόμηση, οι υποδοχείς εξυγίανσης που αφορούν στην πολεοδόμηση περιοχών άτυπων συγκεντρώσεων βιομηχανικών μονάδων, οι υποδοχείς χωροθέτησης μεμονωμένων μεγάλων μονάδων που αφορούν σε μονάδα κλίμακας ενός οργανωμένου υποδοχέα και δεν πολεοδομούνται, σε υποδοχείς με «ενδιάμεσο» βαθμό οργάνωσης που αφορούν σε ζώνες εγκατάστασης βιομηχανικών δραστηριοτήτων που διατηρούν το καθεστώς εκτός σχεδίου αλλά διασφαλίζουν ένα επαρκές επίπεδο εσωτερικής οργάνωσης.
- Κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος και των όρων δόμησης της βιομηχανίας σε εκτός σχεδίου περιοχές. Τίθενται αντικίνητρα για τη σημειακή χωροθέτηση της βιομηχανίας στον εξωαστικό χώρο, όπως μείωση του συντελεστή

δόμησης και του συντελεστή όγκου σε κατάργηση των παρεκκλίσεων της αρτιότητας κ.ά.

- Κατευθύνσεις κατηγοριών χώρου που συνδέονται με ειδικά θεσμικά καθεστάτα Δίδονται κατευθύνσεις για τις δασικές εκτάσεις, τη γη υψηλής παραγωγικότητας, τις περιοχές Natura, την κρίσιμη παραθαλάσσια ζώνη, τις περιοχές τουριστικής προτεραιότητας και για τις περιαστικές ζώνες.
- Κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό .

Ειδικότερα οι κατευθύνσεις που συνδέονται με ειδικά θεσμικά καθεστάτα και κατηγορίες χώρου, με αναφορά και στις περιοχές NATURA 2000, είναι οι εξής:

α) Νησίδες δασικών εκτάσεων μπορούν να περικλείονται μέσα σε οργανωμένους υποδοχείς βιομηχανίας, διατηρώντας το καθεστώς προστασίας τους. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή, για τεχνικοοικονομικούς λόγους, η διέλευση δικτύων υποδομής. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον από την επέμβαση προκαλείται ζημία δασικής βλάστησης πρέπει να εξασφαλίζεται με ευθύνη και δαπάνες του φορέα η δάσωση έκτασης αντίστοιχου εμβαδού με τη δασική περιοχή που εκχερσώνεται μέσα στα όρια του υποδοχέα.

β) Γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας. Στην απαγόρευση εγκατάστασης νέων βιομηχανικών μονάδων ή οργανωμένων υποδοχέων σε αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας δεν περιλαμβάνονται οι υποδοχείς εξυγίανσης υφιστάμενων άτυπων συγκεντρώσεων βιομηχανικών μονάδων και οι αγροτοβιομηχανικές μονάδες του άρθρου 5, παρ. 1.

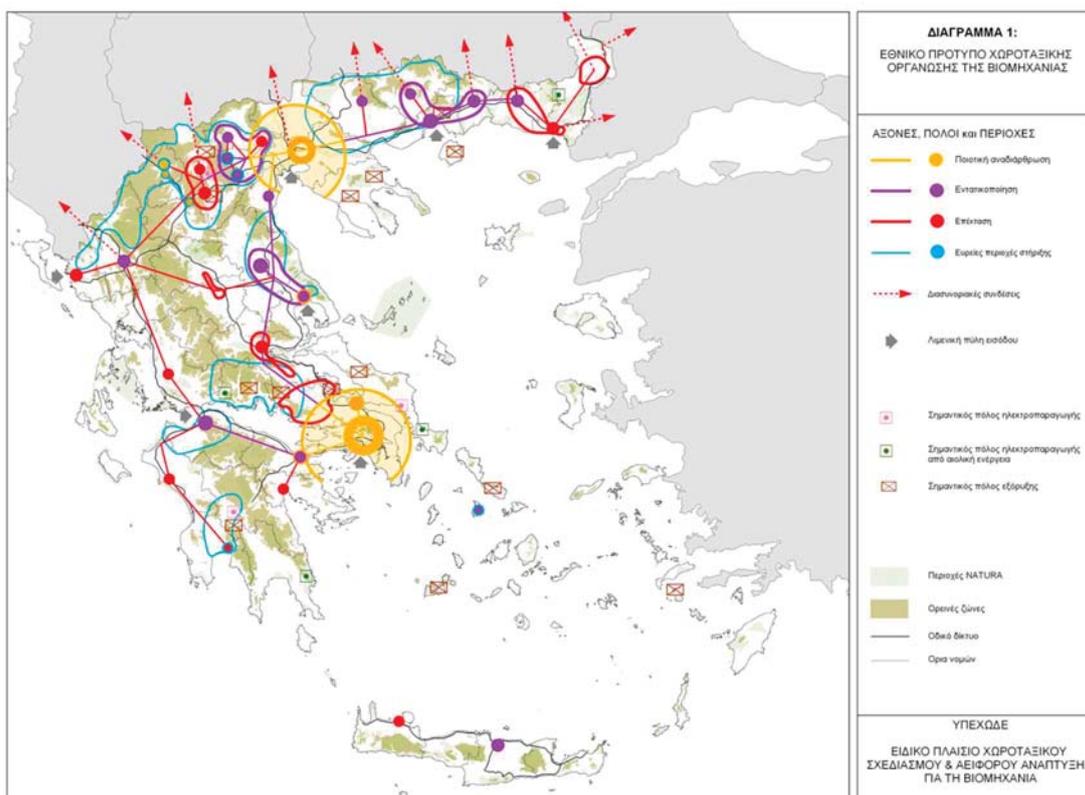
γ) Σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000 περιλαμβανομένων των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ η εγκατάστασή τους είναι δυνατή, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται από τα νομικά καθεστάτα προστασίας τους. Δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων στους οικοτόπους προτεραιότητας, στις περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 1 και 2 και 21 του ν. 1650/1986 καθώς επίσης και στους πυρήνες εθνικών δρυμών, στα διατηρητέα μνημεία της φύσης, στα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου το σύνολο της εδαφικής περιφέρειας ενός Ο.Τ.Α. ή ενός νησιού χαρακτηρίζεται τοιούτοτρόπως και στα αισθητικά δάση που δεν περιλαμβάνονται στην προηγούμενη περίπτωση.

δ) Στην κρίσιμη παραθαλάσσια ζώνη πρέπει να αποθαρρύνεται η χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων, με εξαίρεση των προβλεπόμενων στο άρθρο 5 παρ.3.

ε) Σε ζώνες που από το Ε.Π. Τουρισμού χαρακτηρίζονται ως τουριστικής προτεραιότητας και μάλιστα ως ανεπτυγμένες τουριστικά πρέπει να αποθαρρύνεται η διάσπαρτη χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων μέσης και υψηλής όχλησης. Στις υπόλοιπες περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος η χωροθέτηση τους είναι κατά κανόνα δυνατή σε τμήματά τους που δεν παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον είτε μεμονωμένα είτε σε οργανωμένους υποδοχείς. Η συνύπαρξη της παραδοσιακής βιοτεχνίας – χειροτεχνίας καθώς και μονάδων τυποποίησης τοπικών προϊόντων ονομασίας προέλευσης με τον τουρισμό κρίνεται επιθυμητή.

στ) Στις περιαστικές ζώνες πρέπει να αποθαρρύνεται η διάσπαρτη χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων μέσης και υψηλής όχλησης.

Γενικά σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000, εκτός των οικοτόπων κοινοτικής προτεραιότητας όπου απαγορεύεται η εγκατάσταση των ανωτέρω βιομηχανικών μονάδων, είναι δυνατή η χωροθέτηση τους σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται από τα νομικά καθεστώτα προστασίας τους.

Εικόνα 3-5 Χάρτης Εθνικό πρότυπο χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας

Πηγή: Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία (ΕΧΠ- Β) (151/ΑΑΠΘ/2009)

3.3.2.2.3 Αξιολόγηση και Αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τη Βιομηχανία (ΕΧΠ-Β,) υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη

Ειδικότερος σκοπός της 1ης Αναθεώρησης του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τη Βιομηχανία και την Εφοδιαστική Αλυσίδα, μελέτη που είναι σε εξέλιξη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 4447/2016 (Α' 241), είναι η αναμόρφωση του υφιστάμενου ειδικού χωροταξικού πλαισίου, μετά από αποτίμηση της εφαρμογής του, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των περιλαμβανόμενων σε αυτό κατευθύνσεων και ρυθμίσεων μέσα από την αναμόρφωση και επικαιροποίηση των προβλέψεων του υπό το φως των νομοθετικών αλλαγών και των σύγχρονων αναγκών.

Στο υπό αξιολόγηση ΕΧΠ – Β πραγματοποιείται ο προσδιορισμός περιοχών άσκησης πολιτικής για τη βιομηχανία και την εφοδιαστική αλυσίδα.

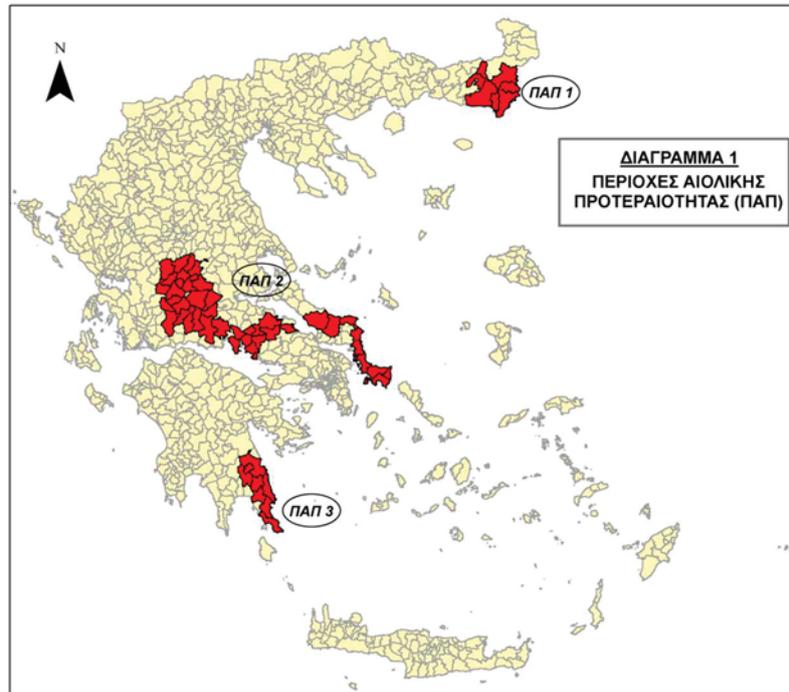
Καθώς η μελέτη αναθεώρησης του ΕΧΠ-Β βρίσκεται σε εξέλιξη, δεν μπορούν να παρατεθούν και να αξιολογηθούν συγκεκριμένα στοιχεία για τη συμβολή του σχεδίου στις αθροιστικές επιπτώσεις της παρούσας, οπότε λαμβάνονται υπόψη μόνο τα γενικά στοιχεία και όσα στοιχεία περιλαμβάνονται στα τεύχη διαγωνισμού της μελέτης. Οπότε βαρύνουσα σημασία στην παρούσα, ως προς τη βιομηχανία, παραμένει να έχει το υφιστάμενο ΕΧΠ-Β.

3.3.2.2.4 Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΧΠ-ΑΠΕ)

Σκοπός του ΕΧΠ-ΑΠΕ (ΦΕΚ 2464/Β/2008) είναι η διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ ανά μορφή και κατηγορία χώρου, με την καθιέρωση ρυθμίσεων και κριτηρίων χωροθέτησης. Δίνει κατευθύνσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού χώρου, όσον αφορά στη χωρική διάρθρωση της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, ως κλάδου παραγωγικής δραστηριότητας και ως υποδομής εθνικής σημασίας και κοινής ωφέλειας, με βαρύνουσα σημασία για την προστασία του περιβάλλοντος και την αρμονική ένταξή τους στο τοπίο. Παρέχει κατευθύνσεις και ρυθμίσεις για τη χωροθέτηση των έργων ηλεκτροπαραγωγής διαφόρων μορφών ΑΠΕ και συγκεκριμένα των αιολικών εγκαταστάσεων, των μικρών υδροηλεκτρικών έργων, των εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας, ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο και γεωθερμικής ενέργειας. Στόχος του ΕΧΠ είναι να συνδυασθεί με τη συμβολή όλων των Α.Π.Ε. η ανάπτυξη της χώρας μέσω της ορθολογικής εκμετάλλευσης όλων των ενεργειακών πόρων σ' όλη την επικράτεια ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν και με τις δυνατότητες κάθε περιοχής. Η ανάπτυξη αυτή θα άρει την ενεργειακή απομόνωση αποκλεισμένων σήμερα περιοχών, θα συμβάλλει στη μείωση της

ρυπογόνου ενέργειας, θα δημιουργήσει απασχόληση σε νέες τεχνολογίες αιχμής και θα συμβάλει στην ενεργειακή ανεξάρτηση της χώρας και ιδιαίτερα ευαίσθητων περιοχών. Το Πλαίσιο στοχεύει στην ασφαλή επιλογή των κατάλληλων από χωροταξικής άποψης περιοχών υποδοχής εγκαταστάσεων ΑΠΕ για την ελαχιστοποίηση των αβεβαιοτήτων, την μείωση των συγκρούσεων χρήσεων γης, την άρση της επενδυτικής ανασφάλειας τόσο σε επίπεδο κρατικών υπηρεσιών όσο και σε επενδυτικό επίπεδο, την απλοποίηση των χρονοβόρων διαδικασιών, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την περιβαλλοντική προστασία.

Λαμβάνοντας υπόψη το αιολικό δυναμικό και τα ιδιαίτερα χωροταξικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, γίνεται διάκριση του εθνικού χώρου σε τέσσερις κατηγορίες και ειδικότερα α) της Ηπειρωτικής χώρας (συμπεριλαμβανομένης της Εύβοιας, β) της Αττικής, λόγω του μητροπολιτικού της χαρακτήρα, γ) των κατοικημένων Νησιών του Ιονίου, του Αιγαίου και της Κρήτης, δ) του υπεράκτιου θαλάσσιου χώρου. Η ηπειρωτική χώρα περιλαμβάνει περιοχές, οι οποίες διακρίνονται σε Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (ΠΑΠ), σε περιοχές δηλαδή που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών και προσφέρονται για την επίτευξη των χωροταξικών στόχων, και στις λοιπές Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (ΠΑΚ), σε περιοχές δηλαδή που διαθέτουν ικανοποιητικό εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό και κρίνονται από την ΡΑΑΕΥ κατά το άρθρο 3 παρ. 1.δ του ν. 3468/2006, ως ενεργειακά αποδοτικές. Συγκεκριμένα για τη χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων στις ΠΑΠ και ΠΑΚ της ηπειρωτικής χώρας λαμβάνεται υπόψη το ειδικό κριτήριο της μέγιστης επιτρεπόμενης πυκνότητας αιολικών εγκαταστάσεων σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ, και το κριτήριο της ένταξης των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο. Ειδικά, κριτήρια χωροθέτησης τίθενται επίσης για τις αιολικές εγκαταστάσεις του νησιωτικού χώρου, του θαλάσσιου χώρου και της Αττικής. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο καθορισμός κανονιστικών κριτηρίων για τη διασφάλιση της συνέργειας των αιολικών εγκαταστάσεων με οικιστικές δραστηριότητες, περιοχές ή στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και αποστάσεων για τη διασφάλιση της λειτουργικότητας και απόδοσης των αιολικών εγκαταστάσεων από άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, χρήσεις γης και περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας.

Εικόνα 3-6 Χάρτης Περιοχών αιολικής Προτεραιότητας

Πηγή: Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού. Αριθμ. 49828/2008 ΦΕΚ 2464/Β/2008, Παράρτημα Ι, ίδια επεξεργασία

Πίνακας 3-13 Περιοχές αιολικής Προτεραιότητας

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ	ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
Δ. Φερών	Δ. Αρριανών
Δ. Τραϊανούπολης	Κ. Κέχρου
Δ. Αλεξανδρούπολης	
Δ. Σουφλίου	
Δ. Τυχερού	
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ
Δ. Αυλώνος	Δ. Αποδοτίας
Δ. Δυστίων	Δ. Πλατάνου
Δ. Καρύστου	Δ. Θέρμου
Δ. Μαρμαρίου	ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
Δ. Μεσσαπίων	Δ. Αγ. Γεωργίου Τυμφρηστού
Δ. Στυραίων	Δ. Σπερχειάδος
Κ. Καφηρέας	Δ. Υπάτης
Δ. Διρφύων	Δ. Αταλάντης
Δ. Κύμης	Δ. Μακρακώμης
	Δ. Οπουντίων
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΑΣ
Δ. Αγραφών	Δ. Βαρδουσιών
Δ. Βίνιανης	Δ. Λιδωρικού
Δ. Δομίστας	Δ. Δεσφίνης
Δ. Καρπενησιού	Δ. Αμφίσσης

Δ. Κτημενίων	Δ. Καλλιέων
Δ. Ποταμιάς	ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
Δ. Προυσσού	Δ. Καλλιφώνου
Δ. Φουρνά	Δ. Μενελαΐδας
Δ. Φραγκίστας	Δ. Ρεντίνης
ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	Δ. Ιτάμου
Δ. Δαύλειας	
Δ. Διστόμου	
Δ. Λεβαδέων	
Δ. Ορχομενού	
Δ. Χαιρώνειας	
Δ. Αραχώβης	
Κ. Κυριακίου	
ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
Δ. Βοϊών	Δ. Λεωνιδίου
Δ. Γερονθρών	Κ. Κοσμά
Δ. Ζάρακα	
Δ. Μολάων	
Δ. Μονεμβασίας	
Δ. Νιάτων	

Πηγή: Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού, αριθμ. 49828/2008 ΦΕΚ 2464/Β/2008, Παράρτημα Ι, ίδια επεξεργασία.

Για κάθε μορφή ΑΠΕ που περιλαμβάνεται στο υφιστάμενο ΕΧΠ-ΑΠΕ προσδιορίζονται ρητά οι περιοχές αποκλεισμού και οι ζώνες ασυμβατότητας χωροθέτησης εγκαταστάσεων, και επιπλέον διακριτά για κάθε μία μορφή ΑΠΕ καθορίζονται ειδικά κριτήρια χωροθέτησης.

3.3.2.2.5 Αξιολόγηση και Αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΧΠ-ΑΠΕ), υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη

Το ΕΧΠ-ΑΠΕ βρίσκεται επί του παρόντος υπό αξιολόγηση και στην παρούσα λαμβάνονται υπόψη γενικά στοιχεία.

Σύμφωνα με αυτά, η μελέτη αποσκοπεί στην αξιολόγηση της εφαρμογής του ισχύοντος ΕΧΠ για τις ΑΠΕ και την αναθεώρηση του, εφόσον προκύπτει τεκμηριωμένη ανάγκη, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4447/2016 «Χωρικός σχεδιασμός – Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις». Στόχος της αναθεώρησης του ΕΧΠ για τις ΑΠΕ είναι η βελτίωση – επικαιροποίηση - των στρατηγικών κατευθύνσεων χωροθέτησης έργων ΑΠΕ ανά κατηγορία δραστηριότητας και κατηγορία χώρου, μέσα από κανόνες και κριτήρια χωροθέτησης που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη βιώσιμων εγκαταστάσεων ΑΠΕ και οι οποίες θα ανταποκρίνονται μεταξύ άλλων στους στόχους των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών για την ενέργεια και το περιβάλλον.

Καθώς η μελέτη αναθεώρησης του ΕΧΠ-ΑΠΕ βρίσκεται υπό αξιολόγηση, δεν μπορούν να παρατεθούν και να αξιολογηθούν συγκεκριμένα στοιχεία για τη συμβολή του σχεδίου στις αθροιστικές επιπτώσεις της παρούσας, οπότε λαμβάνονται υπόψη μόνο τα γενικά στοιχεία. Έτσι, βαρύνουσα σημασία στην παρούσα, ως προς τις ΑΠΕ, παραμένει να έχει το ισχύον ΕΧΠ-ΑΠΕ.

3.3.2.2.6 Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Ορυκτές Πρώτες ύλες (ΕΧΠ – ΟΠΥ), υπό εκπόνηση/σε εξέλιξη

Στην παρούσα χρονική στιγμή προωθείται η θεσμοθέτηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ορυκτές Πρώτες Ύλες (ΕΧΠ – ΟΠΥ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 4447/2016 (Α' 241) και στην παρούσα λαμβάνονται υπόψη μόνο γενικά στοιχεία της μελέτης.

Σκοπός του ΕΧΠ-ΟΠΥ είναι η διαμόρφωση κατευθύνσεων πολιτικής για τη χωρική διάρθρωση του κλάδου, σε συνάρτηση με τις υφιστάμενες χρήσεις γης, στη βάση της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανάδειξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, της διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

Επιδιώκει να διαμορφώσει ένα πρότυπο χωρικής οργάνωσης, το οποίο θα προωθεί και θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και τον εμπλουτισμό στρατηγικής σημασίας πόρων και θα εναρμονίζεται με τον εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό για την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου, προσφέροντας ασφάλεια δικαίου που αποτελεί προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων.

3.3.2.2.7 2η Αναθεώρηση Σχέδιων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων (ΣΔΛΑΠ) της Χώρας

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία – Πλαίσιο για τη διαχείριση των Υδάτων (Οδηγία 2000/60/ΕΚ, στο εξής «Οδηγία» ή «ΟΠΥ») καθορίζει τις αρχές και προτείνει μέτρα για τη διατήρηση και προστασία όλων των υδάτων -ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά, παράκτια και υπόγεια ύδατα- εισάγοντας για πρώτη φορά την έννοια της «οικολογικής σημασίας» των υδάτων παράλληλα και ανεξάρτητα της όποιας άλλης χρήσης τους.

Η εφαρμογή της στοχεύει στην ολοκληρωμένη και αειφόρο διαχείριση των υδατικών πόρων, αφού για πρώτη φορά καλύπτονται όλοι οι τύποι και όλες οι χρήσεις του νερού, σε ενιαίο πλαίσιο κοινό για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την Οδηγία καθιερώνονται

και εφαρμόζονται κοινές αρχές και κοινά μέτρα για όλα τα Κράτη Μέλη, με θεμελιώδη στόχο την επίτευξη της «καλής κατάστασης» όλων των υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών επιφανειακών υδάτων, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων).

Ειδικότερα, ο σκοπός της Οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 1, είναι «η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και υπόγειων υδάτων, το οποίο να:

- αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση, να προστατεύει και να βελτιώνει την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων αλλά και των εξαρτωμένων από αυτά χερσαίων οικοσυστημάτων και υγροτόπων.
- προωθεί τη βιώσιμη χρήση του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδατικών πόρων.
- προωθεί την ενίσχυση της προστασίας και τη βελτίωση του υδάτινου περιβάλλοντος.
- διασφαλίζει την προοδευτική μείωση της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων.
- συμβάλλει στο μετριασμό των επιπτώσεων από πλημμύρες και ξηρασία.

Στο πλαίσιο αυτό, η Οδηγία απαιτεί την εκτέλεση πολυάριθμων προπαρασκευαστικών εργασιών, που οδηγούν στην υιοθέτηση Προγραμμάτων Μέτρων, τα οποία εντάσσονται στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και της εφαρμογής, αναθεώρησης και ανανέωσής του σε έναν εξαετή κύκλο. Μετά τον πρώτο κύκλο εφαρμογής του Σχεδίου Διαχείρισης που ολοκληρώθηκε το 2015, ακολουθούν οι επόμενοι δύο κύκλοι εξαετούς διάρκειας, προσδίδοντας χρονικό ορίζοντα εφαρμογής της Οδηγίας μέχρι το τέλος του 2027.

Ηδη από τον Μάιο του 2024 βρίσκεται σε ισχύ η 2^η αναθεώρηση των 14 Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (ΣΔΛΑΠ) της χώρας.

Η Ελλάδα αποτελείται από 14 Υδατικά Διαμερίσματα :

1. Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Πελοποννήσου ΥΔ 01
2. Υδατικό Διαμέρισμα Βόρειας Πελοποννήσου ΥΔ 00
3. Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Πελοποννήσου ΥΔ 03
4. Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ΥΔ 04
5. Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου ΥΔ 05
6. Υδατικό Διαμέρισμα Αττικής ΥΔ 06
7. Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας ΥΔ 07
8. Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας ΥΔ 08

9. Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας ΥΔ 09
10. Υδατικό Διαμέρισμα Κεντρικής Μακεδονίας ΥΔ 10
11. Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Μακεδονίας ΥΔ 11
12. Υδατικό Διαμέρισμα Θράκης ΥΔ 12
13. Υδατικό Διαμέρισμα Κρήτης ΥΔ 13
14. Υδατικό Διαμέρισμα Νήσων Αιγαίου ΥΔ 14

Τα βασικά μέτρα, σύμφωνα με την παρ. 3 του Άρθρου 11 της Οδηγίας, αποτελούν τις στοιχειώδεις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται όλα τα Υδατικά Διαμερίσματα και τις Λεκάνες απορροής αυτών και περιλαμβάνουν δύο επιμέρους ομάδες μέτρων:

Η πρώτη ομάδα βασικών μέτρων «Ομάδα Ι. Μέτρα για εφαρμογή Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας για την προστασία των υδάτων, και ειδικότερα μέτρα που απαιτούνται από τις ακόλουθες Κοινοτικές Οδηγίες», αφορά σε μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή της Κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των υδάτων, τα οποία περιλαμβάνουν, σύμφωνα με το άρθρο 11(3) της Οδηγίας, τα μέτρα που απαιτούνται δυνάμει της νομοθεσίας που προσδιορίζεται στο άρθρο 10 και στο τμήμα Α του παραρτήματος VI της Οδηγίας.

Τα μέτρα αυτά απαιτούνται σύμφωνα με τις ακόλουθες οδηγίες και την αντίστοιχη εθνική νομοθεσία):

1. Ύδατα Κολύμβησης (Οδηγία 2006/7/ΕΚ)
2. Προστασία των άγριων πτηνών (Οδηγία 2009/147/ΕΚ), και οικοτόπων (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)
3. Πόσιμο Νερό (Οδηγίες 98/83/ΕΚ, 2015/1787/ΕΕ, 2020/2184/ΕΕ)
4. Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από Έργα/ Δραστηριότητες (Οδηγίες 2011/92/ΕΕ, 2014/52/ΕΕ)
5. Πρόληψη - Έλεγχος ρύπανσης (Οδηγία 2010/75/ΕΕ)
6. Προστασία από Νιτρορύπανση (Οδηγίες 91/676/ΕΟΚ)
7. Προϊόντα Φυτοπροστασίας (Οδηγία 2009/128/ΕΚ, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 652/2014)
8. Αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων (Οδηγία 2012/18/ΕΕ)
9. Ιλύς σταθμών καθαρισμού (Οδηγία 86/278/ΕΟΚ)
10. Επεξεργασία Αστικών Λυμάτων (Οδηγία 91/271/ΕΟΚ, 98/15/ΕΚ)
11. Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθμ. 2020/741 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων

Η δεύτερη ομάδα βασικών μέτρων «Ομάδα ΙΙ. Άλλες Κατηγορίες Βασικών Μέτρων», αφορά σε μέτρα που προκύπτουν από την υποχρέωση εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και

ειδικότερα σε μέτρα που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες, όπως προσδιορίζονται στο Άρθρο 11 (3β-3ιβ):

1. Μέτρα για την εφαρμογή της αρχής ανάκτησης του κόστους των Υπηρεσιών Ύδατος (Άρθρο 9)
2. Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων της Οδηγίας (Άρθρο 4)
3. Μέτρα για την προστασία των υδάτων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση (Άρθρο 7)
4. Μέτρα ελέγχου απόληψης επιφανειακού και υπόγειου νερού και αποθήκευσης επιφανειακού νερού
5. Μέτρα για τον έλεγχο και την αδειοδότηση του τεχνητού εμπλουτισμού των ΥΥΣ
6. Μέτρα για τις σημειακές πηγές απορρίψεων
7. Μέτρα για τις διάχυτες πηγές απορρίψεων
8. Μέτρα για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση επιφανειακών υδατικών συστημάτων ιδίως από υδρομορφολογικές αλλοιώσεις
9. Μέτρα για την αποτροπή της απόρριψης ρύπων απευθείας στα υπόγεια ύδατα
10. Μέτρα για τις ουσίες προτεραιότητας και άλλες ουσίες
11. Μέτρα για πρόληψη ρύπανσης από διαρροές τεχνικών εγκαταστάσεων, ατυχήματα/ ακραία φυσικά φαινόμενα

Τα ΣΔΛΑΠ αποτελούν σχέδια προστασίας του υδατικού περιβάλλοντος και περιλαμβάνουν μέτρα για την επίτευξη των στόχων τους. Ως εκ τούτου δεν συνεισφέρουν αθροιστικές επιπτώσεις στις δράσεις του ΕΧΠ-Τ.

3.3.2.2.8 Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΚΠΛΑΠ)

Ο βασικός στόχος της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ είναι να βοηθήσει τα Κράτη Μέλη στην πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των πλημμυρών. Με την Οδηγία δημιουργείται το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, το οποίο επεκτείνει και συντονίζεται στενά με την Οδηγία Πλαίσιο (2000/60/ΕΚ) για τα Νερά.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας μεταξύ άλλων, ότι:

- οι πλημμύρες μπορεί να προκαλέσουν θανάτους, μετακινήσεις πληθυσμών και ζημιές στο περιβάλλον, να θέσουν σοβαρά σε κίνδυνο την οικονομική ανάπτυξη και να υπονομεύσουν τις οικονομικές δραστηριότητες της Κοινότητας,

- οι πλημμύρες είναι φυσικά φαινόμενα τα οποία είναι αδύνατο να προληφθούν,
- ορισμένες ανθρώπινες δραστηριότητες (όπως η αύξηση των ανθρωπίνων οικισμών και περιουσιακών στοιχείων στις πλημμυρικές περιοχές, καθώς και η μείωση της φυσικής ικανότητας του εδάφους όσον αφορά στην κατακράτηση υδάτων λόγω αλλαγών στη χρήση γης) και η αλλαγή του κλίματος συμβάλλουν στην αύξηση της πιθανότητας επέλευσης φαινομένων πλημμύρας, με αντίστοιχη αύξηση των αρνητικών τους επιπτώσεων,

έθεσε σε ισχύ την Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας. Η Οδηγία αποσκοπεί στη θέσπιση πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας με στόχο τη μείωση των αρνητικών συνεπειών στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με την Οδηγία τα Κράτη Μέλη πρέπει να προβούν στις ακόλουθες δράσεις:

(α) Διεξαγωγή Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνου Πλημμύρας (εφεξής ΠΑΚΠ) για κάθε Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ) ή τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού που βρίσκεται στην επικράτειά τους. Βάσει της ΠΑΚΠ προσδιορίζονται οι περιοχές για τις οποίες συμπεραίνεται ότι υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα.

(β) Κατάρτιση χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και χαρτών κινδύνων πλημμύρας σε επίπεδο ΠΛΑΠ για τις ανωτέρω περιοχές, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας. Στους χάρτες αυτούς εμφανίζονται οι δυνητικές αρνητικές συνέπειες που συνδέονται με διαφορετικά σενάρια πλημμύρας καθώς και πληροφορίες σχετικά με ενδεχόμενες πηγές περιβαλλοντικής ρύπανσης (π.χ. ΙΡΡC εγκαταστάσεις) ως συνέπεια πλημμύρας.

(γ) Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) σε επίπεδο ΠΛΑΠ για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 7 της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ.

Τα ΣΔΚΠ θα πρέπει να εστιάζουν στην πρόληψη, στην προστασία και στην ετοιμότητα. Προκειμένου να δοθεί στους ποταμούς περισσότερος χώρος, τα εν λόγω σχέδια θα πρέπει να εξετάζουν, όπου είναι δυνατόν, τη διατήρηση ή/και αποκατάσταση πλημμυρικών περιοχών, καθώς και μέτρα πρόληψης και μείωσης των ζημιών που προκαλούνται από τις πλημμύρες στην υγεία και τη ζωή των ανθρώπων, στο περιβάλλον, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην οικονομική δραστηριότητα και στις υποδομές.

Η Ελλάδα αποτελείται από 14 Υδατικά Διαμερίσματα, όπως αναφέρθηκαν σε παραπάνω ενότητα και για όλα έχουν καταρτιστεί ΣΔΚΠ. Ηδη, μετά τη διαδικασία της διαβούλευσης, εγκρίθηκε η 1η Αναθεώρηση των ΣΔΚΠ (2025).

Σημειώνεται ότι τόσο τα ΣΔΛΑΠ όσο και τα ΣΔΚΠ αποτελούν Σχέδια προστασίας του περιβάλλοντος και μάλιστα με ενσωματωμένα μέτρα προστασίας της βιοποικιλότητας και των λοιπών περιβαλλοντικών παραμέτρων. Έτσι, αν και εξετάστηκαν στην παρούσα, δεν τεκμηριώνεται δυνατότητα άσκησης σωρευτικών επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από κοινού με τα λοιπά Σχέδια και το ΕΧΠ-Τ.

3.3.2.3 Πιθανές σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις

Όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο 2.5 του σταδίου του ελέγχου του Σχεδίου, το μέγεθος και η έκταση των παρεμβάσεων του τουρισμού αφορά σχεδόν όλη τη χώρα. Έτσι, τα όρια για την εξέταση των σωρευτικών επιπτώσεων είναι ολόκληρη η επικράτεια καθώς αφενός οι δράσεις και ρυθμίσεις για τον τουρισμό, όπως και τα περισσότερα από τα λοιπά Σχέδια και Εργα εκτείνονται σε όλη σχεδόν τη χώρα με εξαιρέσεις μικρές περιοχές. Αφετέρου οι τόποι του δικτύου Natura 2000 είναι διεσπαρμένοι σε όλη τη χώρα.

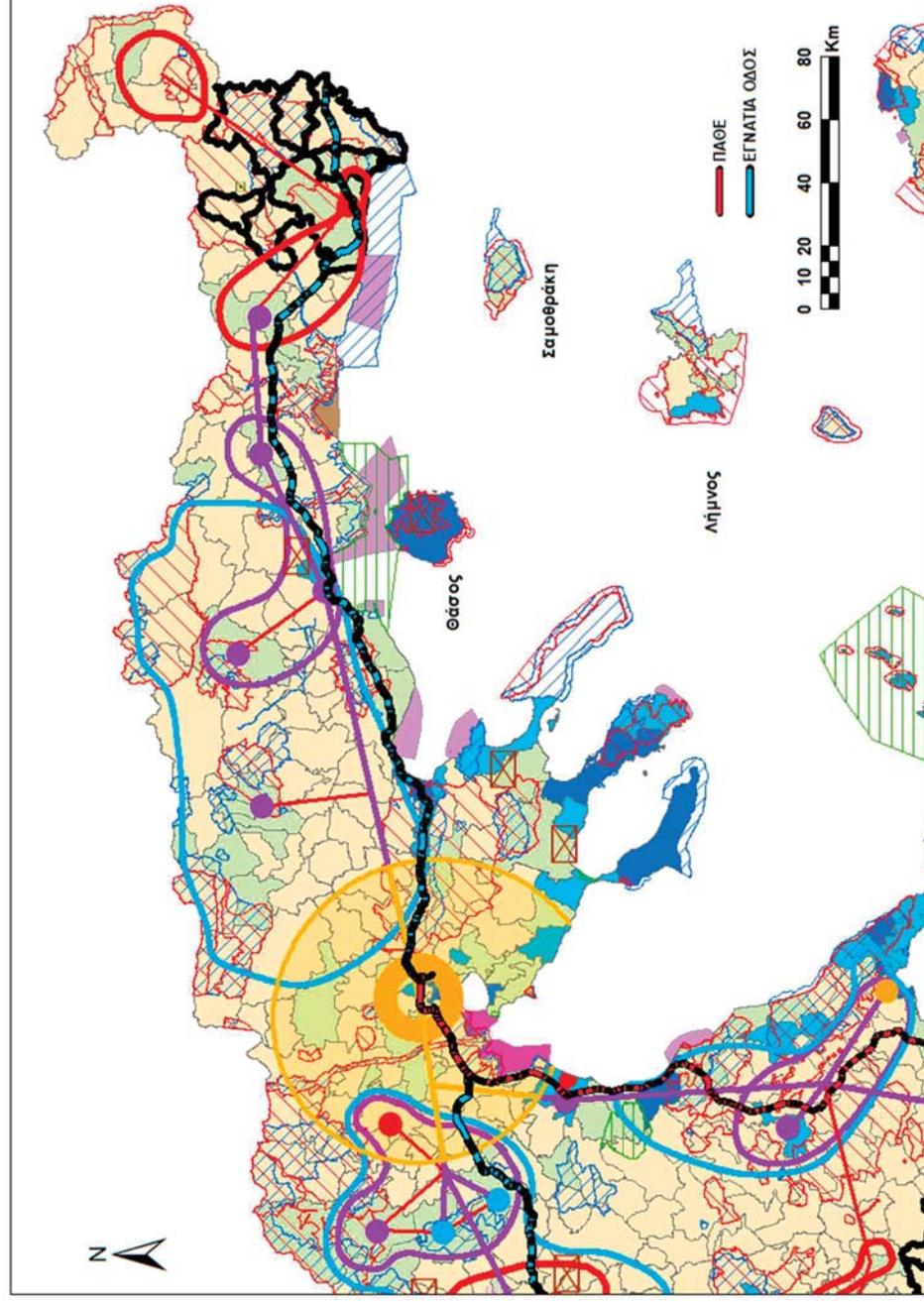
Εν τούτοις δεν συμβαίνει το ίδιο για τα περισσότερα από τα λοιπά ΕΧΠ, τα οποία, αν και έχουν ισχύ για όλη τη χώρα, έχουν εστιασμένο χαρακτήρα εφαρμογής σε περιορισμένες περιοχές. Έτσι, το ΕΧΠ για τις υδατοκαλλιέργειες αφορά συγκεκριμένες μόνο περιοχές της θάλασσας και των εσωτερικών υδάτων. Το ίδιο και το ΕΧΠ για τη βιομηχανία και για τις ΑΠΕ. Το ίδιο και για τα έργα των οδικών αξόνων. Συνεπώς, ενώ από μόνο του το ΕΧΠ-Τ ενδέχεται να έχει επιπτώσεις σε όλους τους τύπους του δικτύου Natura, καθώς αφορά δράσεις που μπορούν να επηρεάσουν σχεδόν όλους τους τύπους, σωρευτικά η αλληλεπίδραση για παράδειγμα με το ΕΧΠ υδατοκαλλιέργειών μπορεί να συμβεί μόνο στις λίγες καθορισμένες υδάτινες περιοχές του τελευταίου. Το ίδιο και με το ΕΧΠ βιομηχανίας και το ΕΧΠ-ΑΠΕ, όπου και πάλι οι τόποι του δικτύου Natura 2000 που μπορούν να επηρεαστούν από αυτά είναι περιορισμένοι, σε αντίθεση με το ΕΧΠ-Τ.

Υπό το πνεύμα των παραπάνω, αξιολογούνται στο παρόν κεφάλαιο με μεγαλύτερη ανάλυση οι πιθανές σωρευτικές επιπτώσεις, οι οποίες, όπως κατηγοριοποιήθηκαν στο κεφάλαιο 2.5.2, μπορούν κυρίως να προέλθουν από:

1. Οχληση από θόρυβο, σκόνη και αέριους ρύπους (εκπομπές) κατά την κατασκευή.
2. Οχληση από θόρυβο, σκόνη και αέριους ρύπους κατά τη λειτουργία.
3. Δέσμευση γης.

4. Κατανάλωση απαιτούμενων πόρων, όπως υδροληψία, εκσκαφές κλπ.

Για την ανάλυση αυτή, παραθέτουμε τα στοιχεία της εικόνας 3.3, της συνολικής δηλ. εικόνας της χώρας και των δραστηριοτήτων των παραπάνω Σχεδίων, εστιάζοντας σε μικρότερες περιοχές της επικράτειας.

Εικόνα 3-7 Περιοχές Μακεδονίας, Θράκης μέρους Θεσσαλίας και νήσων Β. Αιγαίου

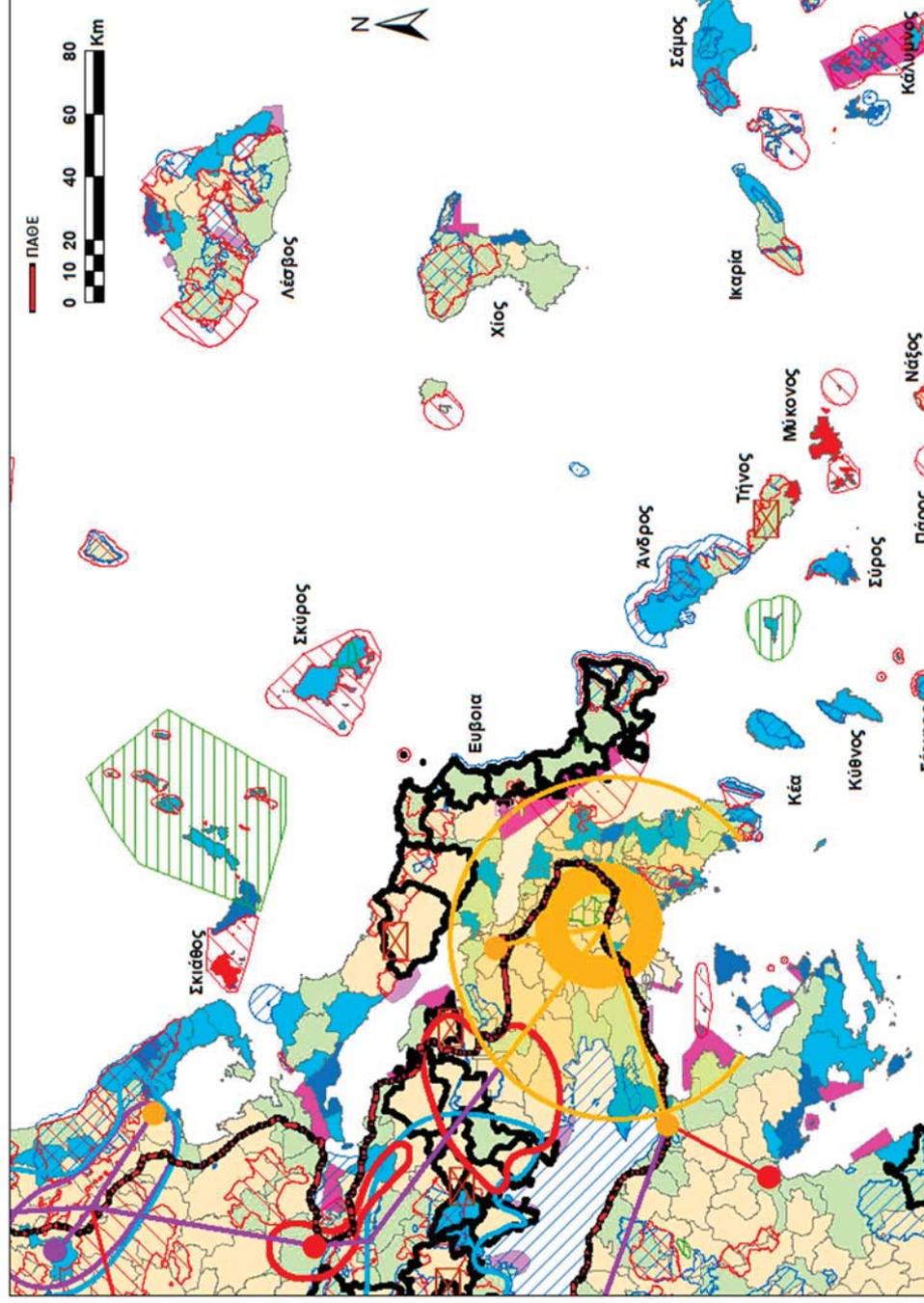
Πίνακας 3-14 Υπόμνημα χαρτών

Όπως φαίνεται από την εικόνα 3.10, μόνον η περιοχή ελέγχου Α στην Πιερία (Παραλία) βρίσκεται πλησίον πόλου και άξονα εντατικοποίησης σύμφωνα με το ΕΧΠ Βιομηχανίας του 2009. Παρόλα αυτά, οι δράσεις αυτές του ΕΧΠ Βιομηχανίας δεν μπορούν να έχουν καμία συνεισφορά σε σωρευτικές επιπτώσεις στην συγκεκριμένη περιοχή ελέγχου Α του ΕΧΠ-Τ, καθώς βρίσκεται εκτός περιοχών NATURA 2000.

Οι περιοχές Β (αναπτυγμένες περιοχές) βρίσκονται εκτός προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura και εκτός άλλων σημαντικών παρεμβάσεων/χρήσεων των λοιπών ΕΧΠ, με εξαίρεση το νησί της Θάσου, όπου, στο ανατολικό τμήμα της περιοχής περιλαμβάνεται σημαντικός πόλος εξόρυξης του ΕΧΠ-Β (ζώνη Μαρμάρου), ενώ είναι και περιοχή ΖΕΠ. Όλες οι άλλες χρήσεις/περιοχές, όπως οι ΠΑΠ των ΑΠΕ, οι λατομικές ζώνες, οι αναπτυγμένες υδατοκαλλιέργειες του Θερμαϊκού και οι βιομηχανικές ζώνες αναπτύσσονται σε περιοχές Δ και Ε του τουρισμού, με λίγες εξαιρέσεις (ανατολική Χαλκιδική περιοχή Γ τουρισμού και μεταλλευτικά).

Στην περιοχή του Έβρου υπάρχει ήδη δραστηριότητα ΑΠΕ κυρίως αιολικών πάρκων, όπως αποτυπώνεται και στην εικόνα παραπάνω. Στην περιοχή αυτή επίσης προτείνονται περιοχές ΠΑΠ από το ΕΧΠ ΑΠΕ 2008. Επίσης προτείνεται και επέκταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων οι οποίες όμως δεν εμπίπτουν συνολικά σε περιοχές NATURA 2000 και περιοχές ΠΑΠ. Στις περιπτώσεις που προτείνονται βιομηχανικές δραστηριότητες αλλά και έργα ΑΠΕ από τα θεσμοθετημένα ΕΧΠ και είναι εντός περιοχών NATURA 2000, οι σωρευτικές επιπτώσεις εκτιμώνται μέτριας έντασης εξαιτίας των διαφορετικών περιοχών που αναπτύσσονται τέτοιου είδους δραστηριότητες (πεδινές περιοχές οι βιομηχανικές δραστηριότητες και σε ορεινές κυρίως τα έργα ΑΠΕ). Οι αποστάσεις θα είναι επίσης μεγάλες μεταξύ τους. Οι περιοχές του Έβρου σύμφωνα με το ΕΧΠ-Τ είναι χαμηλής τουριστικής ανάπτυξης. Συνεπώς δεν αναμένονται σημαντικές αθροιστικές επιπτώσεις.

Εικόνα 3-8 Κεντρική Ελλάδα και νησιά Β. Αιγαίου και μέρος των Κυκλάδων

Υπόμνημα

Κατηγορίες Περιοχών

Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής

- Περιοχή Αγ. Όρους
- (Α) Περιοχές ελέγχου
- (Β) Αναπτυγμένες περιοχές
- (Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
- (Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
- (Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Περιοχές δικτύου Natura 2000

Τύπος περιοχών

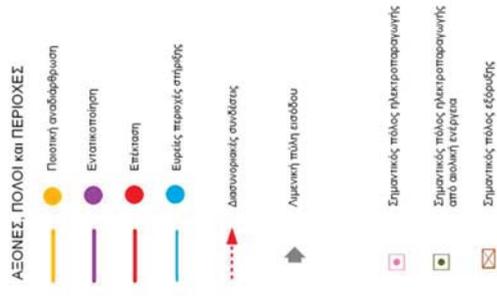
- ΕΖΔ (SCI)
- ΕΖΔ-ΖΕΠ(SCI-SPA)
- ΖΕΠ (SPA)

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειών(πίνακας 1 ΚΥΑ ΕΧΠ-ΙΧ2011)

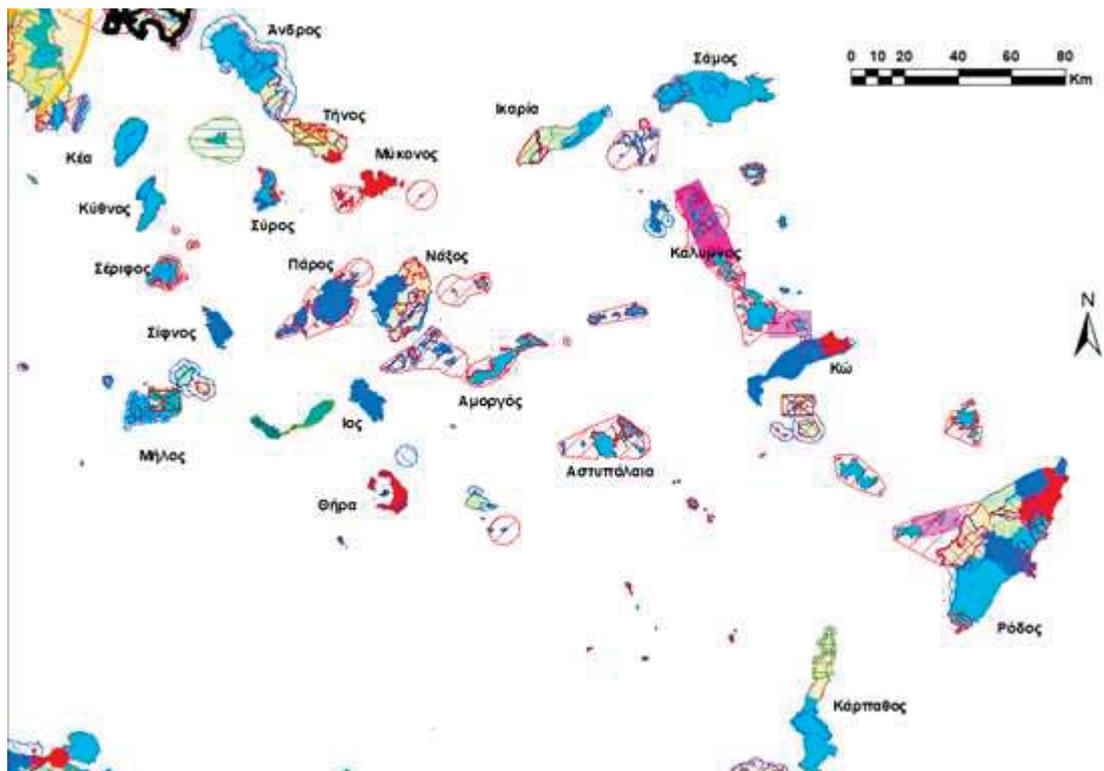
- Α Περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β Περιοχές με περιώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ Δυσπρόσπετες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών
- Δ περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΑΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Στην περιοχή αυτή της Ελλάδας εμφανίζονται τρεις μόνο περιοχές ελέγχου Α. Και οι τρεις δεν εμπλέκονται με καμία άλλη δραστηριότητα ή χρήση όλων των λοιπών ΕΧΠ και μεγάλων έργων που εξετάζονται στην παρούσα. Μάλιστα η περιοχή ελέγχου της ΔΕ Τήνου δεν εμπίπτει ούτε σε περιοχή του δικτύου natura. Η ΔΕ Σκιάθου εμπίπτει σε περιοχή ΖΕΠ, όπως και από την περιοχή της ΔΕ Μυκόνου οι νησίδες Δήλος και Ρήνεια, στις οποίες όμως δεν επιτρέπονται τουριστικές αναπτύξεις. Το ίδιο και οι περιοχές τουρισμού Β. Από τις περιοχές Γ, η περιοχή της Φωκίδας-Ευρυτανίας έχει επαφή με περιοχές ΠΑΠ. Επίσης σε περιοχές Ε και Δ τουρισμού της Νότιας και κεντρικής Εύβοιας εντοπίζονται περιοχές ΠΑΠ και στο θαλάσσιο μέτωπο περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες για ιχθυοκαλλιέργειες. Οι περιοχές που προτείνονται σαν πόλοι εξόρυξης από το ΕΧΠ-Β είναι εκτός περιοχών NATURA 2000 και σε περιοχές με χαμηλή τουριστική ανάπτυξη. Συνεπώς δεν αναμένονται σημαντικές αθροιστικές επιπτώσεις.

Εικόνα 3-9 Νησιά Νοτίου Αιγαίου

Υπόμνημα

Κατηγορίες Περιοχών

Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής

- Περιοχή Αγ. Όρους
- (Α) Περιοχές ελέγχου
- (Β) Αναπτυγμένες περιοχές
- (Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
- (Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
- (Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Περιοχές δικτύου Natura 2000

Τύπος περιοχών

- ΕΖΔ (SCI)
- ΕΖΔ-ΖΕΠ(SCI-SPA)
- ΖΕΠ (SPA)

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειών(πίνα... 1 ΚΥΑ ΕΧΠ-ΙΧ2011)

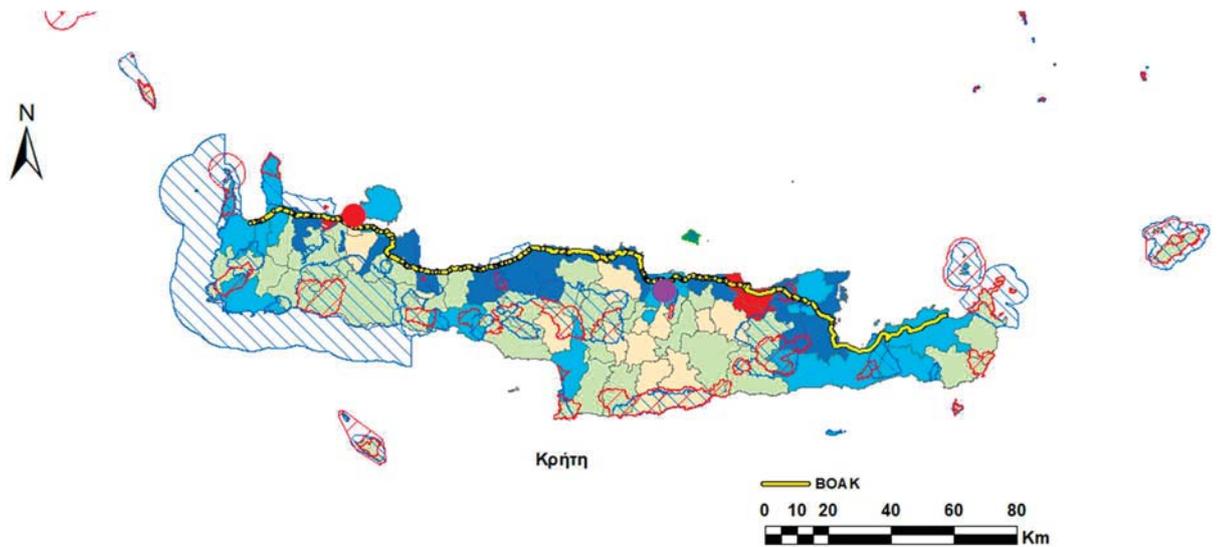
- Α Περιοχές Ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιέργειών
- Δ περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- ΑΞΟΝΕΣ, ΠΟΛΟΙ και ΠΕΡΙΟΧΕΣ
- Ποιοτική αναδιάρθρωση
 - Εντατικοποίηση
 - Επίκταση
 - Ευρείες περιοχές στήριξης
 - Διασυνοριακές συνδέσεις
 - Λιμενική πύλη εισόδου
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής από αιολική ενέργεια
 - Σημαντικός πόλος εξόρυξης

Υπάρχουν 6 περιοχές Α τουρισμού (Σύρος, Τήνος, Μύκονος, Θήρα, Κως, Ρόδος) που δεν συνδέονται με καμία άλλη δραστηριότητα Σχεδίου πλην της Σύρου που η περιοχή Α του τουρισμού προτείνεται και σαν περιοχή στήριξης από το ΕΧΠ- Β 2011. Παρόλα αυτά αφορά περιοχές εκτός NATURA 2000 του νησιού. Συνεπώς δεν υπάρχουν αθροιστικές επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές. Το ίδιο και οι περιοχές Β τουρισμού. Στην Κάλυμνο εντοπίζονται περιοχές με ιχθυοκαλλιέργεια. Ο πόλος εξόρυξης στη Μήλο είναι εκτός περιοχής NATURA 2000 και σε περιοχή Β τουρισμού. Επίσης στο νησί της Τήνου είναι εκτός NATURA 2000 και περιοχή Δ τουρισμού. Τέλος, στο νησί της Κω ο πόλος εξόρυξης είναι εντός NATURA 2000 και σε περιοχή Δ τουρισμού με μικρή μόνο και μη σημαντική δυνατότητα αθροιστικών επιπτώσεων.

Εικόνα 3-10 Κρήτη

Υπόμνημα

Κατηγορίες Περιοχών

Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής

- Περιοχή Αγ. Όρους
- (Α) Περιοχές ελέγχου
- (Β) Αναπτυγμένες περιοχές
- (Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
- (Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
- (Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Περιοχές δικτύου Natura 2000

Τύπος περιοχών

- EΖΔ (SCI)
- EΖΔ-ΖΕΠ(SCI-SPA)
- ΖΕΠ (SPA)

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειών(πίνα... 1 ΚΥΑ ΕΧΠ-ΙΧ2011)

- Α Περιοχές Ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιέργειών
- Δ περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

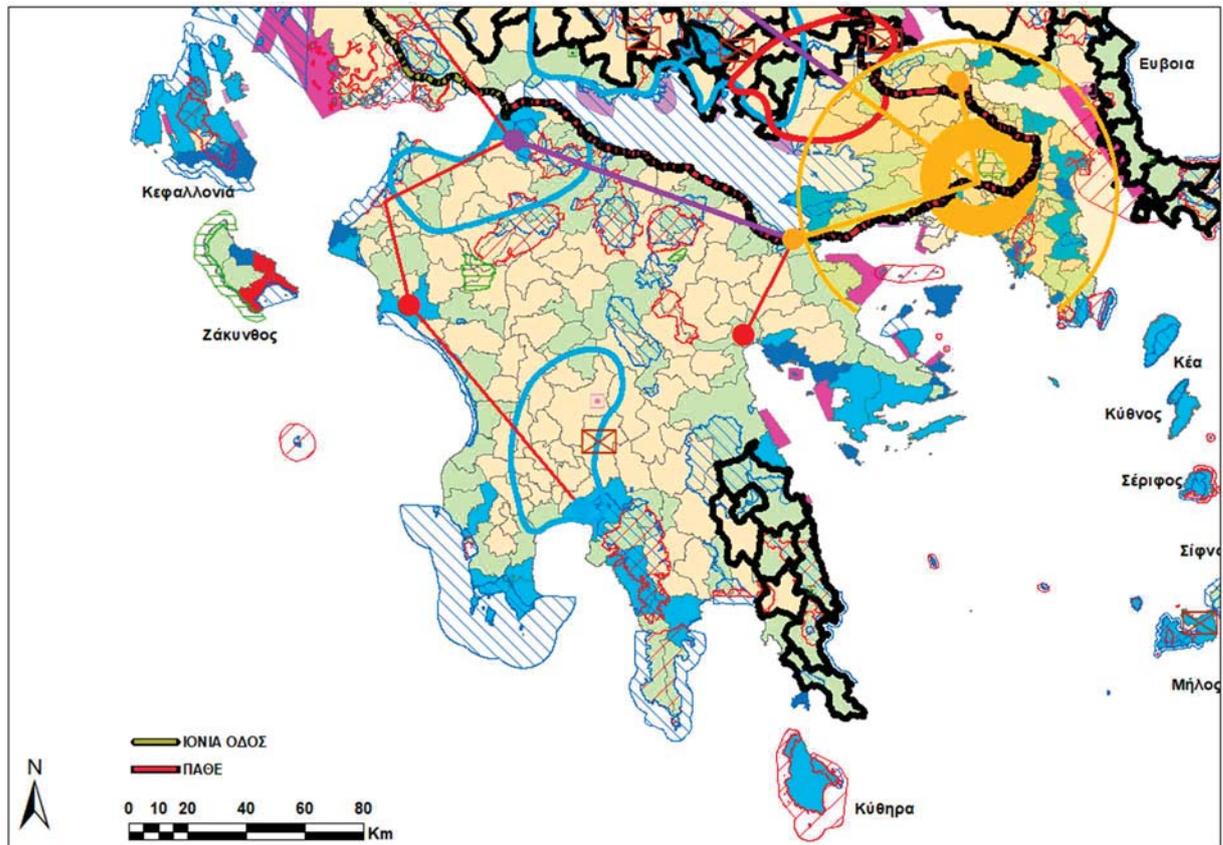
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- ΑΞΟΝΕΣ, ΠΟΛΟΙ και ΠΕΡΙΟΧΕΣ**
- Ποιοτική αναδιάρθρωση
 - Εντατικοποίηση
 - Επέκταση
 - Ευρείες περιοχές στήριξης
 - Διασυνοριακές συνδέσεις
 - Λιμενική πύλη εισόδου
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής από αιολική ενέργεια
 - Σημαντικός πόλος εξόρυξης

Υπάρχουν 3 περιοχές Α (Μάλια, Χερσόνησος, Κυδωνία) που δεν συνδέονται με κανένα άλλο Σχέδιο, συνεπώς δεν υπάρχουν αθροιστικές επιπτώσεις από τα λοιπά Σχέδια. Εν τούτοις οι 2 περιοχές Μαλίων και Χερσονήσου διασχίζονται από τον ΒΟΑΚ, του οποίου όμως οι επιπτώσεις έχουν ήδη αξιολογηθεί στις ΜΠΕ του έργου, με επιπτώσεις στις περιοχές προστασίας που εκτιμώνται ως μη σημαντικές μετά τη λήψη και μέτρων προστασίας. Οι περιοχές Β, δεν συνδέονται με άλλα Σχέδια, με μόνη σωρευτική πιθανή δράση από τη διάσχιση επίσης τμημάτων του ΒΟΑΚ, με μη σημαντικές επίσης επιπτώσεις στις

προστατευόμενες περιοχές, μετά και τη λήψη κατάλληλων μέτρων. Επίσης σε περιοχές Β, στην ΠΕ Χανίων και Ηρακλείου εντοπίζονται περιοχές που προτείνονται σαν πόλοι επέκτασης και εντατικοποίησης του ΕΧΠ –Β. Περιοχές ΠΑΠ δεν είναι θεσμοθετημένες στο νησί σύμφωνα με το ισχύον ΕΧΠ-ΑΠΕ. Το υπό κατασκευή αεροδρόμιο του Καστελίου βρίσκεται εντός ή κοντά στις ΔΕ Αρκαλοχωρίου, που είναι περιοχή Δ τουρισμού και στις ΔΕ Θραψάνου και Καστελίου, που είναι περιοχές Ε τουρισμού. Το αεροδρόμιο αυτό δεν μπορεί να συνεισφέρει σημαντικές αθροιστικές επιπτώσεις στις περιοχές αυτές χαμηλής ανάπτυξης τουρισμού, καθώς άλλωστε βρίσκεται εκτός περιοχών του δικτύου Natura και σε απόσταση από αυτές. Συνεπώς, συνολικά, δεν αναμένονται σημαντικές αθροιστικές επιπτώσεις.

Εικόνα 3-11 Πελοπόννησος και Ιόνια

Υπόμνημα

Κατηγορίες Περιοχών Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής

- Περιοχή Αγ. Όρους
- (Α) Περιοχές ελέγχου
- (Β) Αναπτυγμένες περιοχές
- (Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
- (Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
- (Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Περιοχές δικτύου Natura 2000

- Τύπος περιοχών
- ΕΖΔ (SCI)
 - ΕΖΔ-ΖΕΠ(SCI-SPA)
 - ΖΕΠ (SPA)

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειών(πίνα... 1 ΚΥΑ ΕΧΠ-ΙΧ2011)

- Α Περιοχές Ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών
- Δ περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:

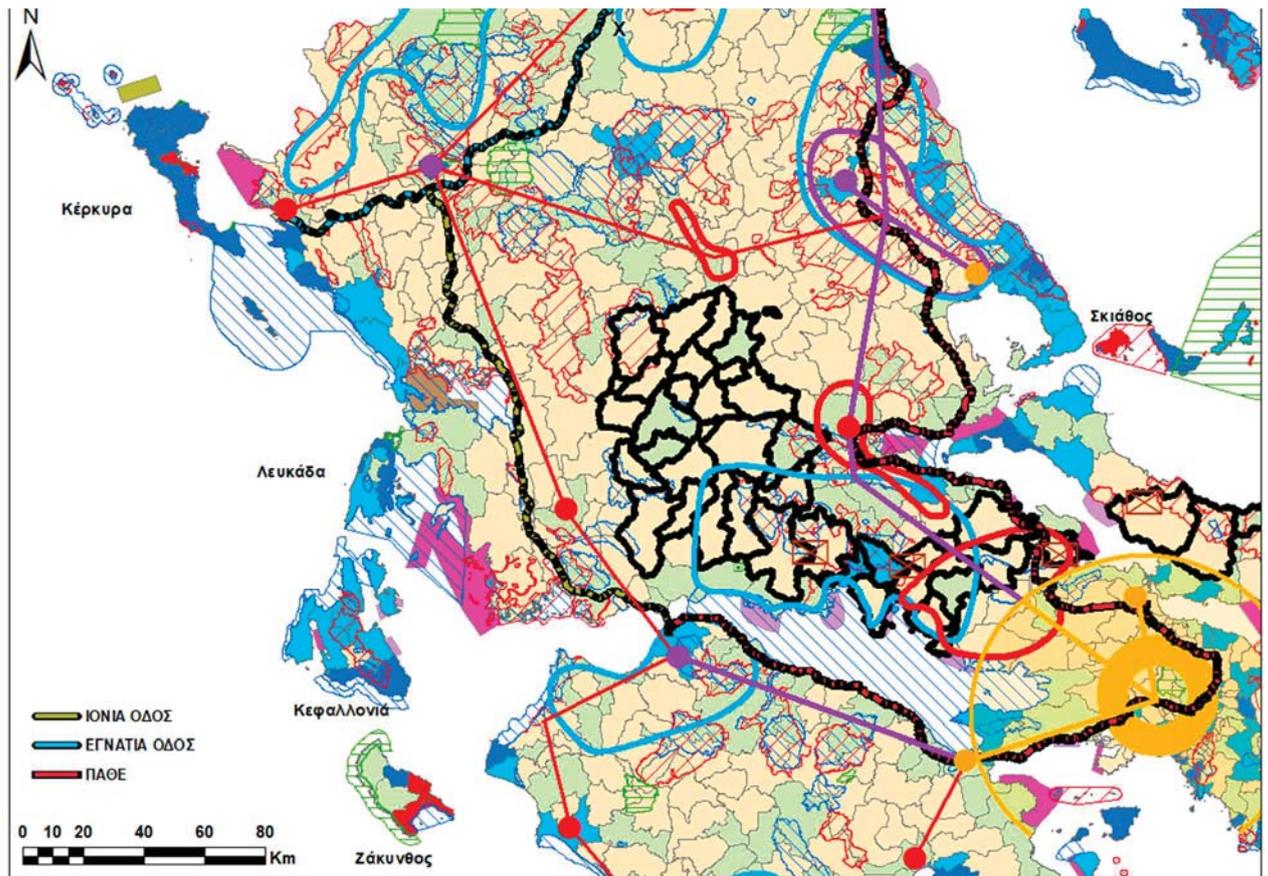
ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- ΑΞΟΝΕΣ, ΠΟΛΟΙ και ΠΕΡΙΟΧΕΣ
- Ποιοτική αναδιάρθρωση
 - Εντατικοποίηση
 - Επέκταση
 - Ευρείες περιοχές στήριξης
 - Διασυνοριακές συνδέσεις
 - Λιμενική πύλη εισόδου
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής
 - Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής από αιολική ενέργεια
 - Σημαντικός πόλος εξόρυξης

Στην περιοχή αυτή, εμφανίζονται μόνο δύο περιοχές Α σε ΔΕ της Ζακύνθου, εκ των οποίων σωρευτικές προκύπτουν μόνο για μικρό τμήμα της ΔΕ στο Λαγανά, όπου εντοπίζεται περιοχή

με Γύψο, αν και κυρίως εκτός περιοχών NATURA 2000. Εν τούτοις η επίδραση της δραστηριότητας αυτής, λόγω της γεωγραφικής θέσης της, δεν επηρεάζει σημαντικά το προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής, που είναι κυρίως η θαλάσσια χελώνα, η οποία υφίσταται κύρια πίεση από τον τουρισμό. Εν τούτοις με τη λήψη κατάλληλων μέτρων, σε μια περιοχή που παρακολουθείται συστηματικά από τον ΟΦΥΠΕΚΑ και τον φορέα του Εθνικού Πάρκου, η πίεση αυτή από τον τουρισμό αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά, όπως δείχνουν και οι αυξητικές τάσεις του πληθυσμού της *Caretta caretta* τα τελευταία χρόνια. Στο ίδιο νησί οι περιοχές Β και Γ τουρισμού βρίσκονται εκτός προστατευομένων περιοχών του δικτύου Natura.

Στην Κεφαλονιά, περιοχές ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειας βρίσκονται εκτός Natura και δεν μπορούν να επιφέρουν αθροιστικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα από κοινού με τις περιοχές τουρισμού Γ, κοντά στις οποίες βρίσκονται.

Υπόμνημα

- Κατηγορίες Περιοχών**
Ονομασία τύπου Περιοχής άσκησης χωρικής τουριστικής πολιτικής
- Περιοχή Αγ. Όρους
 - (Α) Περιοχές ελέγχου
 - (Β) Αναπτυγμένες περιοχές
 - (Γ) Αναπτυσσόμενες περιοχές
 - (Δ) Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης
 - (Ε) Μη αναπτυγμένες περιοχές

Περιοχές δικτύου Natura 2000

- Τύπος περιοχών**
- ΕΖΔ (SCI)
 - ΕΖΔ-ΖΕΠ(SCI-SPA)
 - ΖΕΠ (SPA)

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειών(πίνακας 1 ΚΥΑ ΕΧΠ-ΙΧ2011)

- Α Περιοχές Ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών
- Δ περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΑΞΟΝΕΣ, ΠΟΛΟΙ και ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- Ποιοτική αναδιάρθρωση
- Ενταξικότητα
- Επίκταση
- Ευρείες περιοχές στήριξης
- Διασυνοριακές συνδέσεις
- Λιμενική πύλη εισόδου
- Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής
- Σημαντικός πόλος ηλεκτροπαραγωγής από αιολική ενέργεια
- Σημαντικός πόλος εξόρυξης

Εικόνα 3-12 Ιόνια και Ήπειρος

Υπάρχει μια μόνο Α περιοχή, στην Κέρκυρα, χωρίς καμία σχέση με άλλα Σχέδια και εκτός δικτύου Natura. Το ίδιο και οι Β περιοχές, ενώ οι περιοχές ανάπτυξης ιχθυοκαλλιέργειας στα

βόρεια του νησιού είναι μακριά από την περιοχή Β τουρισμού της βόρειας Κέρκυρας και εκτός προστατευομένων περιοχών του δικτύου Natura. Από τις Δ και Ε περιοχές υπάρχει συνάφεια με ιχθυοκαλλιέργειες στην Αιτωλοακαρνανία και βόρεια της Σαγιάδας, σε περιοχές χαμηλής μόνο έντασης τουρισμού που δεν ασκούν σημαντική πίεση στη βιοποικιλότητα, και τελικά δεν έχουν σημαντικές αθροιστικές επιπτώσεις σε περιοχές του δικτύου Natura.

Σε όλες τις παραπάνω περιοχές δεν εμφανίζεται ισχυρή σύνδεση των περιοχών Α και Β με βιομηχανικούς πόλους. Οι πόλοι εξόρυξης είναι κυρίως εκτός προστατευόμενων περιοχών και περιοχών τουριστικά ανεπτυγμένων.

Από την παραπάνω ενδεικτική και ποιοτικού κυρίως χαρακτήρα ανάλυση, φαίνεται πως δεν υπάρχει ισχυρή σύνδεση των άλλων Σχεδίων και μεγάλων έργων με το ΕΧΠ-Τ, οπότε, σε στρατηγικό επίπεδο, δεν αναμένονται σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Εν τούτοις, σε μεμονωμένες περιπτώσεις θα πρέπει οι σωρευτικές επιπτώσεις να εξετάζονται πιο εστιασμένα στα παραπάνω Σχέδια και μεγάλα έργα, σε επίπεδο ΜΠΕ. Οι παραπάνω εκτιμήσεις επιβεβαιώνονται και με τη θεώρηση των μέτρων που προτείνονται από τα Σχέδια και Έργα, όπως θα παρατεθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

3.3.3 Εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων λαμβανομένων υπόψη των ειδικών στόχων διατήρησης των τόπων

Η κατάσταση της **φύσης** και της **βιοποικιλότητας** της Ελλάδας είναι αρκετά ικανοποιητική σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα θαλάσσια οικοσυστήματα πιέζονται κυρίως λόγω υπεραλίευσης και παράνομων πρακτικών αλίευσης, ενώ τα χερσαία από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, όπως αστικοποίηση. Παράλληλα, εξακολουθούν οι απειλές στα δασικά οικοσυστήματα, τα οποία δέχονται την πλειονότητα των πιέσεων από ποικίλλες δραστηριότητες. Ο Τουρισμός δεν έχει καταγραφεί στις πιέσεις αυτές. Με την ολοκλήρωση εκπόνησης των ΕΠΜ, την έγκρισή τους και την έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων επίκειται να ρυθμιστούν οι χρήσεις γης και η λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων για την περαιτέρω προστασία των περιοχών του **Δικτύου Natura 2000**.

Αντίστοιχα, η κατάσταση διατήρησης των **ειδών** των **οικοτόπων** ενδιαφέροντος (χλωρίδας και πανίδας) είναι ικανοποιητική και συνολικά δεν υφίσταται ουσιαστική μεταβολή της. Παρατηρείται ότι σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης βρίσκεται η πλειονότητα των αμφιβίων και των ερπετών, καθώς και σημαντικός αριθμός των ειδών αγγειόφυτων. Αντίθετα, τα μεγαλύτερα ποσοστά ειδών σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης

παρατηρούνται στα ασπόνδυλα, στα είδη ιχθυοπανίδας και στα θηλαστικά. Ειδικά για την ορνιθοπανίδα, οι βραχυπρόθεσμες τάσεις των ειδών καταγράφονται ως σταθερές για την πλειονότητα αυτών που αναπαράγονται ή/ και διαχειμάζουν. Ένα σημαντικό ποσοστό έχει αύξουσα τάση, ενώ ένα μικρό ποσοστό φθίνουσα. Αναφορικά με τις μακροπρόθεσμες τάσεις των αναπαραγόμενων και διαχειμαζόντων πτηνών, αυτές καταγράφονται ως σταθερές για ένα σημαντικό ποσοστό αυτών. Σε φθίνουσα τάση εμπίπτει ένα μικρό ποσοστό ειδών ορνιθοπανίδας.

Όσον αφορά τη δραστηριότητα του τουρισμού γενικότερα, αυτή έχει αυξητικές τάσεις τις τελευταίες δεκαετίες με τον παγκόσμιο τουρισμό να αποτελεί πλέον πάνω από το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ, κάτι που ισχύει και για τον τουρισμό στη χώρα μας και το εγχώριο ΑΕΠ. Οι επιπτώσεις που επιφέρει στο περιβάλλον συνδέονται με τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων, την αύξηση των αναγκών για ενέργεια, νερό και άλλους πόρους (ξυλεία, καλλιέργειες, ορυκτά κ.ά.). Υπάρχει μία εμφανής αλληλεξάρτηση μεταξύ της βιωσιμότητας των οικονομικών και οικολογικών παραγόντων του τουρισμού. Οι προσπάθειες για τον μετριασμό της ρύπανσης, τη μείωση των αποβλήτων και την προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν επενδύσεις στο μέλλον του τουρισμού, διασφαλίζοντας τον πολυτιμότερο πόρο τους. Ακόμη, η υπεύθυνη διαχείριση των φυσικών πόρων ευνοεί την ευημερία όλων των ανθρώπων που εργάζονται στον τομέα. Το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ λαμβάνει υπόψιν όλους αυτούς τους παράγοντες όπως θα φανεί παρακάτω.

3.3.3.1 Απώλεια και κατακερματισμός Ενδιαιτημάτων

Το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ περιλαμβάνει κατηγοριοποίηση του χώρου με βάση το ειδικό καθεστώς προστασίας και ειδικότερα βάσει του καθεστώτος που διέπει το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών (Ν. 3937/2011 και Ν. 4685/2022). Με βάση τις κείμενες διατάξεις, οι Ζώνες Απόλυτου Προστασίας της Φύσης (ΖΑΠΦ) και οι Ζώνες Προστασίας της Φύσης (ΖΠΦ)- με εξαίρεση ειδικές χρήσεις πλωτών υποδομών, εγκαταστάσεων θαλάσσιας αναψυχής καθώς και περίπτερων ενημέρωσης (που εξυπηρετούν την προστασία και βέλτιστη διαχείριση του προστατευτέου αντικειμένου) του δικτύου Natura 2000, οι υγρότοποι Ραμσάρ, οι θεσμοθετημένες Περιοχές Απάτητων Βουνών (ΠΑΒ), η γη υψηλής παραγωγικότητας, οι οικότοποι προτεραιότητας και οι Πυρήνες Εθνικών Δρυμών είναι περιοχές αποκλεισμού εγκατάστασης τουριστικών εγκαταστάσεων. Άρα, το Σχέδιο δεν επηρεάζει αυτές τις σημαντικές εκτάσεις των προστατευόμενων περιοχών (μηδενική πρωτογενή επίπτωση). Αυτές οι εκτάσεις αποτελούν μεγάλο μέρος των προστατευόμενων περιοχών, εκ των οποίων οι περιοχές Natura 2000 καλύπτουν το ένα τρίτο της ελληνικής

επικράτειας. Συνεπώς, εκ των πραγμάτων ένα μεγάλο μέρος της χώρας προστατεύεται και δεν μπορεί να επηρεαστεί άμεσα από απώλεια εκτάσεων για τον τουρισμό.

Εν τούτοις, σε άλλες περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών όπως εντός των Ζωνών Προστασίας της Φύσης (ΖΠΦ) και στα Εθνικά Πάρκα επιτρέπονται μορφές τουρισμού φύσης, οι οποίες προσιδιάζουν στις περιοχές αυτές π.χ. ορειβατικός τουρισμός, γεωτουρισμός, αγροτουρισμός κ.λπ. με τις αναγκαίες μικρές συνοδευτικές εγκαταστάσεις. Επίσης, στα περιφερειακά φυσικά πάρκα ενθαρρύνεται η ανάπτυξη τουρισμού της υπαίθρου, με την οριοθέτηση περιοχών οικοανάπτυξης με επέκταση της σχετικής δυνατότητας και εκτός οικιστικών ενοτήτων. Παράλληλα, **επιτρέπεται η εγκατάσταση μορφών τουρισμού εντός της Ζώνης Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών (ΖΔΟΕ) και της Ζώνης Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων (ΖΒΔΦΠ)** (που επίσης αποτελούν ζώνες προστασίας και διαχείρισης των περιοχών Natura 2000), με όρους όμως που θα εξειδικευθούν από τις υπό εκπόνηση ΕΠΜ και τα υπό έκδοση ΠΔ για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 και βάσει των πορισμάτων της σχετικής ΕΟΑ κατά την διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των κατά περίπτωση τουριστικών έργων. Συνεπώς, είναι δυνατόν να επηρεαστούν εκτάσεις που περιλαμβάνονται σε προστατευόμενες περιοχές.

Τα επιμέρους έργα του υπό μελέτη σχεδίου τα οποία αναπτύσσονται εντός προστατευόμενων περιοχών (αλλά εκτός των προαναφερθέντων ζωνών αποκλεισμού), δύναται να μεταβάλλουν την βιοποικιλότητα καθώς και την χλωρίδα και πανίδα σε βαθμό που εξαρτάται από διαφορετικούς παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί είναι τόσο η μορφή τουρισμού που θα επιλεγεί προς ανάπτυξη, το μέγεθος της εγκατάστασης αναφορικά π.χ. με την κάλυψη γης, το πλήθος των επισκεπτών που θα προσελκύει, όσο και τα χαρακτηριστικά καθώς και το επίπεδο ευαισθησίας της προστατευόμενης περιοχής. Οι τουριστικές επενδύσεις ανάλογα με την μορφή τους, δύναται να καταλαμβάνουν σημαντική έκταση. Το νέο υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ προβλέπει ότι όλες οι οργανωμένες μορφές ανάπτυξης τουρισμού και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων (ΟΜΑΤ) μπορούν να συμπεριλαμβάνουν τμήματα του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, αλλά στα τμήματα αυτά οι ΟΜΑΤ πρέπει να ανήκουν στην εκδοχή τους της «**ήπιας ανάπτυξης**». Ταυτόχρονα εισάγει νέους ορισμούς-χαρακτηρισμούς ως «**ήπιας ανάπτυξης**», για τους Οργανωμένους Υποδοχείς Τουριστικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΤΔ), τα Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα (ΣΤΚ) και τα Μικτά Τουριστικά Καταλύματα Μικρής Κλίμακας (ΜΤΚΜΚ). Συγκεκριμένα, για τις παραπάνω τρεις κατηγορίες, εισάγεται η εκδοχή τους της ήπιας ανάπτυξης κατά την οποία **προτείνεται ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης ίσος με το 1/2 του ισχύοντος στην αντίστοιχη κατηγορία**. Επομένως, τα χαρακτηριζόμενα ως «**ήπιας ανάπτυξης**» καταλύματα των

παραπάνω κατηγοριών, λόγω του μειωμένου κατά το ήμισυ επιτρεπόμενου συντελεστή δόμησης, πρόκειται να έχουν περιορισμένη επίδραση ως προς την έκταση κατάληψης και την απώλεια ενδιαιτήματος της προστατευόμενης περιοχής (εφόσον τοποθετηθούν εντός αυτής). Το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ προβλέπει επίσης ότι στις περιοχές ελέγχου, οι οποίες βρίσκονται εντός δικτύου Natura 2000, η ανάπτυξη νέων τουριστικών υποδομών επιτρέπεται μόνο μετά τον καθορισμό **Σχεδίων Διαχείρισης**.

Η ενδεχόμενη διατάραξη της βιοποικιλότητας στις προστατευόμενες περιοχές μπορεί να οφείλεται αφενός στην ίδια την κάλυψη γης και αφετέρου στην εκχέρσωση εδαφών τα οποία πιθανόν να λειτουργούν ως ενδιαιτήματα ειδών χλωρίδας και πανίδας. Επιπλέον, τόσο οι ίδιες οι τουριστικές εγκαταστάσεις όσο και τα συνοδά έργα τους (π.χ. νέοι δρόμοι) μπορούν να συμβάλουν στην απώλεια συνοχής των ενδιαιτημάτων και των τύπων οικοτόπων, κάτι που μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα διασποράς και μετακίνησης των ειδών καθώς και μεταβολές στο έδαφος (π.χ. διάβρωση, συμπίεση, χαλικόστρωση). Οι δυνητικές επιπτώσεις συνίστανται σε μείωση της έκτασης του οικοτόπου, σε διάσπαση της περιοχής του σε δύο ή περισσότερες μικρότερες περιοχές, σε μείωση της ποιότητάς του μέσω εκχέρσωσης εδαφών ή μερικής απομάκρυνσης βενθικού στρώματος, καθώς και σε προσωρινού χαρακτήρα όχλησή του (ειδικότερα κατά την κατασκευαστική περίοδο). Η ένταση των επιπτώσεων και ο βαθμός σημασίας τους αξιολογούνται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικοτόπου όπως η σπανιότητά του, η τρωτότητά του, η σημασία του ως τόπου τροφοληψίας, αναπαραγωγής, ή χειμέριας νάρκης για προστατευόμενα είδη, ο ρόλος του ως διαδρόμου ή μεταβατικού τόπου για την μετακίνηση ειδών κ.λπ. καθώς και με βάση τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε τουριστικής ανάπτυξης. Εν τούτοις δεν επιτρέπεται η κατασκευή καταλυμάτων εντός περιοχών ΖΑΠ ή ΖΠΦ, οπότε μειώνεται το ενδεχόμενο σημαντικών επιπτώσεων. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται η λήψη μέτρων.

Στην περίπτωση του θαλάσσιου τουρισμού ή του τουρισμού που συνδέεται με το θαλάσσιο περιβάλλον, εξετάζονται οι πιθανές επιπτώσεις στην περιβαλλοντική κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (π.χ. στα βενθικά συστήματα των παράκτιων περιοχών) λόγω της ανάπτυξης τουριστικών υποδομών (π.χ. τουριστικοί λιμένες, μαρίνες) είτε λόγω της ανάπτυξης συνοδών έργων τουριστικών καταλυμάτων (π.χ. προσωρινών ή μόνιμων προβλητών, αγωγών λήψης θαλασσινού νερού). Οι εξεταζόμενες επιπτώσεις αναλυτικότερα σχετίζονται με τις πιέσεις που αναφέρονται στον Πίνακα 2 του Παραρτήματος ΙΙΙ του Ν. 3983/2011 «Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος...» όπως παρακάτω (αναφέρονται μόνο όσες είναι πιο πιθανό να σχετίζονται με τις επιπτώσεις του τουρισμού στα ενδιαιτήματα):

- **Κάλυψη** (π.χ. από ανθρωπογενείς κατασκευές, τη διάθεση της λάσπης από βυθοκορήσεις)
- **Σφράγιση** (που οφείλεται π.χ. σε μόνιμες κατασκευές)
- **Μεταβολές** στην προσάμμωση (π.χ. από εκροές, αυξημένη απορροή, βυθοκορήσεις, απόρριψη της λάσπης από βυθοκορήσεις)
- **Διάβρωση** (π.χ. επίπτωση στο βυθό από εμπορική αλιεία, ναυσιπλοΐα, αγκυροβόληση)

Ωστόσο, σε επίπεδο εκπόνησης ΜΠΕ των εκάστοτε έργων, δύναται να λαμβάνονται μέτρα πρόληψης, αποφυγής και μετριασμού των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα σε επίπεδο απώλειας ενδιαιτήματος (π.χ. με τον επακριβή σχεδιασμό των κατασκευαστικών εργασιών ώστε να αποφευχθούν μη απαραίτητες εκχερνώσεις και να μειωθεί το συνολικό ποσοστό τους), με εφαρμογή κατάλληλης περίφραξης (ώστε να μπορούν να διέρχονται είδη πανίδας), με την ακριβή τοποθέτηση των έργων στην παραλιακή ζώνη (π.χ. κατασκευή μαρίνας) μέσω της σύνταξης ειδικών ακτομηχανικών μελετών ώστε να αποφεύγεται η διατάραξη των ειδών του βενθικού στρώματος και οικοτόπων προτεραιότητας, καθώς και με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποφυγή των δυνητικών επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον (π.χ. μέτρα για πρόληψη και αποφυγή θαλάσσιας ρύπανσης, μέτρα για αποφυγή μεταβολών στην προσάμμωση, στην αλατότητα, κ.λπ.), με την πραγματοποίηση κατάλληλων φυτεύσεων στις εκχερσωμένες ή πλησίον αυτών περιοχές και την ενίσχυση των φυτεύσεων στο σύνολο της έκτασης του γηπέδου της τουριστικής εγκατάστασης. Έτσι, οι αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα μπορούν να εξαιρεθούν και σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μέσω της φύτευσης ιθαγενών ειδών με άμεσες θετικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα.

Συνολικά, η εφαρμογή του υπό μελέτη σχεδίου, δύναται να επηρεάσει εκτάσεις που περιλαμβάνονται σε προστατευόμενες περιοχές. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και το γεγονός ότι οι ΖΔΟΕ και οι ΖΒΔΦΠ αποτελούν τις λιγότερο κρίσιμες για την βιοποικιλότητα ζώνες των προστατευόμενων περιοχών, εκτιμάται ότι η επιρροή του Σχεδίου έχει πρωτογενείς αρνητικές επιπτώσεις μικρής έντασης στις εκτάσεις των προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες μπορούν να προληφθούν ή να μετριασθούν σε μεγάλο βαθμό και να αποφευχθούν με τη λήψη κατάλληλων μέτρων.

Ταυτόχρονα όμως η εφαρμογή του σχεδίου μπορεί να επιφέρει **δευτερογενείς θετικές επιπτώσεις** μικρής έντασης στις προστατευόμενες εκτάσεις, μέσω της οργάνωσης του χώρου που αποκλείει εξωτερικές επεμβάσεις και μέσω ενίσχυσης και συντήρησης των φυτεύσεων. Επιπλέον οι τουριστικές εγκαταστάσεις συνδυάζονται με υποδομές πυροπροστασίας οι

οποίες πρόκειται να λειτουργήσουν καταλυτικά σε περίπτωση πυρκαγιάς διευκολύνοντας την δυνατότητα κατάσβεσής της. Επίσης, το νέο υπό μελέτη σχέδιο στοχεύει σε δράσεις ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν τους σχετικούς πόρους (φύση, τοπίο), ως πόλους ανάπτυξης τουρισμού φύσης, με την καθιέρωση τοπικών δικτύων μονοπατιών και διαδρομών με εναλλακτικές δραστηριότητες που έχουν ως στόχο την διατήρηση της ακεραιότητας των φυσικών οικολογικών λειτουργιών δεδομένου ότι η διατήρηση και προστασία των πόρων του φυσικού περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη βιωσιμότητα της εκάστοτε τουριστικής εγκατάστασης. Το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ προωθεί τον γεωτουρισμό με την ανάδειξη και προβολή δραστηριοτήτων επισκεψιμότητας των γεωτόπων της χώρας εξασφαλίζοντας την ορθή διαχείριση των ροών επισκεπτών με σεβασμό στην αντοχή του εκάστοτε οικοσυστήματος. Ταυτόχρονα, προωθεί την δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης όπως παρατηρητήρια άγριας πανίδας, κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών και ορειβατικά καταφύγια. Τουριστικές δραστηριότητες που δραστηριοποιούνται σε αυτό το πλαίσιο, δεν μπορούν να αποτελέσουν σημαντική απειλή της ακεραιότητας, της δομής και της οικολογικής λειτουργίας των τύπων οικοτόπων. Επιπλέον, συμβάλλουν θετικά στην διαμόρφωση μιας φιλοπεριβαλλοντικής συνείδησης στους επισκέπτες.

Σημειώνεται ότι το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ είναι ένα σχέδιο που ακολουθείται από άλλες ενέργειες, άδειες και εγκρίσεις προκειμένου να αδειοδοτηθούν έργα που περιλαμβάνονται σε αυτό. Επομένως εύλογο είναι, όσον αφορά στα θέματα του δικτύου των προστατευόμενων περιοχών και ειδικότερα του Δικτύου Natura 2000 να θέτει γενικές κατευθύνσεις, όρους και περιορισμούς που σε συνδυασμό με το σύνολο των δεσμεύσεων που προκύπτουν από την ειδική νομοθεσία για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 καθώς και την προβλεπόμενη λεπτομερέστερη ανάλυση που ακολουθεί για την αδειοδότηση ενός εκάστου έργου να εξασφαλίζουν πλήρως τη συνοχή και ακεραιότητα του Δικτύου Natura 2000.

Σε κάθε περίπτωση, ο επακριβής προσδιορισμός των επιπτώσεων κατά περίπτωση εγκατάστασης και ο προσδιορισμός των μέτρων αντιμετώπισης υλοποιείται κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου Α του Ν. 4014/2011, όπου, εκτός των άλλων, προβλέπεται για την αδειοδότηση των έργων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 η εκπόνηση – υποβολή και αξιολόγηση μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ), σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στο άρθρο 10 του Ν. 4014/2011 (άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ).

Τέλος, οι επιπτώσεις αυτές λόγω της φύσης τους (τοπικές) και των μέτρων μετριασμού που προβλέπονται δεν δύνανται να έχουν διασυννοριακό χαρακτήρα.

3.3.3.2 Όχληση (Θόρυβος, σκόνη, φωτορύπανση, ανθρώπινη παρουσία)

Φάση Κατασκευής

Κατά τη φάση κατασκευής του έργου, οι εκπομπές θορύβου λόγω της κίνησης των οχημάτων που θα μεταφέρουν τον απαραίτητο εξοπλισμό, λόγω των εργασιών κατασκευής του έργου και της έκλυσης σκόνης κ.λπ. ενδεχομένως να απωθήσουν παροδικά τα είδη ζώων από τις γειτονικές με το έργο περιοχές και να τα οχλούν κατά την επιλογή των θέσεων κουρνιάσματος και, κυρίως, διατροφής. Ωστόσο, καθώς τα περισσότερα από αυτά έχουν το πλεονέκτημα της κίνησης προς όλες τις κατευθύνσεις, μπορούν να αποφεύγουν περιοχές με αυξημένη όχληση και να επανέρχονται μετά το πέρας των οχλήσεων. Επιπλέον, σε επίπεδο ΜΠΕ είναι δυνατόν να προστεθούν εξειδικευμένα μέτρα μείωσης των επιπτώσεων όπως η τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, η ρύθμιση της ταχύτητας των οχημάτων, η διαβροχή του εδάφους κ.λπ. Έτσι, η όποια επίπτωση κατά την κατασκευή θα είναι μικρής έως μέτριας έντασης και παροδική.

Στην παραλιακή και εν γένει την θαλάσσια ζώνη (π.χ. τουριστικοί λιμένες), δύναται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στην δομή των λειτουργιών των θαλάσσιων ειδών λόγω της αύξησης των επιπέδων θορύβου, καθώς ιδιαίτερα τα κητώδη έχουν ευαισθησία στον θόρυβο και θα αποφεύγουν την περιοχή. Ωστόσο, οι επιπτώσεις αυτές δύναται να αντιμετωπιστούν επαρκώς με μέτρα μετριασμού που θα εξειδικεύονται στις κατά περίπτωση ΜΠΕ, όπως η αποφυγή των κατασκευών σε ευαίσθητες χρονικές περιόδους και η χρήση ηχοπετασμάτων (όπου είναι εφικτό), ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις αυτές και να περιοριστούν αισθητά.

Αναφορικά με τον θαλάσσιο τουρισμό, το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ, δίνει έντονη βαρύτητα στα θαλάσσια χωροταξικά πλαίσια που πρόκειται να εκπονηθούν, προτείνοντας την παροχή επαρκών αριθμών θέσεων εγκατάστασης δραστηριοτήτων θαλάσσιου τουρισμού.

Φάση Λειτουργίας

Κατά τη φάση λειτουργίας των τουριστικών εγκαταστάσεων και των συνοδών έργων τους αναμένεται αύξηση στα επίπεδα όχλησης με διακυμάνσεις αναλόγως της εποχικής εισροής τουριστών.

Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου στις χερσαίες, θαλάσσιες και εναέριας οδούς μεταφοράς και κατά συνέπεια αύξηση του θορύβου, των εκπομπών ρύπων, των απορριμάτων, της φωτορύπανσης (στην οποία για παράδειγμα είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες οι θαλάσσιες χελώνες) και της ανθρώπινης παρουσίας στις προστατευόμενες περιοχές ασκώντας πίεση στη χλωρίδα και την πανίδα. Ωστόσο, λαμβάνοντας μέτρα διαχείρισης των επισκεπτών, κατάλληλης σήμανσης και περιορισμού της οποιαδήποτε όχλησης που προκύπτει με εξειδικευμένα μέτρα ανά ΜΠΕ, οι επιπτώσεις αναμένεται να μην είναι σημαντικές ιδιαίτερα αφού θα περιορίζονται και χωρικά εκτός ευαίσθητων περιοχών (π.χ. πυρήνες εθνικών δρυμών).

3.3.3.3 Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων

Η υποβάθμιση ενδιαιτημάτων μπορεί να προκύψει ως συνέπεια της αύξησης του τουρισμού, τόσο από την αυξημένη δόμηση και τις σχετικές εργασίες όσο και από την αύξηση της ρύπανσης, τη μείωση των διαθέσιμων πόρων και τις δραστηριότητες των τουριστών.

Πιο συγκεκριμένα μπορεί να υπάρξουν σημαντικές μεταβολές της αλατότητας λόγω υδροληψιών, μείωση των αποθεμάτων νερού λόγω αυξημένων αναγκών, καταπάτηση ευαίσθητων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας από τη μαζική διέλευση τουριστών ή τη χρήση μηχανοκίνητων οχημάτων, διάβρωση του εδάφους, χημική ρύπανση (π.χ. από πλοία, απόβλητα τουριστικών εγκαταστάσεων) και συνεπώς μείωση της βιοποικιλότητας λόγω του διαταραγμένου περιβάλλοντος. Για αυτό το λόγο είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνονται μέτρα τόσο κατά περίπτωση έργου όσο και γενικότερα μέτρα καλής πρακτικής και διαχείρισης ώστε να αποφεύγονται έγκαιρα φαινόμενα που σχετίζονται με αύξηση του τουρισμού πάνω από τη φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής.

3.3.3.4 Μείωση πληθυσμού

Τα έργα του Σχεδίου ενδέχεται να επηρεάσουν το μέγεθος και τη διατήρηση του πληθυσμού των ειδών χλωρίδας και πανίδας αν δεν ληφθούν μέτρα. Στην περίπτωση των ειδών χλωρίδας δύναται να μειωθεί ο αριθμός και η έκτασή τους κατά την φάση της κατασκευής των έργων (π.χ. εκχερσώσεις εκτάσεων για τη θεμελίωση των εγκαταστάσεων, τη κατασκευή δικτύων, την κατασκευή τουριστικών μαρίνων κ.λπ.). Ωστόσο, η λήψη κατάλληλων μέτρων όπως η αποκατάσταση των φυτεύσεων και η εκ νέου φύτευση ιθαγενών ειδών χλωρίδας μπορεί να λειτουργήσει εξισορροπητικά ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις που δύναται να δημιουργηθούν.

Τα είδη πανίδας ενδέχεται επίσης να επηρεαστούν, ιδιαίτερα κατά την κατασκευαστική περίοδο, που συνήθως παρατηρείται απότομη διαφοροποίηση των συνθηκών διαβίωσής τους (εκχωματισμοί κ.λπ.). Κατά την διάρκεια των προπαρασκευαστικών εργασιών και των εργασιών κατασκευής των έργων εντοπίζονται αρνητικές επιπτώσεις κυρίως σε θηλαστικά, αμφίβια – ερπετά και λιγότερο σε είδη ορνιθοπανίδας, καθώς οι πάσης φύσεως εργασίες και οι εκχερσώσεις που πραγματοποιούνται δύναται να επηρεάσουν το ενδιαίτημά τους ή να προκαλέσουν απώλειες ατόμων μη ευκίνητων οργανισμών (μικροπανίδα-ασπόνδυλα, αυγά ορνιθοπανίδας κ.λπ.). Πολλά είδη πανίδας μετακινούνται σε όμορες εκτάσεις για να αποφύγουν τις επιπτώσεις αυτές και επανέρχονται μετά το πέρας των εργασιών.

Ο κατάλληλος σχεδιασμός- χωροθέτηση των εγκαταστάσεων τουριστικών υποδομών είναι υψηλής σημασίας για την αποφυγή κατακερματισμού του ενδιαίτηματος και μείωσης του πληθυσμού των προσβαλλόμενων ειδών.

Στο θαλάσσιο χώρο η αυξημένη κινητικότητα σκαφών και μάλιστα με αυξημένες ταχύτητες μπορεί πολλές φορές να προκαλέσει τραυματισμούς και θανατώσεις θαλάσσιων θηλαστικών και ερπετών. Επιπλέον, η ανεξέλεγκτη αγκυροβόλησή τους να προκαλέσει απώλεια ατόμων χλωρίδας και πανίδας που διαβιούν στον πυθμένα της θάλασσας.

Συνολικά, από τις εγκαταστάσεις τουριστικών υποδομών εκτιμάται ότι δεν δύναται να υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις στην πανίδα, εφόσον ληφθούν κατάλληλα μέτρα σχεδιασμού και διαχείρισης της βιοποικιλότητας όπως η περιορισμένη χρονική διάρκεια της κατασκευαστικής περιόδου των έργων και η μέριμνα για την κατά το δυνατόν διατήρηση των φυσικών διαδρόμων κίνησης των ειδών είτε στο χερσαίο είτε στο θαλάσσιο περιβάλλον ώστε να ελαχιστοποιείται ο βαθμός απομόνωσής τους. Στο πλαίσιο αυτό, το υπό μελέτη Σχέδιο προωθεί την εγκατάσταση υποδομών ήπιας ανάπτυξης ώστε να περιοριστούν κατά το δυνατόν οι αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού και να ενισχυθεί ένα πιο βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων με γνώμονα την διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτό το μέτρο είναι πολύ σημαντικό στην αντιμετώπιση επιπτώσεων που μπορεί να προκύψουν από την υπερέκθεση της πανίδας και της χλωρίδας στην τουριστική δραστηριότητα που μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στους πληθυσμούς τους και τους οικοτόπους.

3.3.3.5 Έμμεσες επιπτώσεις

Ο τουρισμός ως δραστηριότητα μπορεί να έχει έμμεσες επιπτώσεις όσον αφορά στην εισαγωγή ξενικών ειδών και παθογόνων μικροοργανισμών. Αυτό οφείλεται κυρίως στις

μεταφορές και κυρίως στα θαλάσσια μέσα μεταφοράς τα οποία απελευθερώνουν το νερό έρματος που έχουν συλλέξει από την περιοχή εκκίνησης στην περιοχή προορισμού ή στη μεταφορά ειδών μέσα από είδη ψαρέματος και σκάφη αναψυχής. Ακόμη η μεταφορά μπορεί να γίνει σε λάστιχα αυτοκινήτων ακόμα και ρούχα και παπούτσια των τουριστών. Οι περιοχές Natura 2000 και ιδιαίτερα τα απομονωμένα μέρη τους που δεν είναι εύκολα προσβάσιμα είναι πιο ευαίσθητα σε τέτοιες αλλαγές και είναι προτιμότερο να παραμένουν δυσπρόσιτες για τους τουρίστες. Τα ξενικά είδη και οργανισμοί μπορούν να εγκατασταθούν και να εξαπλωθούν γρήγορα, μειώνοντας τη βιοποικιλότητα και καταστρέφοντας ενδιαιτήματα που υποστηρίζουν ολόκληρα οικοσυστήματα. Χωροκατακτητικά φυτά μπορούν να εκτοπίσουν την αυτοφυή βλάστηση και να μειώσουν την τροφή για την άγρια πανίδα, βλάπτουν σοβαρά τις παραποτάμιες περιοχές, αποσταθεροποιούν τις πλαγιές και αυξάνουν τους κινδύνους πυρκαγιάς. Τα χωροκατακτητικά ζώα μπορούν να ανταγωνιστούν τα ιθαγενή είδη για τροφή, καταφύγιο και χώρο, εξαπλώνουν ασθένειες, εισάγουν παράσιτα και διαταράσσουν τα τροφικά πλέγματα. Τα χωροκατακτητικά είδη επηρεάζουν επίσης την οικονομία καταστρέφοντας τις υποδομές, μειώνοντας τις αποδόσεις των καλλιεργειών, καταστρέφοντας τα δάση και κοστίζοντας εκατομμύρια σε δαπάνες διαχείρισης και ελέγχου.

Όσον αφορά τις κατασκευαστικές εργασίες μειώνεται ο κίνδυνος εισαγωγής ξενικών ειδών εφόσον για τις εργασίες αποκατάστασης και διαμόρφωσης των διαφόρων επιφανειών, που ακολουθούν τις κατασκευαστικές εργασίες, χρησιμοποιούνται ιθαγενή είδη και εγχώρια κατασκευαστικά υλικά. Η συνήθης πρακτική φυτεύσεων είναι να χρησιμοποιούνται ιθαγενή είδη που ευδοκούν στις εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες της εκάστοτε περιοχής καθώς και η επαναχρησιμοποίηση των εκσκαφικών υλικών (διαθέτουν σπόρους από τα υφιστάμενα είδη), πρακτική που εκτός των άλλων οδηγεί και στη μείωση των παραγόμενων αποβλήτων. Ως προς τον κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς, όχι μόνο δεν υπάρχουν αισθητές πιθανότητες πρόκλησης πυρκαγιάς αλλά αντίθετα, λόγω της εφαρμογής αντιπυρικών συστημάτων που εγκαθίστανται στις τουριστικές υποδομές και λόγω της ύπαρξης φύλαξης και παρακολούθησης της λειτουργίας τους από προσωπικό, σε περιπτώσεις φυσικών πυρκαγιών η λειτουργία των τουριστικών εγκαταστάσεων συμβάλλει θετικά στην ανίχνευση και αντιμετώπιση της πυρκαγιάς.

3.3.4 Αβεβαιότητες και κενά στις πληροφορίες

Καθώς η παρούσα μελέτη Δέουσας Εκτίμησης αφορά στο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό στο επίπεδο ολόκληρης της Ελλάδας είναι δύσκολο να γίνουν ακριβείς εκτιμήσεις ως προς τις επιπτώσεις τόσο γιατί πρόκειται για ένα σχέδιο και άρα χωρίς συγκεκριμένες

επενδυτικές προθέσεις προσδιορισμένες στο χώρο, όσο και γιατί η εξέταση μεγάλων περιοχών απαιτεί πληθώρα δεδομένων που δεν είναι ευρέως διαθέσιμα και είναι αδύνατον χρονικά να συλλεχθούν για τις ανάγκες της παρούσας εκτίμησης. Ωστόσο, παρά τον γενικό χαρακτήρα του έργου και την ανάγκη για περισσότερα δεδομένα (π.χ. χαρτογράφηση οικοτόπων προτεραιότητας σε όλη την επικράτεια, χωροθέτηση υφιστάμενων τουριστικών υποδομών σε περιοχές Natura 2000) υιοθετήθηκε ένας τρόπος προσέγγισης σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές (2021/C437/01) και μια μεθοδολογία που αναλύει τις επιπτώσεις και τα μέτρα σε ικανοποιητικό βαθμό βοηθώντας στην εξαγωγή χρήσιμων και επαρκών συμπερασμάτων για το ΕΧΠ-Τ.

3.4 ΜΕΤΡΑ ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Το υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ (και η συνοδευτική παρούσα Μελέτη Δέουσας εκτίμησης) είναι ένα σχέδιο που ακολουθείται από άλλες ενέργειες, άδειες και εγκρίσεις προκειμένου να αδειοδοτηθούν έργα που περιλαμβάνονται σε αυτό. Επομένως εύλογο είναι, όσον αφορά στα θέματα του δικτύου των προστατευόμενων περιοχών και ειδικότερα του Δικτύου Natura 2000 να θέτει γενικές κατευθύνσεις, όρους και περιορισμούς που σε συνδυασμό με το σύνολο των δεσμεύσεων που προκύπτουν από την ειδική νομοθεσία για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 καθώς και την προβλεπόμενη λεπτομερέστερη ανάλυση που ακολουθεί για την αδειοδότηση ενός εκάστου έργου να εξασφαλίζουν πλήρως τη συνοχή και ακεραιότητα του Δικτύου Natura 2000. Σε κάθε περίπτωση, ο επακριβής προσδιορισμός των μέτρων αντιμετώπισης υλοποιείται κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου Α του Ν. 4014/2011, όπου, εκτός των άλλων, προβλέπεται για την αδειοδότηση των έργων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 η εκπόνηση – υποβολή και αξιολόγηση μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ), σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στο άρθρο 10 του Ν. 4014/2011 (άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ).

3.4.1 Προτεινόμενα μέτρα, όροι και ρυθμίσεις του ΕΧΠ-Τ

Προκειμένου να προληφθούν και να αποφευχθούν οι δυνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, **το υπό μελέτη ΕΧΠ Τουρισμού** δίνει συγκεκριμένες κατευθύνσεις και προτείνει συγκεκριμένες ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων, κυρίως:

- στο Άρθρο 5: ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
- στο Άρθρο 6: ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΩΡΟΥ
- στο Άρθρο 7: ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
- στο Άρθρο 10: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΑΝΑΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Μεταξύ των θετικών επιδράσεων των μέτρων αυτών στο περιβάλλον είναι και στη βιοποικιλότητα, στους τύπους φυσικών οικοτόπων και ειδών των περιοχών του Εθνικού

Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών. Από τις κατευθύνσεις και ρυθμίσεις, όπως αναλυτικά περιλαμβάνονται στο υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ και συνοπτικά στο κεφάλαιο 3.1.3 της παρούσας μελέτης, τα κυριότερα μέτρα που αφορούν το μετριασμό των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα αναφέρονται στη συνέχεια.

1. Στις **περιοχές ελέγχου Α** του υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ που υπάγονται στο δίκτυο Natura 2000, απαγόρευση ανάπτυξης νέων τουριστικών υποδομών μέχρι τον καθορισμό **σχεδίων διαχείρισης**. Το μέτρο αυτό αναμένεται να έχει θετική επίδραση στη βιοποικιλότητα των περιοχών του δικτύου Natura 2000, στην ακεραιότητά τους και στους στόχους διατήρησης της έκτασης των τύπων οικοτόπων καθώς θα «παγώσει» η τουριστική δραστηριότητα στις ήδη πιεσμένες περιοχές μέχρι τα εξειδικευμένα σχέδια διαχείρισης, στα οποία γίνεται αναλυτική εξέταση του βαθμού και των στόχων διατήρησης των τόπων του δικτύου, και των πιέσεων που δέχονται, να καθορίσουν τους όρους και τους περιορισμούς με τους οποίους θα μπορούν να αναπτύσσονται οι υποδομές λαμβάνοντας υπόψη την οικολογική ευαισθησία και σημασία της κάθε περιοχής Natura ξεχωριστά.
2. Στις **αναπτυγμένες περιοχές τουρισμού (Β)**, μέχρι τον καθορισμό χρήσεων γης, όρων και περιορισμών δόμησης από εργαλεία πολεοδομικού σχεδιασμού πρώτου επιπέδου στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, για την ανέγερση νέων ξενοδοχείων, το ελάχιστο απαιτούμενο εμβαδόν γηπέδου αυξάνεται σε δώδεκα (12) στρέμματα.
3. Στις περιοχές **με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά, στα Νησιά,**
 - **Στην Ομάδα Ι:**
 - Σημαντικά μέτρα αποτελούν:
 - Η διερεύνηση σκοπιμότητας καθορισμού ζωνών προστασίας της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, των φυσικών πόρων και του τοπίου (επιπλέον αυτών που προσδιορίζονται στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών) στις οποίες θα περιορίζεται ή/και θα απαγορεύεται η δυνατότητα δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων.
 - Η εκπόνηση μελετών εκτίμησης τουριστικής φέρουσας ικανότητας από τον υποκείμενο σχεδιασμό.
 - Με εξαίρεση τα νησιά Ρόδος και Κέρκυρα, εφόσον πρόκειται για ΟΥΤΔ επιτρέπονται μόνο «**ήπιας ανάπτυξης**».

Τα μέτρα αυτά αναμένεται να έχουν θετική επίδραση στη βιοποικιλότητα των περιοχών του δικτύου Natura 2000, στην

ακεραιότητα των τόπων και τους στόχους διατήρησης της έκτασης, καθώς θα ευνοηθεί η προστασία της φύσης ως κληρονομιά του ανθρώπου ενισχύοντας έτσι την προστιθέμενη αξία της όπως την αντιλαμβάνονται οι επισκέπτες και παράλληλα η προστασία των φυσικών πόρων θα ωφελήσει άμεσα τα οικοσυστήματα και τα είδη που εξαρτώνται από αυτά.

- **Στην Ομάδα II και III:**

Σημαντικά μέτρα αποτελούν:

- Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων, μέγιστης δυναμικότητας 100 κλινών.
- Εφόσον πρόκειται για ΟΥΤΔ επιτρέπονται μόνο «ήπιας ανάπτυξης».

Το πρώτο από αυτά τα μέτρα μειώνει την πίεση που ασκείται σήμερα από κατασκευή μεγαλύτερης δυναμικότητας καταλυμάτων, ενώ το δεύτερο μειώνει την επιτρεπόμενη σήμερα δόμηση κατά το ήμισυ, λόγω της θέσπισης της «ήπιας ανάπτυξης». Συνεπώς μειώνονται οι επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων, αλλά και οι οχλήσεις στον πληθυσμό των ειδών κοντινών περιοχών του δικτύου Natura.

Τα μέτρα αυτά εξαλείφουν εντελώς την πίεση που ασκείται σήμερα από κατασκευή καταλυμάτων και μειώνουν την επιτρεπόμενη σήμερα δόμηση κατά το ήμισυ, λόγω της θέσπισης της «ήπιας ανάπτυξης». Συνεπώς μειώνονται οι επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων, αλλά και οι οχλήσεις στον πληθυσμό των ειδών κοντινών περιοχών του δικτύου Natura.

4. Στις περιοχές με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά, στην Παράκτια ζώνη:

- Δίνεται η κατεύθυνση για περιορισμό της δημιουργίας νέων εγκαταστάσεων/χρήσεων μη συμβατών με την τουριστική δραστηριότητα (ιδίως βιομηχανικές/βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις χονδρικού εμπορίου, κτίρια και γήπεδα αποθήκευσης, κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις), ιδιαίτερα σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικά. Παράλληλα, λαμβανομένων υπόψη των σημερινών βασικών σεναρίων για την εξέλιξη της ανόδου της στάθμης της θάλασσας στον ελληνικό χώρο λόγω της Κλιματικής Αλλαγής, απαγορεύεται η εγκατάσταση

κτιρίων μόνιμου χαρακτήρα σε υψόμετρο μικρότερο του υψομέτρου της γραμμής αιγιαλού στην αντίστοιχη θέση, προσαυξημένο κατά 0,6 μ.

Τόσο η κατεύθυνση όσο και η ρύθμιση συνεισφέρουν ως μέτρα προστασίας της βιοποικιλότητας στα παράκτια οικοσυστήματα, ιδίως σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura, τα οποία γενικά είναι ευάλωτα στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Έτσι, η ρύθμιση αυτή συνεισφέρει στην προστασία της ακεραιότητας των τύπων οικοτόπων και ειδών, όπως αμμοθινών και ενδιαιτημάτων, όπως της θαλάσσιας χελώνας.

5. Στις περιοχές με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά, στις Ορεινές περιοχές:

- Δίνεται η κατεύθυνση αξιοποίησης του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών.

Το μέτρο αυτό μειώνει τις πιέσεις στην ακεραιότητα των τόπων καθώς δίνεται η κατεύθυνση για αποφυγή καταλυμάτων σε νέες εκτάσεις εκτός οικισμών, όπου κατά κανόνα βρίσκονται φυσικοί τύποι οικοτόπων, μέσω της αξιοποίησης υφιστάμενων οικιστικών περιοχών.

6. Στις περιοχές με ειδικό καθεστώς:

- τις Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

- Όλες οι οργανωμένες μορφές ανάπτυξης τουρισμού και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων (OMAT) μπορούν να συμπεριλαμβάνουν τμήματα του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών. Στα τμήματα αυτά οι OMAT πρέπει να ανήκουν στην εκδοχή της «ήπιας ανάπτυξης», δηλαδή δόμηση με ανώτατο συντελεστή δόμησης ίσο με το ½ του ισχύοντος στην αντίστοιχη κατηγορία υποδοχέα, που συνδέεται λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης περιβαλλοντικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών ή πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, οι οποίες είτε βρίσκονται στο γήπεδο εκμετάλλευσης είτε εντός της οικείας δημοτικής ενότητας. Η πρόβλεψη αυτή αφορά σε «οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων» (ΟΥΤΔ),

«σύνθετα τουριστικά καταλύματα» (ΣΤΚ) και «μικτά τουριστικά καταλύματα μικρής κλίμακας» (ΜΤΚΜΚ).

Το μέτρο αυτό μειώνει σημαντικά τις επιπτώσεις στους τόπους του δικτύου Natura 2000 καθώς μειώνει την έκταση των επεμβάσεων και συνεπώς τις πιέσεις στην ακεραιότητα των τύπων οικοτόπων και ειδών.

- **Προστατευόμενους και εγκαταλελειμμένους οικισμούς**
 - Οι κατευθύνσεις αφορούν κυρίως τη πολεοδομία και το ανθρωπογενές περιβάλλον.
- **Αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και ιστορικοί τόποι**
 - Οι κατευθύνσεις αφορούν κυρίως το ανθρωπογενές (πολιτιστικό) περιβάλλον.

7. Στον Τουρισμό υπαίθρου

- Δεν επιτρέπεται η ανάπτυξη τουρισμού υπαίθρου εντός των ζωνών απόλυτης προστασίας της φύσης.

Το μέτρο αυτό αποκλείει οποιαδήποτε απειλή στην ακεραιότητα των τύπων οικοτόπων και ειδών και τον πληθυσμό των ειδών, που εντοπίζονται στην αυστηρότερη ζώνη προστασίας κάθε περιοχής Natura 2000, που αφορούν τον πυρήνα προστασίας των τόπων και συνήθως αφορούν τύπους οικοτόπων προτεραιότητας και χαρακτηριστικά είδη.

- Στις περιοχές προστασίας της φύσης και στα εθνικά πάρκα επιτρέπονται μορφές τουρισμού φύσης που προσιδιάζει στις περιοχές αυτές (πχ. ορειβατικός, γεωτουρισμός) με τις αναγκαίες συνοδευτικές εγκαταστάσεις (καταφύγια μέχρι 200 τ.μ.), αγροτουρισμός κλπ. Στα περιφερειακά φυσικά πάρκα ενθαρρύνεται η ανάπτυξη τουρισμού της υπαίθρου, με την οριοθέτηση περιοχών οικοανάπτυξης με επέκταση της σχετικής δυνατότητας και εκτός οικιστικών ενοτήτων

Το μέτρο αυτό εξειδικεύει και περιορίζει το μορφή τουρισμού υπαίθρου σε μορφές που είναι συμβατές με τη φύση και το προστατευτέο αντικείμενο και δεν μπορούν να παραβιάσουν την ακεραιότητα του προστατευόμενου τόπου.

- Δράσεις
 - ανάδειξης προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους (φύση, τοπίο), ως πόλων ανάπτυξης τουρισμού φύσης ευρύτερης ακτινοβολίας. Τέτοιες περιοχές αποτελούν καταρχήν οι προστατευόμενες περιοχές που διαθέτουν Φορέα Διαχείρισης.
 - Καθιέρωσης τοπικών δικτύων, διαδρομών – μονοπατιών, πολυθεματικού χαρακτήρα με έμφαση στη φυσιολατρική διάσταση.
 - Σήμανσης διαδρομών σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ισχύουν στην Ε.Ε. και έκδοση χαρτών ορεινής περιήγησης και εμπλουτισμός των διαδρομών με εναλλακτικές δραστηριότητες (πίστες mountain bike, ιππασία). Ένταξη σε αυτές, όπου είναι δυνατόν, παραδοσιακών οικισμών με υποδομές εστίασης και αναψυχής.
 - Διατήρησης και ανάδειξη των στοιχείων του παραδοσιακού τρόπου ζωής.
 - Δημιουργίας υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης (π.χ. παρατηρητήρια, κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών, μουσεία και ορειβατικά καταφύγια

Οι δράσεις αυτές τουρισμού δεν δρουν αρνητικά ως προς τη βιοποικιλότητα και δεν παραβλάπτουν την ακεραιότητα των τόπων προστασίας, καθώς γίνονται οργανωμένα, σε συνεργασία με τους φορείς διαχείρισης των τόπων αυτών. Μάλιστα μπορούν να δράσουν και ως μέτρα προστασίας, αφού αυξάνουν την ευαισθησία των επισκεπτών στην αξία της βιοποικιλότητας και την ανάγκη προστασίας της. ενώ αποτελούν και μέτρα εξυπηρέτησης της βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου.

- α. Στον Γεωτουρισμό

- Ανάδειξη, προβολή και δραστηριότητες επισκεψιμότητας των γεωτόπων της χώρας (ηφαίστεια, σπήλαια, φαράγγια, απολιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, αρχαία ή ανενεργά μεταλλεία και λατομεία, γεωμορφές και τοπία που δημιούργησε στην διάρκεια των γεωλογικών αιώνων η φύση) και δραστηριότητες για την ένταξή τους σε τουριστικά δίκτυα (θεματικά ή μη) ανάλογα με τα ιδιαίτερα (γενικά ή ειδικά) χαρακτηριστικά που συγκεντρώνουν.

Εξασφάλιση της προσβασιμότητας τους και διαχείριση ροών επισκεπτών με σεβασμό στην αντοχή του εκάστοτε οικοσυστήματος.

Τα μέτρα αυτά μειώνουν τις πιέσεις στην ακεραιότητα των τύπων οικοτόπων και τον πληθυσμό των ειδών καθώς βελτιώνεται η διαχείριση των περιοχών μέσω συγκεκριμένων διαδρομών που θα πρέπει να σχεδιαστούν και τις ροές των επισκεπτών, ενώ αυξάνεται και η ευαισθησία των επισκεπτών στην αξία της βιοποικιλότητας και την ανάγκη προστασίας της.

- **β. Στον αλιευτικό τουρισμό**

- Ο αλιευτικός τουρισμός επιτρέπεται (αα) στις θαλάσσιες περιοχές και τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα—λίμνες, ποτάμια, υφάλμυρα οικοσυστήματα, όταν επιτρέπεται ρητώς από τις οικεία θεσμικά πλαίσια η ερασιτεχνική αλιεία (ββ) βάσει κατευθύνσεων Θαλάσσιων Χωροταξικών Πλαισίων, και (γγ) σε μισθωμένα τμήματα του θαλάσσιου ή χερσαίου χώρου, με χρήση εκτροφής υδρόβιων οργανισμών, υπό τις προϋποθέσεις που θέτει το πλαίσιο αδειοδότησης των μονάδων αυτών

Το μέτρο αυτό συνδέεται με τα οικεία θεσμικά πλαίσια για την ερασιτεχνική αλιεία και γίνεται οργανωμένα σε τμήματα με εκτροφή υδρόβιων οργανισμών, συνεπώς περιορίζει τη δράση χωρίς να παραβιάζει την ακεραιότητα των τόπων.

8. Στον αθλητικό τουρισμό

α. αθλητικών διοργανώσεων

- Ανάπτυξη προπονητικών κέντρων που να εναρμονίζονται με την κλίμακα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής εγκατάστασης. Το μέτρο αυτό βοηθά έμμεσα στην μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα. Βεβαίως πρέπει να γίνονται σε συνεργασία με τους φορείς διαχείρισης των προστατευομένων περιοχών, όπως και όλες οι δράσεις των μορφών του αθλητικού τουρισμού.

β. υπαίθριων δραστηριοτήτων

- Δημιουργία μονοπατιών στην ύπαιθρο. Βοηθά έμμεσα στη μείωση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων καθώς αποφεύγεται η καταπάτηση τύπων φυσικών οικοτόπων με οργανωμένο σχεδιασμό.

γ. γκολφ

- Η χωροθέτηση εγκαταστάσεων γκολφ πρέπει να είναι συμβατή με το Σχέδιο Διαχείρισης του κατά περίπτωση υδατικού διαμερίσματος, με ειδική

σχετική τεκμηρίωση στο πλαίσιο της σχετικής περιβαλλοντικής μελέτης (ΜΠΕ ή ΣΜΠΕ). Το μέτρο βοηθά στην προστασία των οικοτόπων ή ειδών, που συνιστούν μέρος των περιοχών προστασίας που εξετάζονται στα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Περιοχές.

δ. ποδηλατικό τουρισμό

- Δημιουργία δικτύου ποδηλατικών διαδρομών στην ύπαιθρο. Συμβάλλει έμμεσα στην αποφυγή επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα.

9. Θαλάσσιο τουρισμό

- Τα γεωμορφολογικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, τα ανεμολογικά και κυματικά στοιχεία, τις χρήσεις γης και τυχόν υφιστάμενα ειδικά καθεστώτα προστασίας των προτεινόμενων θέσεων, λαμβάνονται υπόψη και για την επιλογή του τύπου και της κλίμακας τουριστικών λιμένων. Συμβάλλει έμμεσα στην αποφυγή επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα.

10. Τουρισμό υγείας (Ιατρικό τουρισμό, Ιαματικό, Ευεξίας)

- Προώθηση του καθορισμού ζωνών προστασίας των ιαματικών φυσικών πόρων και μέτρων προστασίας για κάθε ζώνη, όπως οι περιορισμοί στις χρήσεις γης εντός της έκτασης κάθε ζώνης προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν.3948/2006, με δυνατότητα καθορισμού τους και μέσω Τοπικών και Ειδικών Χωρικών Σχεδίων. Συμβάλλει έμμεσα στην αποφυγή επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα, μέσω καθορισμού ζωνών προστασίας.

11. Ειδικές τεχνικές υποδομές

- Ύδρευση

Εξασφάλιση ποσοτικής και ποιοτικής επάρκειας των υδατικών πόρων που προορίζονται για την ύδρευση των περιοχών με προτεραιότητα τουρισμού. Προς την κατεύθυνση αυτή, απαιτείται, κατά προτεραιότητα, η αποτελεσματικότερη διαχείριση των υδατικών πόρων (ολοκληρωμένη), η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, η προστασία της φυτοκάλυψης και η εκτέλεση έργων υδρονομίας για τον εμπλουτισμό των υδροφοριών, η αξιοποίηση πηγών, η δημιουργία ταμειυτήρων νερού, ο έλεγχος της ρύπανσης, η βελτίωση των δικτύων διανομής και η περιστολή της σπατάλης. Ειδικότερα για τις περιοχές που είναι από τη φύση τους ελλειμματικές σε υδατικούς πόρους προωθούνται δράσεις εξασφάλισης κατάλληλης ποιότητας νερού μέσω ανακύκλωσης ή αφαλάτωσης.

Το μέτρο αυτό, όπως ρητά αναφέρει, προωθεί τη διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, και την προστασία της φυτοκάλυψης. Επίσης διασφαλίζει την απουσία σημαντικών επιπτώσεων στην καλή κατάσταση ιδίως των υγροτόπων που βρίσκονται κατάντη περιοχών ανάπτυξης καταλυμάτων, οπότε διασφαλίζει την καλή κατάσταση των τύπων οικοτόπων ως ενδιαίτημα φωλεοποίησης και τροφοληψίας (πχ υδρόβιων πτηνών).

- Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων.
 - Να επιταχυνθεί και ενισχυθεί η προσπάθεια για ορθολογικό σχεδιασμό και οργάνωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων.
 - Να ληφθούν μέτρα για τον καθαρισμό και αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
 - Η κατασκευή συγχρόνου, φιλικού προς το περιβάλλον αποχετευτικού συστήματος με επεξεργασία λυμάτων (βιολογικό καθαρισμό) σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
 - Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβάλλουν ενεργά σε δράσεις μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων τους και στη φιλικότερη προς το περιβάλλον διαχείριση τους.

Τα μέτρα αυτά εξυγιαίνουν τους χώρους εγκατάστασης καταλυμάτων και έμμεσα βελτιώνουν την κατάσταση του περιβάλλοντος και στις περιοχές του δικτύου natura σε όσες τουριστικές αναπτύξεις εντάσσονται σε αυτό ή είναι κοντά. Συνεπώς βελτιώνουν τα ενδιαίτημα τροφοληψίας των ειδών και έμμεσα ευνοούν την αύξηση του πληθυσμού των ειδών.

- Ενέργεια.

Προώθηση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την εξυπηρέτηση για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των (τουριστικών) μονάδων και των υποστηρικτικών τους υποδομών (π.χ. μονάδες αφαλάτωσης).

Το μέτρο μειώνει την ανάγκη παραγωγής ενέργειας από μη ανανεώσιμες πηγές, συνεπώς μειώνει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Έτσι, προωθείται ο μετριασμός της κλιματικής

αλλαγής, και έμμεσα (και σε βαθμό ανάλογο με την τουριστική δράση) οι επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή στη βιοποικιλότητα.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση είναι φανερό ότι τα μέτρα που προτείνει το ίδιο το ΕΧΠ-Τ καθιστά τις επιπτώσεις του Σχεδίου στην ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000 και στη διατήρηση του πληθυσμού των ειδών των τόπων αυτών μη σημαντικές σε μεγάλο βαθμό.

Στη συνέχεια θα εξεταστούν και άλλα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων.

3.4.2 Προτεινόμενα μέτρα, όροι και ρυθμίσεις άλλων Σχεδίων που θα μπορούσαν να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις

Τα Σχέδια που θα μπορούσαν να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις με το παρόν Σχέδιο (κεφάλαιο 3.3.2.2) περιλαμβάνουν μέτρα μετριασμού, όπως καθορισμό ζωνών αποκλεισμού, τα οποία συνεισφέρουν στην αποφυγή σημαντικότητας των σωρευτικών επιπτώσεων. Τα μέτρα αυτά αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο 3.3.2.2. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται μέτρα που αφορούν τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura, όπως παρατίθενται συνοπτικά στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 3-15 Μέτρα μετριασμού επιπτώσεων στους τόπους του δικτύου Natura 2000 άλλων Σχεδίων

ΕΧΠ	Περιοχές αποκλεισμού για NATURA 2000
ΕΧΠ-ΑΠΕ	Ζώνες απολύτου προστασίας της φύσης και των ζωνών προστασίας της φύσης του Ν.1650/1986. Οικοτόποι προτεραιότητας των ΕΖΔ του Δικτύου Natura 2000.
ΕΧΠ-ΙΧΘ	Περιοχές κατάλληλες για εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες βρίσκονται μερικώς ή στο σύνολό τους σε ευρύτερες περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας και ευαισθησίας (π.χ. περιοχές «προστασίας της φύσης» του Ν.1650/86, περιοχές Δικτύου NATURA 2000, τοπία Φυσικού Κάλλους και Θαλάσσια Πάρκα) και στις οποίες δεν αποκλείεται η ίδρυση και λειτουργία μονάδων υδατοκαλλιέργειας, με ειδικούς όρους και δεσμεύσεις ως προς τον τρόπο διαχείρισης αυτών. Σε αυτές τις περιοχές επιτρέπεται ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων μονάδων. Η εγκατάσταση νέων μονάδων και η επέκταση των υφιστάμενων δεν αποκλείεται, με την προϋπόθεση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση τους, να καθορίζονται ειδικοί όροι και δεσμεύσεις ως προς τον τρόπο διαχείρισης αυτών, που θα καθορίζονται, με βάση τα προβλεπόμενα στις ειδικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην υπαγωγή των περιοχών αυτών σε ειδικό καθεστώς προστασίας και διαχείρισής τους. Η χωροθέτηση μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας σε βυθούς με θαλάσσια βλάστηση (<i>Posidonia oceanica</i> , <i>Cymodocea nodosa</i> , <i>Zostera marina</i> και <i>Zostera muhlenbergii</i>) γίνεται σύμφωνα με τους ιδιαίτερους όρους και περιορισμούς που καθορίζονται από την κοινοτική και εθνική νομοθεσία που διέπει τα οικοσυστήματα αυτά. Η χωροθέτηση μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας δεν επιτρέπεται πάνω από λειμώνες του είδους <i>Posidonia oceanica</i> που βρίσκονται εντός προστατευόμενων περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000.
ΕΧΠ-Β	Η εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων ή εγκαταστάσεων εφοδιαστικής διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν. 4014/2011 και του άρθρου 9 του Ν. 3937/2011, ως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν. Κατά συνέπεια, απαγορεύεται: β _α) η εγκατάσταση ιδιαίτερως οχλουσών και επικίνδυνων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 96/82/ΕΚ (L 10) και β _β) η εγκατάσταση βιομηχανικών εγκαταστάσεων Κατηγορίας Α1. Επιπροσθέτως, εντός περιοχών του Δικτύου Natura 2000 απαγορεύεται η χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων και εγκαταστάσεων εφοδιαστικής αλυσίδας οποιασδήποτε κατηγορίας εφόσον συνιστούν οικοτόπους προτεραιότητας ή κρίσιμα ενδιαιτήματα ειδών ορνιθοπανίδας (φωλεασμού και τροφοληψίας). Επιπλέον, εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και έως την έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων που προβλέπονται στην παρ. 4 του άρθρου 21 του Ν. 1650/1986 για τη χωροθέτηση και λειτουργία βιομηχανικών – μεταποιητικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων εφοδιαστικής αλυσίδας λαμβάνονται υπόψη οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις των εγκεκριμένων Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών του άρθρου 21 του Ν. 1650/1986, ως ισχύει. Μετά την έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων της παρ. 4 του άρθρου 21 του Ν. 4014/2011 για τις προστατευόμενες περιοχές του άρθρου 19 του Ν. 1650/1986 και για τις χρήσεις που προβλέπονται σε αυτές, αποκλείεται η χωροθέτηση βιομηχανικών – μεταποιητικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων εφοδιαστικής αλυσίδας εντός των προστατευόμενων περιοχών που χαρακτηρίζονται από αυτά ως: ι. Ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης (ΖΑΠΦ), ιι. Ζώνες προστασίας της φύσης (ΖΠΦ) και ιιι. Ζώνες διατήρησης οικοτόπων και ειδών (ΖΔΟΕ), όπως προκύπτει από τις διατάξεις του Ν. 4685/2020 και του π.δ. 59/2018. Εντός των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως Ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων αποκλείονται οι βιοτεχνικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις Κατηγορίας Α1, σύμφωνα με το ν. 4635/2019, καθώς και οι εγκαταστάσεις ιδιαίτερως οχλουσών και επικίνδυνων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 96/82/ΕΚ (L 10) σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 3937/2011, ενώ τα Π.Δ. της παρ. 4 του άρθρου 21 του Ν. 4014/2011 δύνανται να θέτουν αυστηρότερους περιορισμούς.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι τα μέτρα που προτείνουν τα λοιπά Σχέδια καθιστούν τις σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου με τα λοιπά Σχέδια και μεγάλα έργα, μη σημαντικές

ως προς την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000 και στη διατήρηση του πληθυσμού των ειδών των τόπων αυτών.

3.4.3 Προτεινόμενα μέτρα μετριασμού από την παρούσα και τη ΣΜΠΕ

3.4.3.1 Γενικά μέτρα

1. Στις περιοχές ελέγχου (Α), αναπτυγμένες (Β) ή αναπτυσσόμενες (Γ) η χωροθέτηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης να γίνεται σε οργανωμένους υποδοχείς
2. Εντός των περιοχών με προτεραιότητα τουρισμού, απαιτείται η ελεγχόμενη συγκέντρωση ΑΠΕ χωρίς να αποκλείεται ο συνδυασμός τους με την ανάπτυξη τουριστικών εγκαταστάσεων με τους όρους που προβλέπει το Ειδικό Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ).
3. Η χωροθέτηση νέων μονάδων υδατοκαλλιεργειών πρέπει να αποφεύγεται στις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Περιοχές ελέγχου (Α), αναπτυγμένες (Β), αναπτυσσόμενες (Γ), ή παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού. Στις υπόλοιπες περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος η χωροθέτηση μονάδων επιτρέπεται σε διακριτά τμήματά τους που δεν παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον είτε μεμονωμένα είτε σε οργανωμένους υποδοχείς.
4. Να επιταχυνθεί και ενισχυθεί η προσπάθεια για ορθολογικό σχεδιασμό και οργάνωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων
5. Να ληφθούν μέτρα για τον καθαρισμό και αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων.
6. Η κατασκευή συγχρόνου, φιλικού προς το περιβάλλον αποχετευτικού συστήματος με επεξεργασία λυμάτων (βιολογικό καθαρισμό) σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
7. Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβάλλουν ενεργά σε δράσεις μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων τους και στη φιλικότερη προς το περιβάλλον διαχείριση τους

Στο πλαίσιο πρόληψης-αποφυγής περιορισμού και αντιμετώπισης των επιπτώσεων, στη βιοποικιλότητα στη χλωρίδα και πανίδα, προτείνονται και τα ακόλουθα μέτρα:

1. Να εκπονείται μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) για τουριστικά έργα των οποίων η εγκατάσταση προτείνεται να γίνει εντός περιοχών του δικτύου Natura

- 2000, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του κεφαλαίου Α' του ν. 4014/2011 όπως ισχύει.
2. Η υλοποίηση των έργων τουριστικών δραστηριοτήτων εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000, να γίνεται σύμφωνα με τις ειδικότερες κατευθύνσεις, μέτρα και περιορισμούς που θα τεθούν από τα υπό έκδοση Π.Δ. για τις εν λόγω περιοχές και τις διαχειριστικές μελέτες αυτών.
 3. Τα έργα τουριστικών δραστηριοτήτων εντός εκτάσεων που διέπονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, να υλοποιούνται σύμφωνα με τους όρους και περιορισμούς της δασικής νομοθεσίας (άρθρο 49 του ν. 998/1979, όπως ισχύει). Επιπλέον, για τα επιτρεπόμενα στις παραπάνω εκτάσεις τουριστικά έργα, να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης στη δασική βλάστηση.
 4. Να εξασφαλίζεται η προστασία και η διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος για δραστηριότητες του θαλάσσιου τουρισμού ή του τουρισμού που συνδέεται με το θαλάσσιο περιβάλλον και να τηρούνται οι προβλέψεις των θαλάσσιων στρατηγικών.
 5. Στις περιοχές Natura 2000 στις οποίες αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες να εκπονείται μελέτη διαχείρισης και φέρουσας ικανότητας για τον τουρισμό με έμφαση στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μεμονωμένα και αθροιστικά σε σχέση με άλλα έργα. Θα πρέπει να προτείνονται αποτελεσματικά μέτρα διαχείρισης, ρύθμισης ή/ και μετριασμού της δραστηριότητας (π.χ. της ροής επισκεπτών, του τρόπου αλληλεπίδρασής τους με το περιβάλλον και της ανάπτυξης των εγκαταστάσεων τουρισμού και του τρόπου λειτουργίας των υφιστάμενων). Επιπλέον, προτείνεται να εκπονηθούν μελέτες διαχείρισης επισκεπτών για όλες τις περιοχές Natura 2000, των οποίων τουλάχιστον το 20% της έκτασής τους βρίσκεται εντός Περιοχής Ελέγχου (Α) και για περιοχές Natura 2000 των οποίων τουλάχιστον το 50% της έκτασής τους βρίσκεται σε Αναπτυγμένες Περιοχές (Β).
 6. Να ελέγχονται όλες οι περιοχές ανάπτυξης τουρισμού εντός ή κοντά στους τόπους του δικτύου Natura 2000 ως προς τη λήψη μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σύμφωνα με τον Εθνικό Κλιματικό Νόμο. Το μέτρο αυτό θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των περιοχών προστασίας, καθώς οποιαδήποτε επίπτωση και καταστροφή των τουριστικών έργων μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις εκτάσεις των φυσικών τύπων οικοτόπων και στους πληθυσμούς των ειδών (πχ μια πυρκαγιά).
 7. Για τουριστικά έργα των οποίων η εγκατάσταση γίνεται εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000 ή κοντά σε αυτές (έως 200 μέτρα από τα όρια των περιοχών προστασίας) να γίνεται εφαρμογή προγράμματος ολοκληρωμένης διαχείρισης αγροχημικών

(Integrated Pest Management) για τη διασφάλιση απουσίας ρύπανσης των εδαφών του περιβάλλοντος χώρου από χρήση αγροχημικών. Μεταξύ άλλων, οι φυτοκαλύψεις που θα πραγματοποιηθούν, να συντηρούνται επιμελημένα, αλλά χωρίς χρήση εντατικών μεθόδων συντήρησης (π.χ. επικράτηση οργανικών λιπασμάτων, προώθηση βιολογικών καλλιεργειών κτλ.).

8. Για τα τουριστικά έργα εντός ή κοντά σε τόπους του δικτύου Natura 2000 και σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, ιστορικούς τόπους και Τοπία Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) να υπάρχει μέριμνα για την ανάδειξη και την συνολική διαχείριση του τοπίου, ώστε να ενισχύεται η άρρηκτη σχέση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων με το ευρύτερο περιβάλλον τους.
9. Σε Περιοχές Ελέγχου (Α) και Αναπτυγμένες Περιοχές (Β) όταν δημιουργούνται νέες εγκαταστάσεις εντός περιοχών Natura 2000 (και εκτός οικισμών) να καταβάλλεται ειδικό τέλος υπέρ του Πράσινου Ταμείου για δράσεις έρευνας και προστασίας στις προστατευόμενες περιοχές. Το τέλος θα διαμορφώνεται επί των κερδών κλιμακωτά ανάλογα με το μέγεθος της επένδυσης και την κατηγορία περιοχής.

3.4.3.2 Ειδικά Μέτρα

3.4.3.2.1 *Απώλεια έκτασης και κατακερματισμός οικοτόπων*

1. Για την αποφυγή απώλειας ενδιαιτημάτων πρέπει να γίνεται βέλτιστος σχεδιασμός του εκάστοτε έργου ώστε να εκχερσώνεται η μικρότερη δυνατή έκταση φυσικού οικοτόπου και ειδικά αυτών που ανήκουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το ίδιο ισχύει και για την οργάνωση των εργοταξιακών χώρων ή οποιωνδήποτε ενεργειών εκσκαφής, επίχωσης, καταπάτησης, διάβρωσης κ.λπ. του εδάφους και της σχετικής βλάστησης.
2. Θα πρέπει η τοποθέτηση των επιμέρους εγκαταστάσεων να λαμβάνει υπόψιν την διατήρηση της συνδεσιμότητας των οικοτόπων μέσω διατήρησης διαδρόμων επικοινωνίας και αποφυγής χρήσης αδιαπέραστης από τα χαρακτηριστικά είδη περιφραξής.
3. Κατά την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μέθοδοι και υλικά φιλικά προς το περιβάλλον που να εναρμονίζονται με τον χαρακτήρα της περιοχής και το τοπίο.
4. Η αποκατάσταση εκτάσεων βλάστησης που τυχόν επηρεαστούν κατά τη φάση κατασκευής καθώς και η ενίσχυση των φυτεύσεων των ελεύθερων χώρων των γηπέδων ανάπτυξης τουριστικών έργων κρίνεται απαραίτητη για την αντιστάθμιση

τυχόν αρνητικών επιπτώσεων. Σε κάθε περίπτωση στις φυτεύσεις που θα υλοποιούνται πρέπει να χρησιμοποιούνται ιθαγενή είδη και είδη προσαρμοσμένα στις κυρίαρχες συνθήκες, με αποτέλεσμα το μέτρο αυτό να συμβάλει στη διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας και πανίδας καθώς και στην προώθηση του βιώσιμου τουρισμού με την ανάδειξη των ιδιαίτερων χλωριδικών οικοσυστημάτων της εκάστοτε περιοχής.

Ο συνδυασμός των παραπάνω μέτρων καθώς και όσων προτείνονται από το ΕΧΠ-Τ για το έδαφος, το τοπίο κ.λπ. εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίδραση στη διατήρηση των εκτάσεων και της ακεραιότητας των ενδιαιτημάτων και των τύπων οικοτόπων και να μετριάσει τις επιπτώσεις σε τέτοιο βαθμό που να μην είναι σημαντικές. Έτσι, δεν αναμένεται να παραμείνουν υπολειμματικές επιπτώσεις από τον σχεδιασμό στο ΕΧΠ-Τ που θα παραβλάπτουν τις προστατευόμενες περιοχές και τους στόχους διατήρησης.

3.4.3.2.2 Όχληση (Θόρυβος, σκόνη, φωτορύπανση, ανθρώπινη παρουσία)

Κατά την κατασκευή καταλυμάτων και υποδομών τουριστικών δράσεων

Για τη μείωση της όχλησης σε περιπτώσεις κατασκευής καταλυμάτων ή υποδομών δράσεων εντός τόπων του δικτύου Natura 2000 ή κοντά σε αυτούς (απόσταση μικρότερη των 200 μέτρων από τα όρια των προστατευόμενων περιοχών) πρέπει να λαμβάνονται

1. μέτρα μείωσης διάδοσης του θορύβου (π.χ. χρήση ηχοπετασμάτων),
2. επιλογής μεθόδων και μηχανημάτων που θα μειώνουν τον εκλυόμενο θόρυβο (χρήση κατασιγασμένων μηχανημάτων κατασκευής κατά ΕΕ)
3. μέτρα μείωσης παραγωγής ή διάδοσης της σκόνης (διαβροχή του εδάφους)
4. μέτρα μείωση του φωτισμού που διαχέεται στο περιβάλλον.
5. Περιορισμός της ταχύτητας και των ωρών διέλευσης οχημάτων

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται κατά τις ευαίσθητες αναπαραγωγικές περιόδους καθώς και στα θαλάσσια οικοσυστήματα όπου η θολερότητα και ο θόρυβος προκαλεί πιο έντονες αρνητικές επιπτώσεις.

Κατά τη λειτουργία των τουριστικών εγκαταστάσεων και δράσεων

1. Για τη μείωση της όχλησης από την προσέλευση και παραμονή τουριστών σε περιπτώσεις λειτουργίας ξενοδοχείων ή ΣΤΚ ή γενικά καταλυμάτων ή δράσεων εντός τόπων του δικτύου Natura 2000 ή κοντά σε αυτούς (απόσταση μικρότερη των 200 μέτρων από τα όρια των προστατευόμενων περιοχών) προτείνεται
 - α. να υπάρχει κατάλληλη και κατανοητή σήμανση ανά περιοχή

- β. να γίνεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση από τις Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΔΠΠ) και τους τουριστικούς φορείς (με πιθανή συνεργασία/ επιμόρφωση) σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα ώστε να ενισχύεται ο σεβασμός των επισκεπτών προς το περιβάλλον.
- γ. η λήψη προληπτικών μέτρων με οργάνωση του χώρου και προστασία των φυσικών τύπων οικοτόπων και ιδίως των τύπων οικοτόπων προτεραιότητας (πχ ξύλινα μονοπάτια πρόσβασης στην παραλία από την ενδοχώρα ή το αντίστροφο)
- δ. η λήψη μέτρων διαχείρισης των ροών των επισκεπτών εντός των τόπων του δικτύου Natura 2000 (αριθμός επισκεπτών ανά ημέρα, χρόνος παραμονής, τρόπος προσέγγισης, τρόπος και χώρος στάθμευσης ή ελλιμενισμού. Χαρακτηριστικό τέτοιο παράδειγμα μέτρων αποτελεί η πρόταση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης από την εταιρεία ZANTE για το Μαραθωνήσι στον κόλπο του Λαγανά. Μέσω αυτού του έργου γίνεται δυνατή η συνύπαρξη του τουρισμού ως δραστηριότητα και η απρόσκοπτη παρουσία των θαλάσσιων χελωνών στην παραλία ωτοκίας τους χωρίς να παραβλάπτεται σημαντικά το είδος και ο οικοτόπος φωλεοποίησής τους. Αντίστοιχα τα εκτεταμένα μέτρα προστασίας του ΠΔ για το Εθνικό Πάρκο Ζακύνθου στην περιοχή του Λαγανά. Η εγκατάσταση των φιλοπεριβαλλοντικών εγκαταστάσεων αναμένεται να ενισχύσει την προστασία της θαλάσσιας χελώνας μέσω οριοθέτησης, υιοθέτησης ρυθμίσεων, μέτρων και ελέγχου.
- ε. Προώθηση μικρών ομάδων επισκεπτών σε τοπικούς οδηγούς, μνημεία, ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις.
- στ. Καθιέρωση ορισμένων και κατάλληλα σημασμένων μονοπατιών σε φυσικές περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος, μετά από κατάλληλη μελέτη για την αποφυγή ευαίσθητων ενδιαιτημάτων και ειδών χλωρίδας.
- ζ. Μέτρα μείωσης εκπομπών και διάδοσης θορύβου και διαχεόμενου στο περιβάλλον φωτισμού από τη λειτουργία των τουριστικών δράσεων και των καταλυμάτων από τη διαβίωση και ψυχαγωγία των τουριστών, όπως περιορισμός της απόστασης δραστηριοτήτων από κρίσιμες περιοχές προστασίας, περιορισμός φωτισμού (πχ από ακτές φωλεοποίησης θαλάσσιας χελώνας), περιορισμός χρήσης μηχανοκίνητων μέσων θαλάσσιας αναψυχής σε περιοχές των τόπων του δικτύου Natura 2000
- η. Περιορισμός της ταχύτητας διέλευσης οχημάτων ή σκαφών επισκεπτών για τη μείωση του θορύβου αλλά και την απώλεια ατόμων από πρόσκρουση,

τόσο στο θαλάσσιο περιβάλλον όσο και στο χερσαίο. Τα ακριβή όρια ταχύτητας θα ορίζονται αναλόγως της ευαισθησίας της περιοχής.

Ο συνδυασμός των παραπάνω μέτρων καθώς και όσων προτείνονται από το ΕΧΠ-Τ π.χ. για τις οχλήσεις στο ακουστικό περιβάλλον, την ποιότητα της ατμόσφαιρας, το φωτισμό και την ανθρώπινη παρουσία και η μετέπειτα εφαρμογή τους σε επίπεδο έργων, εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίδραση στη μείωση της όχλησης από τις σχετικές δραστηριότητες σε τέτοιο βαθμό που οι επιπτώσεις να μην είναι σημαντικές για την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000. Έτσι, δεν αναμένεται να παραμείνουν υπολειμματικές επιπτώσεις από τον σχεδιασμό στο ΕΧΠ-Τ που θα επηρεάζουν τις προστατευόμενες περιοχές.

3.4.3.2.3 Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων

Τόσο για τις δράσεις και καταλύματα εντός ή κοντά σε τόπους του δικτύου Natura 2000 όσο και μακριά από αυτούς, ήδη προβλέπεται από το ΕΧΠ-Τ κατάλληλη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων ώστε να μην καταλήγουν χωρίς επεξεργασία στο περιβάλλον και να υποβαθμίζουν την κατάσταση των νερών και του εδάφους.

Προτείνονται επίσης:

1. Υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών εξοικονόμησης νερού και ανακύκλωσης για τη διατήρηση των φυσικών αποθεμάτων. Παραδείγματα εξοικονόμησης αποτελούν η μείωση της αντικατάστασης/ πλυσίματος πετσετών και κλινοσκεπασμάτων, η επιλογή καζανακιών με δυνατότητα επιλογής ποσότητας νερού, η συλλογή και επαναχρησιμοποίηση του νερού βροχής για άρδευση, η χρήση γκριζων νερών (grey waters) για τις τουαλέτες κ.ά.
2. Στα γήπεδα γκολφ που συνοδεύονται με ανάπτυξη καταλυμάτων ξενοδοχείου ή ΣΤΚ ή παραθεριστικού χωριού, η κατά προτεραιότητα επαναχρησιμοποίηση των τριτοβάθμια επεξεργασμένων λυμάτων των καταλυμάτων για άρδευση του γηπέδου γκολφ και χώρων πρασίνου αντί για χρήση υδατικών πόρων. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιούνται για άρδευση και συλλογή βρόχινου νερού
3. Στα γήπεδα γκολφ να γίνεται συλλογή της απορροής των στραγγισμάτων της άρδευσης και επεξεργασία τους πριν τη διάθεση σε αποδέκτες ή ενδεχομένως και επαναχρησιμοποίησή τους.
4. Μείωση της σπατάλης φαγητού, προώθηση της κομποστοποίησης ή αναερόβιας χώνευσης των οργανικών αποβλήτων των τουριστικών καταλυμάτων (και κατά το

- δυνατόν αξιοποίησης του βιοαερίου), κατά το δυνατόν σε συνδυασμό με τα πράσινα απορρίμματα ή και με την ιλύ της εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων.
5. Χρήση αφαλάτωσης για προμήθεια θαλασσινού ή υφάλμυρου νερού σε αναπτύξεις που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα με ταυτόχρονη χρήση ΑΠΕ (πχ φωτοβολταϊκά) για κάλυψη ενεργειακών αναγκών
 6. Δημιουργία, όπου είναι εφικτό, ταμειυτήρων συλλογής υδάτων στα ανάντη των έργων και χρήση τους για ύδρευση ή άρδευση είτε απευθείας είτε με αντλιοταμίευση και έργα ΑΠΕ
 7. Υιοθέτηση πρακτικών εξοικονόμησης ενέργειας από τουριστικές εγκαταστάσεις χρησιμοποιώντας ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, «πράσινες συσκευές», φώτα που ανοίγουν με την κίνηση, έξυπνους μετρητές κατανάλωσης ρεύματος, τοποθέτηση πινακίδων για την ευαισθητοποίηση των επισκεπτών στην εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.
 8. Προτίμηση τοπικών προϊόντων για τις ανάγκες διατροφής των τουριστών για να περιοριστούν οι εκλύσεις διοξειδίου του άνθρακα από τις μεταφορές.
 9. Προστασία, σήμανση και οριοθέτηση ευαίσθητων οικοτόπων ώστε να αποφεύγεται η καταπάτησή τους σε μέρη όπου υπάρχει συχνή διέλευση επισκεπτών.
 10. Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (camping, glamping κ.λπ.) οι οποίες έχουν μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα καθώς αποτελούνται από ημιμόνιμες κατασκευές, λιγότερες εγκαταστάσεις και είναι πιο κοντά στον φυσικό χαρακτήρα της περιοχής.
 11. Προώθηση πρακτικών επαφής με τη φύση των οποίων τα βασικά χαρακτηριστικά είναι η βιωσιμότητα και ο σεβασμός προς το περιβάλλον όπως η παρακολούθηση της άγριας πανίδας από απόσταση στο φυσικό τους περιβάλλον, οι πεζοπορίες, το τρέξιμο ή άλλες ήπιες δραστηριότητες στη φύση (π.χ. ζωγραφική τοπίου, φωτογράφιση, γιόγκα).
 12. Προώθηση δημιουργίας πιστοποιήσεων για επιχειρήσεις με βιώσιμο και φιλικό προς το περιβάλλον χαρακτήρα που θα προσελκύσουν τους αντίστοιχους επισκέπτες και θα βοηθήσουν στην καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης. Οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούσαν να προσφέρουν και μαθήματα σε βιώσιμες πρακτικές (π.χ. καλλιέργειας, κατασκευών).

Ο συνδυασμός των παραπάνω μέτρων καθώς και όσων προτείνονται από το ΕΧΠ-Τ για το έδαφος, τα ύδατα, τα απόβλητα, τους ατμοσφαιρικούς ρύπους, την ενέργεια και η μετέπειτα εφαρμογή τους εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίδραση στη μείωση της όχλησης από τις

σχετικές δραστηριότητες στα είδη και τους τύπους οικοτόπων σε τέτοιο βαθμό που οι επιπτώσεις να μην είναι σημαντικές για την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000. Έτσι, δεν αναμένεται να παραμείνουν υπολειμματικές επιπτώσεις από τον σχεδιασμό στο ΕΧΠ-Τ που θα επηρεάζουν τις προστατευόμενες περιοχές.

3.4.3.2.4 Διατήρηση πληθυσμού

Τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα μέτρα αφορούν και το στόχο διατήρησης του πληθυσμού ειδών ή και αύξησης και την αποφυγή σημαντικής απώλειας ατόμων. Όπως τα μέτρα μείωσης όχλησης από θόρυβο και σκόνη κατά την κατασκευή, μείωσης όχλησης από θόρυβο και φωτισμό κατά τη λειτουργία τουριστικών εγκαταστάσεων, τα μέτρα επαναχρησιμοποίησης υγρών αποβλήτων, τα μέτρα εναλλακτικών πηγών ύδρευσης κλπ.

Ο συνδυασμός των παραπάνω μέτρων καθώς και όσων προτείνονται από το ΕΧΠ-Τ για το έδαφος, τα ύδατα, τα απόβλητα, τους ατμοσφαιρικούς ρύπους, την ενέργεια και η μετέπειτα εφαρμογή τους εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίδραση στο στόχο διατήρησης του πληθυσμού των ειδών σε τέτοιο βαθμό που οι επιπτώσεις να μην είναι σημαντικές για την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000. Έτσι, δεν αναμένεται να παραμείνουν υπολειμματικές επιπτώσεις από τον σχεδιασμό στο ΕΧΠ-Τ που θα επηρεάζουν τις προστατευόμενες περιοχές.

3.4.3.2.5 Έμμεσες επιπτώσεις

1. Εγκατάσταση δικτύου πυρόσβεσης στις τουριστικές επενδύσεις, η οποία θα προστατεύει επαρκώς τα καταλύματα και το σύνολο των χώρων πρασίνου της εκάστοτε εγκατάστασης ενώ ταυτόχρονα θα ενισχύει και την προστασία των γειτνιαζουσών περιοχών του δικτύου Natura από ενδεχόμενη πυρκαγιά.
2. Όσον αφορά την εισαγωγή ξενικών ειδών, προτείνεται να υπάρχει μέριμνα για να παραμένουν δυσπρόσιτες για τους τουρίστες απομονωμένες περιοχές που είναι ευαίσθητες σε τέτοιες αλλαγές (π.χ. σπήλαια με ενδημικά ή/ και σπάνια είδη και αυξημένη βιοποικιλότητα).
3. Προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου διαχείρισης του νερού έρματος που καταλήγει στη θάλασσα από πλοία ώστε να γίνεται η μέγιστη δυνατή επεξεργασία τους πριν την απόρριψή τους στους φυσικούς αποδέκτες και να εντατικοποιηθούν οι σχετικοί έλεγχοι.
4. Να γίνεται ενημέρωση των τουριστών για τη σημασία και τους τρόπους αποφυγής εκούσιας ή ακούσιας απελευθέρωσης ξενικών ειδών στη χώρα (π.χ. μέσω εξοπλισμού ψαρέματος και σκάφη αναψυχής).

5. Για τις φυτεύσεις να χρησιμοποιούνται ιθαγενή είδη που ευδοκούν στις εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες της εκάστοτε περιοχής καθώς και να επαναχρησιμοποιούνται τα εκσκαφικά υλικά (διαθέτουν σπόρους από τα υφιστάμενα είδη), πρακτική που εκτός των άλλων οδηγεί και στη μείωση των παραγόμενων αποβλήτων. Ακόμη, να προτιμώνται εγχώρια κατασκευαστικά υλικά.

Ο συνδυασμός των παραπάνω έμμεσων μέτρων καθώς και όσων προτείνονται από το ΕΧΠ-Τ για το έδαφος, τα ύδατα, τα απόβλητα, τους ατμοσφαιρικούς ρύπους, την ενέργεια και η μετέπειτα εφαρμογή τους εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίδραση στους στόχους διατήρησης σε τέτοιο βαθμό που οι επιπτώσεις να μην είναι σημαντικές για την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000. Έτσι, δεν αναμένεται να παραμείνουν υπολειμματικές επιπτώσεις από τον σχεδιασμό στο ΕΧΠ-Τ που θα επηρεάζουν τις προστατευόμενες περιοχές.

3.4.4 Αβεβαιότητες και κενά στις πληροφορίες

Οι αβεβαιότητες και τα κενά στις πληροφορίες είναι αντίστοιχες αυτών που αναφέρθηκαν στο κεφ. 3.3.4. Καθώς η παρούσα μελέτη Δέουσας Εκτίμησης αφορά στο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό που θα εφαρμοστεί σε ολόκληρη τη χώρα, είναι δύσκολο να γίνουν εξειδικευμένες προτάσεις μέτρων ανάλογα με τις ανάγκες κάθε περιοχής και τους τοπικούς στόχους διατήρησης της βιοποικιλότητας κάθε τόπου του δικτύου Natura.

Στόχος της μελέτης είναι η πρόταση καλών πρακτικών και άλλων μέτρων οριζοντίως για την επικράτεια και με κάποια διαβάθμιση για την αντιμετώπιση διαφορετικών εντάσεων πιέσεων. Τα μέτρα που προτείνονται σε επίπεδο Σχεδίου δεν μπορούν να είναι αναλυτικά, ενώ μπορεί συνεχώς με βάση τη βιβλιογραφία να προκύπτουν βελτιωμένες προτάσεις και τεχνολογίες. Η παρούσα Δέουσα Εκτίμηση δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση και τα μέτρα που θα προταθούν κατά τη φάση σύνταξης ΜΠΕ ενός έργου τουρισμού.

Παρά τον γενικό χαρακτήρα του Σχεδίου και την ανάγκη για περισσότερα δεδομένα (π.χ. χαρτογράφηση οικοτόπων προτεραιότητας σε όλη την επικράτεια, χωροθέτηση υφιστάμενων τουριστικών υποδομών σε περιοχές Natura 2000) υιοθετήθηκε ένας τρόπος προσέγγισης σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές (2021/C437/01) και μια μεθοδολογία που αναλύει τις επιπτώσεις και τα μέτρα σε ικανοποιητικό βαθμό βοηθώντας στην εξαγωγή χρήσιμων και επαρκών συμπερασμάτων για το ΕΧΠ-Τ. Έτσι, οι αβεβαιότητες που διαπιστώθηκαν δεν μπορούν να επηρεάσουν την εξέταση των επιπτώσεων του Σχεδίου στην ακεραιότητα των Natura 2000, ειδικά μετά την εφαρμογή μέτρων μετριασμού.

3.4.5 Παρακολούθηση των μέτρων μετριασμού

Η παρακολούθηση των μέτρων μετριασμού είναι σημαντική για τον έλεγχο της επιτυχούς και έγκαιρης εφαρμογής τους, καθώς και για τον εντοπισμό τυχόν απρόβλεπτων επιπτώσεων για τις οποίες απαιτούνται πρόσθετα μέτρα.

Στη ΣΜΠΕ του ΕΧΠ-Τ προβλέπεται η παρακολούθηση του συνόλου των επιπτώσεων του Σχεδίου με την εισαγωγή δεικτών παρακολούθησης. Στη συνέχεια παρατίθεται σειρά ενδεικτικών δεικτών, που μπορούν να αξιοποιηθούν και για την παρακολούθηση και των μέτρων μετριασμού της παρούσας.

- Ποσοστό τουριστών σε μια περιοχή που χρησιμοποιούν Μέσα Μαζικής Μεταφοράς ή ιδιωτικά οχήματα για μετακινήσεις.
- Ποσοστό των τουριστικών εγκαταστάσεων μιας περιοχής που εφαρμόζει προγράμματα προστασίας-ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ποσοστό των τουριστικών εγκαταστάσεων που εφαρμόζει μέτρα προστασίας/ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος και έχει βιώσιμο χαρακτήρα.
- Ποσοστό της περιοχής που εμπίπτει εντός περιοχών του Εθνικού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών και αριθμός τουριστικών καταλυμάτων εντός αυτής της περιοχής και οι σχετικές εκτάσεις τους.
- Ποσοστό των τουριστικών εγκαταστάσεων της περιοχής που διαθέτουν εθελοντικά επικυρωμένη πιστοποίηση για μέτρα σχετικά με το περιβάλλον (π.χ. Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001 ή άλλο ισοδύναμο).
- Ποσοστό τουριστικών εγκαταστάσεων της περιοχής που συμμετέχουν σε προγράμματα μετριασμού της Κλιματικής Αλλαγής, όπως προγράμματα αντιστάθμισης διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), συστήματα χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, ή παρέχουν λύσεις προσαρμογής και αναλαμβάνουν σχετικές δράσεις.
- Διαφάνεια ως προς τις τουριστικές εγκαταστάσεις που διαθέτουν πιστοποιήσεις για το περιβάλλον και το κλίμα – δημιουργία και ανάδειξη σχετικού ιστοτόπου που θα μπορούν να αξιοποιούν οι τουρίστες για να επιλέγουν τα καταλύματα/επιχειρήσεις που προτιμούν.
- Ποσότητα και κωδικοί ΕΚΑ παραγόμενων στερεών αποβλήτων από τουριστικές επιχειρήσεις /εγκαταστάσεις της περιοχής και ποσότητα που ανακυκλώνεται.
- Ποσότητες υδάτινων πόρων του δημοσίου δικτύου ύδρευσης που καταναλώνονται από τουριστικές εγκαταστάσεις σε σχέση με αυτές των κατοίκων της περιοχής.

- Ποσοστό ύδατος κατανάλωσης που παράγεται από ιδιωτικές μονάδες αφαλάτωσης τουριστικών εγκαταστάσεων σε σχέση με συνολικές καταναλώσεις ύδατος στην περιοχή.
- Ποσότητες υγρών αποβλήτων που διαχειρίζονται στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (Ε.Ε.Λ.) των τουριστικών εγκαταστάσεων και ποσότητες επεξεργασμένων υγρών λυμάτων που διατίθενται για επαναχρησιμοποίηση.
- Ενέργεια που καταναλώνεται ανά διανυκτέρευση.
- Επίπεδα θορύβου (και άλλων στοιχείων όχλησης) που παράγονται από τις τουριστικές εγκαταστάσεις σε περιοχές Natura 2000 ή άλλες σημαντικές.

Κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων του παρόντος σχεδίου, είναι σημαντικό να εξειδικεύεται στην ΑΕΠΟ, ανάλογα με τη μορφή του έργου και τα χαρακτηριστικά της περιοχής εγκατάστασής του, το πρόγραμμα παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων και δεικτών εξασφαλίζοντας έτσι την ορθή εφαρμογή των περιβαλλοντικών μέτρων και τη προστασία του περιβάλλοντος.

Ως φορείς υλοποίησης του προαναφερθέντος προγράμματος παρακολούθησης προτείνονται καταρχήν οι δημόσιοι φορείς που άμεσα εμπλέκονται με τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής και τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή -υλοποίηση του υπό μελέτη ΕΧΠ-Τ. Επίσης προτείνονται και οι λοιποί άμεσα ενδιαφερόμενοι φορείς για την αειφορική ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού, δεδομένου ότι η ποιότητα των τουριστικών προορισμών που συνδέεται άρρηκτα με το φυσικό και το πολιτιστικό περιβάλλον τους εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητά τους. Με βάση τα παραπάνω, προτείνονται το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, το Υπουργείο Τουρισμού, οι οικείες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες και ΟΤΑ Α' βαθμού στη χωρική εμβέλεια των οποίων αναπτύσσονται "δημοφιλείς" τουριστικοί προορισμοί καθώς και το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος, ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων και οι Τοπικές Ενώσεις Ξενοδόχων. Ο επακριβής προσδιορισμός φορέα/ φορέων παρακολούθησης ανά κατά περίπτωση δείκτη, προτείνεται να καθοριστεί κατόπιν σχετικής εισήγησης του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας.

Τα εξειδικευμένα στοιχεία που θα απαιτούνται δύναται να αντλούνται από υπάρχουσες εκθέσεις, μητρώα, καταγραφές και βάσεις δεδομένων (π.χ. εκθέσεις ΕΛΣΤΑΤ, δεδομένα από ΔΕΥΑ, ΗΜΑ κ.λπ.), ή από αντίστοιχα που θα δημιουργηθούν για τις ανάγκες του προγράμματος παρακολούθησης.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στην παρούσα Δέουσα Εκτίμηση επιπτώσεων εξετάστηκαν οι αναμενόμενες επιπτώσεις του ΕΧΠ για τον Τουρισμό τόσο από το ίδιο μεμονωμένα όσο και σωρευτικά από άλλα Σχέδια εθνικού επιπέδου και μεγάλα έργα, λαμβανομένων υπόψη και των μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων.

Τα μέτρα μετριασμού, όπως έχει αποδειχθεί και σε ορισμένες υφιστάμενες τουριστικές επενδύσεις, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο μετριασμό των όποιων αρνητικών επιπτώσεων ώστε να μην είναι σημαντικές. Σε κάθε περίπτωση η αποτελεσματικότητά τους θα παρακολουθείται και μετά την ολοκλήρωση των έργων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, εκτιμάται ότι η εφαρμογή του Σχεδίου **δεν δύναται**:

- Να ελαττώσει σημαντικά την έκταση των τύπων οικοτόπων/ ενδιαιτημάτων των προστατευόμενων περιοχών, ή να τα κατακερματίσει, να απειλήσει την ακεραιότητά τους, καθώς και να επηρεάσει την αντιπροσωπευτικότητα και το βαθμό διατήρησης της δομής και των οικολογικών λειτουργιών τους.
- Να μειώσει σημαντικά το μέγεθος ή την πυκνότητα του πληθυσμού των ειδών ή να επηρεάσει την ισορροπία μεταξύ των ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό απομόνωσής τους.
- Να προξενήσει αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους, οι οποίες καθορίζουν τη λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών.
- Να απειλήσει τους θεσμοθετημένους Στόχους Διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων όπως αυτοί έχουν οριστεί (ΦΕΚ 1807/Β'/22-03-2023, ΦΕΚ 3118/Β'/10-05-23, ΦΕΚ 2007/Β'/29-03-23 και ΦΕΚ 2118/Β'/03-04-23).
- Να έχει έμμεσες ή αθροιστικές επιπτώσεις μαζί με άλλα σχέδια στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα των προστατευόμενων περιοχών.

Συνεπώς, με βάση τα παραπάνω, μετά και τη λήψη μέτρων, λαμβανομένης υπόψη και της αρχής της προφύλαξης, είναι βέβαιο ότι η ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000 δεν θα επηρεαστεί από το Σχέδιο.

3.6 ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη της παρούσας προήλθαν από βάσεις δεδομένων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, από αναφορές προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και από έρευνες και δημοσιεύσεις της διεθνούς και εθνικής βιβλιογραφίας, όπως αναφέρονται σε επόμενο υποκεφάλαιο.

3.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Θα συμπληρωθεί μετά τη διενέργεια της διαβούλευσης

3.8 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Η δέουσα εκτίμηση βασίστηκε στα πλέον πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα επί του θέματος και συντάχθηκε από έμπειρη ομάδα μελέτης με ευρεία γνώση του αντικειμένου και την απαιτούμενη πείρα, όπως φαίνεται και στον πίνακα της ομάδας μελέτης που ακολουθεί.

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Όνοματεπώνυμο	Ειδικότητα	Θέση / Καθήκοντα
Ιωάννης Φραντζής	Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc	Συντονιστής μελέτης
Δημήτριος Αργυρόπουλος	Πολιτικός Μηχανικός Υγιεινολόγος	Διαχείριση μελέτης και επιστημονικός υπεύθυνος
Ισμήνη Γκουρτσούλη - Αντωνιάδου	Βιολόγος (ΕΚΠΑ), MSc Οικολογία, Εξέλιξη και Βιολογία Διατήρησης (Imperial College London, 2020)	Φυσικό περιβάλλον Βιοποικιλότητα
Αντώνης Φραντζής	Ηλεκτρολόγος Μηχανικός	Υποδομές
Σωκράτης Τσιγαρδάς	Μηχανικός Περιβάλλοντος, MSc Διαχείριση Υδατικών Πόρων MSc Χωροταξία	Θέματα χωροταξίας και υδατικών πόρων, Χαρτογράφηση
Μυρτώ Αργυροπούλου- Παπά	Χημικός Μηχανικός (ΕΜΠ) MSc DIC Environmental Engineering and Business Management	Ατμόσφαιρα-Θόρυβος
Γεωργία Θεοδωροπούλου	Γεωλόγος (ΕΚΠΑ)	Γεωλογία-Εδαφος
Κωνσταντίνος Μάντζιος	Μηχανικός Περιβάλλοντος, MSc Διαχείριση Υδατικών Πόρων	Υδατικό περιβάλλον- Υγρά απόβλητα- Επαναχρησιμοποίηση
Σάββας Παπαδόπουλος	Μηχανικός Περιβάλλοντος	Ανθρωπογενές περιβάλλον
Μαρτσέλα Κατσανεβάκη	Μηχανικός Περιβάλλοντος	Περιβαλλοντική Νομοθεσία
Κωνσταντίνος Κατσούλης	Μηχανικός Περιβάλλοντος	Υποδομές
Αντώνης Σκορδίλης	Δρ. Οικολογίας Φυτών Παν/μίου Αθηνών Αρχιτέκτων Τοπίου	Οικοσυστήματα
Κωνσταντίνος Γιαννούχος	Δασολόγος	Δασικά
Κίμων Χατζημπίρος	Καθηγητής Οικολογίας ΕΜΠ (ομότιμος)	Σύμβουλος
Ρεβέκκα Μπατμάνογλου	Χημικός (ΕΚΠΑ)	Σύμβουλος
Αφροδίτη Τσιαργαλή	Αρχιτέκτων Τοπίου ΤΕ	Τοπίο, Χαρτογράφηση
Μαρία Τσάκωνα	Μηχανικός Περιβάλλοντος	Ανθρωπογενές περιβάλλον

Η παρούσα δέουσα εκτίμηση:

- εξετάζει όλα τα στοιχεία που συμβάλλουν στην ακεραιότητα των τόπων Natura 2000, καθώς και τη σημασία των σχετικών οικοτόπων και ειδών στο πλαίσιο του δικτύου, και βασίζεται στις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος·
- εξετάζει τον ρόλο, τη λειτουργία και την οικολογικής συνοχής του δικτύου Natura 2000·
- περιλαμβάνει ολοκληρωμένο προσδιορισμό όλων των δυνητικών επιπτώσεων του σχεδίου που πιθανολογείται ότι θα επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των σωρευτικών επιπτώσεων που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα των συνδυαστικών αποτελεσμάτων του υπό εκτίμηση σχεδίου ή έργου με άλλα σχέδια ή έργα·
- ενσωματώνει αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού στο σχέδιο, προκειμένου να αποφευχθούν, να μειωθούν ή ακόμη και να εξαλειφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στον τόπο·
- εφαρμόζει τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές και μεθόδους ώστε να εκτιμηθεί ο βαθμός επίδρασης του σχεδίου στην οικολογική ακεραιότητα των τόπων·
- περιλαμβάνει τους ισχυρούς δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου.

4 ΣΤΑΔΙΟ 3 – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4

Καθώς με βάση τα συμπεράσματα της δέουσας εκτίμησης το παρόν ΕΧΠ-Τ δεν αναμένεται να επηρεάσει την ακεραιότητα του δικτύου Natura 2000 μετά τη λήψη μέτρων, η διαδικασία της Δέουσας Εκτίμησης σταματάει στο Στάδιο 2. Επομένως, δε θα διερευνηθούν εναλλακτικές λύσεις και δε θα προταθούν αντισταθμιστικά μέτρα.

Σημειώνεται επίσης ότι η πρόταση και εφαρμογή αντισταθμιστικών μέτρων (Ν. 4014/11 άρθρο 10 παράγραφος 4), αντιστοιχούν στις επιπτώσεις επί συγκεκριμένων ειδών και ενδιαιτημάτων σε περίπτωση υποβάθμισης ή μείωσης αυτών και προβλέπουν στην διατήρησή τους σε ικανοποιητική κατάσταση.

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στα παραπάνω συμπεράσματα, κρίνεται ότι από την υλοποίηση του προτεινόμενου Σχεδίου δεν προκύπτει η ανάγκη για το Στάδιο 3 της εκτίμησης.

5 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. <http://filotis.itia.ntua.gr/home/>
2. <http://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envrfzupg> Διαχείριση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 – Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα ενδιαιτήματα – Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2000.
3. Ανακοίνωση της Επιτροπής: Εκτίμηση σχεδίων και έργων σε σχέση με τόπους Natura 2000 Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους 2021/C 437/01
4. Δεδομένα Βιοπαρακολούθησης 2007-2015, όπως προέκυψαν από το έργο «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης Ειδών και Τύπων Οικοτόπων Κοινοτικού Ενδιαφέροντος στην Ελλάδα», Τμήμα Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων Περιοχών, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), 2017
5. Καββαδία Α, Μαρκαντωνάτου Β, Κουτσοβούλου Κ, Δημόπουλος Π, Μητσόπουλος Ι, Παράβας Β (2022). Έκθεση τεκμηρίωσης για τον καθορισμό Στόχων Διατήρησης (Conservation Objectives) για τους φυσικούς τύπους οικοτόπων και τα είδη ενωσιακού ενδιαφέροντος. Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης C.7. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Αθήνα, 27 σελ. & V Παραρτήματα.
6. Κοτζαγεώργης Γ., Μαντζαβέλας Α., Χατζηχαραλάμπους Ε., Δεφίγγου Μ., Γιουτλάκης Μ., Παπαγρηγορίου Σ., Αλεξανδρίδου Ε. (Συντονιστές έκδοσης), 2015, «Παραδοτέο Γ12. Επικαιροποιημένη πρόταση περιφερειακών και εθνικών στόχων διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών κοινοτικής σημασίας». ΥΠΕΡΕΝ, Αθήνα, ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ENVECO Α.Ε. – ΟΜΙΚΡΟΝ Α.Ε. – ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ – ΦΥΣΕΛΙΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, και ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΕΚΒΥ.
7. Λεγάκης, Α. & Μαραγκού, Π. 2009. Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, Αθήνα, 528 σελ.
8. Προσδιορισμός συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Οрниθοπανίδας-Παραδοτέο 3, Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. –

Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, 2009

9. Belsoy, J., Korir, J., & Yego, J. (2012). Environmental impacts of tourism in protected areas. *Journal of Environment and Earth Science*, 2(10), 64-73.
10. Bessa, E., Silva, F., & Sabino, J. (2017). Impacts of fish tourism. *Ecotourism's promise and peril: a biological evaluation*, 59-72.
11. Blommestein, E. (1986). *Tourism-environment-development: the role of an environmental impact assessment and beyond*.
12. Buckley, R. (2011). *Tourism and environment. Annual review of environment and resources*, 36(1), 397-416.
13. Dowling, R. K., & Newsome, D. (2017). Geotourism destinations—visitor impacts and site management considerations. *Czech Journal of Tourism*, 6(2), 111-129.
14. Dragović, N., & Pašić, M. (2020). sustainable tourism in ski resorts of Europe and the world. *Proceedings of the SITCON*, 108-116.
15. Europarc Federation, *European Charter for Sustainable Tourism in Protected Areas*, <https://www.europarc.org/sustainable-tourism/>
16. Gössling, S., Hall, C. M., Peeters, P., & Scott, D. (2010). The future of tourism: Can tourism growth and climate policy be reconciled? A mitigation perspective. *Tourism Recreation Research*, 35(2), 119-130.
17. Guzmán, C. A. P., & Fernández, D. J. M. (2014). Environmental impacts by golf courses and strategies to minimize them: State of the art. *International Journal of Arts & Sciences*, 7(3), 403.
18. Hadjibiros K., *Ecology and Applied Environmental Science*, Taylor and Francis Group, 2014
19. Høyer, K. G., & Naess, P. (2001). Conference tourism: A problem for the environment, as well as for research?. *Journal of Sustainable Tourism*, 9(6), 451-470.
20. Icemer, G. T., Okudan, E. S., & Goktug, T. H. (2022). Assessment of Environmental Impacts of Recreational Yacht/Boat Activities On Marine Water Quality And Marine Vegetation Variation In Phaselis Bay In Turkey. *Fresenius Environ. Bull*, 31, 6793-6799.

21. Kasim, A. (2006). The need for business environmental and social responsibility in the tourism industry. *International journal of hospitality & tourism administration*, 7(1), 1-22.
22. Lloret, J., Carreño, A., Carić, H., San, J., & Fleming, L. E. (2021). Environmental and human health impacts of cruise tourism: A review. *Marine pollution bulletin*, 173, 112979.
23. Marion, J., & Wimpey, J. (2007). Environmental impacts of mountain biking: science review and best practices (pp. 94-111). International Mountain Bicycling Association.
24. Mascarenhas, M., Pereira, E., Rosado, A., & Martins, R. (2021). How has science highlighted sports tourism in recent investigation on sports' environmental sustainability? A systematic review. *Journal of Sport & Tourism*, 25(1), 42-65.
25. Shinde, K. A., & Olsen, D. H. (2020). The environmental impacts of religious tourism. *Religious tourism and the environment*, 21(4), 1-22.
 - a. Sumanapala, D., Dimmock, K., & Wolf, I. D. (2023). A review of ecological impacts from recreational SCUBA diving: Current evidence and future practice. *Tourism and Hospitality Research*, 23(4), 564-577.
26. Wong, P. P. "Environmental impacts of tourism." *A companion to tourism* (2004): 450-461.